

فهرست فارسی‌آموختگان

مشخصات و چکیده پایان نامه فارسی‌آموختگان
و فارسی‌آموزان خارجی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی
(۱۳۷۷ - ۱۳۳۴)

تدوین : شعبان آزادس کنارس

فارسی آموختگان

تدوین: شعبان آزادی

ادبیات
فارسی

۸

۵

۲۱

ISBN:964 - 6371 - 09 - 4

قیمت: ۱۳۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴-۶۳۷۱-۰۹-۴

Farsi Amoukhtegan **(Persian Graduates)**

*List and Dissertation Abstracts of
International Ph.D Graduates and
Students of Persian Language and
Literature in Iran (1955-1998)*

Compiled by :Shaban Azadi Kenari

**Council For Promotion of Persian
Language and Literature (1999)**

فارسی آموختگان

مشخصات و چکیده پایان نامه فارسی آموختگان و فارسی آموزان خارجی
دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی (۱۳۷۷-۱۳۳۴)

تدوین: شعبان آزادی کناری

انتشارات
دبیرخانه شورای
گسترش زبان و
ادبیات فارسی

انتشارات دبیرخانه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی

نام کتاب:

فارسی آموختگان

مشخصات و چکیده پایان نامه فارسی آموختگان و فارسی آموزان خارجی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی

(۱۳۷۷-۱۳۳۴)

پژوهش و تدوین: شعبان آزادی کناری

طرح جلد، حروفچینی، امور فنی و چاپ: سبزرسانه

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه / نوبت چاپ: اول، ۱۳۷۷

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است.»

ISBN : 964-6371-09-4

شابک: ۹۶۴-۶۳۷۱-۰۹-۴

نشانی: میدان بهارستان، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، طبقه سوم، دبیرخانه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی

تلفن و دورنویس: ۳۱۱۲۵۴۰

تقدیم به :

تمامی فارسی‌آموختگان و فارسی‌آموزان
خارجی که در طول ۱۰ سال خدمتم به آنها ،
از هیچ کوششی دریغ نورزیده‌ام و همیشه
دوستشان داشتم و خواهم داشت ؛
ولی افسوس ...

فہرست مطالب

۸۴	۲۳ / محمّد / اکرم شاہ	پیشگفتار ناشر	نہ
۸۷	۲۴ / فارس احمد / ابراہیم	مقدمہ	یازدہ
۹۰	۲۵ / سید مقبول / احمد	۱ / سید باحیدر / شہریار نقوی	۲۵
۹۳	۲۶ / ویکتور / الکک	۲ / ایسر داس / سنلرنگنی	۲۸
۹۶	۲۷ / جمال / چھائیچ	۳ / محمد / ہاشم	۳۱
۹۹	۲۸ / شاہ / احمد	۴ / امین عبدالمجید / بدوی	۳۳
۱۰۲	۲۹ / مہتاب / ناراین ماتھور	۵ / نذیر / میرزا برلاس	۳۷
۱۰۳	۳۰ / محمد بشیر / حسین چشتی	۶ / ضیاء الدین / دیسای	۴۰
۱۰۶	۳۱ / نبی ہادی / رضوی	۷ / صالح / فہمی	۴۳
۱۰۷	۳۲ / عبدالسلام / عبدالعزیز فہمی	۸ / محمد / مرسلین	۴۶
۱۱۰	۳۳ / اطاعت یزدان / سید	۹ / الکساندر / میچلی	۴۸
۱۱۳	۳۴ / محمد / التونجی	۱۰ / ترزا / باتیستی (بہنام)	۵۰
۱۱۶	۳۵ / ریاض احمد / شروانی	۱۱ / گردھاری لعل / تیکو	۵۳
۱۱۹	۳۶ / محمد نور الدین / الحمدانی	۱۲ / عابد / علیخان	۵۵
۱۲۲	۳۷ / شمس الدین / احمد	۱۳ / عقیف / عسیران	۵۸
۱۲۵	۳۸ / دواریکانات / ماتو	۱۴ / سید برکات / احمد	۶۱
۱۲۶	۳۹ / سید آل یاسین / رضوی	۱۵ / غلام اکبر / نقوی	۶۴
۱۲۹	۴۰ / یوگنانوویچ / دیان	۱۶ / سید علیرضا / نقوی	۶۷
۱۳۲	۴۱ / صبر ہوا / والہ	۱۷ / ساموئل ویکتور / بہاجان	۷۰
۱۳۳	۴۲ / احمد / خالد بدلی	۱۸ / جگر نات / جولانیا	۷۲
۱۳۶	۴۳ / امیکو / ناکامورا (اوکادا)	۱۹ / کاشی نات / پاندیت	۷۳
۱۳۹	۴۴ / محمد فتحی / یوسف رئیس	۲۰ / ہیرالال / چوپرا	۷۶
۱۴۱	۴۵ / اغناطیوس / الصیصی	۲۱ / امرت / لعل عشرت	۷۸
۱۴۴	۴۶ / محمّد / اسلم خان	۲۲ / عبداللطیف / السعدانی	۸۱

- ۳۷ / غلامحسین / پنجوانی ۱۴۷
- ۴۸ / نلاحسین / پنجوانی ۱۵۰
- ۴۹ / قیوم / سلیمانی ۱۵۳
- ۵۰ / رحیم / رضا ۱۵۶
- ۵۱ / خانم رضیه / اکبر حسن ۱۵۹
- ۵۲ / سید مرتضی شاه / جعفری ۱۶۲
- ۵۳ / خاله / صدیق ۱۶۵
- ۵۴ / حکیم‌الدین / قریشی ۱۶۸
- ۵۵ / پتر / چلکوفسکی ۱۷۰
- ۵۶ / ممتاز بیگم / چوهلدی ۱۷۲
- ۵۷ / محمّد / ریاض خان ۱۷۵
- ۵۸ / سبط حسن / رضوی ۱۷۷
- ۵۹ / بجیر / جاکا ۱۷۹
- ۶۰ / جگدیش رای / اهلوالیاء ۱۸۱
- ۶۱ / محمّد / صدیق‌خان شبلی ۱۸۳
- ۶۲ / صغری بانو / شکفته ۱۸۶
- ۶۳ / سعد الدین / کجائترک ۱۸۸
- ۶۴ / تیاپروسکی / عمرو ۱۹۰
- ۶۵ / محمّد کلیم / سپهرامی ۱۹۲
- ۶۶ / محمّد صدیق / الموفی ۱۹۵
- ۶۷ / اوپس / صالح صدیق ۱۹۷
- ۶۸ / می / مونو ۱۹۹
- ۶۹ / صائمه / اینال ۲۰۰
- ۷۰ / محمّد محمود الحق / انصاری ۲۰۲
- ۷۱ / امین علی / سعید ۲۰۵
- ۷۲ / عبدالمجید / قریشی ۲۰۷
- ۷۳ / نصری / الحفانی ۲۱۰
- ۷۴ / عبدالودود / اظهر دهلوی ۲۱۳
- ۷۵ / ساجیکو / موراتا ۲۱۵
- ۷۶ / محمّد / نوری عارف ۲۱۷
- ۷۷ / رمضان صلاح الدین / الصاوی ۲۱۹
- ۷۸ / شمیم ناصر / زیدی ۲۲۲
- ۷۹ / خانم روشن آرا / بیگم ۲۲۵
- ۸۰ / عبدالخالق / وفایی ۲۲۸
- ۸۱ / تلک راج / مهتا ۲۳۱
- ۸۲ / خانم طاهره / صدیق ۲۳۲
- ۸۳ / نورالحسن / انصاری ۲۳۵
- ۸۴ / نهاد ترک / الپ ۲۳۶
- ۸۵ / اصغر / آفتاب ۲۳۹
- ۸۶ / محمّد / حمویه ۲۴۲
- ۸۷ / محمّد / منیر عالم ۲۴۴
- ۸۸ / نسرین اختر / بت ۲۴۶
- ۸۹ / احمد الذین / صابر آفاقی ۲۴۷
- ۹۰ / عمر / اوکومش ۲۵۰
- ۹۱ / تولگافاطمه / أجاک ۲۵۲
- ۹۲ / حامد / حامد خان ۲۵۵
- ۹۳ / مخلوم / رهین ۲۵۷
- ۹۴ / محمد سلیم / اختر ۲۶۰
- ۹۵ / زاهده / پروین شیخ ۲۶۳
- ۹۶ / مهر / نورمحمدخان ۲۶۵
- ۹۷ / نجابت / حسین ۲۶۸
- ۹۸ / محمّد شیر احمد / چوهلدی ۲۶۹
- ۹۹ / شیرزمان / فیروز ۲۷۰
- ۱۰۰ / محمد اختر / چیمه ۲۷۳
- ۱۰۱ / محمد حنیف / چوهلدی ۲۷۴
- ۱۰۲ / سید حسین جعفر / حلیم ۲۷۵
- ۱۰۳ / پروین / پیروانی ۲۷۸
- ۱۰۴ / محمد قاسم (امین علی) / دیاب ۲۷۹
- ۱۰۵ / ویلیام / چیتیک ۲۸۱
- ۱۰۶ / آیلا / دامیراوغلی ۲۸۴

۱۰۷ / عبدالرحمن ناجی / طوقماق	۲۸۷
۱۰۸ / زیب النساء / سلطان علی	۲۹۰
۱۰۹ / غلام نبی شاهد / چوهدری	۲۹۲
۱۱۰ / شریف النساء بیگم / انصاری	۲۹۵
۱۱۱ / رابرت جی / کروک	۲۹۷
۱۱۲ / عبدالله / خالدی	۳۰۰
۱۱۳ / نذر حسین / چوهدری	۳۰۳
۱۱۴ / فرحت / ناز	۳۰۶
۱۱۵ / محمّد / مقبول دار	۳۰۹
۱۱۶ / هادی / اوناال	۳۱۰
۱۱۷ / غلام / محمّد	۳۱۳
۱۱۸ / رام / کاتارا	۳۱۵
۱۱۹ / میشل / کوئی پرس	۳۱۷
۱۲۰ / امین نعیم / مسلم محمد	۳۲۰
۱۲۱ / امت الرفیق / ظفرالله خان	۳۲۲
۱۲۲ / میرغزن خان / ختک	۳۲۴
۱۲۳ / نصرت جهان / ختک	۳۲۶
۱۲۴ / سراج الدین / سید	۳۲۸
۱۲۵ / عبدالقادر / مارونسی	۳۳۰
۱۲۶ / عارف / نوشاهی	۳۳۲
۱۲۷ / محمّد / سرافراز ملک	۳۳۵
۱۲۸ / جلال / حسین	۳۳۸
۱۲۹ / سید حسن / عباس	۳۴۱
۱۳۰ / سید محمّد / مهدی	۳۴۳
۱۳۱ / عارف / پژمان	۳۴۶
۱۳۲ / رشیده حسن / هاشمی	۳۴۹
۱۳۳ / سایره / خانم	۳۵۱
۱۳۴ / طاهره / پروین	۳۵۳
۱۳۵ / منیر جهان / ملکه	۳۵۶
۱۳۶ / محمّد / شریف	۳۵۹
۱۳۷ / اعجاز احمد / ندیم	۳۶۲
۱۳۸ / ریحانه / افسر	۳۶۴
۱۳۹ / رفعت طاهره / نقوی	۳۶۷
۱۴۰ / نکبت / عابدحسین	۳۶۹
۱۴۱ / محمّد سلیم / مظهر	۳۷۲
۱۴۲ / رضیه / سلطانہ	۳۷۵
۱۴۳ / مارک / اسموژنسکی	۳۷۸
۱۴۴ / ندا / حسون	۳۸۱
۱۴۵ / محمّد اقبال / شاهد	۳۸۴
۱۴۶ / محمّد / شمیم خان	۳۸۶
۱۴۷ / ای دن / وانگ	۳۸۸
۱۴۸ / محمد اقبال / ثاقب	۳۹۲
۱۴۹ / کازوکو / کوساکابه	۳۹۶
۱۵۰ / خلیل عبدالعزیز / المیر	۳۹۷
۱۵۱ / زبیر عبدالسلام / شلی	۳۹۸
۱۵۲ / فلوئی / الشکری	۳۹۹
۱۵۳ / نگبت فردوس / کاظمی	۴۰۰
۱۵۴ / رشید / المرجیوی	۴۰۱
۱۵۵ / آیاتو / ساساکی	۴۰۲
۱۵۶ / سید محمد قمر / مهدی	۴۰۳
۱۵۷ / سانگ سونک / لی	۴۰۴
۱۵۸ / نامیر کارا / خلیلوچ	۴۰۵
۱۵۹ / سلیمان عبدالجواد / تیم	۴۰۶
۱۶۰ / احسان / داوود	۴۰۷
۱۶۱ / غالیه / قنبریکاوا	۴۰۸
۱۶۲ / حسن / فضاطی	۴۰۹
۱۶۳ / این هوا / چه	۴۱۰
۱۶۴ / نجم / الرشید	۴۱۱
۱۶۵ / بشام علی / رباعه	۴۱۲
۱۶۶ / فریده / الرحوطی	۴۱۳

۳۲۳.....	۱۷۷ / احمد / موسی.....	۳۱۴.....	۱۶۷ / شیما / الشیبیان.....
۳۲۵.....	۱۷۸ / مبینة / موکر.....	۳۱۵.....	۱۶۸ / سید کلیم اصغر / نقوی.....
۳۲۶.....	۱۷۹ / بولاتیک / باترکائف.....	۳۱۶.....	۱۶۹ / چاند / بی‌بی.....
۳۲۷.....	۱۸۰ / نوری / محمزنزاده.....	۳۱۷.....	۱۷۰ / خان محمد / عامر.....
۳۲۸.....	۱۸۱ / عارف / ابوخلف.....	۳۱۸.....	۱۷۱ / محمد جواد / رسولی.....
۳۲۹.....	۱۸۲ / عبدالکریم / جرادات.....	۳۱۹.....	۱۷۲ / ناتالینا / گاجکوا.....
۳۳۰.....	۱۸۳ / سید وحید / ظهوری حسینی.....	۳۲۰.....	۱۷۳ / ایمن ابراهیم / الشدیده.....
۳۳۱.....	فهرست‌ها.....	۳۲۱.....	۱۷۴ / قاسم محمد / غنیمات.....
۳۶۵.....	جنلول و نمودارها.....	۳۲۲.....	۱۷۵ / محمد / سیلاوی.....
۳۷۱.....	بخش انگلیسی.....	۳۲۳.....	۱۷۶ / ناومی / شیمیزو.....

پیشگفتار ناشر ■

زبان فارسی در رهگذر تاریخ، بستر انتقال دانش و فرهنگ بشری، به‌ویژه در دوره‌های شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی و اسلامی، درحوزه‌های وسیعی از تمدنهای شرقی از قبیل شبه قاره، ماوراءالنهر و حتی آسیای جنوب شرقی بوده و امروزه یکی از گنجینه‌های علمی و فرهنگی بشر محسوب می‌شود.

ایران شناسان مغرب و مشرق زمین خود در شناختن و شناساندن زبان و فرهنگ ایرانی کوشش فراوان نموده و سهم به‌سزایی داشته‌اند که این تلاش در کمتر زبانی مشاهده شده است. هم‌اکنون مراکز پژوهشی و دانشگاهی در جهان و استادان زیادی در سطح بین‌المللی در تلاشند تا این فروغ انسانی را همچنان روشن و پایدار نگاه‌دارند.

و بالاخره زبان فارسی، زبانی است که می‌تواند همه مردم فرهیخته جهان را با گنجینه‌ای از افکار و احساسات بدیع و لطیف، که در قالب شعر و نثر بزرگانی چون فردوسی، نظامی، عطار، مولوی، سعدی و حافظ تبلور یافته، آشناسازد. جاذبه این زبان شیرین که حافظ از آن به «قندپارسی» تعبیر می‌کند به اندازه‌ای است که هرگز رنجور و مهجور نخواهد شد و همواره نزد مردم صاحب‌نظر عزیز خواهد ماند.

استقبال روزافزون دانش‌پژوهان و به‌ویژه دانشجویان جوان کشورهای جهان از قبیل چین، هندوستان، کره، جمهوری‌های تازه استقلال یافته شوروی سابق و حتی کشورهای اروپایی به فراگیری زبان و ادبیات فارسی و آشنایی با فرهنگ و ادب ایرانی نشانگر انگیزه‌های نیرومندی است که گنجینه ادب فارسی به‌بارآورده است.

گواه این مطلب مجموعه حاضر تحت عنوان « فارسی آموختگان » است که به همت و کوشش فراوان آقای شعبان آزادی کناری ، همکار پرتلاش ما در فصل نامه « نامه پارسی » تهیه و تدوین گشته است .

این مجموعه که دربرگیرنده مشخصات و چکیده پایان نامه فارسی آموختگان و فارسی آموزان خارجی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی از سال ۱۳۳۴ تا ۱۳۷۷ ایران است ، نخستین بار است که به صورت مدون و جامع به زیور طبع آراسته می گردد .

بدیهی است شناسایی این عزیزان و درج مشخصات کامل آنها از سال ۱۳۳۴ تاکنون ، که کمتر منبعی از آنها به جز پرونده های تحصیلی شان موجود بود و آنها نیز در طول تاریخ بایگانی شده بود ، کاری بود سترگ .

علاوه بر آن ، یافتن عناوین پایان نامه و آوردن چکیده آنها ، یعنی آوردن چکیده حدود ۱۴۰ پایان نامه کاری مشقت بار بود که با تشویق های شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی و با تلاش های پیگیر محقق صورت گرفته است . در کنار آن ، آوردن عکسهای این عزیزان و ذکر مسئولیت فعلی آنها ، بر غنای کار افزوده است و می تواند در برنامه ریزیهای آتی مفید واقع شود .

دیگر اینکه ، آوردن مشخصات فارسی آموزان خارجی فعلی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی موجب تشویق هرچه بیشتر آنان می شود تا در فراگیری زبان و ادبیات فارسی و تحقیق بیشتر در این زمینه بیش از پیش بکوشند .

آوردن فهرست الفبایی فارسی آموختگان و فارسی آموزان خارجی ، فهرست الفبایی عناوین پایان نامه و سال فراغت از تحصیل آنان و جداول و نمودار فارسی آموختگان و فارسی آموزان به همراه مقدمه آن به دو زبان انگلیسی و فارسی باعث شده که در مجموع کاری شایسته صورت بگیرد .

ضمن آرزوی موفقیت برای محقق و پاس داشتن تلاشهای فراوان او ، شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی امیدوار است که شیفتگان این زبان هر چه بیشتر در سراسر جهان شناسایی و معرفی شوند و در این راستا ، شورای مذکور هر گونه همکاری را پاس می دارد و از چنین طرحهایی استقبال میکند .

دکتر سیدکمال حاج سیدجوادی
دبیر شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی

مقدمه

زبان و ادبیات پارسی از قدیم‌ترین رشته‌های آموزشی در دانشگاه تهران است. همچنین، یکی از دلایل شهرت و اهمیت این دانشگاه، جایگاه رفیعی است که در رشته‌های علوم انسانی همواره داشته و این رشته‌های دانشگاه تهران، مقام اول را از نظر پیشرفت، در زمینه‌های مختلف علمی و عملی کشور دارد. در مورد آموزش زبانهای گوناگون نیز چنین است، به ویژه زبان و ادبیات پارسی که پایگاه ویژه خود را دارد.

رشته زبان و ادبیات پارسی این دانشگاه در حقیقت تکیه‌گاه و پشتوانه علمی و فنی کرسی‌های این رشته در سایر دانشگاههای داخلی و خارجی است، بنابراین توجه ویژه‌ای را می‌طلبد. بر اساس برآورد انجام شده، تعداد کشورهایی که اکنون دارای کرسی زبان و ادبیات پارسی هستند هم اینک دست کم حدود بیست کشور می‌باشد و طرح ایجاد چندین کرسی دیگر نیز در وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و امور خارجه در دست بررسی است. در این میان، استادان و فارسی‌آموختگان این دانشگاه (چه ایرانی و چه خارجی) در راه‌اندازی یا فعالیت سایر گروههای آموزشی رشته زبان و ادبیات پارسی چه در ایران و چه در دیگر کشورها می‌کوشند.

این زبان، به دلایل گوناگون مورد توجه محققان و پژوهشگران خارجی است. چراکه با فرهنگ و تمدن ایرانی و اسلامی پیوستگی دارد و بدون آگاهی از این زبان، امکان شناخت این تمدن بزرگ کمتر میسر خواهد بود.

در همین راستا، جمهوری اسلامی ایران نیز، به دلیل جلب توده عظیمی از اندیشه‌ها،

سبب افزایش توجه به زبان و ادبیات پارسی شده است. به این دلیل، بخش دانشجویان خارجی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران راه‌اندازی شد که مسئولیت آموزشی دوره‌های عالی این زبان را به متقاضیان خارجی بر عهده دارد. این بخش که در سال تحصیلی ۳۲ - ۱۳۳۱ آغاز به کار نمود، پس از انقلاب اسلامی مدتی تعطیل شد، اما بعد از انقلاب فرهنگی دوباره بازگشایی شد و برنامه‌های آن نیز مورد بازبینی قرار گرفت. بخش دانشجویان خارجی از نخستین بخشهایی است که پس از انقلاب اسلامی در دانشگاه تهران آغاز به کار نمود، حتی قبل از آن، یعنی از سال ۱۳۲۵، دانشگاه تهران برای رشته زبان و ادبیات فارسی دانشجوی می‌پذیرفت. دست‌اندرکاران آموزشی این رشته در همان آغاز، قدر و منزلت و ارزش والای این بخش را دانسته‌اند و علیرغم تحقّل برخی مشکلات، در حفظ آن کوشیده‌اند.

از آغاز راه‌اندازی دوره دکترای زبان و ادبیات پارسی (چه در بخش دانشجویان خارجی و چه گروه زبان و ادبیات پارسی) این دانشگاه، تاکنون تعداد بیشماری از دانشجویان خارجی مستعد و علاقه‌مند به فرهنگ، زبان و ادبیات ایران در این دوره پذیرفته و دانش‌آموخته شده‌اند، که هر یک از آنها خود در کرسی رشته زبان و ادبیات پارسی، ایران‌شناسی و یا شرق‌شناسی دانشگاه‌های جهان به آموزش و پژوهش مشغولند و در گسترش هر چه بیشتر فرهنگ و ادب پارسی کوشیده‌اند. از نخستین فارسی‌آموخته آن سید باحیدر شهریار نقوی گرفته، که در سال ۱۳۳۴ به اخذ مدرک دکترای نایل آمد، تا عبدالودود اظہر دهلوی رییس مرکز زبانهای آسیایی و آفریقایی هندوستان در دانشگاه جواهر لعل نهرو و رییس انجمن استادان زبان پارسی و نیز آخرین آن تا زمان نگارش این اثر یعنی محمّد اقبال ثاقب تبعه پاکستان.

ولی آنها پس از سالها رنج و کوشش، حاصل اندیشه و اندوخته‌های معنوی و پژوهشهای علمی و ادبی خویش را بر صفحات پایان‌نامه‌ها نگاشته‌اند، که برخی از

این پایان‌نامه‌ها چاپ و منتشر شده و برخی دیگر نیز در گنجینه‌های کتابخانه‌های دانشگاه تهران موجود است.

پراکندگی مشخصات فارسی‌آموختگان خارجی دوره دکترای زبان و ادبیات پارسی این دانشگاه با ذکر عناوین پایان‌نامه‌های آنان، مرا بر آن واداشت تا در کنار پیشه‌اصلی‌ام، یعنی مسئولیت آموزشی و دانشجویی این عزیزان در دفتر روابط بین‌المللی دانشگاه تهران، برای نخستین بار به گردآوری این مشخصات بپردازم. در کنار مشخصات آنان، عناوین پایان‌نامه و مسئولیت فعلی آنها را تا آنجا که اطلاعات در دسترس بوده، به همراه چکیده پایان‌نامه‌های آنان به این مجموعه افزوده‌ام، تا باشد که قدر این آثار فرهنگی و علمی بیش از پیش شناخته شود و مسئولین ذیربط به کشف استعدادهای نهفته فرهنگ دوستان خارجی بپردازند و آنها را جهت استفاده علاقه‌مندان به چاپ برسانند.

بعلاوه، عکس‌های این عزیزان را تا آنجا که در دسترس بوده، وگرچه هم قدیمی است، به این مجموعه افزوده‌ام تا در کنار چکیده پایان‌نامه‌ها و مشخصات آنان مجموعه‌ای مصور، آنطور که شایسته آنان است، در دسترس علاقه‌مندان قرار گیرد. ترتیب انجام کار نیز بر اساس زمان اخذ مدرک یعنی از اولین فارسی‌آموخته آن در سال ۱۳۳۴ تاکنون بوده است که تعداد آنها به ۱۴۸ نفر می‌رسد. همچنین مشخصات فارسی‌آموزان خارجی فعلی دوره فوق لیسانس و دکترای پیوسته زبان و ادبیات پارسی را به آن افزوده‌ام که تا گرفتن مدرک دکتر از سوی آنان، زمان زیادی به طول نخواهد انجامید.

قبل از تأسیس بخش دانشجویان خارجی دانشگاه تهران، آنها به طور مختلط در کنار دانشجویان ایرانی در گروه زبان و ادبیات پارسی مشغول به تحصیل بودند. اما به دلایل مختلف، همچون سختی دروس دوره دکتر و برخی فشارهای روحی موجب

شد که چنین بخشی شکل بگیرد. موسس اولیه این بخش را احتمالاً دکتر خانلری می‌دانند که همزمان مدیر کل دفتر روابط بین‌المللی دانشگاه نیز بوده است. مهمترین مسئله در مورد این بخش این است که در مقایسه با گروه زبان و ادبیات پارسی، این بخش برای خارجیان و دانشگاه‌های خارج شناخته‌تر بود و شهرت بیشتری نسبت به این گروه داشت. به طوری که بسیاری از دانشجویان خارجی جهان از این بخش تقاضای فرصت مطالعاتی می‌کردند، ولی متأسفانه به دلیل کمبود بودجه، اجابت همه این درخواست‌ها امکان‌پذیر نبود.

پس از انقلاب اسلامی یعنی در سال ۱۳۵۸، دکتر شاه‌حسینی مدتی ریاست این بخش را بر عهده گرفت. او زمانی رییس رادیو و تلویزیون ایران نیز بود. بعد از وی، یعنی سه ماه بعد، دکتر بهزاد استاد گروه زبان آلمانی ریاست بخش را بر عهده داشت. به دلیل مسافرت وی به خارج از کشور، این بخش مدتی بدون سرپرست ماند. آنگاه مرحوم دکتر تفضلی بود که از سال ۱۳۵۹ مسئولیت ریاست این بخش را تقبل کرد. وی با اصرار و پافشاری و به خاطر رشد و اعتلای زبان فارسی در خارج از کشور، در مقابل مخالفین ایستادگی کرد و نگذاشت که این بخش منحل شود. وی در طول حیات پرافتخار خویش تمامی تلاش‌های خود را به کار بست و فارسی‌آموختگان فراوانی را در رشته زبان و ادبیات پارسی تربیت کرد که آنان خود هر یک مصدر یکی از پست‌های کلیدی در کشور خود هستند.

زمانی که کشور از لحاظ فرهنگی رکود داشت، این بخش فعال بود. پس از انقلاب نیز اکثر کسانی که به این کار واقف بودند به خارج از کشور رفتند و کسانی که سرکار آمدند اکثراً جوان بودند و این بخش را چیز زایدی می‌دانستند. در اوایل، آموزش‌های کوتاه مدت زبان فارسی هم معمول بود، اما چندی بعد با تأسیس مرکز بین‌المللی آموزش زبان فارسی دانشگاه تهران به ریاست جناب آقای دکتر شهیدی، این کار به آن مرکز

واگذار شد و تحصیل در این بخش در مقطع کارشناسی ارشد و دکترای پیوسته زبان و ادبیات پارسی ادامه یافت. نحوه ادامه تحصیل دانشجویان خارجی در این بخش نیز متفاوت بود. گروهی بر اساس مبادلات فرهنگی می‌آمدند و گروهی دیگر نیز به خاطر علایق شخصی. برخی بورسیه بودند و برخی دیگر با هزینه شخصی و یا براساس بورسیه دولت خود به این دانشگاه می‌آمدند.

در این قسمت، جهت آگاهی علاقه‌مندان، به ویژه پژوهشگران و دانشجویان خارجی که مایل به تحصیل در این بخش هستند، آیین‌نامه تحصیل در این بخش را آورده‌ایم تا برای تحصیلات آتی آنان مفید واقع شود.

آیین‌نامه تعلیماتی بخش تدریس زبان و ادبیات فارسی برای خارجیان در دوره فوق‌لیسانس و دکترای دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران

مطابق تبصره ۱ ماده ۲ اساسنامه تعلیماتی زبان و ادبیات فارسی برای دانشجویان خارجی که از شورای دانشگاه گذشته است برنامه دوره‌های این بخش و دروس و درجات علمی و شرایط آن و همچنین کلیه مقررات تعلیماتی بخش طبق آیین‌نامه جداگانه تعیین می‌شود. اکنون به منظور هماهنگ ساختن برنامه‌های آن با سایر برنامه‌های دانشکده، دروس این بخش مطابق سیستم واحدی و مقررات تعلیماتی آن تعیین می‌گردد.

■ ماده ۱: مواد درسی بخش تدریس زبان و ادبیات فارسی برای خارجیان ۶۴ واحد است که ۵۲ واحد آن اجباری و ۱۲ واحد اختیاری است. دانشجو می‌تواند این واحدها را در عرض سه سال تکمیل کند.

■ ماده ۲: دانشجویان خارجی که به آموختن زبان و ادبیات فارسی علاقه‌مند هستند، می‌توانند در این بخش تحصیل کنند و در صورت قبول شدن در امتحانات شهادت

نامه‌ای دریافت کنند.

■ ماده ۳: دانشجویانی که دارای درجه لیسانس و یا فوق لیسانس در زبان و ادبیات فارسی هستند و یا درجه لیسانس یا فوق لیسانس در رشته‌هایی که طبق تشخیص شورای بخش، مربوط به زبان و ادبیات، تاریخ و فرهنگ ایران است، داشته باشند (در صورتی که در برنامه درسی خود زبان فارسی را نیز آموخته باشند) می‌توانند با گذراندن آن ۵۲ واحد درس اجباری این دوره، به اخذ فوق لیسانس در زبان و ادبیات فارسی نایل آیند.

□ تبصره ۱: دانشجویانی که قبلاً موفق به اخذ درجه فوق لیسانس در زبان و ادبیات فارسی و یا رشته‌ای مربوط به آن گردیده‌اند، می‌توانند ۱۸ واحد دروس اول را امتحان داده و از موادی که در آنها موفقیت حاصل می‌کنند، معاف گردند.

■ ماده ۴: از بین دانشجویانی که این قسمت از برنامه را به پایان رسانیده و موفق به اخذ درجه فوق لیسانس بخش تدریس زبان و ادبیات فارسی به خارجیان دانشکده ادبیات شده‌اند، کسانی که به تشخیص و قضاوت استادان و هیأت نظارت دکتری صلاحیت نوشتن رساله دکتری داشته باشند می‌توانند پس از گذراندن ۱۲ واحد دروس اختیاری در صورتی که معدل نمرات آنها در دوره تحصیل در حدود (ب) باشد به تألیف و تنظیم رساله دکتری پرداخته و به شرط دفاع موفقیت‌آمیز از آن، به اخذ درجه دکتری نایل آیند.

□ تبصره ۲: برای دانشجویان سالیان گذشته که طبق روش نمره‌گذاری ۱ تا ۲۰ نمره دریافت داشته‌اند، تشخیص امکان دریافت درجه دکترا با شورای بخش خواهد بود.

□ تبصره ۳: در صورت لزوم برای دروس ۲ واحدی علاوه بر سهمیه واحد سه ساعت (در یک ساعت و نیم) می‌توان تدریس کرد.

□ تبصره ۴: دانشجوی دوره دکتری باید ۱۲ واحد دروس اختیاری را از دوره‌های لیسانس و فوق لیسانس از دروسی که در برنامه معین شده با موافقت سرپرست بخش انتخاب و تحصیل کند.

برنامه بخش تدریس زبان و ادبیات فارسی برای خارجیان

ردیف	سال اول / نیمسال اول	۱۰ واحد اجباری	
۱	نظم ساده	۲ واحد	۴ ساعت
۲	نثر ساده	۲ واحد	۴ ساعت
۳	عربی صرف	۲ واحد	۴ ساعت
۴	انشاء و املاء	۲ واحد	۲ ساعت
۵	دستور زبان فارسی	۱ واحد	۲ ساعت
۶	مکالمه	۱ واحد	۲ ساعت
* جمع		۱۰ واحد	۱۸ ساعت

ردیف	سال اول / نیمسال دوم	تعداد واحد	ساعت
۱	نظم ساده	۲ واحد	۴ ساعت
۲	نثر ساده	۲ واحد	۴ ساعت
۳	نحو و قرأت عربی	۲ واحد	۴ ساعت
۴	انشاء پیشرفته	۱ واحد	۲ ساعت
۵	دستور زبان فارسی	۱ واحد	۲ ساعت
* جمع		۸ واحد	۱۶ ساعت

ردیف	سال دوم / نیمسال سوم	تعداد واحد	ساعت
۱	نثر میانه فارسی	۲ واحد	۴ ساعت
۲	کلیات تاریخ ایران	۲ واحد	۲ ساعت
۳	تاریخ عقاید فلسفی و دینی ایران اسلامی	۲ واحد	۲ ساعت
۴	تاریخ ادبیات (از آغاز تا پایان دوره غزنوی)	۱ واحد	۲ ساعت
۵	دستور زبان فارسی پیشرفته	۱ واحد	۲ ساعت
* جمع		۸ واحد	۱۲ ساعت

ردیف	سال دوم / نیمسال چهارم	تعداد واحد	ساعت
۱	نظم میانه فارسی	۲ واحد	۲ ساعت
۲	زبان پهلوی از نظر زبان فارسی	۲ واحد	۲ ساعت
۳	تاریخ ادبیات (دوره سلجوقی تا حمله مغول)	۱ واحد	۲ ساعت
۴	تحول نظم و نثر فارسی	۲ واحد	۲ ساعت
۵	تاریخ تمدن ایران	۲ واحد	۲ ساعت
* جمع		۹ واحد	۱۰ ساعت

ردیف	سال سوم / نیمسال پنجم	تعداد واحد	ساعت
۱	ادبیات و فرهنگ ایران باستان	۲ واحد	۲ ساعت
۲	فنون ادبی	۲ واحد	۳ ساعت
۳	تاریخ ادبیات (از حمله مغول تا آغاز عصر صفویه)	۱ واحد	۲ ساعت
۴	متون نثر پیشرفته	۲ واحد	۴ ساعت
۵	تصوف و ادبیات عرفانی ایران	۲ واحد	۲ ساعت
* جمع		۹ واحد	۱۳ ساعت

ردیف	سال سوم / نیمسال ششم	تعداد واحد	ساعت
۱	تاریخ ادبیات (از عهد صفویه تا مشروطیت)	۲ واحد	۲ ساعت
۲	متون نظم پیشرفته	۲ واحد	۴ ساعت
۳	سمینار در مآخذ و روش تحقیق در فرهنگ اسلامی نفوذ زبان و ادبیات و فرهنگ ایران در شرق و غرب	۲ واحد	۲ ساعت
۴	ادبیات معاصر ایران	۲ واحد	۲ ساعت
* جمع		۸ واحد	۱۰ ساعت

دروس اختیاری

□ از گروه زبان‌شناسی

۱ - زبان فارسی باستان	۳ واحد
۲ - زبان اوستا	۳ واحد
۳ - زبان پهلوی	۲ واحد

□ از گروه تاریخ

تمام دروس تاریخ که مربوط به ادوار مختلف تاریخ ایران پیش از اسلام و بعد از اسلام است.

□ از قسمت فلسفه

۱ - طبیعیات در فلسفه اسلامی	۳ واحد
۲ - الهیات در فلسفه اسلامی	۴ واحد
۳ - تفسیر متون فلسفی و کلامی به زبان فارسی	۲ واحد
۴ - تاریخ معارف و فلسفه اسلامی	۳ واحد
۵ - فرق و مذاهب اسلامی	۳ واحد
۶ - تاریخ ادیان و مذاهب	۳ واحد
۷ - تفسیر متون تصوّف و عرفان به فارسی	۲ واحد

□ از قسمت فوق لیسانس ادبیات فارسی

تاریخ تصوّف اسلامی	۱ واحد

□ از رشته ادبیات عرب

۱- قرائت متون ادبی نثر	۳ واحد	۴ ساعت
۲- قرائت متون ادبی نظم	۳ واحد	۴ ساعت
۳- صرف	۲ واحد	۲ ساعت
۴- نحو	۲ واحد	۲ ساعت

□ از گروه باستان‌شناسی و هنر

۱- باستان‌شناسی ایلام، ماد و هخامنشی	۲ واحد
۲- هنر اسلامی تا پایان دوره سلجوقی	۲ واحد
۳- هنر اسلامی تا پایان دوره تیموریان	۲ واحد
۴- هنر اسلامی تا پایان دوره قاجاریه	۲ واحد
پایان نامه	۲۰ واحد

و بالاخره اینکه، بهترین اساتید شبّه قازّه امروز، از این بخش دکترا گرفتند و در این فاصله بسیاری از شعرا و ادیبانی که در شبّه قازّه تأثیر گذاشته‌اند، رساله‌شان مورد تشویق قرار گرفت و در ایران منتشر شد. از جمله پایان‌نامه‌های منتشره در ایران می‌توان از «پیدایش و ساخت نخستین داستانهای کوتاه جمال‌زاده» نوشته میشل کوئی پرس هلندی و «مقدمه بر تمهیدات عین‌القضات» نوشته عفیف عسیران لبنانی نام برد. آنچه که بیش از همه برای خارجیان جاذبه داشته، عرفان و تصوّف ایران بوده است و نیز برخورد با استادان ایرانی جزء افتخاراتشان محسوب می‌شد، مخصوصاً دانشجویان شبّه قازّه.

دیگر اینکه، این بخش ترکیبی به نام هیأت علمی با اعضای ثابت ندارد. استادان

گروه‌های مختلف دانشگاه با این بخش همکاری می‌کنند که البته گروه زبان و ادبیات فارسی سهم بیشتری را برعهده گرفته است. هم‌اکنون نیز دانشجویان مختلفی از ملیت‌های گوناگون در این بخش و گروه زبان و ادبیات فارسی مشغول به تحصیل‌اند که مجموع آنها به ۳۴ نفر و دو نفر دیگر در دانشگاه فردوسی مشهد در مقطع دکترای این رشته به تحصیل اشتغال دارند که جمعاً به ۳۶ نفر می‌رسد و البته کشورهایی که با زبان فارسی رابطه نزدیکی دارند، معمولاً درصد بیشتری را به خود اختصاص می‌دهند که به تفکیک ملیت عبارتند از:

مغرب ۷ نفر، پاکستان ۶ نفر، اردن ۶ نفر، ژاپن ۳ نفر، کره جنوبی ۲ نفر، بوسنی ۲ نفر، قزاقستان ۲ نفر، هندوستان ۲ نفر، قطر ۱ نفر، داغستان ۱ نفر، افغانستان ۲ نفر، بلغارستان ۱ نفر و عراق ۱ نفر.

پس از درگذشت جانسوز زنده‌یاد مرحوم دکتر احمد تفضلی، دکتر ابوالقاسمی که همزمان ریاست گروه فرهنگ و زبانهای باستانی این دانشکده را برعهده داشت، ریاست این بخش را بر عهده گرفت و از سال ۱۳۷۵ تاکنون مسئولیت این بخش را داراست.

استادان بسیاری در این بخش همکاری داشته‌اند و دارند به خصوص خانم دکتر ژاله آموزگار که یار وفادار مرحوم دکتر تفضلی بود و در فراق او اندوه فراوانی را تحمل کرد و هنوز نیز مرگ او را باور ندارد. و نیز استادانی دیگر همچون: دکتر اسماعیل حاکمی والا، دکتر جلیل تجلیل، دکتر مظاهر مصفا، دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی، دکتر زندی، خانم دکتر کلباسی، دکتر کی‌منش، دکتر زنجانی، دکتر جوینی، خانم دکتر امیربانو کریمی، دکتر مهدی محقق، دکتر مظفر بختیار، دکتر محسن جهانگیری، مرحوم دکتر سادات ناصری و بالاخره دکتر شهیدی. از متقدمین نیز می‌توان از استادان ذیل یاد کرد: دکتر محمد مقدم، دکتر محمد معین، دکتر خطیبی، دکتر نفیسی،

دکتر حسن مینوچهر، دکتر ذبیح‌الله صفا، دکتر صادق کیا، دکتر صادق گوهرین، دکتر لطفعلی صورتگر، دکتر ناصرالدین شاه‌حسینی، دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن، دکتر عباس زریاب خویی، دکتر عبدالحسین زرین‌کوب، دکتر پرویز ناتل خانلری، دکتر حسین نصر و دکتر جعفر سجادی.

سرکار خانم امینی، کارشناس محترم دانشکده ادبیات و علوم انسانی، نیز سالها با بخش مذکور به ویژه با مرحوم دکتر تفضلی همکاری صمیمانه‌ای داشتند که حال جای خود را به خانم شهین عیوضی داده‌اند، و نیز آقای علی نجفی کارشناس محترم بخش پایان‌نامه این دانشکده در تدوین این کار و چکیده‌نویسی آن نیز از هیچ‌گونه همکاری دریغ نورزیده‌اند که از همه آنها ممنونم.

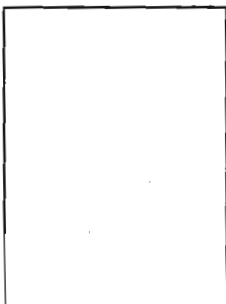
در پایان، امیدوارم که تلاش اندک اما بسیار پرمشقت این حقیر راه‌گشای متقاضیان محترم باشد و در آن مشخصات کسی را از قلم نیانداخته باشم. اما اطمینان دارم که کار بدون نقص نیست.

از خوانندگان گرامی نیز انتظار دارم چنانچه اطلاعات بیشتری در این مورد دارند و مشخصات کسانی را دارند که از قلم افتاده و یا اشتباهاتی را در آن می‌بینند، از راهنمایی‌های خود اینجانب را بی‌نصیب نگذارند و از طریق ناشر محترم مرا مرهون الطاف خود فرمایند.

در نهایت لازم می‌دانم از شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی، به ویژه آقای دکتر کمال حاج سید جوادی دبیر محترم آن و جناب آقای قدیمی معاون وقت ایشان که از این طرح استقبال نموده و راهنمایی‌هایی ارزنده‌ای برای تکمیل آن ارائه کرده‌اند، کمال تشکر را بعمل آورم. چرا که، اگر تشویق آنان پشتوانه این کار نبود، مطمئناً این کار به انجام نمی‌رسید.

شعبان آزادی‌کناری

تهران، پاییز ۱۳۷۷ خورشیدی

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سید باحیدر *Seyed Bahaidar*
نام خانوادگی : شهریار نقوی *Shahryar Naqavi*
سال اخذ مدرک : ۱۳۳۴ *1955*
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

فرهنگ نویسی فارسی در هند و پاکستان
۲۸۸ ص، به راهنمایی دکتر محمد مقدم، کتابنامه : ص، ۲۸۶ - ۲۸۸ و بصورت زیر نویس
موضوع : ۱ - فارسی، واژه نامه ها، تاریخ، ۲ - فارسی، هند، ۳ - فارسی، پاکستان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۳ فا ۴
ف ۸۲۶ ش
پ. د.

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی بخش اردو، دانشگاه اصفهان

رساله حاضر فرهنگ‌نویسی در هند و پاکستان را مورد بررسی قرار داده است. از قرن هفتم هجری بر اثر تشویق پادشاهان شبه قاره هند و پاکستان، ادبیات فارسی بیش از سایر فنون مورد توجه مردم این سرزمین قرار گرفت و بر اثر این تشویق فن فرهنگ‌نویسی که مورد بحث است، ترقی شایانی کرد. کتب فارسی که در هند تألیف شده گویای این مطلب است. بعد از حمله محمود غزنوی به هند، تمدن و زبان ایران به آنجا برده شد و این موجب شد که این سرزمین مرکز تألیف کتب نظم و نثر فارسی شود. از لحاظ فرهنگ‌نویسی، هیچیک از کشورهای فارسی‌زبان به پای هند و پاکستان نرسیده‌اند. فرهنگ‌نویسی فارسی در ایران از سده چهارم هجری آغاز شد و قطران تبریزی و اسدی طوسی از مؤلفین فرهنگها بودند. سابقه فرهنگ‌نویسی فارسی در هند و پاکستان به قرن هشتم هجری برمی‌گردد ولی ترقی و تکامل این فن در قرن یازدهم بود. کامل‌ترین فرهنگ شعری فارسی فرهنگ جهانگیری است که در زمان اکبر شاه نوشته شد. از دیگر فرهنگ‌های مهم می‌توان این موارد را ذکر کرد:

۱ - فرهنگ رشیدی ، ۲ - سراج‌اللغات ، ۳ - فرهنگ نظام.

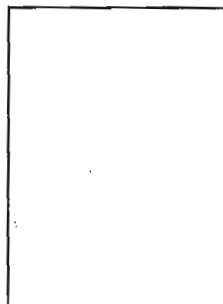
بر اثر پشتیبانی خانواده‌های سلطنتی، مانند: غلامان، خلجیان، لودیان و مغولان، ادبیات فرهنگ‌نویسی رو به تکامل رفت. نظر به رابطه‌ای که میان دوره‌های سیاسی هندوستان با تحولات فن فرهنگ‌نویسی فارسی آن سرزمین وجود داشت، فرهنگ‌نویسی فارسی را به دوره‌های زیر می‌توان تقسیم کرد:

دوره اول : دوره قبل از بابریان یا مغول، دوره بابریان یا مغول، دوره جدید. در دوره قبل از بابریان یا مغول، فرهنگ نویسان به زبان محاوره و مکاتبه توجهی نداشتند و فقط الفاظی را جمع می‌کردند که در شعر با آنها سر و کار داشتند و برای سهولت دسترسی به قافیه‌ها ترتیب لغات بر اساس حرف آخر لغات بود. در پیروی از متقدمین در دوره اول، در فرهنگ‌نویسی توجه زیادی به اعراب و توضیح معانی لغات نداشتند.

دوره دوم : بر اثر علاقه اکبر و جهانگیر به زبان فارسی ۲ تن از درباریان طراز اول، مجموع اللغات، فرهنگ جهانگیری و فرهنگ چهار عنصر دانش را ترتیب دادند. تألیف فرهنگ رشیدی و برهان قاطع نیز در این دوره بود کتب اصطلاحات و لغت فنی از جمله بهار عجم، کتب لغات مربوط به آثار مخصوص و نصاب نامه‌ها تألیف شد.

دوره سوم : در این دوره سلطنت مغول برچیده شد و بعد دولت انگلیس با سعی تمام درصدد تعویض زبان فارسی به انگلیسی برآمد.

۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ایسر داس *Iseerdas*
نام خانوادگی : سدارنگی *Sadarangani*
سال اخذ مدرک : ۱۳۳۵
تابعیت : هندوستان *India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

مختصری از تاریخ شعر فارسی در ایران و هند و سند
۱۳۹ ص. به راهنمایی : محمد معین ، کتابنامه : بصورت زیرنویس
موضوع : ۱ - شعر فارسی ، تاریخ و نقد ، ۲ - شعر فارسی ، هند ، تاریخ و نقد، مشاوره

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸ فا ۱
/۰۰۹
م ۳۹۷ س
پ. د. ۰

◀ مسئولیت فعلی :

ریس متوفی بخش فارسی رادیو دهلی و استاد زبان فارسی دانشگاههای هندوستان

هدف پژوهش، بررسی مختصری در تاریخ شعر فارسی در ایران و هند و سند است. تاریخ شعر فارسی در ایران و هند و سند از آغاز تا قرن سیزدهم هجری به سه دوره تقسیم شده است:

۱ - تحول شعر فارسی در ایران تا دوره سامانی، ۲ - شعر فارسی در ایران تا دوره مغول و وضع شعر فارسی در هند و سند تا آن زمان، ۳ - شعر فارسی در ایران و هند (عهد مغول) و در سند (عهد ارغون و ترخان و مغول و کلهوهر).

قدیمی‌ترین اثری که از شعر فارسی بعد از اسلام تا حال کشف شده، سرود آتشکده کرکوی می‌باشد که مقارن ظهور اسلام معمول بوده است. حنظله بادغیسی نخستین شاعری است که شعر عروضی فارسی گفته است. در دوره صفاریان، محمد وصیف سگزی نخستین قصیده‌سرای فارسی و عهد سامانیان اولین دوره ترقی شعر فارسی است. سخن سلیس با توضیحات ساده و طبیعی و تشبیهات صریح و الفاظ کهنه و اصیل از مختصات این دوره است.

دوره غزنوی و سلجوقی دوره قدرت و تنوع در شعر فارسی بود. در این دوره صنایع لفظی و بدایع شعری در شعر راه یافت و دامنه کلمات و ترکیبات عربی وسعت پیدا کرد. عرفان در عهد غزنوی بنیان گذاشته شد و تغزل به پایه کمال رسید. مثنوی بعد از قصیده محبوب بود و مسقط و ترجیع‌بند به سایر انواع شعر افزوده گردید. تسلط غزنویان بر قسمتهای غربی و شمالی هند سبب شد که زبان فارسی در آن ناحیه رایج شود.

دوره مغول و تیمور در ایران دوره خونریزی و خرابکاری و فساد اخلاق و تنزل فکری بشمار می‌رود. عرفان رنگ علوم و فلسفی پیدا کرد، قصیده‌گویی از رونق افتاد و تغزل جای خود را به غزل داد. وزن شعر کامتر شد و زیبایی و تناسب و هماهنگی لفظ اهمیت خاصی پیدا کرد. صنایع بدیعی بیش از پیش بکار برده شد و مثنوی مقام خود

را نگه داشت و بعد از غزل در درجه دوم بود. کلمات و اصطلاحات ترکی و مغولی وارد زبان فارسی گردید. بیشتر شاعران این دوره مقلدان استادان ادوار پیشین هستند.

در این سه قرن زبان فارسی در هند وسعت بیشتر پیدا کرد. دربار صفویان شاعرپرور نبود. غزل و شعر عرفانی متروک گردید و فقط نظم و نثر مذهبی مانند مرثیه و مدح ائمه مورد علاقه شاهان واقع گردید. در این دوره، زبان ترکی بیش از پیش تقویت گردید و کلمات و ترکیبات آن رواج بیشتری در زبان و ادبیات فارسی پیدا کرد. به عکس فکر و رفتار صفویان، پادشاهان و امیران هند، گویندگان و نویسندگان را با پول و نعمت به کشور خود جلب می‌نمودند و زبان فارسی، زبان رسمی هند گردید. شعر، نماینده ذوق و مضمون فکر تازه شد. در سند در دوره ارغون و ترخان، زبان و شعر فارسی پیشرفت شایانی نمود، غزل و مثنوی بیش از سایر انواع شعر مورد نظر بود. در دوره فرمانروایی مغول، زبان و ادبیات فارسی در هند به اوج رسید. دوره حکومت کلهره دوره درخشان تاریخ شعر فارسی در سند است.

قرن سیزدهم هجری مشهور به دوره بازگشت ادبی است. در هند زبان فارسی با دو رقیب مواجه شد: زبان اردو و انگلیسی. در سند پادشاهان خانواده تالپور در ترویج زبان و ادب فارسی سعی خاصی نمودند، ولی با وجود این زبان فارسی از مقام بلند خود افتاد و کلمات و اصطلاحات سندی و عامیانه داخل شعر فارسی گردید. در نیمه دوم این قرن که سند تحت تسلط انگلیس درآمد، لطمه‌های شدیدی به زبان و ادبیات فارسی وارد گردید و از رونق افتاد. خدمتی که شاعران فارسی‌گوی هند و سند به زبان و ادبیات فارسی انجام دادند، قابل ستایش است. شعر در هند تقلیدی نیست بلکه دارای جنبه ابتکاری است که موجب ایجاد سبک هندی گردید.

۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد
نام خانوادگی : هاشم
سال اخذ مدرک : ۱۳۳۵
تابعیت : پاکستان
Name : Mohammad
Surname : Hashem
Year of Graduation : 1956
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح انتقادی جهانگیر نامه

صد و بیست و نه ، ۱۰۶۶ ص . به راهنمایی : ناصرالدین شاه حسینی ، خلیل رهبر ، اسماعیل شاه حسینی
کتابنامه : ص ، ۱۰۶۲ - ۱۰۶۶ و به صورت زیرنویس
موضوع : ۱ - ایران - تاریخ - مغولان و تیموریان - ۶۱۶ - ۹۱۹ ق ، ۲ - نشر فارسی ، قرن ۹

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۹۵۵
/۰۴۱
ت ۲۴۳
پ . د

◀ مسئولیت فعلی :

محقق بنیاد پژوهشهای اسلامی ، مشهد

این پژوهش در حوزه معین و مشخص در مورد تصحیح انتقادی جهانگیرنامه، نوشته نورالدین محمد جهانگیر است که تحریر وقایع سلطنت تا سال هفدهم جلوس به وسیله خود جهانگیرشاه صورت گرفته است. این تحریر به صورت شرح وقایع روزانه، روزنامه بود. پس از آنکه جهانگیر خود تحریر وقایع را متوقف ساخت معتمدخان بخشی را مأمور انجام این مهم ساخت. جهانگیرنامه، اولین کتابی نیست که خاطرات و شرح وقایع سلطنت یکی از پادشاهان گورکانی را در بردارد. قبل از جهانگیرنامه، کتابی دیگر به زبان فارسی در ذکر وقایع حکومت یک پادشاه گورکانی تحریر یافته بود. کتاب فوق حاوی بسیاری از مطالب تاریخی درباره پادشاهان سلف جهانگیر است.

این رساله، تاریخ هندوستان و اوضاع سیاسی و اجتماعی مورد بحث، از جمله آشنایی تیموریان در هندوستان است که مهمترین حکومت در هندوستان بود. اغلب نویسندگان، تیموریان هندوستان را از طایفه مغولان می‌دانند، که این اشتباه است. اغلب خاورشناسان تیمور را مغول دانسته‌اند و بابر و جانشینان او را نیز به عنوان مغولان هندوستان یاد کرده‌اند. در مورد خود مؤلف کتاب توضیح مختصری داده شده و شرح حال نور جهان بیگم و نقش وی در امور سلطنت جهانگیر که داستان عاشق شدن جهانگیر به مهرالنساء معروف به جهان، دختر میرزا غیاث بیک تهرانی که در آن زمان به لقب اعتمادالدوله شهرت داشت، آمده است. نویسندگان، خصوصیتی در مورد نفوذ و قدرت نور جهان بر جهانگیر و اینکه در واقع حکومت در دست او بوده، سخنها گفته‌اند.

در این پژوهش، اوضاع و احوال سیاسی دوران نورالدین محمد جهانگیر پادشاه آمده است که اکبر شاه امیروالله آباد را به تیول جهانگیر داده بود. زمانی که اکبر شاه در دکن سرگرم فتوحات بود، به همراه راجه‌مان سنگه برای فتح ملک رانای اودی پور را

مأمور ساخت. در این مأموریت نزدیک بود جهانگیر به تسخیر ملک دانا توفیق یابد که راجه‌مان سنگه، بنگاله را در تیول خود داشت در همین زمان چاپلوسان و خوش‌آمدگویان از دوری جهانگیر از پدرش که در دکن بود، استفاده کرده، او را علیه پدر برانگیخته و با تحریک و ترغیب او را واداشتند که اکبرآباد را که پر از خزاین و زر و سیم بود و فتح آن آسان، بگیرد و خود را به سلطنت برساند.

ادب‌پروری و فرهنگ دوستی تیموریان هندوستان: زبان فارسی با فتوحات مسلمانان در هندوستان و مهاجرت پارسیان در قرون اولیه اسلام و فتوحات سلطان محمود شروع و با سلطنت غزنویان و غوریان در آل دیار انتشار یافت و بعداً با تأسیس سلطنت تیموری در آن مملکت به اوج ترقی رسید.

اوضاع ادبی و فرهنگی دوران جهانگیر: عهد جهانگیر از لحاظ فرهنگی بسیار غنی است. در دوره صفویه به دو سبب جمعی بسیار از ارباب ذوق، کمال و شوق حال مهاجرت را برماندن در ایران رجحان نهادند و بیشتر از آنها به هندوستان رخت کشیدند. در مورد آراء نویسندگان درباره جهانگیر و جهانگیرنامه، از مقالات شبلی نعمانی، جهانگیر و توزک جهانگیری می‌توان کمک گرفت. بزرگترین کتاب توزک جهانگیری است که واقعات به صحت تمام در آن درج گردیده است. جهانگیر در علم‌الحيوانات ذوق دوستی داشت و لذا مأمورانش را در اقصی نقاط دور از کشور خود گماشته بود تا از هر قسم جانور عجیب و غریب از هر نمونه و به هر قیمت برای او تهیه و خریداری شود.

ع

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : امین عبدالمجید
نام خانوادگی : بدوی
سال اخذ مدرک : ۱۳۳۵
تابعیت : مصر
Name : Amin Abdelmajid
Surname : Badawi
Year of Graduation : 1956
Nationality : Egypt

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

بحث درباره قابوسنامه

۳۱۳ ص . به راهنمایی دکتر محمد معین ، کتابنامه . ص ، ۳۰۹ و به صورت زیر نویس
موضوع : نثر فارسی قرن ۵ ، تاریخ و نقد ، ۲ - ایران ، اوضاع اجتماعی ، قرن ۵

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸ فا ۸
/۸۲۲
ب ۳۷۳ ب
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

احتمالاً استاد زبان فارسی دانشگاه قاهره ، مصر

بررسی حاضر نشان می‌دهد که امیر عنصرالمعالی به وسیله تألیف قابوسنامه آن رسم قدیم بعد از اسلام را در تألیف کتب نصیحة الملوک زنده کرد. به تقلید او چند کتاب در این زمینه در ادبیات فارسی بعد از اسلام بوجود آمد. یا به طریق تألیف، مانند کتابهای نامبرده یا به طریق نقل و ترجمه و جمع بتقدیم و تأخیر و حذف از کتب عربی و فارسی دیگر مانند اخلاق ناصری، که شامل ابواب مختلف در اخلاق عملی و نظری است.

در فصل اول انعکاسات اوضاع تاریخی و سیاسی و اجتماعی طبرستان در قرن پنجم در قابوسنامه به تفصیل بیان شده است.

در فصل دوم آمده است که بعضی از اهل تحقیق به پادشاهی کیکاوس و پدر و پسرش قائل نیستند، که این رأی از روی تحقیق و اسناد تاریخی عمده رد شده است. در فصل سوم این نکته بیان شده که مستشرقین و نویسندگان ادبیات فارسی، تاریخ تألیف قابوسنامه را سال ۴۷۵ ه. ق می‌دانند، مؤلف نشان داده که تاریخ صحیح تألیف قابوسنامه میان سال ۴۵۷ و سال ۴۶۲ ه. ق می‌باشد.

در فصل چهارم راجع به موضوع کتاب به اشارات عام و عبارات انشائی چنانکه در کتب ادبیات فارسی معمول است، اکتفا نشده و چهل و چهار باب کتاب را نسبت به موضوع به چند قسمت تقسیم کرده و هر بابی در قسمت مربوط به آن قرار داده شده است.

در فصل پنجم آمده است که هر بابی از ابواب قابوسنامه مشتمل بر حکایتی یا حکایاتی می‌باشد و بیان شده که بیست باب از چهل و چهار باب کتاب فاقد حکایت است و حکایات کتاب را با ذکر ابواب آنها نشان داده و تلخیص مختصری از مجموعه حکایات قابوسنامه درین فصل آمده است.

در فصل ششم خصوصیات مهم سبک و جمله‌بندی قابوسنامه با ذکر صحیفه و

مثال از روی متن کتاب بیان شد و لغات و جملات عربی که از آنها در کتاب سبک‌شناسی بشاره به چند مثال اکتفا شد، و نیز مجموعه احادیث و آیات قرآن و امثال عربی نشان داده شده است.

در فصل هفتم نشان داده که قابوس‌نامه از لحاظ موضوع و نه از لحاظ سبک در ادبیات تأثیر داشته و چند کتاب به تقلید آن تألیف شده است.

۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نذیر *Nazir*
نام خانوادگی : میرزا برلاس *Mirza Berlas*
سال اخذ مدرک : ۱۳۳۶ *1957*
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شعرای فارسی زبان پیشاور

س ، ۱۵۶ ، ۹ . ص . به راهنمایی : حسین خطیبی ، کتابنامه : ص ، الف - ب .
موضوع : ۱ . شعر فارسی - پیشاور ، ۲ . شاعران پیشاور (فارسی زبان)

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۸۹۵۴
ش ۹۳۴ م
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

مدرس زبان فارسی دانشگاه پیشاور

شهر پیشاور از لحاظ موقعیت جغرافیایی، سوابق تاریخی، تجاری، روابط فرهنگی و اجتماعی با ایران موقعیت خاصی دارد، بطوریکه زبان و آداب و رسوم ایران در این شهر نفوذ دایمی و عمیقی بر جای گذاشته است.

از نیمه سده یازدهم هجری در شبه قاره هند، زبان اردو تدریجاً جانشین زبان فارسی شد. بیشتر محققان زبان اردو معتقدند که طرح زبان اردو در شهر پیشاور ریخته شده است. بیشتر واژگان زبان اردو از زبان فارسی اخذ شد. اثر و نفوذ زبان و ادب فارسی پس از رواج زبان اردو از میان نرفته بلکه تا امروزه نیز حفظ شده است. اولین شاعر فارسی‌زبان پیشاور که در تاریخ از آن نام برده شد، «خوشحال خان ختک» است. وی شاعر زبان پشتو بود. تعداد اشعار فارسی این شاعر چندان زیاد نیست ولی با توجه به آثار باقیمانده او آشکار می‌شود که در زبان فارسی مهارتی داشته و سبک سعدی و حافظ را تقلید می‌کرد.

پس از «خوشحال خان ختک» تا دویست سال هیچ اثری به زبان فارسی در پیشاور یافت نشد. شاعر بعدی پیشاور «قاسم علیخان» است. کلیات خطی او مشتمل بر اشعاری به زبان فارسی، پشتو و اردو است. بیشتر آثار وی به سبک هندی سروده شده ولی از لحاظ زبان و اصطلاحات فارسی مشابه شعرای ایرانی عصر خود است. کلیات خطی او در سال ۱۸۲۰ میلادی نوشته شد.

در اواخر سده ۱۸ و اوایل سده ۱۹ میلادی شعر فارسی در پیشاور رونق بیشتری گرفت. نکته مهم در شعر این عصر، کاهش نفوذ سبک هندی در شعر فارسی پیشاور است. بیشتر شعرای این عصر از سبک حافظ تقلید کردند. در اواخر این دوره، شعرای فارسی زبان پیشاور موقتاً تحت تأثیر زبان فارسی افغانی قرار گرفتند ولی با شهرت یافتن «ادیب پیشاوری» در این عهد شعرای فارسی زبان پیشاور، دوباره متوجه روش قدیم خود شدند.

«ادیب پیشاوری» شاعر شهیر و نابغه بزرگ جهان شعر و ادب فارسی در دوران معاصر و باعث افتخار شهر پیشاور است. پس از وی شعر فارسی در پیشاور بیش از پیش رونق گرفت و شعرای نامداری ظهور کردند. از آن جمله‌اند: «سید سکندر شاه رعنائی کاظمی»، «میرزا دلاورخان بیدل»، «سید جگر کاظمی»، «سید محمد شاه‌برق»، «ملک ناصر علی‌خان»، «سید ضیاء جعفری»، «قاری بسمل بخاری» و «میرزا رضا همدانی». از این به بعد شعر فارسی در پیشاور کاملاً رواج یافت و انجمن ادبی «بزم سخن» تأسیس شد. شعرا در این مجلس به فارسی و اردو شعر می‌سرودند و اشعار مورد انتقاد قرار می‌گرفتند. تشکیل این انجمن موجب گردآوری شعر فارسی و جلوگیری از پراکندگی آن شد. شعرای این عهد به سبک پیشینیان شعر می‌سرودند و ابتکار قابل توجهی نداشتند. شالوده شعر فارسی معاصر در همین عهد ریخته شد. دوره معاصر شعر فارسی پیشاور، درخشانترین دوره‌های شعر فارسی این سرزمین و تکمیل‌کننده شعر دوره قبل است. این دوره را می‌توان به دلیل نفوذ افکار نو و سبک اقبال، «عصر اقبال لاهوری» نامید.

۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ضياء الدين Ziyadeen
 نام خانوادگی : دیسای Disayie
 سال اخذ مدرک : ۱۳۳۷ 1958
 تابعیت : هندوستان India
 Nationality :

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

ملک الشعراى ابوالفیض فیضی (دکنی)
 ۲۳۱ ص. ، به راهنمای : حسین خطیبی ، کتابنامه . ص . ۲۲۹ - ۲۳۱ و به صورت زیرنویس
 موضوع : ۱. فیض ، ابوالفیض بن شیخ مبارک ، ۹۵۹ - ۱۰۰۷ ، نقد و تفسیر ، ۲. شعر فارسی ، قرن ۱۰

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۱ فا ۸
 /۴
 م ۹۳۳ د
 پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

ریس بازنشته بخش کتبیهای عربی و فارسی ، اداره کل باستان شناسی هند

موضوع این بررسی شرح حال و آثار شیخ ابوالفیض فیضی، ملک‌الشعرای دربار اکبری است. ملک‌الشعرا فیضی به اتفاق نظر دانشمندان زبان فارسی، چه در هند و چه در ایران، بعد از امیر خسرو بزرگترین شاعر فارسی‌گوی هندوستان بشمار می‌رود و از بهترین شعرای عصر طلایی اکبری است.

مثنوی معروف /ونلدمن که موضوع آن از یکی از بزرگترین رزم‌نامه‌های جهان - مهابهارت اقتباس گردیده، حاکی از علاقه اکبرشاه نسبت به آثار باستانی آریایی است.

ابوالفیض فیضی، اولین فرزند پدر و مادر روز یکم شعبان سال ۹۵۴ در اگره چشم به جهان گشود و نزد پدر تحصیلات خود را در رشته‌های مختلف ادبیات علوم تازی و فارسی آغاز کرد. در مدت کوتاه، اصول و فروع تمام رشته‌ها به خصوص در زبان و ادب عربی، علوم طب، هیأت و ریاضی، فقه، تاریخ، سیاق، عروض و قافیه و معما، لغت و انشاء اطلاعات زیادی را فرا گرفت. وی از ایام کودکی ذوق و قریحه‌ای سرشار در شعر گفتن داشت. فیضی در بیستم ربیع‌الاول ۹۷۵ به ملازمت اکبرشاه رسید و قصیده‌ای در آن باب ساخت. بعد از آن تاریخ وی اغلب در سفر و حضر ملازم رکاب پادشاهی بود.

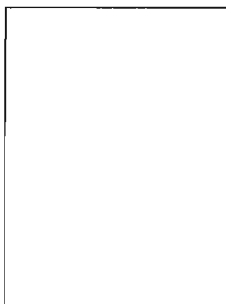
تبخر علمی فیضی، پادشاه را بر آن داشت که مسئولیت دانش‌آموزی شاهزاده‌گان را به او واگذار کند.

فیضی در پایان عمر علاقه زیادی به شعرگویی نداشت، تا آنکه در حدود ۱۰۰۲ به درخواست پادشاه «/فسانه نل‌ودمن» را به نظم درآورد و یک سال قبل از فوت خود آنرا به پادشاه تقدیم نمود.

آثار منظوم فیضی عبارتند از: دیوان: (تباشیر الصبح) شامل قصاید، غزلیات، ترکیب‌بندها، ترجیع‌بندها، مراثی، قطعات، مفردات و رباعیات. مثنویات: ۱ - مرکز ادوار

در سه هزار بیت به وزن مخزن الاسرار، ۲ - سلیمان بلقیس در چهار هزار بیت به وزن خسرو و شیرین، ۳ - نلادمن در چهار هزار بیت بر وزن لیلی و مجنون، ۴ - هفت کشور در پنج هزار بیت در جواب هفت پیکر، ۵ - اکبرنامه در پنج هزار بیت بر وزن اسکندرنامه.

آثار منظوم او به زبان فارسی عبارتند از: ۱ - ترجمه لیلاوتی: کتابی است به زبان سانسکریت در عجایب و غرایب علوم ریاضی و هیأت ۲ - لطیفه فیاضی: مجموعه مکاتیب و نامه‌های فیضی می‌باشد که شامل یک مقدمه، پنج لطیفه، سه منظومه و یک خاتمه است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : صالح *Salih*
نام خانوادگی : فهمی *Fahmi*
سال اخذ مدرک : ۱۳۳۷ 1958
تابعیت : عراق *Iraq*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تاریخ تحول نثر عربی تا قرن چهارم هجری و بزرگترین نثرنویسان عرب ایران در قرن چهارم
ه، ز، ۲۵۴ ص. به راهنمایی: حسین خطیبی، کتابنامه: ص، ۲۵۱ - ۲۵۴.
موضوع: ۱. نثر عربی - قرن ۲ - ۴ - تاریخ و نقد، ۲. نویسندگان ایرانی (عربی زبان)

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۸۹۲
/۷۸۰۹
ت ۹۲۵ ف
پ. د. د.

◀ مسئولیت فعلی :

؟

نثر عربی در قرن ۴ ه. نتیجه تحولات بسیاری است که طی مراحل طولانی انجام گرفته است. برای درک سیر تاریخی این تحولات، ابتدا نثر عربی در دوره جاهلی بررسی شده است. نثر صدر اسلام به ۲ قسمت تقسیم می‌شود: ۱ - نثر قرآن ۲ - احادیث پیامبر و آثار صحابه.

نثر دوره اموی متعلق و متأثر از عبدالحمید است. وی آیین نامه‌نگاری را ابداع کرد. خصوصیات نثر او و در نتیجه نثر اموی اطناب و تحمیدات است. نثر عربی در دوره عباسی تا اواخر قرن ۳ ه. تحت تأثیر خلفا و علوم بیگانه بود. ادبیات عرب در این دوره وارد مرحله جدیدی شد. به دلیل توجه به علوم بیگانگان و غیر عرب زبانها الفاظ بسیاری اخذ و وارد نثر عربی شد. مهمترین شیوه نگارش این عصر، نثر مُرسل است که موجد آن عبدالله بن مقفع می‌باشد. نثر عربی قرن ۴ ه. نثری فنی بوده است. تعداد مراکز علم و ادب در این دوران قابل توجه و تنوع علوم موجب تنوع سبکها در نثر شده بود. خصائص نثر فنی این عهد عبارت است از: افراط و اغراق در استعمال محسنات بدیعی، که نخستین و در عین حال از مهمترین خصایص این دوره، سجع می‌باشد. از دیگر مختصات نثر این قرن، تضمین، اقتباس و فن مقامه‌نویسی یا مقامات است. هر یک از این خصایص و سیر تحول آنها بررسی شده است. سجع، اقتباس و تضمین از مهمترین و رایج‌ترین خصایص مقامات هستند. واژه‌های غریب و بازیچه‌های ادبی در مقامات بسیار به چشم می‌خورد.

در بخش دوم این رساله که پیرامون بزرگترین نثرنویسان عرب ایرانی نژاد قرن ۴ ه. است، به بررسی اوضاع سیاسی و اجتماعی آن قرن، رابطه سیاست و ادبیات با توجه به حکومت‌های سامانیان، دیالمه و آل‌بویه و تأثیر آن در بزرگان ادبیات پرداخته شده است. زبان عربی از قرن ۳ ه. در ایران رواج یافت و کم‌کم در قرن ۴ ه. تکمیل و زبان علمی شد. دانشمندان ایرانی آثار خود را به زبان عربی تألیف

و تصنیف می‌کردند و زبان فارسی در قسمتهای غرب ایران تضعیف شد. بزرگترین
نثرنویسان عرب ایرانی تبار این قرن عبارتند از: ۱ - ابن‌العمید استاد همه نویسندگان
قرن ۴ هـ. ۲ - شاگرد او صاحب بن عباد از افتخارات جهان عرب و ایران.
۳ - بدیع‌الزمان همدانی که پرورده مکتب آن دو است و فنّ مقامات وی در صحنه
ادبیات عرب جنبشی ادبی آفرید و ۴ - ابوبکر خوارزمی که در کلمات قصار رقیب‌ناپذیر
بوده و به دلیل مناظره‌اش با بدیع‌الزمان همدانی بسیار معروف می‌باشد.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد Name : Mohammad
نام خانوادگی : مرسلین Surname : Morsaleen
سال اخذ مدرک : ۱۳۳۸ Year of Graduation : 1959
تابعیت : هندوستان Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

محمّد طالب آملی و شرح حال و آثار او

د ، ۱۵۴ ص ، ، به راهنمایی : حسن خطیبی ، کتابنامه : ص ، ۱۵۰ - ۱۵۴

موضوع : ۱ . طالب آملی ، ۹۸۷ - ۱۰۳۶ ق . نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۱۱

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

۸ فا ۱

/۴

م ۴۶۲ م

ب . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد کالج دکتر ذاکر حسین ، دهلی نو ، هندوستان

مولانا محمد طالب آملی، چنانکه از نسبتش پیداست، از اهالی آمل بود. تاریخ تولّد او معلوم نیست، اما احتمالاً در حدود سال ۹۹۶ هجری می‌باشد. روزگار کودکی را در موطن خویش گذرانیده و همانجا به تحصیل دانشهای رایج زمان خود پرداخت. وی پیش از بیست سالگی هندسه، منطق، هیأت، حکمت، فلسفه، تصوف، خوشنویسی و غیره را فرا گرفت و در این فنون مهارت کامل یافت.

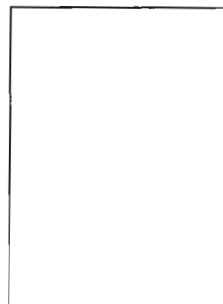
وی در سال ۱۰۲۵ با معرفی اعتمادالدوله در زمره شعرای دربار درآمد. جهانگیر شاه چون خود شعرشناس بود مقدم او را گرامی داشت تا اینکه به ملک‌الشعرایی ملقب گردید و پس از سپری شدن دوران ناکامی وی در دربار شاهان، در دربار جهانگیر شاه مقام و منزلت یافت.

طالب تقریباً چهل سال زندگی کرد. وی در آخر عمر از دست حاسدان به تنگ آمده بود. قصاید و قطعات او از شکایت معاصرین پر است و چون وی تاب مقاومت در خود ندید، به ناچار گوشه عزلت گزید. سبب دیگر گوشه‌نشینی طالب بیماری وی بود. او همیشه کمابیش مریض بود. چنانچه در چندین شعر از بیماری و رنجوری خود ذکر می‌کند.

به طور کلی وی از جلای وطن خود راضی بود و سرزمین هندوستان و قدردانی از مردم آن را دوست داشت و بیت‌های زیادی در تأیید این مطلب سرود.

طالب از شعرای فرومایه به بدی یاد کرده و طی یک قصیده دو صنف شاعر خوب و بد را موازنه کرد. یکی از صفات برجسته شاعر، عزّت نفس و بی‌نیازی اوست. مذهب او شیعه اثنی‌عشری بود. برخی از ممدوحان وی عبارتند از: شاه عباس صفوی، میرابوالقاسم، میرزا محمدشفیع، ملکش خان و یک دیوان شعر مشتمل بر تقریباً ۱۹ هزار بیت از طالب باقی مانده است. مثنوی ساقی‌نامه و جهانگیرنامه را هم به طالب منسوب کرده‌اند. وی یکی از برجسته‌ترین و پرمایه‌ترین شاعران سبک هندی است.

۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : الکساندر *Alexandre*
 نام خانوادگی : میچلی *Micheli*
 سال اخذ مدرک : ۱۳۳۸ *1956*
 تابعیت : ایتالیا *Italy*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تأثیر و نفوذ ادبیات فارسی در ادبیات اروپایی قرون وسطی
 ۱۱۴ ص ، به راهنمایی : سعید نفیسی ، کتابنامه : ص ، ۱۱۳ - ۱۱۴
 موضوع : ۱ . ادبیات فارسی - تأثیر ، ۲ . ادبیات اروپا - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۸ فا ۰
 /۸۹۴۰
 ت ۹۲۲ م
 پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

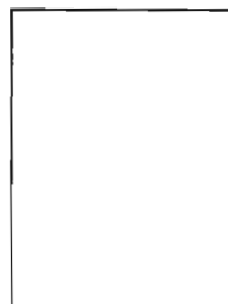
ملل شرق زمین و مغرب، از دیرباز با یکدیگر روابط گوناگونی داشته‌اند. این روابط موجب انتقال ادبیات، فلسفه، افکار، عقاید و حماسه‌های شرقی که اغلب دارای منشأ ایرانی بوده‌اند، شده و در آثار ادبی آن سامان تأثیرات شگرف به جای گذاشته است. در وهله اول از طریق پیروی از دین مانوی و سپس از طریق ترجمه کتب فلسفی و علوم طبیعی و حتی در دوران جنگ‌های صلیبی به عناوین مختلف و طرق دیگری چون رفت و آمد تجار، مبلغان و زوار اورشلیم طی قرون متمادی، ملل غرب خوشه‌چین گنجینه فرهنگ شرق محسوب می‌شدند.

بسیاری از داستانها، حماسه‌ها و مندرجات کتب ادبیات ایرانی دوره ساسانی به طُرُقی که عجالتاً چگونگی آن کاملاً معلوم نیست، به اروپا منتقل گشته و ادبیات اروپای قرون وسطی را تحت تأثیر قرار داده است.

شوالیه‌های قرون وسطی پس از بازگشت از جنگ‌های صلیبی، شیوه پرطمطراق زندگی مشرق زمین را تقلید می‌کردند و کشیشان عیسوی از گنجینه کتب دینی، فلسفی و دایرةالمعارف‌های شرقی که در واقع تکامل یافته علوم یونان قدیم بودند، بهره می‌گرفتند.

شباهت داستانها و خصوصیات آنها، تشابه روشی که جهت تنظیم موضوعات داستانهای شرقی و غربی بکار رفته است، تشابه دایرةالمعارف‌های علمی شرق و غرب با توجه به نفوذ ویژه ایرانیان در این امر و نفوذ فلسفه و عرفان ایرانی در غرب، همه بیانگر تأثیر عظیم و عمیق اندیشه و ادب شرقی - ایرانی در غرب است.

آنچه موجب اشتباه تاریخی غرب شده و تحت عنوان «نفوذ ادبی اعراب در غرب» شهرت یافته است به آن علت است که بانیان تمدن اسلامی که اغلب ایرانی بوده‌اند کتب خود را به زبان عربی می‌نوشته‌اند و زبان عربی زبان علمی و رسمی آن روزگار ملل مسلمان بود. به این علت باید در این عقیده، تجدیدنظر شده و به جای کلمه «اعراب» کلمه «ایرانیان» را جایگزین نمود.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ترزا Name : Theresa
نام خانوادگی : باتیستی (بهنام) Surname : Baptiste (Behnam)
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۰ Year of Graduation : 1961
تابعیت : ایتالیا Nationality : Italy

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

زن در شاهنامه فردوسی

۴۲، ۴۱۶ ص. به راهنمایی: سعید نفیسی، کتابنامه: ص. ۳۱۳
موضوع: ۱. فردوسی، ابوالقاسم ۳۲۹ - ۴۱۶ ق. اشعار - نقد و تفسیر. ۲. زنان در ادبیات

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
۲۱/
ب ۴۷۳ ف
پ. د. د.

◀ مسئولیت فعلی :

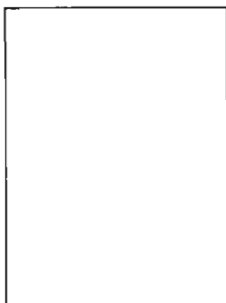
همسر سابق دکتر جمشید بهنام

هدف پژوهش بررسی زن در شاهنامه است. زن در شاهنامه، مانند زن و مرد در اجتماعات و جوامع مختلف بشری، از بدو پیدایش تاریخ تاکنون غرایز طبیعی خود را به نحوی از انحاء حفظ نمود و غیر از موضوعات تلقینی و قراردادی از قبیل مقررات و موازین عصر به خصوصی تقریباً طرز قضاوت و تفکر و بینش خود را حفظ کرد. شاید بتوان گفت که تغییرات بسیار ناچیز و نامحسوسی از این لحاظ در روحيات نسوان ایجاد شده است. زیرا زنانی که در شاهنامه از آنها اسم برده می‌شود و بعضی از آنان، متعلق به هزار سال قبل از حمله اعراب به ایران می‌باشند، مانند بانوان قرن بیستم پای‌بند مهر مادری، طالب تجملات، زینت‌آلات و گرفتار حسادت، کینه و سرشار از محبت و بردباری بوده‌اند.

در شاهنامه فردوسی نمونه‌های نمایانی از زنان مختلف ظاهر می‌شوند که ماجرای هر یک به خودی خود در خور مطالعه و دقت است و به همین جهت در بخش دوم این رساله، ماجرای کامل هر یک از این بانوان با تمام نقش و نگارهای بد و خوبشان نشان داده شد و برای ادای مطلب حتی‌الامکان از بیانات رسا و دلچسب فردوسی طوسی استفاده شده است.

در شاهنامه فردوسی زن از زوایا و جهات مختلف مورد بررسی و توصیف قرار گرفته، ولی درخشانترین سیمایی که از زنها تصویر شده همان قیافه مادری و طبیعی اوست. فردوسی زن را اغلب از لحاظ مادری و تربیت فرزند ستوده و برای این وظیفه زن اهمیت به سزایی قائل بود. وی اغلب اوقات زن را به عنوان یار و مددکار مرد معرفی می‌کند و شواهد بسیار در استعانت فکری زن و یا پند و اندرزهای گرانبه‌اش بیان می‌نماید که در بخش دوم رساله در ضمن داستانهای رودابه و گردیه، بارزترین شواهد آنرا می‌توان ملاحظه کرد. همچنین در شاهنامه از زنانی سخن می‌رود که به

هر خیانت و خفتی تن داده‌اند، مانند سودابه. در بخش اول این رساله، نتیجه تحقیقات محققین ایرانی و خارجی و در آخرین فصل این بخش، عصاره مطالعات نگارنده درباره زن در شاهنامه و بینش فردوسی در مورد زن بیان شده است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : گردهاری لعل *Girdharie Lal* *Name :*
نام خانوادگی : تیکو *Tikko* *Surname :*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۰ *Year of Graduation :*
تابعیت : هندوستان (کشمیر) *Nationality : India (Keshmir)*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شعرای فارسی زبان کشمیر

۱۰۸ ص ، به راهنمایی : حسین خطیبی ، کتابنامه : بصورت زیرنویس
موضوع: ۱. شعر فارسی - شاعران کشمیری ، ۲. شاعران کشمیری (فارسی زبان) ، ۳. شعر فارسی - مجموعه ها ،
۴. کشمیر - اوضاع

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۸۹۵۴
ش ۹۵۶ ت
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

مدّرس زبان فارسی آمریکا

زبان امروز کشمیر (کشمیری) اگر چه زبانی قدیمی است اما مردم تا قرن چهاردهم میلادی از آن برای مقاصد ادبی و نوشتن استفاده نمی کردند. تمام فعالیت های ادبی تا آن زمان به سانسکریت بوده است.

در قرن چهاردهم میلادی، اولین حکمرانان مسلمان حکومت کشمیر را به دست گرفتند. نخستین حاکم مسلمان کشمیر رنچنا بوده است. با حمله محمود غزنوی در سال ۱۰۲۱ میلادی اسلام در کشمیر ماندگار شد. اگر چه تماس کشمیر با ایران از قرن ۱۴ م. آغاز نشده، ولی این تماس از قرن ۱۴ پایه اساسی گذارده شد. بنیانگذاران آن تاج الدین سمنانی و حسین سمنانی بوده اند. شعرای فارسی زبان کشمیر به مدت شش قرن، تقریباً از ۱۳۳۹ تا ۱۹۲۵ میلادی، در این رساله بررسی شده اند. این دوران را می توان به سه دوره مشروح زیر تقسیم نمود:

الف - سلسله شاهمیری ها و چک ها - ۱۳۳۹ تا ۱۵۸۵ میلادی.

ب - دوره مغول ها - ۱۵۸۵ تا ۱۷۵۴ میلادی.

ج - دوره افغان ها (۱۷۵۴ - ۱۸۱۹ م.) و سیک ها و دوگره ها (۱۸۱۹ - ۱۹۲۵ م.).

دوران اول دوره ابتدایی، دوران دوم دوره ترقی و دوران سوم دوره تنزل شعر فارسی در کشمیر است.

در این دوران، هر یک از دوره ها از نظر اوضاع سیاسی، فرهنگی - ادبی و چگونگی تأثیر آن در تحول شعر فارسی بررسی شده است. آنگاه شعرای مشهور و برجسته هر عصر معرفی شده و شواهدی از شعر شاعران درج گردیده است. در پایان اوضاع شعر فارسی و کشمیری از نظر انواع شعری، مضامین شعری، تشبیهات، اوزان و سایر موارد در عصر مورد نظر مقایسه و بررسی شده اند.

بر این اساس، هر فصل مشتمل بر ۳ قسمت است:

الف - تاریخچه ای از جنبش های سیاسی، ادبی و فرهنگی

ب - تفصیلی از شعرای برجسته

ج - وضع کشمیری با مقایسه با شعر فارسی

۱۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عابد Name : Abid
نام خانوادگی : علیخان Surname : Ali Khan
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۰ Year of Graduation : 1961
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

عرفی شیرازی ، شرح حال و سبک اشعار و آثار او
۱۶۱ ص . به راهنمایی : حسین خطیبی ، کتابنامه : ص ۱۵۶ - ۱۶۱ .
موضوع : ۱ . عرفی شیرازی ، جمال الدین محمد ، ۹۶۳ - ۹۹۹ - نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۱۰

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۴
ع ۸۵۳ ع
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد بازنشسته دانشگاه کراچی

هدف پژوهش بررسی عرفی شیرازی شرح حال و سبک اشعار و آثار او است. عرفی شیرازی در دوره اکبرشاه که بزرگترین مشوق شعر و هنر بود و دربارش به صورت کانون علم ادب و هنر درآمد، بود، می‌زیست.

عرفی، سی بهار عمر خود را در ایران دیده، سپس به شبه قاره آمد و با اینکه فقط پنج سال اینجا گذراند در لاهور بدرد حیات گفت. در این مدت کوتاه، آوازه و شهرت شعر او به هند، افغانستان، ایران و ترکیه رسید و در حیات خود آنچنان شهرت و معروفیتی یافت که کمتر کسی بدان مقام رسید.

او سبکی مخصوص داشت که در هند و ترکیه از آن پیروی و تقلید شد. این نایغه ایرانی به شعر و ادبیات فارسی در کشور بیگانه خدمات گرانبهایی کرد و شیواترین و نغزترین شعر را از خود به یادگار گذاشت. عرفی از کودکی مایه شعر را داشت، لذا پس از کسب فضائل و تعلیم در اوائل شباب به طرف شعر متوجه گشت و عرفی تخلص کرد. عرفی در دربار خان خانان احترام و مقام بالایی به دست آورد و در مدح خان خانان چندین قصیده غزاً گفته است.

عرفی بر خلاف اظهار خود، تعداد زیادی قصاید در مدح سروده و شاعری مداح بود. عرفی از خانواده‌ای محترم و معروف بود که افراد خانواده‌اش همه مردمی بانفوذ و مقتدر بودند. عرفی مرد باحمیت، غیور و پرحوصله، محافظه‌کار و دارای اخلاق حسنه بود و این صفات همگی در شعر وی نمایان است.

اشعار وی نشان می‌دهد که او به خوبی اخلاق و روحیات مردم زمان و رفیقان خویش را درک می‌کرده است. عرفی شاعری باذوق و ماهر و سخن‌پردازی خوش‌قریحه و مستعد بود. وی مذهب تشیع داشته و ممدوحان وی ذکر شده است. عرفی در قصیده دارای سبک مخصوص است و در این سبک بر معاصرین و متأخرین خود برتری دارد. قصایدش جذاب و شیرین است و تشبیهات و استعارات لطیف و

کنایات خوب دارد و اصطلاحات علمی را نیز بکار می‌برد. در قصیده از شعرای متقدم مانند خاقانی، انوری، کمال و ... تقلید می‌کند. قصاید او متضمن موضوعات مختلف و متنوع از قبیل توحید، نعت، منقبت علی (ع) و ائمه و مدح سلاطین و امراء، تهنیت بهار، تعریف اسب، مفاخره، اخلاق، شکایت فلک و غیره می‌باشد. عرفی از مشهورترین شعرای سبک هندی است ولی باز هم در قصیده و غزل دارای مختصات است که تنها به او اختصاص دارد، از جمله ابتکار در مضامین، ابتکار در تشبیهات و استعارات و کنایات است.

۱۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عفیف *Afif*
 نام خانوادگی : عُسیران *Oseiran*
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۰ *1961*
 تابعیت : لبنان *Lebanon*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

مقدمه بر کتاب تمهیدات عین القضاة
 ۱۲۹ ص . به راهنمایی : محمد معین ، کتابنامه : بصورت زیر نویس
 موضوع : ۱ . عین القضاة عبدالله بن محمد ، ۴۹۲ - ۵۲۵ تمهیدات - نقد و تفسیر ، ۲ . عرفان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۲۹۷
 /۸۹۲۴
 م ۶۸۱ ع
 پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

مقدمه کتاب تمهیدات به ۴ فصل تقسیم می‌شود. از آنجا که تذکره‌های قرن ۶ تا ۹ هـ. شرح حال مفصلی از عین‌القضات نداشته و کتب متأخر نیز جالب و قابل اعتماد نیستند، آثار او مهمترین اسناد تاریخی هستند که می‌توان به وسیله آنها به احوال او آگاهی یافت. فصل دوم مربوط به شرح حال عین‌القضات است که به چهار دوره تقسیم می‌شود: از آغاز تولد تا ۲۱ سالگی، از هنگام ملاقات با احمد غزالی تا سال تألیف کتاب زبدة‌الحقایق، دورانی که شیخ و مرشد به شمار می‌رود و دوران زندان و چگونگی شهادت او.

ابوالمعالی عبدالله بن ابی‌بکر محمد بن علی بن الحسن بن علی المیانجی به سال ۴۹۲ هـ. در همدان متولد شد. لقب او عین‌القضات است. او در ریاضیات، علوم ادبی، فقه، حدیث، کلام، فلسفه و تصوف متبحر بوده است. ملاقات عین‌القضات با احمد غزالی بزرگترین حادثه و اساسی‌ترین حادثه زندگی او به شمار می‌رود.

غزالی در زندگی معنوی عین‌القضات اثری مهم و مسلم بجای گذاشت. عین‌القضات از طریق تصانیف محمد با مطالعه کتب ابن‌سینا به آراء فلسفی او علاقه‌مند شد. عین‌القضات در فاصله سال تألیف کتاب زبدة‌الحقایق تا سال تألیف کتاب تمهیدات در امور اخروی دستخوش تحوّل فکری و روحی اساسی شد. او در ۱۰ سال پایانی عمرش مهمترین اثر خود، تمهیدات را نوشت ولی در طول این مدت، بیشتر اوقات را صرف ارشاد مریدان و راهنمایی ساکنان می‌کرد.

مکتوبات و نامه‌ها در ارتباط او با استادش احمد غزالی و با مریدان و دوستانش بسیار بااهمیت بوده است. عدد مکتوبات او در چند نسخه خطی که به دست ما رسیده، ۲۰۰ مکتوب است. او به اصول اخلاقی و هدف اصلی زندگی توجه داشت. در نامه‌هایش همواره اضطرابی از نداشتن مریدی صاحب‌دل است که بتواند نتیجه مکاشفات خود را در برخی مسائل محرمانه برای وی بازگوید. مختصری از مکاشفات

و کرامات او ذکر شده است. ۱۰ سال پس از نگارش *زبدة الحقایق* وی را متهم کرده، به بغداد تبعید کردند و به زندان افکندند. آن‌گاه به دعوی الوهیت، متهم نموده وی را کشتند. در این مقدمه نظر عین‌القضات دربارهٔ مسأله معرفت و شناخت آمده است و آراء فلسفی دیگر او که در این موضوع دخیل‌اند، بحث شده است. دلیل عین‌القضات بر وجود خدا در طی ۲ مبحث برهان عین‌القضات بر وجود خدا و معرفت صفات خدا بررسی شده است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سید برکات
 نام خانوادگی : احمد
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۰
 تابعیت : هندوستان
 Name : Sayyad Barkat
 Surname : Ahmad
 Year of Graduation : 1961
 Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

فارسی نویسان هندو

به راهنمایی : سعید نفیسی ، کتابنامه : ۱۴۶ - ۱۵۳

موضوع : ۱ . نویسندگان هندی (فارسی زبان) ، ۲ . ادبیات فارسی - تاریخ و نقد ، ۳ . شاعران هندی (فارسی زبان)

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

۸ فا .

/۹۹۵۴

ف ۲۷۸ الف

پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

پژوهش حاضر درباره فارسی‌نویسان هندو و دارای هشت فصل است. زبان فارسی به عنوان زبان رسمی در هند پذیرفته شد. برای این منظور همان روشی را بکار بردند که ایرانیان در مورد استعمال خط عربی برای زبان فارسی بکار بستند. در فصل اول، تمامی هندوها، با زبان فارسی که در سال ۷۱۲ نخستین بار به صورت مهاجم به هند راه یافت و دو ناحیه سند و مولتا را حکومت خود قرار دادند، آمده است. جریان تفاهم فرهنگی بین هندوها و مسلمانان که با یکدیگر زندگی می‌کردند، شروع شده بود و پس از سه قرن پادشاه مغول هند برای اولین بار بعد از یک هزار سال که از فوت پدرش می‌گذشت کوشش تعمدی کرد تا وحدت ملی هند در زمان سلطنت زین‌العابدین پادشاه کشمیر حاصل شد.

فصل دوم، درباره زبان رسمی هند و منتخبین فرهنگ اسلامی فارسی با فرهنگ هند که خود به خود ادامه می‌یافت و بر اثر تعهد و تا حدی مساعی طرح‌ریزی شده اکبر تسریع شده است. نتیجه ایجاد فرهنگ مشترک، مرکزیت دوباره و شعاعی به طول و عرض سراسر متصرفات مغول بود که ریشه فرهنگ و زبان مشترک است. در فصل سوم آمده که در این دوره زبان فارسی به عنوان زبان رسمی و هم‌گانه وسیله بیان فرهنگ متوازن جدید هند در این مدت به نواحی جدید راه یافت. در این دوره نفوذ فارسی چنان قوی و پابرجا بود که حتی در زوایا و گوشه‌هایی از هند که نفوذ مغول یا اسلامی اهمیتی نداشت، به قوت خود باقی ماند. اولین کتابی که به منظور درک و فهم شاگرد تدریس می‌شد، کتاب گلستان سعدی بود.

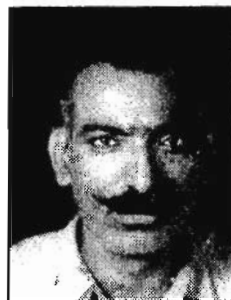
فصل چهارم تاریخ‌نویسی است. در این فصل، اوضاع اجتماعی و سیاسی و فرهنگی مورد بحث قرار گرفته است. فصل پنجم در مورد انشاء است که در این فصل حاکی از حمله مسلمانان به هند و تشکیلات اداری عریض و طویل بوده و اوضاع اداری مورد بحث قرار گرفته است. منشی‌گری را از فنون دیگر بهتر دانسته و

ابوالفضل و اورنگ زیب در هند به عنوان استادان نثر فارسی شناخته شده‌اند. فصل ششم در مورد تدوین کتب لغت است. در این فصل چندین کتب فرهنگ لغت تدوین شد، که مهمترین آن فرهنگ آندراج، در هند تصنیف گشت و نیز آثار مهمی در لغت بدین شرح وجود داشت. ادات الفضلا، شرفنامه، فرهنگ‌نامه جهانگیری، رشیدی و سراج‌اللغات.

فصل هفتم در مورد روزنامه‌نگاری است. اولین روزنامه فارسی در ایران به سال ۱۸۳۷ میلادی انتشار یافت و اولین روزنامه فارسی در هند از سال ۱۸۲۲ میلادی شروع به انتشار کرد. جام جهان‌نما مدیرش سراسله و ناشر آن هری هردت، هر دو در هند بودند و روزنامه مرآة الاخبار که با مدیریت آن، راجه رام موهن رای در سال ۱۸۳۰ میلادی انتشار یافت.

فصل هشتم درباره اسلوب هندو است که در ماورالنهر استادان و دانشمندان و علماء دایم نفوذ قابل ملاحظه‌ای در سایر کشورهای اسلامی داشته‌اند. زبان و ادبیات فارسی در هند تحت نظر تورانیان به اوج رفعت خود رسید. فارسی زبان مادری هندیان نبود و آن را در کشوری فارسی زبان به رشته تحریر نمی‌کشیدند. فارسی که برای کار اداری مملکتی بکار برده می‌شد با ایران فرق داشت.

۱۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : غلام اکبر
نام خانوادگی : نقوی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۰
تابعیت : پاکستان
Name : Gulam Akbar
Surname : Naqavi
Year of Graduation : 1961
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

کلیات نظم اسدالله خان غالب دهلوی
۱۴۸ ص، به راهنمایی: حسن خطیبی، کتابنامه: ص، ۱۴۴ - ۱۴۸
موضوع: ۱. غالب دهلوی، اسدالله بن عبدالله، ۱۲۱۲ - ۱۲۸۵ ق.، ۲. شعر فارسی - قرن ۱۳

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۵
ک ۵۸۹ ن
پ. د. پ.

◀ مسئولیت فعلی :

؟

این بررسی شامل هشت فصل است که در مورد نخستین تماس‌های هنر و با زبان فارسی، فارسی زبان رسمی هند، آخرین دوره، تاریخ‌نویسی، انشاء، تدوین کتب لغت و روزنامه‌نگاری اسلوب هندو می‌باشد.

هندوها آموختن زبان فارسی را، که در زمان حکومت سلاطین دهلی زبان رسمی دربار بود، آغاز کردند تا بتوانند مقام‌های مهم و پرمسئولیت را برعهده داشته باشند. حکومت سلاطین دهلی در واقع یک نوع حکومت فرهنگی و طرفدار پیشرفت روشنفکران بود. بسیاری از کتب علمی و ادبی و هنری سنسکریت به زبان فارسی ترجمه شد.

نخستین گروه هندوها که در کشمیر زبان فارسی فرا گرفتند، برهمن‌ها بودند. از جمله مورخان هندو آنندرام مخلص صاحب کتبی چون رقعات مخلص، مراة‌الاصطلاح، پری‌نامه، چمنستان، هنگامه عشق، کارنامه عشق، انتخاب تحفه سامی و بدایع وقایع است.

برخی مورخین دیگر عبارتند از: بنوالی داس والی صاحب کتاب راجولی، رای بندر ابن داس صاحب کتاب لب‌التواریخ، سبحان رای بهنداری (خلاصة‌التواریخ)، جگ‌جیون داس (منتخب‌التواریخ)، لعل رام (تحفة‌الهند). رای چترمن کایسته (چهارگلشن یا اخبارالنواد)، آنندروپ (نظام دانش)، جگل کشور مؤلف تاریخ جگل کشور.

در زمینه‌انسان‌نویسی به استثنای ابوالفضل بیهقی و اورنگ زیب که در هند بعنوان استادان نثر فارسی شناخته شده‌اند، هیچ‌کس را نمی‌توان به خصوص در این رشته ادب، همپایه منشی هرکرن، چندربهان برهمن، منشی مادهورام و منشی اددهی راج شمر. در آن دوره دو نوع انشاء ادبی مرسوم بود. یکی سبک ساده و مستقیم و دیگری روش مطمئن و با آب و تاب ابوالفضل بیهقی. در زمینه کتب لغت، بهار عجم

از بزرگترین قاموسهاست که مؤلف آن منشی تیک چند بهار است، و آخرین لغت‌نامه مصطلحات الشعر اثر سیالکوتی مل و ارسته است که توسط هندوان گردآوری شد. در زمینه روزنامه‌نگاری، نخستین روزنامه فارسی که در کلکته انتشار یافت نامش جام‌جهان‌نما بود.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سید علیرضا
 نام خانوادگی : نقوی
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۰
 تابعیت : پاکستان
Name : Seyed Alireza
Surname : Naqavi
Year of Graduation : 1961
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تذکره نویسی فارسی در هند و پاکستان
 و ۵۳۸ ص .. ، به راهنمایی : پرویز ناتل خانلری
 موضوع : ۱ . شاعران هندی (فارسی زبان - کتابشناسی) ، ۲ . شاعران پاکستانی (فارسی زبان - کتابشناسی)

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۱ فا ۸
 /۰۰۹
 ت ۵۸۹ ن
 پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

تحقیق حاضر مربوط به تذکره‌نویسی فارسی در هند و پاکستان است که در چهار فصل خلاصه شده است. هر فصل از فصول چهارگانه از لحاظ اهمیت و کیفیت مطالب تذکره‌ها، انواع سبک انشاء و نگارش آنها با یکدیگر متفاوت و مختلف‌اند. در آغاز هر فصل از وضع سیاسی و اجتماعی و ادبی آن دوره، به اجمال سخن گفته شده و مختصراً سبک انشاء‌نویسی، ارزش و اهمیت آن دوره تشریح گردیده و سپس به شرح تذکره‌های هر دوره پرداخته شده است.

ضمناً به شرح حال نویسندگان و آثار آنها از کتب معتبر و غالباً معاصر آنان پرداخته و سعی شده که این اطلاعات هر قدر کاملتر و جامع‌تر گردآوری شود. در هنگام بحث درباره تذکره‌ها، کوشش شده محتویات هر تذکره به اختصار بیان شود و اسامی کسانی که اشعار و شرح حال آنان در تذکره‌ها مفصل آمده، ذکر شده و مقام و ارزش واقعی هر تذکره بیان شده که با اشاره و با نظر بیطرفی باید درباره آن قضاوت کرد.

در پایان بحث هر تذکره سعی شده صورت اسامی کتابخانه‌هایی که حاوی نسخ خطی تذکره مذکور است، آورده شود.

رساله حاضر دارای چهار فصل است. هر فصل از موضوع خاص خودش بحث می‌کند.

فصل اول: ابتدای سلطنت مسلمانان در هند تا تشکیل حکومت تیموریان در هند است. در زمان سلطنت غزنویان زبان فارسی وارد هند شد و بعد از تسلط انگلیسی‌ها در سال ۱۸۵۷ میلادی مطابق ۱۲۲۴ هـ. زبان انگلیسی و هندی جای فارسی را گرفت. اما در بعضی از نواحی هندوستان مراکز مهم ادب فارسی وجود داشت. نویسندگان فارسی‌زبان کُتبی به فارسی تألیف کردند که بعضاً به دیوانه‌های فارسی می‌پرداخته‌اند.

فصل دوم مربوط به حکومت تیموریان و اوضاع سیاسی و اجتماعی و ادبی است.

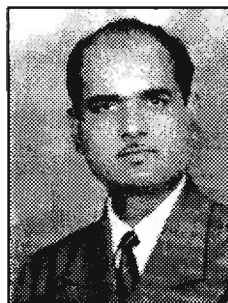
فصل سوّم از آغاز سلطنت انگلستان در هند است. در این فصل وضع سیاسی و اجتماعی این دوره مورد بررسی قرار گرفته است. در این دوره، انگلیسی‌ها در نتیجه دسایس و توطئه دامنه‌داری که برای برانداختن سلطنت تیموری در هند چیده بودند، بالاخره توانستند نقشه خود را عملی سازند و بعد از فرونشاندن شورش (در سال ۱۸۵۷ م. ۱۲۷۴ ه.) در همان سال طبق اعلامیه صادره از طرف سلطنت انگلستان، به حکومت کمپانی هند شرقی خاتمه دادند که دولت انگلستان سرزمین هندوستان را جزو مستعمرات خود قرار داد.

وضع زبان و ادب فارسی در این دوره: فارسی که قبل از سلطنت انگلیسی‌ها زبان رسمی و ادبی هندوستان بود جای خود را حفظ کرد.

فصل چهارم: در این فصل اوضاع سیاسی شبه قاره هند و پاکستان مورد بحث قرار گرفته است. تذکره‌نویسی در این دوره، تذکره‌نویسی فارسی است. تمام تذکره‌های فارسی در این دوره در شبه قاره هند و پاکستان نوشته شده و نویسندگان محلی بودند ولی ایرانی نبودند. در این دوره چهار تذکره در هند و پاکستان تألیف شده که یکی از آنها (رساله) دکتر نذیر میرزا برلاس درباره شعرای فارسی‌زبان پیشاور بوده است. یکی دیگر کتابی به نام سخنوران در عصر حاضر که اساساً رساله دکترای دکتر محمد اسحق بوده است.

یکی از مختصات تذکره‌های این دوره سبک انشای آن است. علت اساسی این تحول در سبک انشای تذکره‌نویسان این دوره در شبه قاره هند و پاکستان تماس نزدیکی است که بعد از مدّتی دوباره از اواخر زمان انگلیسی‌ها بین ایرانی‌ها و اهالی هند و پاکستان شروع شده است. مخصوص بعد از استقلال پاکستان و هندوستان در روابط آن دو کشور با ایران تحول محسوس روی داده است.

۱۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ساموئل ویکتور *Samouel Victor*
 نام خانوادگی : بهاجان *Bhajan*
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۱ *1962*
 تابعیت : هندوستان *India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

صوفیان چشتیه در هند

ی، ۳۲، شش ص، به راهنمایی: مینوچهر، کتابنامه: ص، یک- شش و بصورت زیر نویس
 موضوع: ۱. تصوف - هند، ۲. چشتیه

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
 ۲۹۷
 /۸۷۴
 ص ۸۱۲ ب
 پ. ۵۰

◀ مسئولیت فعلی :

؟

فرقه چشتیه که ایرانی‌الاصل هستند، مشهورترین فرقه تصوف در بلاد هند و پاکستان می‌باشد. سلسله چشتیه به وسیلهٔ خواجه معین‌الدین چشتی در اواخر قرن دوازدهم و اوایل قرن سیزدهم میلادی در هندوستان تأسیس شد. این زمان یعنی فواصل قرون یازده تا پانزدهم میلادی اوج تصوف اسلامی است. سایر بزرگان این فرقه که از خلفای اولیه چشتیه در هند می‌باشند، عبارتند از: خواجه قطب‌الدین بختیارکاکي، بابا فرید گنج شکر، مخدوم علاء‌الدین علی احمد صابر و نظام‌الدین اولیاء. صوفیان چشتیه دارای صفاتی بودند که آنها را از سایر فرق تصوف مشخص و ممتاز می‌ساخت. از صوفیان چشتیه آثار بسیاری به صورت ملفوظات بر جای مانده است که از آن جمله‌اند: انیس‌الارواح، دلیل‌العارفین، فوائد‌السالکین، راحت‌القلوب، راحت‌المحبین. مدار زندگانی صوفیان به ویژه اولیاء و والیان این فرقه بر محور کرامات و عادات خارق‌العاده دور می‌زند. مهمترین علل زوال و انحطاط تصوف در هند زوال دولت مغول و شناسایی فرهنگ انگلیسها بوده است.

۱۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : جگر نات *Jagar Nath*
 نام خانوادگی : جولانیا *Joulania*
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۱ *1962*
 تابعیت : هندوستان *India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار نظیری نیشابوری
 ؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

؟

۱۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : Kashi Nath کاشی نات
نام خانوادگی : Pandit پاندیت
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۱
تابعیت : India هندوستان
Year of Graduation : 1962
Surname :

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و سبک غزلهای عبدالقادر بیدل دهلوی
ج ، ۱۵۰ ص . به راهنمایی : ذبیح الله صفا . کتابنامه : پایان نامه رساله و بصورت زیر نویس
موضوع : ۱ . شعر فارسی - قرن ۱۱ - تاریخ و نقد ، ۲ . بیدل دهلوی ، عبدالقادر بن عبدالخالق
۱۰۵۴ - ۱۱۳۳ - نقد و تفسیر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۴
ش ۲۵۸ پ
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد ادبیات فارسی انستیتو مطالعات آسیایی مرکز سرینگر کشمیر (هندوستان)

هدف پژوهش، بررسی شرح حال و غزلهای بیدل دهلوی است. رساله حاضر مشتمل بر چهار فصل در اوضاع اجتماعی، سیاسی و ادبی عصر بیدل، شرح حال و افکار بیدل، آثار بیدل و سبک غزلیات بیدل نگاشته شده است.

میرزا عبدالقادر بیدل در سال ۱۰۵۴ هـ. ولادت و در سال ۱۱۳۳ هـ. وفات یافت. وی در عمر طولانی خود ۵ تن از شاهان مغول گورکانی: شاه جهان، اورنگ زیب، جهاندار شاه و فرخ سیر را دیده است. دوره فعالیت شاعر، مقارن سلطنت اورنگ زیب بود. دوران سلطنت شاهجهان از لحاظ سیاسی، فرهنگی و ادبی ممتاز و بی نظیر بود. در این دوره زبان فارسی در هند رواج و نفوذ بسیار داشت و به دستور وی تعلیم زبان فارسی اجباری شده بود. اورنگ زیب فردی متعصب و کوتاه‌بین بود که در عهد وی جنگهای دکن و بامراتها اتفاق افتاد. در عهد وی، علاوه بر انحطاط سیاسی، انحطاط اخلاقی و اجتماعی نیز پدید آمد. اورنگ زیب به ادب و هنر علاقه چندانی نداشت و حتی در تضعیف آن دست داشت.

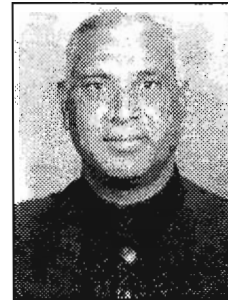
درباره محل تولد بیدل اختلاف است. انتخابی که بیدل از اشعار قدما می‌کرد نشانه علاقه وافر او به معرفت، عرفان و معجزه است. وی با درویشانی چون شیخ کمال، شاه ملوک، شاه فاضل و شاه قاسم هواللهی ملاقات کرد. تخلص او بیدل است. او مسافرت‌های چندی داشته و ریاضت‌های شاقی می‌کشید. او در دهلی با بزرگانی چون غافلخان رازی و نواب شکرالله خان آشنا شد. جنبه دیگر شخصیت بیدل، میرزائیت اوست. وی از سال ۱۰۹۶ هـ. در دهلی منزوی شد. مزار وی در دهلی است.

آثار بیدل بسیار زیاد و تمامی آنها باقی مانده است. آثار نثر او عبارت‌اند از: چهار عنصر، رقعات، نکات و اشارات. آثار منظوم او، مشتمل بر مثنوی‌ها، قصاید، غزلیات و ... است.

بیدل آخرین شاعر بزرگ سبک هندی است. اشعار او صوفیانه و عارفانه و غزل او

یکنواخت است. محاسن کلامش را می‌توان در خیال‌پردازی، مضمون آفرینی، ترکیب‌سازی، نوع کلمات و موضوع شعری، ارسال مثل، تشبیه، استعاره و استقبال جست. سخن بیدل معایبی چون پیچیدگی و ابهام، خیالات بسیار پیچیده، مضمون دور از فهم، ترکیبات عجیب و نامأنوس و عدم توازن لفظ و معنی را داراست.

۲۰

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : هیرالال *Name : Hira Lal*
نام خانوادگی : چوپرا *Surname : Choppra*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۱ *Year of Graduation : 1962*
تابعیت : هندوستان *Nationality : India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شریمدیباگوات گیتا (صحیفه مقدس هندوان فارسی، ترجمه منظوم از ابوالفیض فیضی فیاض دکنی)
با تصحیح و مقدمه

۱۰۰ ص، به راهنمایی : سعید نفیسی

موضوع : ۱. باگوات گیتا (سرود مذهبی)، ۲. فیض، ابوالفیض بن شیخ مبارک، ۹۵۴ - ۱۰۰۳ ه. ق

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

۲۹۴

/۵۹۲۴

ش ۷۴ ج

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

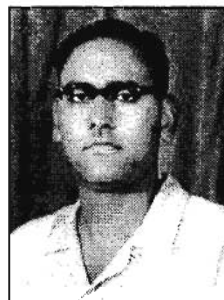
؟

باگوات گیتا مقبول و معروف‌ترین منظومات سانسکریت است و زیباترین نغمهٔ معرفت است که در زبانهای عالم سروده شد. در این کتاب، اصول فلسفه، دین و اخلاق فراوان است. اگر چه این کتاب را صحیفه آسمانی نمی‌دانند ولی نفوذ این کتاب بیشتر از همه صحائف آسمانی هندوان است و در فلسفه هندی این کتاب را بسیار مهم می‌شمارند.

پیغام نجات، که از این کتاب کوچک است بسیار آسان و ساده است. در بیدها طریق قربانی و دیگر راههای نجات که ذکر شد اهل ثروت را راهنماست و کتب معرفت که به طریقت عرفان در آن اهمیت داده شده هم برای مردمان اهل فرهنگ و تعلیم است. ولی باگوات گیتا همه مردم را راهنمایی می‌کند. سه راه در باگوات گیتا از همه راههای دیگر مقبول‌تر است و آن سه راه علم (معرفت)، عمل و عشق است. شاعر یا نویسنده باگوات گیتا مرشد را به درجه خدا می‌رساند تا راهنمای آدمی زادگان شود.

ارجن نماینده بنی‌آدم است و دلش گرفتار تزلزل و تذبذب. برای رسیدن به مقصد خویش یقین دارد که او بر حق است و چون با اینهمه یقین و اعتماد به نفس در میدان کارزار می‌آید تا در حرب و جنگ پیروز شود واز غاصبان حق خود را بستاند، در همین هنگام از نظاره خویشاوندان و اقربا که در مقابل او صف آراسته و کمر بسته‌اند دلش می‌لرزد و از انجام دادن فریضه خویش دست می‌کشد. ارجن آنوقت مثل یک نفر است که بار بر سر برداشته، می‌کوشد که اسرار دنیا را کشف کند. این یأس و حرمان ارجن یک احساس موقتی نیست، بلکه احساس خلا و بیچارگی مردمی مایوس است که قلبش پژمرده است و از همه اشیا می‌ترسد، اگر بتواند جان خویش را هم فدا می‌کند. سبک گیتا جنبه خاصی دارد و مصنفش نمی‌پذیرد که کسی راه خطا برود، او حقیقت را طوری که خود می‌بیند، توضیح می‌دهد و جنبه عمومی آن را هم می‌گوید.

۲۱

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : امرت *Name : Amret*
نام خانوادگی : لعل عشرت *Surname : Lal Ishrat*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲ *Year of Graduation : 1963*
تابعیت : هندوستان *Nationality : India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شعر فارسی در هند از میانه قرن پنجم تا آغاز قرن هشتم
ج ، ۱۶۷ ص . به راهنمایی : مینوچهر . کتابنامه : پایان رساله ص ، ب
موضوع : ۱ . شعر فارسی - هند - تاریخ و نقد ، ۲ . شاعران هندی (فارسی زبان)

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۸۹۵۴
ش ۶۳۲ ع
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی در دانشگاه بنارس هندو ، هندوستان

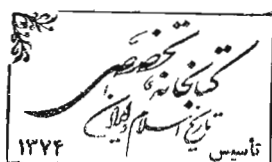
این بررسی شامل یک مقدمه و ۴ فصل درباره شعر فارسی در هند از میانه قرن پنجم تا آغاز قرن هشتم هجری است.

فصل اول بررسی دوره غزنویه در هند در قرن پنجم و ششم هجری است. در فصل دوم زبان و ادب فارسی در هند بررسی شده است. علما و مشایخ اسلامی که از مرز ایران و آسیای مرکزی به هند آمدند و سهم بزرگی در نشر اسلام و ترویج زبان و ادب فارسی در هندوستان داشته‌اند، عبارتند از: شیخ‌الاسلام اسمعیل البخاری، علی بن عثمان الهجویری، شیخ‌الاسلام ابن احمد اللهوری، شیخ‌الاسلام خطیرالدین، ابونصر فارسی، ابوالفرج نصر بن رستم.

خصایص شعر فارسی در این دوره و شاعران محمودی در هند از قبیل: فرخی سیستانی، ملک‌الشعراء ابوالقاسم عنصری، عسجدی مروزی و شاعران هند مانند: نکتی لاهوری، دانا گنج بخش، علی هجویری، استاد ابوالفرج رونی لاهوری، استاد مسعود سعد سلمان لاهوری و سعادت لاهوری، عطاء بن یعقوب، ابوجعفر عمر بن اسحاق الوارثی لاهوری بررسی شده است. و نیز شاعران دربار خسرو ملک عبارتند از: شهاب‌الدین عرف محمد بن رشید، جمال‌الفلاسفه، یوسف محمد الدربندی، صاحب نصرالله بن عبدالحمید، جمال‌الدین یوسف بن نصرالکاتب، عبدالرافع هروی و ابوبکر خسروی.

در فصل سوم، سلاطین دهلی از آغاز قرن هفتم تا آغاز قرن هشتم هجری و وضع اجتماعی در این دوره بررسی شده است، در فصل چهارم، زبان و ادبیات فارسی در هند از آغاز قرن هفتم تا آغاز قرن هشتم هجری و نویسندگان این عهد: حسن نظامی، مبارک شاه معروف به فخر مدیر، محمد عوفی، منهاج‌السراج، ابی‌بکر کوفی، مؤید جاجرمی و فخر قواس بررسی شده است. و همچنین شعر فارسی و شاعرانی که در این دوره بوده‌اند، مانند سالاری دکنی، شمس‌الدین بلخی تاج‌الفضلاء، فضل

مولتانی، حضرت شاه شرف بوعلی قلندر پانی پتی، جمال الدین جمال هانسوی، ملک تاج الدین ریزه دهلوی، عمید شامی، استاد الشعرا شهاب مهمره بدایونی، امیر روحانی سمرقندی، خواجه ناصری خراسانی، حضرت امیر خسرو دهلوی و خواجه حسن دهلوی بررسی شده است.

۲۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عبداللطیف
نام خانوادگی : السعدانی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲
تابعیت : مغرب
Name : Abdellatif
Surname : alSaadani
Year of Graduation : 1963
Nationality : Morocco

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شمس مغربی، احوال و آثار و افکار او

۲۸۱ ص، به راهنمایی: سعید نفیسی، کتابنامه: ص ۲۷۵ - ۲۸۱

موضوع: ۱. شمس مغربی، محمد بن عزالدین، ۷۴۹ - ۸۰۹، نقد و تفسیر ۲. شعر فارسی - قرن ۸ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران

۸ فا ۱

۱۳۳

ش ۵۴۸ س

پ. د. پ

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه فاس، مراکش

رساله حاضر مشتمل بر ۳ بخش است. بخش اول به بررسی وضع ادبی عصر شاعر می‌پردازد، تحولات و حوادث بعد از مرگ آخرین پادشاه مغول، موجب بوجود آمدن یک دوره ادبی به تمام معنی مستقل شد. نابسامانی اوضاع و قیام حکومت‌های محلی در اجتماع و افکار عمومی و اشعار این دوران متجلی شده است. معروفترین شعرای آن عهد حافظ، سلمان ساوجی، عبید زاکانی، اسحاق اطعمه، کمال خجندی، شاه نعمت‌الله ولی و قاسم انوار بوده‌اند که هر یک جداگانه بررسی شده‌اند. از خصوصیات مهم ادبی این عهد، نفوذ قطعی غزل و ضعف قصیده بود که اساس تحول بزرگی در سبک شعر فارسی شد. مراحل و چگونگی تحول سبک عراقی و وضعیت آن در قرن ۸ هـ. بررسی شده است.

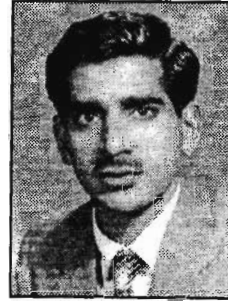
بخش دوم به شرح حال، مراحل سیر و سلوک و سیر و سیاحت مغربی پرداخته است. مولانا محمد به عزالدین بن عادل بن یوسف تبریزی ملقب به محمد شیرین و مشهور به شمس الدین مغربی یا شمس مغربی یا محمد مغربی و متخلص به مغربی از سادات علویین و اهل نایین بوده که خاندانش به تبریز کوچ کرده‌اند. وی با کمال خجندی دوستی نزدیکی داشت. مغربی یک یا شش سال بعد از خجندی در تبریز وفات یافت و در همان شهر مدفون گشت.

شمس مغربی مراحل سیر و سلوک را نزد مشایخ مختلف آموخت، ولی بیشتر در ملازمت شیخ اسماعیل سیسی بود. او در عرفان علمی و عملی مقامی والا داشت و مؤلفاتی که از او باقی است به معانی عرفانی مشحون است. مغربی مسافرت‌هایی به شمال ایران و هندوستان کرد. مسافرت‌هایش قبل از سیر و سلوک و قبل از شهرت او بود. تخلص مغربی دلالت بر سفر وی به مغرب نبود بلکه واجد نکات ادبی - عرفانی است.

بخش سوم که مفصل‌ترین قسمت است به بررسی آثار، سبک و افکار او

می‌پردازد. سبک شعری او که مشتمل بر اشعار عربی، فارسی و آذری است و در قالب مثنوی، ترجیع‌بند، رباعی و غزل سروده شده و سبک او در نثر بررسی شده است. وی در علوم ظاهر و باطن متبحر بوده و آثار شناخته شده‌اش عبارتند از: *نزهة السانید*، *مرآت العارفين فی تحقیق آیه فاتحه*، *درالفريد فی معرفة التوحيد* و *جام جهان‌نما* که شرح‌های بسیاری بر آن نوشته‌اند. مهمترین اثرش دیوان اوست. بیشتر دیوان وی را اشعار مستانه فرا گرفته است. دیوان او پیرامون یک موضوع و یک معنی با الفاظ و اصطلاحات محدود است. نظریات عارفانه‌اش را همراه با اصطلاحات تصوّف بیان کرده است. پایه بلند و استوار مغربی در عرفان در بحث موضوعات دقیق وحدت وجود و روشن ساختن آن به شیوه ساده به خوبی نمایان است. مغربی به صراحت نظریات فلاسفه، عموماً و فلاسفه اسلامی از امثال معتزله را رد کرد. افکار عرفانی او به تفصیل شرح داده شده است.

۲۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد Name : Mouhammad
نام خانوادگی : اکرم شاه Surname : Akram shah
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲ Year of Graduation : 1963
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح حال و آثار و سبک اشعار و افکار اقبال

ب ، ۲۴۳ ص ، به راهنمایی : حسن خطیبی ، کتابنامه : ص ، ۲۴۳

موضوع : ۱ . اقبال لاهوری ، محمد ، ۱۸۷۷ - ۱۹۳۸ ، نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

۱ فا ۸

/۶

ش ۶۶۷ الف

ب . د .

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

ریس بخش اقبال شناسی ، اورینتال کالج ، دانشگاه پنجاب ، پاکستان

محمد اقبال در ۲۲ فوریه ۱۸۷۳ م. در خانواده‌ای متدین و صوفی منش، در شهر سیالکوت پا به عرصه وجود گذاشت. تحصیلات وی در مدرسه اسکاچ میشل انجام شد و از همان دوره شعر می‌سرود. تحصیلات دانشگاهی وی در دانشگاه لاهور، دانشگاه پنجاب، دانشگاه کمبریج و دانشگاه مونیخ انجام شد. از سال ۱۹۳۴، دوره کسالت مداوم اقبال آغاز گردید و سرانجام در ۲۱ آوریل ۱۹۳۸ م. وفات یافت.

اقبال از نظر خصایص اخلاقی، شخصیتی برجسته، فروتن و ساده زیست بود. به پیامبر اسلام شدیداً علاقه‌مند بود و همواره در آرزوی سفر حج بود.

اگر چه اقبال اساساً شاعر بود و قسمت اعظم آثارش به شعر و نظم است، لکن آثار گرانمایی به نثر دارد و نثر را بر نظم ترجیح می‌داد. کتابهای «علم‌الاقتصاد» و «توسعه و تکامل مابعدالطبیعه در ایران» از اولین آثار وی است که به نثر نوشته شده‌اند. آثار نظم او برخی به فارسی و برخی به اردو است. اسرار خودی، پیام مشرق، زبور عجم و جاویدنامه همگی به فارسی بود. اولین اثر منظوم اردوی اقبال «بانگ درا» است. آثار بعدی وی که به اردو نگاشته شده‌اند بال جبرئیل و ضرب کلیم می‌باشند. مثنوی‌های مسافر، پس چه باید کرد ای اقوام شرق؟ و آخرین اثر وی ارمان حجاز همگی به فارسی هستند. مجموعه نامه‌ها و مکاتیب، مقالات و سخنرانیهای او به طبع رسیده است.

از مطالعه کلام اقبال برمی‌آید که اساس شاعری او بر تاریخ و وقایع سیاسی، اقتصادی و فرهنگی آن استوار است. از این رو اوضاع تاریخی هندوستان در دوره اقبال مختصراً شرح داده شد و نقش اقبال در صحنه سیاست بررسی شده است.

شعر اقبال در پیرامون چند هدف دور می‌زند که آنها را به سبکها و شیوه‌های گوناگون بیان نموده است. اقبال تا سال ۱۹۱۳ م. شاعر زبان اردو بود، ولی در کاربرد این زبان با دو مشکل عمده مواجه بود. در نتیجه وی زبان فارسی را برای بیان

اندیشه‌های عرفانی و حکمی خود برگزید. وی بیشتر به غزل، مثنوی و دو بیتی توجه کرده است.

از مختصات لفظی شعر اقبال چیزی که بیشتر از همه اهمیت دارد ابتکار و تنوع مطالب است که با ایجاز بیان شده است. ترکیبات و مفردات او ساده، زیبا و روان هستند. شعر او از موسیقی و جوش و خروش خاصی برخوردار است. شعر او همچنین دارای مختصات معنوی است.

اقبال تصوّف را از جمله عوامل انحطاط ملل مسلمان دانسته و به شدّت با آن مخالف بود. او فلسفه‌ای تحت عنوان «فلسفه خودی» به جهانیان عرضه داشت که وجود و ارزش محسوسات را ثابت و آشکار می‌کند. اقبال برای تربیت خودی مراحل قرار داده است و مرد کامل را سخت‌کوش و مبارز می‌داند، از این رو فلسفه سخت‌کوشی در عقاید او جایگاه خاصی داراست. سهم متفکران شرقی و غربی در اندیشه اقبال قابل توجه است و عقاید او را می‌توان با مولانا و نیچه مقایسه کرد.

در فلسفه اجتماعی اقبال، دین و سیاست مکمل یکدیگرند و در سیاست کنونی وطن از بارزترین نشانه‌هاست. اقبال در برابر کلیه تئوری‌های سیاسی امروزمین نظریه خاصی در مورد ملیّت و وطن دارد.

۲۴

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : فارس احمد *Fars Ahmad*
نام خانوادگی : ابراهیم *Ebrahim*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲ *1963*
تابعیت : مصر *Egypt*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

مقاله نویسی در ادبیات فارسی و تأثیر مقامات عربی در آن
ج ۲ ، به راهنمایی : حسین خطیبی ، کتابنامه : ج ۲ ، ص ۶۸۶ - ۶۹۴
موضوع : ۱. نثر فارسی - تاریخ و نقد ، ۲. نثر عربی - تأثیر - نثر فارسی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸ فا ۸
/۸۰۰۹
م ۱۳۶ الف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه ازمیر ، ترکیه

بخش اول رساله در موضوع تاریخ ادبیات ایران باستان تا اوایل آمیختن فارسی با لغت عرب و افکار اسلامی است و بخش دوم در موضوع تاریخ ادبیات قدیم عرب تا ظهور فن مقامه نویسی که به اختصار بیان شده در این دو بخش به ترتیب تغییرهای نثر فارسی و عربی از روزگاران قدیم تا قرون اولیه هجری بیان شده تا سوابق ادبی و جنبه ذوقی و رنگ اجتماعی نثر هر دو زبان آشکار گردد. در انتهای بخش دوم با ذکر علل و موجبات اثبات شده که این فن نخستین بار در زبان عربی و در میان ادبای آن زمان معمول گردید.

و نیز خواص لغت عربی و استعداد مخصوص زبان عربی برای مقامه نگاری از طریق بحث علمی بیان شده است در بخش سوم که در تعریف مقامه است، موضوع اصلی رساله آغاز شد و درباره معنای لغوی، ادبی و اصطلاحی کلمه «مقامه و مقامات» در دوره‌های مختلف ادبیات عربی و فارسی بحث شده و خصوصیات مقامات به معنایی که بدین‌الزمان همدانی بدان بخشیده، معلوم شده است.

بخش چهارم درباره تاریخچه مقامه نگاری و یادآوری پیشوایان این فن است و در آن شرح حال و سبک نگارش متقدمان مانند این در ید، بدیع‌الزمان و حریری بررسی شده است.

بخش پنجم که اصلی‌ترین است در باره مقامات حمیدی نوشته شده و مسلماً در تحقیق مقامات فرسی تنها کتاب مهم مقامات حمیدی است که نگارنده در این کتاب باروش دقیق و بطور مبسوط و مفصل تحقیق نموده بطوریکه در باره مقامات حمیدی در واقع رساله‌ای جداگانه نوشته است و لغات مخصوص این کتاب که بالغ بر ۳۰۰ لغت و اصطلاح است همه با ذکر برابر امروزی آن در جدولی آورده شده است. مورد استعمال قدیمی این لغات، ضمن نمونه‌هایی از متن کتاب نشان داده شد. در تحقیق مقامات حمیدی حدود تأثر آن از مقامات عربی و تأثیر آن در نثر فارسی بعد از خود

مورد بحث قرار گرفته است.

در بخش ششم قبل از بحث درباره کتبی کهقلید مقامات حمیدی نوشته شده، اندازه و حدود سازگاری زبان فارسی با فن مقاله‌نگاری با اسلوب عربی بررسی شده و تغییراتی که این رشته از نثر در ایران پیدا کرد، بیان شده است.

۲۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سید مقبول
نام خانوادگی : احمد
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲
تابعیت : هندوستان
Name : Seyed Maqbool
Surname : Ahmad
Year of Graduation : 1963
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار و سبک نظم و نثر نعمت خان عالی شیرازی
ج ، ۱۸۴ ص ، به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ۱۸۰ - ۱۸۴
موضوع : ۱ . نعمت خان شیرازی ، محمد بن محمد ، ۱۰۴۸ - ۱۱۱۸ ، نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی
قرن ۱۱ . تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۴
ش ۲۷۸ الف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی و رییس بخش زبان فارسی دانشگاه دهلی ، هندوستان

شعر و ادب فارسی، به ویژه سبک هندی در نیمه دوم قرن دهم و نیمه اول قرن یازدهم هجری قمری در عهد سلاطینی همچون اکبر شاه، جهانگیر شاه و شاه جهان در هندوستان رونق و اعتلا یافت.

اگر چه در نیمه دوم قرن یازدهم هجری بعثت کم‌توجهی شاه عالمگیر، پیشرفت شعر فارسی را کد گردید، ولی باز هم عده زیادی از شعرای فارسی زبان در عهد او می‌زیستند. شاعران فارسی زبان عهد عالمگیر یا پرورده دوره شاه جهان بودند و یا تحت تأثیر آن دوره قرار گرفته بودند.

علت اصلی زوال تدریجی شعر فارسی در عهد شاه عالمگیر را می‌توان تحوّل و تکامل نهایی سبک هندی دانست. از آنجا که سبک هندی تمام مراحل کمال را پیموده بود، چاره‌ای جز انحطاط و جایگزینی سبک دیگری به جای خود نداشت.

از شعرای برجسته و ممتاز عصر انحطاط سبک هندی، نعمت‌خان عالی است. در شعر او محاسن سبک هندی به چشم می‌خورد. شهرت او در هندوستان در درجه اول به علت سبک نویسندگی او یا وقایع‌نویسی اوست و در درجه بعد حاضر جوابی و هجوگویی وی می‌باشد. از آثار منظوم و منثور او که در آنها خیال‌بافی و بذله‌گویی سر می‌زند، آشکار می‌شود که دارای طبعی وقار و ذوقی سرشار بوده است. اگر چه او از شعرای بلندپایه نیست ولی در ردیف گویندگان و نویسندگان ممتاز عصر خویش به شمار می‌آید.

میرزا محمد نورالدین مخاطب به نعمت‌خان و متخلص به عالی در حدود سال ۱۰۴۸ ه. ولادت و در سال ۱۱۲۳ ه. وفات یافت. وی در عصر ۳ تن از شاهان مغول گورکانی هندوستان یعنی شاه جهان، شاه عالمگیر و بهادر شاه اول می‌زیست. آثار منظوم و منثور عالی جمعاً بالغ بر دوازده اثر است. از این مقدار سه چهارم آثار وی به نثر نوشته شده و شهرت وی بیشتر از بابت نویسندگی است.

غزلیات عالی قسمت عمده و مهم اشعار او را شامل می‌شود. عالی در خیال‌پردازی تلاش‌های بسیار کرد ولی شعر او دارای نقیصه ابهام و پیچیدگی نیز هست. صنایع بدیعی در شعر او همانند سایر شاعران سبک هندی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. سبک عالی در کلیه تألیفات او مصنوع است. اما تقریباً هر یک از آثار منثور وی ویژگی خاصی دارد.

غزلیات عالی از نظر کیفیت و اهمیت در میان آثار او از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

۲۶

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : ویکتور Name : Victor
نام خانوادگی : الکک Surname : Alkek
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲ Year of Graduation : 1963
تابعیت : لبنان Nationality : Lebanon

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نفوذ زبان و ادبیات عرب در اشعار منوچهری دامغانی
۲۰۴ ص ، به راهنمایی : صادق کیا ، کتابنامه : ص ۱۹۷ - ۲۰۴ .
موضوع : ۱ . منوچهری ، احمد بن قوص - ۴۳۲ ق . نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۵ - تاریخ و نقد ،
۳ - ادبیات عربی - تأثیر - ادبیات فارسی .

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
۲۲ /
ن ۸۱۳ م
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه آمریکایی بیروت ، لبنان

این رساله که عنوان آن نفوذ زبان و ادبیات عرب در اشعار منوچهری دامغانی است، بدون فهرست مطالب و پیشگفتار بوده و از دو باب تشکیل یافته است. باب اول آن با عنوان نفوذ زبان و ادبیات عرب در ایران تا پایان دوران غزنویان می‌باشد. باب اول این رساله از سه گفتار تشکیل شده که عبارتند از: **گفتار اول:** انتشار زبان عربی در ایران. در این گفتار از تاریخ حمله اعراب به ایران و پیامدهای آن بحث می‌شود.

گفتار دوم: محیط ادبی منوچهری و نفوذ ادبیات عرب در آن است. **گفتار سوم:** این باب عبارت است از: نفوذ شعرای عرب در سخنسرایان پیش از منوچهری و تأثیر موضوعات و شیوه‌ها و برخی از مضامین شعر عربی در آثار آنها. از موضوعاتی که در این گفتار از آن بحث می‌شود می‌توان به شعرای ذواللسانین اشاره کرد. چون که بیشتر شعرای پیشین نهضت ادب فارسی به دو زبان عربی و فارسی شعر می‌گفتند که به ذواللسانین معروف گشتند.

موضوعی دیگر، با عنوان ترجمه اشعار از عربی به فارسی و بالعکس و موضوعی با عنوان انواع و موضوعات شعری که شعرای پیش از منوچهری و سخنوران پارسی‌گوی به طور کلی به پیروی از شعرای تازی‌گوی سروده‌اند، است. آخرین موضوع این گفتار برخی از مضامین عربی از اشعار سخن‌سرایانی که پیش از منوچهری می‌زیسته‌اند، می‌باشد.

باب دوم این رساله عبارت است از: نفوذ زبان و ادبیات عرب در اشعار منوچهری. این باب شامل هفت فصل است:

فصل اول: آگاهی کلی منوچهری از فرهنگ عرب.

فصل دوم: پیروی منوچهری از شعرای عرب در مدیحه سرایی. این فصل چهار گفتار دارد. **گفتار اول:** رابطه شاعر با مدیحه سرایی شعرای عرب. **گفتار دوم:** نفوذ خزان

در مضامین مدحی منوچهری و اشاره به آیات. گفتار سوم: حدیث در اشعار مدحی منوچهری. گفتار چهارم: مضامین شعر عربی در مدایح منوچهری.

فصل سوم: افکار و مضامین شعرای تازی‌گوی در برخی از اشعار غزلی منوچهری.

فصل چهارم: نفوذ شعرای عرب در توضیحات منوچهری. فصل پنجم: رابطه مضامین خمیری منوچهری با مضامین خمیری شعرای عرب. فصل ششم: امثال و حکم عرب در اشعار منوچهری. فصل هفتم: تقلید منوچهری از اوزان قصاید عربی.

۲۷

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : جمال *Name : Jamal*
نام خانوادگی : چهائیچ *Surname : Chehaic*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲ *Year of Graduation : 1963*
تابعیت : یوگسلاوی *Nationality : Yugoslavia*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تأثیر تحولات اجتماعی در شعر و نثر ادبیات معاصر فارسی
۱۳۰ ص ، به راهنمایی : سعید نفیسی ، کتابنامه : بصورت زیرنویس
موضوع : ۱. ادبیات فارسی - قرن ۱۳ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۰ فا ۸
/۹۰۶
الف ۸۲ چ
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی زبان فارسی بخش شرق شناسی ، دانشکده فلسفه سارایوو و محقق مؤسسه شرق شناسی یوگسلاوی

رساله ادبیات معاصر فارسی از دو بخش تشکیل شده است: ۱ - شعر معاصر فارسی ۲ - نثر معاصر فارسی.

۱ - شعر معاصر فارسی: در این گفتار ابتدا به تاریخ باستانی ایران و آثار نفیس شاعران بزرگ دوره‌های قبل مثل شاهنامه فردوسی، گلستان سعدی و حافظ اشاره می‌شود و سپس به تاریخ معاصر مثلاً انقلاب بورژوازی که در فاصله سالهای ۱۹۰۵ تا ۱۹۱۱ م. صورت گرفت و وضع مناسب برای ترقی و تحول ادبیات به ویژه شعر را فراهم ساخت، اشاره شده است. بعد از این مقدمه، شاعران زیر را تشریح کرده است: علی‌اکبر دهخدا، عارف قزوینی (۱۹۳۳ - ۱۸۸۲) میرزاده عشقی، فرخی یزدی، ملک الشعراء بهار، ایرج میرزا، پروین اعتصامی (۱۹۴۱ - ۱۹۰۶)، نیمایوشیج، دکتر پرویز ناتل خانلری، محمد حسین شهریار، مهدی حمیدی، نادر نادرپور، توکلی و محمود کیانوش.

در پایان این بخش موضوعی با عنوان خلاصه شعر فارسی معاصر مورد بحث قرار گرفته است. تأثیر انقلاب مشروطیت در تحول شعر فارسی و عامل دیگری که تحول اساسی در فرهنگ و ادبیات ایجاد کرد، نوشته‌ها و اشعار خارجی است که از راه ترجمه و خواندن بعد از مشروطیت حاصل شد.

۲ - نثر معاصر فارسی: در اینجا هم در ابتدا توضیحاتی در رابطه با نثر کلاسیک ایران در قرنهای قبل اشاره شده است. از جمله آثاری که اشاره شده، شاهنامه ابومنصور المعمری و نوروزنامه است که به عمر خیام نسبت داده می‌شود و یا سندبادنامه و غیره.

نثر معاصر فارسی در فواصل سالهای ۱۹۲۰ تا ۱۹۳۰ م. و نویسندگانی که در این دوره فعالیت داشته‌اند، شرح داده شده‌است. رمان تاریخی، رمان معاصر فارسی، چنانچه برتلس می‌گوید، در اوایل قرن بیستم پیدا شد. موضوع و مضمون اصلی

رمانهای تاریخی ۱۹۲۰ تا ۱۹۳۰ م. بزرگ داشتن شاهان قدیم ایران به منظور تبلیغ بورژوازی است و سبک جدید نثر فارسی، که پایه گذاری آن را به جمالزاده نسبت می دهند. از دیگر نویسندگانی که تشریح شده اند، محمد حجازی، سعید نفیسی محمود مسعود، صادق هدایت، بزرگ علوی، علی دشتی، جواد فاضل و محمود اعتماد زاده می باشد. در پایان هم سخنی با عنوان انواع ادبی و مشخصات فکری و هنری نثر معاصر فارسی توضیح داده شده است.

۲۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : شاه *Name : Shah*
نام خانوادگی : احمد *Surname : Ahmad*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲ *Year of Graduation : 1963*
تابعیت : هندوستان *Nationality : India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

احوال و آثار و سبک اشعار حاجی محمد جان قدسی مشهدی
۲۳۱ ص. به راهنمایی حسین خطیبی، کتابنامه : ص ۲۱۳ - ۲۳۱ و بصورت زیرنویس
موضوع : ۱. قدسی، محمد بن علی، ۹۹۱ - ۱۰۵۶ نقد و تفسیر، ۲. شعر فارسی - قرن ۱۱ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۴
الف ۲۲۶ ش
پ. د. پ.

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاههای کانادا

این رساله به ۴ فصل تقسیم شده است. فصل اول به اوضاع سیاسی، فرهنگی و ادبی ایران و هند اختصاص یافته و خود به ۲ بخش تقسیم گردیده است: الف - احوال سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و ادبی ایران در نیمه اول قرن ۱۱ ه. ب - اوضاع سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و ادبی هندوستان در ربع دوم قرن ۱۱ ه.

فصل دوم به سرگذشت و زندگانی قدسی اختصاص دارد. قدسی در اواخر قرن ۱۰ ه. در مشهد متولد شد. لقب وی را حاجی و ملاً گفته‌اند. تخلص او قدسی است. از تحصیلات وی چندان اطلاعی در دست نیست. وی دارای فضایل اخلاقی بود و به نظر می‌رسد مذهب او تشیع است. شغل وی خزانه‌داری آستان قدس رضوی بود. یکی از فرزندان او به نام محمدباقر، شاعری سخن‌سنج بود که در جوانی در می‌گذرد. ورود قدسی به هند را سال ۱۰۴۱ ه. نوشته‌اند. او در دربار شاه جهان منزلتی بالا داشت. قدسی در ربیع‌الثانی ۱۰۵۶ ه. درگذشت. آرامگاهش در شهر سرینگر در محله درگچن است. سلاطین، حکام و شعرای معاصر او در ایران و هند ذکر شده‌اند. فصل سوم به بررسی آثار قدسی می‌پردازد. وی در انواع شعر دست داشت ولی شاعری غزل‌سرا به شمار می‌آید. قدسی ۹ مثنوی سرود. ترکیبات او را می‌توان به ۳ قسمت تقسیم کرد. ظاهراً نسخ خطی او فراوان است. برای دیوانش ۳ دیباچه نوشته‌اند.

فصل چهارم که مفصل‌ترین فصول است به بررسی سبک و افکار قدسی در هر یک از اصناف سخن می‌پردازد. موضوعاتی چون مدح، هجاء، نديه، شکایت، تشبیب، تغزل، رثاء و دیگر موضوعات معمول زمانش در شعر او موجود است.

در شعر او دو شیوه مشخص و متمایز که حاصل تغییر زندگانی اوست، دیده می‌شود. قصایدش اگر چه ساده و روان‌اند ولی فاقد طنطنه سخنوران قدیم خراسان هستند. قصایدش به شیوه شاعران قدیم خراسان با تغزل و تشبیب که تنها نکته

جالب در قصاید وی هستند، آغاز می‌شود. مدح او یکنواخت و ملال‌آور است. مثنوی شاه‌جهانی‌اش در بیان وقایع تاریخی و سایر موضوعات به غیر از قسمتهای رزمی درخور توجه است. مثنوی که در مورد کشمیر و باغهایش سروده در وصف مناظر طبیعی شایان توجه و مثنوی عرفانی او از حیث معنی و لفظ لایق تحسین است. ترکیباتی که به هنگام مهاجرت به هند سروده و یکی از ترجیعاتش که به صورت ساقی‌نامه است، از نظر موضوع انتقادی‌شان حایز اهمیت‌اند.

هنر اصلی او غزل است و از غزلسرایان طراز اوّل عهد صفوی می‌باشد. روانی و فصاحت الفاظ، کلمات و عبارات موزون، عواطف و احساسات صادقانه و گاهی شور و حال و سوز و گداز از صفات غزلیاتش است. از امتیازات غزل او، استعمال صنایع شعری که به منظور آرایش کلام بکار رفته، می‌باشد. معانی غزلش تابع الفاظ آن نیست و برخی غزلیات او از صفت وحدت معنا برخوردارند. سبک شعری او امتزاج سبک خراسانی و هندی است.

۲۹

◀ مشخصات دانشجو :

نام : مهتاب *Mahtab*
نام خانوادگی : ناراین ماتهور *Narayan Mathor*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲ *Year of Graduation : 1963*
تابعیت : هندوستان *Nationality : India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

آثار و احوال شیخ جمال الدین دهلوی
۱۰۷ ص ، کتابنامه به فارسی و انگلیسی ، به راهنمایی : ذبیح الله صفا
۱۶۹۵ - ۱۶۹۶ ق

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

محقق بازنشسته زبان فارسی دانشگاه همدرد ، دهلی نو ، هندوستان

۳۰

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد بشیر
نام خانوادگی : حسین چشتی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲
تابعیت : پاکستان
Name : Mohammad Bashir
Surname : Husain Cheshti
Year of Graduation : 1963
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

فعل مضارع در زبان فارسی

پانزده ، ۲۰۳ ص. ، به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه ، ص ، ۲۹۷ - ۳۰۲ .
موضوع : ۱ . فارسی - دستور - فعل مضارع

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۵ فاع
ف ۵۶۶ ب
ب . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

هدف پژوهش بررسی فعل مضارع در زبان فارسی است. بررسی حاضر مشتمل بر ۴ باب و ۹ فصل است. باب اول که دو فصل دارد برای تعریف لغوی و دستوری فعل مضارع تخصیص داده شده است. نویسنده تعریفی لغوی از فرهنگها و تعریفی دستوری از فعل مضارع ارائه نموده است.

باب دوم شامل پنج فصل با عناوین ذیل است: ۱ - علامت مضارع، ۲ - نظر پیشینیان درباره اشتقاق مضارع، ۳ - حقیقت الف، واو و یای معروف یا کشیده، ۴ - اصول مضارع، ۵ - عقیده مؤلف درباره اشتقاق مضارع در فصول اول و دوم.

ابتدا نظر پیشینیان و استادان و دستورنویسان معاصر ایرانی و غیر ایرانی با انتقادات لازم و مختصر درج شد و بعد نظر مؤلف درباره علامت مصدر آمده است. سه فصل اخیر این باب نسبتاً مهمتر و شامل مطالبی است که در کتابهای دستور دیگر نیامده و قسمت آخر فصل پنجم برای راهنمایی نوآموزان و خارجیان نگاشته شد.

باب سوم شامل دو فصل است. در فصل اول: اقسام مضارع و در فصل دوم موارد استعمال آن بیان شد. فصل اول شامل نظر پیشینیان با انتقادات مختصر و عقیده مؤلف است. و در فصل دوم موارد استعمال مضارع در سیزده مفهوم مختلف با شواهد نظم و نثر بیان شد.

در باب چهارم اغلب افعال مستعمل و زنده زبان، با شواهد مضارع آنها از نظم و نثر فارسی درج شد. در مواردی که حروف مضارع از مصدر اختلاف دارد، علت آن اختلاف با استفاده از زبانشناسی و در پرتو ریشه افعال بیان شد. این باب از سایر ابواب مفصل تر است و بصورت فرهنگی است که شامل شواهد مضارع اکثر افعال فارسی است و فرهنگ مضارع نامیده شده است. در این باب در حدود چهل مصدر با شواهد مضارع آنها ملاحظه شده که در هیچیک از فرهنگهای معتبر فارسی از جمله برهان قاطع، آندراج، فرهنگ نفیسی و لغت نامه دهخدا و غیره نیامده است. شواهدی که در

این رساله مشاهده می‌شود از نظم و نثر قدیم، متوسط، متأخر و معاصر از سخنوران و نثرنگاران فصیح و غیر فصیح ایرانی و غیر ایرانی و از زبان ادبی و عامیانه و مخاطب برگزیده شده و بیشتر به کتابهای معتبر دستور، زبانشناسی، فرهنگها و آثار منظوم و منثور استادان و دانشمندان ایرانی و غیر ایرانی توجه شده که علاوه بر چند کتاب دستوری آثاری دیگری که مورد استفاده قرار گرفته عبارتند از: برهان قاطع ۴ جلدی، داستان جم، واژه‌نامه طبری، کتاب پال هرن، ترجمه انگلیسی کتاب زلمان، ارمغان آصفی و کلیات شمس تبریزی.

۳۱

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : نبی هادی
نام خانوادگی : رضوی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۲
تابعیت : هندوستان
Name : Nabi Hadi
Surname : Razavi
Year of Graduation : 1963
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح و ترتیب دیوان غزلیات قاسم ارسلان طوسی
؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

پروفسور بازنشسته زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه علیگره ، هندوستان

۳۲

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : عبدالسلام *Name : Abde Salam*
نام خانوادگی : عبدالعزیز فهمی *Surname : Abdelaziz Fahmi*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۳ *Year of Graduation : 1964*
تابعیت : مصر *Nationality : Egypt*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

حَمَلَةُ النُّقْلِ وَ التَّرْجُمة مِنَ الْپَهْلَوِیَةِ إِلَى الْعَرَبِیَةِ
۱۵۵ ص . به راهنمایی : محمد مقدم ، کتابنامه : ص ، ۱۵۱ - ۱۵۵
موضوع : ۱ . ادبیات پهلوی - ترجمه به عربی ، ۲ . زبان پهلوی.

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۰ فا ۸
/ ۰۷
ح ۳۴۷ ع
پ . د . پ

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه قاهره ، مصر

حملة النقل و الترجمة من الپهلویه الى العربیة از گوشه‌های مهم روابط دیرین میان ایران و عرب است و برای کسی که در این مورد بحث می‌کند چاره‌ای جز این نیست که اطلاع و سعه وافر و کاملی بر فرهنگ این دو ملت داشته باشد تا بتواند از عهده تحقیق این مهم بر آید.

این رساله شامل چهار بخش می‌باشد و در پایان رساله هم عنوانی به نام خاتمه آمده است. این چهار بخش عبارتند از:

۱- بخش نخست: وضع علمی و ادبی و اجتماعی ایران از آغاز اسلام تا پایان قرن چهارم هجری، پیوستگی زبان پهلوی و روابط فرهنگی ایران پیش و پس از اسلام و علل نفوذ زبان و ادبیات عربی در ایران بعد اسلام.

۲- بخش دوم شامل سه فصل می‌باشد. فصل اول چگونگی زبان پهلوی تا قرن چهارم هجری و فصل دوم عبارت است از علوم ایرانی در عهد ساسانی و فصل سوم این بخش ادبیات پهلوی و ادامه آنها در قرنهای اول اسلامی.

۳- بخش سوم این رساله شامل سه فصل می‌باشد.

فصل اول: نوع آثار ترجمه شده از پهلوی به عربی شامل :

۱- کتب علمی پهلوی ۲- کتب اخلاقی پهلوی است.

فصل دوم: کتب ترجمه شده از عربی به پهلوی است.

فصل سوم: تشویق مترجمان به وسیله خلفاء، امراء، وزرا و سبب آن و علل ترجمه آثار پهلوی به وسیله ایرانیان.

۴- بخش چهارم: شامل دو فصل است: ناقلان و مقتبسان از پهلوی به عربی. سخنی چند درباره ناقلان و مقتبسان، نقل اندرزهای پهلوی و اقتباس کنندگان. فصل دوم این بخش عبارت است از: رسم و عادات، آئین و مضامین و افکار ایرانی که در زبان عربی وارد شده و نفوذ کرده. این فصل، بحثهایی مانند زیر دارد: تأثیر وزراء

ایرانی در تربیت اسلامی، صفات و ممیزات وزیران. اغلب دبیران ایرانی بودند و به سبک دبیران ساسانی نوشته‌اند. چگونگی کارهای دیوانی به ایرانیان اختصاص یافت و تأثیر تشکیلات اداری سیاسی ساسانیان در دولت اسلامی، تشکیلات اداری عرب و اینکه چگونه تشکیلات ایرانی در دولت اسلامی راه یافت و اعراب چگونه طرز زندگانی را از ایرانیان گرفتند و بر آن شبهه کردند. در پایان، بحثی با عنوان خاتمه است که موضوع آن عبارت است از حفظ میراث فرهنگی ایران به وسیله زبان عربی.

۳۳

◀ مشخصات دانشجو :

نام : اطاعت یزدان
 نام خانوادگی : سید
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۳
 تابعیت : پاکستان
 Name : Ataata Yazdan
 Surname : Sayyad
 Year of Graduation : 1964
 Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح حال و اشعار شیخ ابوالفضل فیضی فیاضی
 ج ۱۲۲ ص ۰ به راهنمایی : حسین خطیبی ، کتابنامه : ص ۱۷۰ - ۱۲۲
 موضوع : فیضی ، ابوالفیض بن مبارک ، ۹۵۲ - ۱۰۰۴ ق ، نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۱۱

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۱ فا ۸
 /۴
 ش ۴۶ ی
 پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

احتمالاً استاد زبان فارسی دانشگاه کراچی

زبان و ادبیات فارسی در شبه قاره هند و پاکستان قبل از رسوخ انگلیس همواره رو به سمت کمال و توسعه داشته به طوریکه در عهد سلاطین تیموری هند به کمال اوج خود رسید. در عهد سلطنت اکبر شاه، زبان فارسی زبان رسمی دولت و درباریان شد و اغلب اصطلاحات دیوانی - درباری فارسی شدند. یکی از شاعران برجسته این عهد فیضی فیاضی است. او اگر چه در هندوستان نشو و نما یافت ولی در سلاست سخن و متانت شعر به چنان مرتبه ای رسید که به راحتی نمی توان او را از شعرای ایرانی تمیز داد.

شیخ ابوالفیض فرزند شیخ مبارک ناگوری در سال ۹۵۴ ه. ق در آگره بدنیا آمد. تخلص وی فیضی است ولی در اواخر عمر فیاضی تخلص نمود. درباره علت تغییر تخلص وی دلایل زیادی آورده شده است. اشتهاور فیضی به دکنی درست نمی نماید، زیرا فیضی از اهالی دکن نبوده است. اصالت او چه از طرف پدر و چه از طرف مادر عربی است. فیضی علاوه بر زبان فارسی بر زبان سنسکریت، هندی و ترکی احاطه داشته است. متعصبان وی را ملحد و کافر دانسته اند ولی نه تنها ایمان او به توحید از دیوانش آشکار می شود، بلکه وی به اصل نبوت نیز سخت ایمان داشت.

از تعداد آثار فیضی اطلاع دقیقی در دست نیست. برخی تعداد آنها را صدویک اثر نوشته اند. از آثار او مثنوی در فتح گجرات، ترجمه پیداتهربن، ترجمه مهابهارت، مثنوی مرکز ادوار، ترجمه لیلاوتی، سواطع الهمام، دیوان فیضی، مثنوی نلدمن که معروفترین اثر فیضی است، شارق المعرفه، کتهاسرت ساگر، بهاگوت پوران و نشیدالسفر را می توان نام برد. از بسیاری از آثار او تنها نامی بر جای مانده است.

از آنجاکه فیضی شاعر دوره آغاز سبک هندی است، مشخصاتی از آن سبک را در خود دارد. و از معایبی که در اواخر سبک هندی در اشعار شاعران این سبک به چشم می خورد، مصون مانده است. کلام او اگر چه بسیار ساده ولی در عین حال فصیح به

شمار می‌رود. علت عمده سادگی سبک او، رعایت طبع و امیال اکبرشاه بود تا وی اشعارش را خوب بفهمد. افکار و عقاید فیضی منجمله عشق و عقل در اشعار وی نمود فراوان دارد. او در ردیف و قافیه و نیز مضامین اشعارش از متقدمان تقلید کرده است. از مشخصات کلام او احاطه کامل بر عربی و لغات آن است.

۳۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد
نام خانوادگی : التونجی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۴
تابعیت : سوریه
Name : Mahammad
Surname : Altounji
Year of Graduation : 1965
Nationality : Syria

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

وصف طبیعت در شعر فارسی و عربی و مقایسه آن دو با یکدیگر تا پایان قرن چهارم هجری
۲۸۷ ص. به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ، ۲۷۹ - ۲۸۷
موضوع : ۱. شعر فارسی - تاریخ و نقد ، ۲. شعر عربی - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۰۰۹
و ۸۸۳ ت
ب. د. ب.

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه حلب ، سوریه

رساله حاضر در مورد چگونگی وصف طبیعت در اشعار فارسی و عربی و مقایسه آن دو نوشته شده است. اشعار مورد بررسی تا عهد فردوسی و قرن چهارم هجری هستند.

پس از بررسی محیط جغرافیایی و زادگاه شعر عربی و شعر فارسی، به بررسی تأثیر محیط در ادبیات و موضوعات ادبی پرداخته شده است. از آنجا که شاعر موضوعات شعریش را از نفس طبیعت محیط خود می‌گیرد، تغییر عوامل محیطی نیز به تغییر در موضوعات شعری منجر می‌شود.

وصف مناظر طبیعی و شعر طبیعت یکی از اغراض مهم شعری در ادب فارسی و عربی است. طبیعت از مهمترین الهام دهندگان شاعران است. باید توجه نمود که طبیعت اقسامی دارد. تحقیق درباره وصف در قرآن، در شناخت آن در ادب فارسی و عربی ضرورت دارد. شاعر عرب، قبل از شاعر ایرانی از اوصاف قرآن تأثیر پذیرفته، ولی کثرت تأثر از قرآن در هر دو ادب مشاهده می‌شود.

تقسیمات طبیعت و شعر پیرامون آن را می‌توان تحت دو نام کلی طبیعت علوی و طبیعت سفلی بررسی نمود. طبیعت علوی در بردارنده مضامین طلوع، خورشید، غروب، شب، مناظر آسمان در تاریکی یعنی ماه و ستارگان، وصف بارشهای آسمانی که خود مشتمل بر ابر، باران، رعد و برق، سراب، رنگین‌کمان، ژاله و برف است و همچنین وصف باده‌ها، طوفانها، گرد و غبار و ... است.

طبیعت سفلی را می‌توان در مضامین کلی بررسی نمود:

- ۱ - جانوران شامل: پرندگان و مرغان، حیوانات اهلی، وحشی و افسانه‌ای.
- ۲ - گلستان، بوستان، باغ و راغ مشتمل بر انواع گلها و تشبیه آنها به جواهرات، درختان و انواع میوه‌ها و تشبیه آنها به جواهرات.
- ۳ - آب.

۴ - چهار فصل و جشنهای فصول.

طبیعت در مدح، غزل، حماسه، حکمت، هجا و رثا نقش داشته و اغراضی چون زن، غلام بارگی، شراب، جنگ، مدح و حکمت با الهام گرفتن از مناظر طبیعی وصف شده‌اند.

اوصاف طبیعت که خاص شعر عربی یا خاص شعر فارسی است، بررسی شده است.

۳۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ریاض احمد *Riyaz Ahmad*
نام خانوادگی : شروانی *Sherwani*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۴ *1965*
تابعیت : هندوستان (کشمیر) *India (Keshmir)*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

احوال و آثار و سبک اشعار ملا محمد طاهر غنی کشمیری
ب. ۲۰۸، به راهنمایی : حسین خطیبی، کتابنامه : ص ۲۰۳ - ۲۰۸
موضوع : ۱. غنی کشمیری، محمد طاهر، ۱۰۷۹ ق. نقد و تفسیر، ۲. شعر فارسی - قرن ۱۱

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۴
الف ۴۳۳ ش
ب. د. ۵.

◀ مسئولیت فعلی :

محقق متوفی رایزنی فرهنگی سفارت هند در ایران

هدف پژوهش بررسی احوال، آثار و سبک اشعار ملامحمد غنی کشمیری است. فصل اول رساله، به جغرافیای کشمیر و تأثیر آب و هوای آن در طبع شاعر پرداخته است. فصل دوم، مربوط به رواج زبان فارسی در کشمیر است. در فصل سوم، کلیات اوضاع سیاسی، فرهنگی و مذهبی در زمان شاعر مطالعه شده است. فصل چهارم، درباره احوال و افکار و آثار غنی کشمیری و فصل پنجم درباره سبک شعری او بحث می‌کند.

محمد طاهر متخلص به غنی و ملقب به ملا یا مولانا در دهه دوم قرن یازدهم هجری در کشمیر متولد شد. وی در یکی از معروف‌ترین و قدیمی‌ترین مدارس کشمیر، به نام مدرسه قطبیه تحصیل کرد. از مطالعه اشعار وی برمی‌آید که غنی از همان عهد طفولیت زندگی مرفه و آرامی نداشته و یک چشم او نابینا بوده است. وی بیشتر عمر خود را در کشمیر و در تجرد سپری کرده است.

از امرای معاصر وی می‌توان اسلام خان، سیف خان، عنایت خان آشنا و از شعرای معاصر او میرزا صائب تبریزی، ابوطالب کلیم، ملامحسن فانی، میرالهی، طغرای مشهدی، محد رفیع منش و محمد افضل سرخوش را نام برد. محمد زمان نافع برادر شاعر، سلیم گردآورنده اشعار غنی و ملک شهید از شاگردان غنی بوده‌اند.

غنی در ۱۰۷۹ ه. درگذشت. مدفن وی در گورستان اشائی‌ها در شهر سری‌نگر است. تمام تذکره‌نویسان، وی را مردی قانع، فقیرمنش، دیندار، گوشه‌نشین و دوستدار استغنا و عزت نفس دانسته‌اند.

اشعار غنی در همان سال وفاتش گردآوری شد و به شکل دیوان درآمد. قسمت اعظم اشعار او در مضامین غنایی است که این اشعار را می‌توان به چند دسته تقسیم نمود. وی از شعرای سبک هندی است. در دیوان وی به نکات صرفی و نحوی برمی‌خوریم که از مشخصات خاصه شعر او و یا سبک هند است. برخی قوافی او دارای

ضعف است.

شاعر در اشعار خود از صنایع بدیعی مختلف به حدّ وفور استفاده کرده است. از صنایعی که در اشعار فنی کשמیری بیشتر استفاده شده صنایع تمثیل، جناس، ایهام و مراعات‌النظیر می‌باشد. این صنایع، در شعر غنی به تفصیل بررسی شده‌اند. در دیوان وی بندرت به اصطلاحات علمی و حکمی برخورد می‌کنیم. تأثرات غنی از زبان و معارف عربی که نسبتاً زیاد نیستند به چند گونه است. در شعر او بسیاری از لغات نادر، ترکیبات بدیع و مصطلحات و اوصاف مستحدث یافت می‌شود. زندگی در کشمیر و مسافرت‌های وی به هند، موجب شد که تحت تأثیر آن محیط قرار گرفته و بسیاری از لغات و اصطلاحات آن دیار در کلامش راه یابد. نظرات معاصرین و متأخرین دربارهٔ غنی کשמیری آورده شده است.

۳۶

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : محمد نور الدین
نام خانوادگی : الحمدانی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۴
Nationality : ?
Year of Graduation : 1965
Surname : Al - Hamdani

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نفوذ فرهنگ اسلامی زبان و ادبیات عرب در دیوان امیر معزی
۱۹۱، ۸، ص. به راهنمایی: خطیبی، کتابنامه: ص، ۱۹۱
موضوع: ۱. امیر معزی، محمد بن عبدالملک - ۵۲۰ ق - نقد و تفسیر، ۲. شعر فارسی - قرن ۶ - تاریخ و نقد،
۳. ادبیات عربی - تأثیر ادبیات فارسی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
۲۳/
ن ۷۹۸ ح
پ. د.

◀ مسئولیت فعلی :

؟

یکی از شاعرانی که در اواخر قرن پنجم هجری و اوایل قرن ششم با سرودن قصاید استوار و مستحکم و تغزلات طرب انگیز و روح افزا نام خویش را جاوید ساخت و در پیشرفت زبان فارسی گام وسیعی برداشت، امیرالشعراء ابو عبدالله محمدبن عبد الملک معزّی نیشابوری است.

شهرت امیر معزّی از طریق کلام فصیح و بلیغ بدست آمده و در این بررسی نفوذ فرهنگ اسلامی و زبان و ادبیات عرب در دیوان این سراینده بررسی شده است.

در بخش اول، شرح حال امیر معزّی، سیر زندگی، اصل معزّی، زادگاه، تحصیلات، ورود به دربار، منزلت وی در دربار، ثروت معزّی و پایان حیات او، شخصیت، مذهب، ممدوحان، اخلاق وی، روزگار و دین وی، زبده و اسماعیلیه، شیعه اثنی عشریه، تعصبات مذهبی، اوضاع سیاسی، نهضت‌های فکری، صوفیه و وضع علوم، دیوان و سبک معزّی بررسی شده است.

در بخش دوم، نفوذ فرهنگ اسلامی در دیوان معزّی شامل مباحث قرآن کریم، حدیث شریف، صفات الله، زندگانی و شمایل پیغمبر (ص)، صحابه و خاندان رسول (ص)، قصص الانبیاء فرشتگان، فرق اسلامی، اصطلاحات و احکام مذهبی و اعلام اسلامی آمده است.

در بخش سوم، نفوذ زبان و ادبیات عرب در دیوان معزّی شامل اصطلاحات زبان عربی، اصطلاحات و علوم ادبی و دستور زبان، ترکیبات عربی، ادبیات به زبان عربی، ملّعات، اخلاق و عادات عرب، اعلام عربی، مثل‌های عربی، قصیده‌ای از معزّی (ای ساربان منزل مکن ..) و مضامین مشترک بین معزّی و شعرای عرب بیان شده است.

معزّی در انواع مختلف شعر فارسی مانند قصیده و غزل و ترکیب بند طبع آزمایی کرده، لکن مهارت خویش را در سرودن قصاید محکم و فصیح به ثبوت رسانیده است. معزّی از جهت سبک کلام و شیرینی زبان و فصاحت عبارت، از استادان زبان فارسی است.

۳۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : شمس‌الدین
نام خانوادگی : احمد
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۴
تابعیت : هندوستان (کشمیر)
Name : Shams - u - din
Surname : Ahmad
Year of Graduation : 1965
Nationality : India (Keshmir)

◀ عنوان پایان‌نامه و مشخصات کتابشناختی :

دیوان و شرح احوال و سبک مشتاق کشمیری

۵۱۴ ص ، ، به راهنمایی : صادق گوهرین ، کتابنامه : ص ۳۰ - ۳۶ و بصورت زیر نویس
موضوع : ۱. مشتاق کشمیری ، محمد رضا ۱۱۴۳ - نقد و تفسیر ، ۲. شعر فارسی - قرن ۱۲ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان‌نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۵
د ۵۶۷ م
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد بازنشسته زبان و ادبیات فارسی دانشگاه کشمیر ، هندوستان (کشمیر)

هدف پژوهش، بررسی دیوان و شرح احوال و سبک مشتاق کشمیری است. یکی از شعرای پارسی سرای کشمیر، مشتاق کشمیری است که در زمان سلطنت اورنگ زیب عالمگیر (۱۰۶۸ - ۱۱۱۸ میلادی) متولد شد و در زمان حکومت محمد شاه (۱۱۳۱ - ۱۱۶۱ میلادی) وفات نمود. شرح مفصلی از سبک شعر و افکار عرفانی و مذهبی وی، وضع ادبی زمان او - شرحی از شعرای معاصر و از احوال زندگانی او که حتی در کشمیر هم در اختفا بوده، بیان شده است.

علاوه بر شناساندن مشتاق بعنوان شاعر، دیوان اشعار وی تصحیح شده که در این رساله آورده شده است.

این بررسی شامل ۵ فصل است: در فصل اول شرح احوال مشتاق، مذهب، سیرت و اخلاق و آغاز شعر و شاعری، وفات و آثار وی، شاگردان مشتاق (میرمحمد معروف، محمد شرف‌الدین جان فرحت، محمد اشرف‌یکتا، ملامحمد توفیق) بررسی شده است.

در فصل دوم شعرای معاصر مشتاق (جویا کشمیری، ملاساطع کشمیری، سالم کشمیری و قبول کشمیری) بررسی شده است.

در فصل سوم افکار مذهبی و عرفانی مشتاق مورد بررسی قرار گرفته و در فصل چهارم وضع ادبی زمان مشتاق شرح داده شده است. فصل پنجم در مورد سبک شعر مشتاق است و دیوان وی که شامل غزلیات، مثنوی و قصاید مدحیه است، تصحیح شده است.

در قصاید مدحیه، جنبه دروغ‌پردازی، تملق و چاپلوسی، گزافه‌گویی و هرزه‌گرایی غالب است. به همین دلیل شعرا قصایدی برای ممدوحین ساخته و ثروت هنگفتی برای خود فراهم می‌کردند. ولی مشتاق اگر چه از لحاظ مادی تهی‌دست بود، از لحاظ معنوی مدحت پیامبر را با گنجهای گرانمایه برابر می‌داشت.

مشتاق در قصاید خود سبک عرفی را دنبال کرد و از روش عرفی شیرازی تأثیر قابل ملاحظه‌ای در قصاید وی یافت می‌شود. مشتاق در قصاید مدحیه خود جنبه نفاست زبان را نیز نگه داشته است.

نیروی طبع مشتاق هنگام به کار بردن استعارات و ترکیبات نو به علوّ می‌رسد و قوت طبع و قدرت کلام وی توأم با فصاحت به نظر می‌رسد که او چون عرفی مضمون و یا موضوعی مسلسل را بیان می‌کند.

خصایص روانی و شگفتی و سادگی بیان در اشعار مدحیه مشتاق، قابل ملاحظه است. وی مردی صوفی‌منش و از کیفیات عشق و تصوّف و عرفان آگاه بود. غزلیات وی حاوی نکات عرفانی و افکار رقیق است. در پیروی از سبک عراقی، بیشتر صنایع در اشعار مشتاق وجود دارد که دلالت بر تنوّع و قدرت کلام و جوشش بیان وی می‌کند. او صنایع و بدایعی از قبیل: جناس، اغراق و مبالغه، مراعات‌النظیر، بראعت استهلال، حسن تعلیل، تضاد، تشبیه، تلمیح، لف و نشر، تجاهل عارف، ارسال مثل، ایهام، توجیه، خشو ملیح، ردالقافیه، سؤال و جواب، جمع و تقسیم، تنسیق الصفات و غیره را به کار برده و اشعار خود را استوارتر ساخته است.

۳۸

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : دواریکانات *Duarika Nath*
نام خانوادگی : ماتو *Mattoo*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۴ *1965*
تابعیت : هندوستان *India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

احوال و آثار و سبک سرمد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

؟

۳۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سید آل یاسین *Name : Seed Ale Yaseen*
نام خانوادگی : رضوی *Surname : Razavi*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۴ *Year of Graduation : 1965*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح حال و آثار تاریخی شیخ ابوالفضل علامی بن مبارک
۱۷۱ ص. کتابنامه : ص ، ۱۹۵ و به صورت زیرنویس ، به راهنمایی حسن مینوچهر
موضوع : ۱. علامی ، ابوالفضل بن مبارک ، ۹۵۸ - ۱۰۱۱ ه. ق ، نقد و تفسیر . ۲. نثر فارسی - قرن ۱۰

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸ فا ۸
/۸۴
ش ۵۳۹

◀ مسئولیت فعلی :

دیپلمات سابق پاکستان ، روزنامه نگار و تاجر در پاکستان

ابوالفضل علامی فرزند شیخ مبارک‌اله ناگوری که در آگرا بدنیا آمد از درباریان حکومت اکبرشاه بود که به دلیل علاقه و احترامی که برای اکبرشاه قایل بود به مقامات بالاتری رسید و برای منصب وزارت انتخاب شد. اکبرشاه با مشورت علامی کتابخانه بزرگی به منظور ترویج علم و دانش در پایتخت خود ایجاد نمود و از دانشمندان دربار خود خواست که کتب پرارزشی برای استفاده عموم تدوین نمایند. از جمله این نویسندگان، فیضی، ابوالفضل علامی و عبدالقادر بدایونی هستند.

علامی و بدایونی کتابی در تاریخ سلطنت اکبرشاه تألیف نمودند و آن کتابی است بنام آیین اکبری و اکبرنامه. اکبرنامه و آیین اکبری از منابع اصلی این دوران به شمار می‌آید و اگر چه عده‌ای او را به چاپلوسی متهم نموده و معتقدند که از عهده تصنیف آن بخوبی برنیامده است ولی چاره‌ای جز آنکه به نوشته‌های او اعتماد کنند، ندارند. علاوه بر آنکه علامی مورّخی بزرگ است، بسیاری از پیروزی‌های اکبرشاه مدیون سیاست ابوالفضل علامی است و به دلیل سیاست‌ها و همکاری وی با اکبرشاه، سلطنت او توسعه و استحکام یافت.

سبک ابوالفضل علامی دارای خصایصی است که یکی از مهمترین آنها شرح کامل مطالب گوناگون در موضوعات به ویژه موضوعات مهم است. همچنین او در ذکر سنوات مهارت خاصی داشت.

اکبرشاه تاریخ مخصوصی به نام سال الهی یا تاریخ الهی در هندوستان رایج کرده بود که در همه مکاتبه‌های سلطنت وی همین تاریخ را درج می‌کردند. مبدأ آن سال جلوس اکبرشاه بر تخت سلطنت بود. اسامی ماههای آن سال عبارت بود از اسامی ماههای ایرانی که امروز در ایران استفاده می‌شود. ابوالفضل در کتاب اکبرنامه و آیین‌نامه، تاریخ‌های مهم را به سال آورده است.

دیگر آثار ابوالفضل علامی، کشکول، عیار دانش، جامع اللغات و مکاتیب علامی

است. علاوه بر آنکه ابوالفضل علامی سبک به خصوصی در نوشتن آیین اکبری بوجود آورد و این کتاب از نظر ادبی درخور توجه است، به دلیل اطلاعات موجود در آن می‌توان آن را جغرافیای هندوستان، تاریخ اکبرشاه و توضیح دربار هند نامید. این کتاب اولین کتابی است که در آن جزییات تشکیلات درباری، سیاسی و اجتماعی سلطنت یکی از شاهان ذکر شده است.

از مواردی که موجب اهمیت این کتاب شد، یکی مراعات حداکثر دقت در نگاشتن آن است تا همه وقایع سیاسی و تاریخی ادوار مختلف به طور صحیح نوشته شود و جایی برای خرده‌گیری مورخان بعدی موجود نباشد. دیگر آن است که به دلیل دوستی نزدیک علامی و اکبرشاه همه وقایع با مشورت او انجام می‌شد و به همین علت تمام وقایع مهم در کتابهای او ذکر شد و فقط به آنها می‌توان اعتماد کرد.

ع

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : دیان *Dayan*
نام خانوادگی : بوگدانوویچ *Bougdanović*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۴ *1965*
تابعیت : یوگسلاوی *Yugoslavia*
Year of Graduation :
Nationality :

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

ادبیات فارسی در یوگسلاوی

ت . ۱۳۱ ص . ، به راهنمایی سعید نفیسی ، کتابنامه : ص ۱۰۸ - ۱۲۱

موضوع : ۱ . ادبیات - یوگسلاوی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

۸ فا ۰

/۹۹۴۴

الف ۷۸۳ ب

پ ۵۰۰

◀ مسئولیت فعلی :

کتابدار مدرسه زبانهای شرقی پاریس ، فرانسه

در رساله حاضر نفوذ زبان و ادبیات فارسی در یوگسلاوی و بطور کلی در شبه جزیره بالکان بررسی شده است. در آغاز ذکر از وضع جغرافیایی و تاریخ و گذشته فرهنگی یوگسلاوی آمده، سپس اشاره‌ای به زبان، خط، ملیت و مذهب آن کشور شده و آنگاه در باب گذشته ادبی و تأثیری که ادبیات در ایجاد فکر اتحاد ملی یوگسلاوی‌ها داشته، مواردی ذکر شده است. در دومین قسمت رساله درباره آیین بوگومیل صحبت شد که این قسمت شامل ۳ بخش است:

۱ - جغرافیای مذهبی بوگومیلی.

۲ - مقایسه بعضی از اصول کیش مانی با آیین بوگومیل.

۳ - سرانجام بوگومیلها.

در سومین قسمت از فرق مختلف تصوّف سخن رفته و شامل این موارد است:

۱ - خانقاهای فرقه مولویه.

۲ - دراویش طریقه مولویه.

۳ - ذکر از اشخاصی که با فرق مختلف تصوّف اسلامی مانند خلوتیه و بایرامیه و نقشبندیه ارتباط داشته‌اند و زادگان آن مرز و بوم بوده‌اند.

در قسمت چهارم مدارس سرزمین یوگسلاوی بررسی شده که به احتمال قوی زبان و ادبیات فارسی جزء موارد تدریس آن بوده است. این قسمت شامل چندین بخش است که برحسب شهرهای مختلف و مدارس که در آنها وجود داشته، بررسی شده‌اند.

در قسمت پنجم که در واقع هسته مرکزی رساله است از نویسندگان و شعرای فارسی‌گوی یوگسلاوی بشرح زیر سخن رفته است:

۱ - عدنی	۲ - درویش‌پاشا	۳ - توکلی دده	۴ - نرگسی
۵ - خسرو پاشا سکولو	۶ - صبوچی	۷ - طالب	

۸- یسری	۹- رشدی	۱۰- رشید	۱۱- زکی
۱۲- لدنی	۱۳- مخلصی	۱۴- فوزی	

در قسمت ششم، از سوری بوسفری، شارح دیوان حافظ بحث شده است.

در قسمت هفتم، کتابخانه‌های یوگسلاوی که دارای نسخ خطی فارسی هستند

مورد بررسی قرار گرفته است.

در قسمت هشتم، فهرست مفصلی از کتب و مقالاتی که مأخذ و منابع تحقیق و

جمع‌آوری رساله بوده‌اند، آورده شده که به دو قسمت تقسیم شده‌اند:

۱- کتاب شناسی کتب و مقالات فارسی، عربی و ترکی.

۲- کتاب شناسی کتب و مقالات به زبان‌هایی که از خط لاتین و کریل استفاده می‌کنند.

۴۱

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : صبر هوا *Name : Sabr Huwa*
نام خانوادگی : واله *Surname : Waleh*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۴ *Year of Graduation : 1965*
تابعیت : هندوستان *Nationality : India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

روابط پارسیان هند با ایران بعد از اسلام

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه جواهر لعل نهرو ، دهلی ، هندوستان.

۴۲

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : احمد
نام خانوادگی : خالد بدلی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۳
تابعیت : عربستان
Name : Ahmed
Surname : Khalid Badali
Year of Graduation : 1966
Nationality : Saudi Arabia

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تبلیغات مذهبی در شعر فارسی
ج ، ۱۵۸ ص . به راهنمایی : حسین خطیبی
موضوع : ۱ . شعر فارسی - تاریخ و نقد ، ۲ . شعر مذهبی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۰۰۹
ت ۱۹۴ ح
پ ۰۵۰

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه ریاض ، عربستان

در این رساله، تبلیغات مذهبی در شعر فارسی از نیمهٔ دوم قرن پنجم تا اوایل قرن هفتم هجری در ایران مورد بحث قرار گرفته است ولی قبل از ورود در اصل مطلب، بحث مختصری در تبلیغات دینی و مذهبی در دورانهای قبلی و همچنین درباره ادوار بعدی، به ویژه دوران صفوی و رسمی شدن تشیع در ایران که از لحاظ تبلیغ مذهبی عصری بی مانند بوده، آمده است.

این رساله، شامل یک مقدمه، که در آن به تبلیغات مذهبی و دینی در دوره‌های قبل پرداخته، و چهار گفتار است. گفتار اول آن در زمینهٔ تاریخی می‌باشد و خود این گفتار به دو فصل تقسیم می‌شود. فصل اول آن دربارهٔ سلطنت سلجوقیان است و در آن به سیاست دینی سلجوقیان و وضعیت فرقه‌های مخالف این دوره پرداخته است. در فصل دوم این گفتار سلطنت خوارزمشاهیان و اوضاع احوال سیاسی و مذهبی این دوره مثل کشمکش میان بغداد و خوارزمشاهیان و وضعیت فرقه‌های مذهبی این دوره پرداخته است. گفتار دوم شامل دو فصل است.

فصل اول در مورد تشیع در ایران است که در آن به اوضاع و احوال تشیع و تعلیمات باطنیان و مذهب باطنی در ایران پرداخته است. فصل دوم این گفتار درباره تصوف می‌باشد. در مورد تصرف به بحثهایی مانند تصوف اتباعی و ابتدائی و سایر اوضاع و احوال صوفیان این دوره پرداخته است. گفتار سوم این رساله عبارت است از، جنبه تبلیغ مذهبی در شعر فارسی و دوره شعر در تبلیغات دینی و مذهبی. این گفتار شامل سه فصل می‌باشد. فصل اول در مورد تبلیغ مذهبی در شعر شاعران سنی مذهب و خصوصیات اشعار تبلیغی مذهبی آنها، فصل دوم در مورد تبلیغ مذهبی در شعر شاعران شیعی مذهب و در خصوصیات اشعار تبلیغی آنها، فصل سوم در مورد تبلیغ مذهبی در شعر شاعران صوفی مشرب و سابقه شعر صوفیانه در آداب فارسی است. گفتار چهارم این رساله بحث مختصری در رابطه با تبلیغ مذهبی در دورانهای

بعدی به ویژه دوره صفویه و رسمی شدن مذهب شیعه در ایران است که بحث‌های این گفتار مانند کشمکش سنیان و شیعیان است. وضع ادیان مختلف دیگر، نیرومند شدن شیعه در اواخر دوره ایلخانان و دوره صفویه و رسمی شدن مذهب شیعه در ایران آمده است.

۴۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : امیکو *Name : Emiko*
نام خانوادگی : ناکامورا (اوکادا) *Surname : Nakamura (Okada)*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۵ *Year of Graduation : 1966*
تابعیت : ژاپن *Nationality : Japan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نخستین پادشاه خاندان شاهی در حماسه سرایی ژاپن با مقایسه با نخستین پادشاه ایران در شاهنامه
۸۶ ص ، به راهنمایی : کیا
موضوع : ۱ . ادبیات تطبیقی - ایران و ژاپونی ، ۲ . ادبیات تطبیقی ژاپونی و ایران

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
ن ۲۱۷ ن
۸۰۹
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد مدعو زبان و ادبیات فارسی دانشگاه چوئو ، ژاپن

دو ملت ایران و ژاپن در زمانهای قدیم دارای روابط عمیق فرهنگی نبوده‌اند، ولی حماسه‌های هر دو ملت بسیار کهن هستند. ایران و ژاپن هر یک تمدن مخصوص به خود دارند، ولی هر دو کشور دارای حکومت سلطنتی [البته در زمان نوشتن پایان‌نامه] هستند و این حماسه‌ها خود دلیلی بر وجود امپراطوری‌های عظیم و باشکوه در دو سرزمین است. تحقیق در این حماسه‌ها، از آنجا که مظهر حکومت در زمانهای گذشته‌اند و نشانگر زندگی انسانها در آن دوران می‌باشند، اهمیت خاصی دارد.

تحقیق و مقایسه حماسه‌های دو ملت از آنجا که ادبیات ژاپن در ایران ناشناخته باقی مانده است، مشکل می‌باشد. به همین علت در این رساله بر روی حماسه «کوجیکی» تأکید شده است تا شخصیت‌های ادبیات ژاپن نیز برای خواننده ایرانی تا حدودی مشخص شود.

«کوجیکی» نخستین حماسه ملی ژاپن شناخته می‌شود و از نظر ادبی مهمترین حماسه ژاپنی به حساب می‌آید. علت اصلی تدوین آن، مشخص شدن شجره و نسب پادشاهان ژاپن بوده است. تدوین آن مربوط به ۷۱۲ میلادی است، ولی جمع‌آوری مطالب آن در عهد امپراطوری «تنمو» در ۶۷۳ میلادی انجام شد.

دومین حماسه بزرگ ژاپن، حماسه «نیهون شوکی» است. این حماسه از نظر تاریخی مهمترین حماسه ژاپنی محسوب می‌گردد. حماسه «نیهون شوکی» جنبه علمی دارد و علت اصلی آن نیز همانند حماسه قبلی، تعیین شجره شاهان ژاپن است. در داستان نخستین پادشاه و خاندان شاهی، حماسه کوجیکی به طور خلاصه نقل شده و چگونگی آغاز خلقت در حماسه کوجیکی بیان شده است.

چگونگی سکونت اقوام در ژاپن، وضعیت اجتماعی - سیاسی ژاپن و تأثیر آن در حماسه‌های ژاپنی نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

تاریخ حماسه‌سرایی در ایران بسیار قدیمی است و به دوران مهاجرت آریایی‌ها به ایران باز می‌گردد. مطالعه اساطیر ایران برای شناسایی فرهنگی و تمدن ایرانی و تاریخ اساطیر اهمیت ویژه‌ای دارد. در میان کتب ایرانی، اوستا به ویژه بندهشن و شاهنامه فردوسی بررسی شده و نخستین پادشاهی از دیدگاه هر یک بررسی شده است. اگر چه شاهنامه فردوسی تحت تأثیر داستانهای اوستایی و پهلوی بوده است، لکن نخستین پادشاه در هر دو یکسان نیستند. «کیومرث» در شاهنامه، اولین پادشاه جهان شمرده می‌شود، در حالیکه کیومرث در اوستا اولین انسان و هوشنگ اولین پادشاه جهان است که با واسطه‌هایی پس از کیومرث آفریده شد.

در پایان رساله حماسه‌های ایرانی و ژاپنی راجع به اولین پادشاه مقایسه و نکات تشابه و اختلاف آنها مطرح گردیده است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد فتحی *Name : Mohammad Fathi*
 نام خانوادگی : یوسف الرئیس *Surname : Yousefalrais*
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۵ *Year of Graduation : 1966*
 تابعیت : مصر *Nationality : Egypt*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

سجع نویسی در نثر و بلاغت عربی و کیفیت تأثیر آن در نثر فارسی تا آخر قرن پنجم هجری
 ۲۹۷ ص . به راهنمایی : حسین خطیبی
 موضوع : ۱ . نثر فارسی - تاریخ و نقد ، ۲ . ادبیات عرب - تأثیر - ادبیات فارسی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۸ فا ۸
 /۸۰۹
 س ۸۳ ی
 پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

هدف پژوهش، بررسی سجع‌نویسی در نثر و بلاغت عربی و کیفیت تأثیر آن در نثر فارسی تا آخر قرن پنجم هجری است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. تأثیر ادبیات عربی در ادبیات فارسی، از طریق تقلید از مطلع قصاید، داخل کردن قصص قرآن، نقل کردن برخی داستانهای عشقی عرب به شعر، نقل بعضی از مضامین شعر عربی، ترجمه اشعار عرب به اشعار فارسی و تضمین برخی از امثال و اقوال عرب بود. تأثیر نثر عربی در نثر فارسی از طریق استعمال کلمات عربی در زبان فارسی، نحو و صرف و بدیع استشهاد یا ایراد مثل و یا دعاء عربی، ترجمه کتب عربی به زبان فارسی بوده است.

مختصات نثر مسجع در ایران تا اواخر قرن پنجم عبارتند از: ۱- کوتاهی و کمال اتساق و فشردگی قرائن و ترکیب هر جمله سجع معمولاً از سه تا هشت کلمه.

۲- تساوی جمل سجع از حیث تعداد کلمات یا با اختلافی اندک در دو یا سه کلمه که آنهم در عرف اهل بدیع از لحاظ درازی و کوتاهی جمل سجع در شمار سجع متساوی محسوب می‌شود.

۳- بنا نهادن سجع در قراین مکرر و متوالی بر قافیه واحد و در بیشتر موارد قافیه الف و نون یا الف و این اسلوب تا چندی در سجع دیباچه‌ها معمول بود و حتی در قرن ششم هم به نظایر آن در کتب برمی‌خوریم.

۴- تکرار روابط و افعال بصورت ردیف در انتهای قراین جز در موارد معدود در اواخر این قرن که حذف روابط و افعال به قرینه در نثر فارسی معمول شده است.

۵- بنا نهادن سجع بر کلمات فارسی و خالی بودن قراین از لغات عربی بیرون از حد معمول در زبان و عدم رعایت تکلفات لغوی برای ایراد سجع در کلام.

نمونه‌هایی از سجع این دوره از کتاب الابنیه عن حقایق الادویه و نیز از آثار خواجه عبدالله انصاری (مناجات‌نامه، نصایح، زادالعارفین، کنزالسالکین) ذکر شده است.

۴۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : اغناطیوس *Aghnatius* *Name* :
نام خانوادگی : الصیسی *Alsisi* *Surname* :
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۶ *Year of Graduation* : 1967
تابعیت : لبنان *Nationality* : Lebanon

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

مقدمه ، شرح ، تصحیح و تحشیه کتاب جزوات میرداماد استرآبادی
۱۳ ، ۱۶۳ ، ۷۰ ص ، به راهنمایی : حسین مینوچهر ، کتابنامه : ص ۶۴ - ۷۰
موضوع : ۱ . میرداماد ، محمد بن باقر محمد ، ۱۰۴۱ ؟ . ق . نقد و تفسیر ، ۲ . فلسفه اسلامی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱۸۱
/۰۷
م ۹۸۳ ص
پ . د . پ

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه طرابلس ، لبنان شمالی

میرداماد فیلسوف و حکیمی برجسته است که علاوه بر فلسفه از جنبه‌های دیگر نیز قابل توجه و مطالعه است. او، فقیه، محدث و از روحانیون طراز اول عهد صفویه است. تذکره‌نویسان نامش را به عنوان اشراق در شمار شاعران عهد صفوی آورده‌اند. همچنین، وی مردی اجتماعی - سیاسی و از نزدیکان شاه‌عباس اول بوده است. برای شناخت بهتر او، ابتدا اوضاع سیاسی و احوال معاصر وی بررسی شده است. آنگاه اوضاع دینی و ادیان و مذاهب آن عهد، وضعیت علوم، حکمت، ادبیات و شعر زمان وی بررسی و سیری از احوال متشرعین و فلاسفه و شعرای آن دوره بیان گردیده است.

میرمحمدباقر داماد استرآبادی متخلص به اشراق و منسوب به استرآبادی، اصفهانی و حسینی نوه دختری شیخ‌نورالدین علی بن حسین بن عبدالعالمی الکرکی است. ولادت او در نیمه دوم قرن ۱۰ ه. در استرآباد اتفاق افتاد و در ۱۰۴۰ یا ۱۰۴۱ ه. وفات یافت، جسد وی را به نجف منتقل کردند. تحصیلات، اساتید، رحلات و اسفار او ذکر شده است. از شاگردانش می‌توان ملاصدرا، زلالی خوانساری، ملاخلیل قزوینی، سید احمد، میرزا محمد قاسم الجیلانی و احمد علوی عاملی را نام برد. شیخ‌بهایی، میرابوالقاسم فندرسکی و ملامحمدتقی مجلسی از معاصران او بوده‌اند.

بسیاری میرداماد را به زهد و تقوی ستوده‌اند. از او آثار مختلفی در زمینه‌های مختلف بر جای مانده است. او اشعاری به فارسی و عربی سرود. افکار و عقاید فلسفی و افکار عرفانی میرداماد مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است. کتاب جزوات او مشتمل بر یک مقدمه و ۱۲ جزوه و هر جزوه به غیر از جزوه نخستین را فصلی با نامی خاص در پی است. موضوعات هر یک از جزوات به طور جداگانه بررسی شده است. نسخه خطی آن متعلق به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران می‌باشد.

در تصحیح کتاب، علاوه بر نسخه فوق‌الذکر، نسخه چاپ سنگی بمبئی، به سال ۱۳۰۲ هـ. ق مورد استفاده قرار گرفت. روش تصحیح آن التقاطی است و جز در چند مورد صورت اصلی کتاب محفوظ مانده است.

۴۶

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : محمد *Mohammad*
نام خانوادگی : اسلم خان *Aslam Khan*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۶ *1967*
تابعیت : هندوستان *India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نقش ظفرخان احسن در سیاست و ادبیات فارسی ، فارسی هندوستان در عهد شاه جهان
پ ، ۱۶۵ ص . به راهنمایی : حسین خطیبی ، کتابنامه : ص ، ۱۶۱ - ۱۶۵

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
۴
ن ۵۲۷ الف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه دهلی ، هندوستان

پیشرفتهای ادبی، علمی و عملی همواره با جنبش‌های سیاسی رابطه مستقیم دارد. در زمانهای پیشین، نفوذ زبان و ادب قومی در قومی دیگر و تأثیر فرهنگی ملت‌ی بر ملت دیگر، از نتایج تحولات سیاسی و اجتماعی یکی بر دیگری بود. در این رساله، علاوه بر اینکه سعی شده نقش ظفرخان احسن در سیاست و ادبیات فارسی هندوستان بیان شود، رابطه دانش، علم و سیاست نیز بیان شده است. مثلاً تأثیر حاکم دانش دوست بر دانش جامعه و تأثیر عدم علاقه آنان به دانش و معرفت که موجب زوال علم می‌گردد. بدین منظور، این رساله در پنج فصل نوشته شده که عبارت‌اند از:

فصل اول: وضع سیاسی، اجتماعی، ادبی، فرهنگی، مذهبی و اخلاقی که در این بخش، وضع سیاسی و اجتماعی هند در قرن یازدهم و وضع ادبی فرهنگی و مذهبی آن توضیح داده شده است.

فصل دوم: ترجمه احوال و شرح زندگی و عقاید ظفرخان احسن است. در این بخش، موضوعاتی مانند: اسم، لقب، تخلص، تولد، زادگاه، خاندان، تحصیلات و شغل، مذهب، مسافرت، ممدوح ظفرخان، مجالس ادبی، سرپرستی از شعرا و آباء، در گذشت ظفرخان و آرامگاه او و ظفرخان احسن از نظر دیگران مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل سوم: متن کلیات ظفرخان احسن است. در این بخش توضیحاتی در مورد کلیات احسن داده شده، همچنین در مورد نسخ‌های خطی و عکسی دیوان احسن، مجموعه اشعار شاعران معاصر احسن و آثاری که به دستور ظفرخان احسن جمع‌آوری شده، آمده است.

فصل چهارم: سیری در اشعار ظفرخان احسن است. در این فصل توضیحاتی در غالب‌های شعری که ظفرخان احسن با آنها شعر گفته، ارائه شده است، مثل: غزلیات، قوافی غزلیات، صنایع بدیعی، تشبیهات، رباعیات، مثنوی‌جلوه تازه، میخانه‌راز، نکات

دستوری در اشعار ظفرخان احسن و لغات و ترکیبات.

فصل پنجم مربوط به نقش ظفرخان احسن در سیاست هندوستان است. مسائلی چون: مأموریت در کابل، مأموریت در دکن، مأموریت در کشمیر، آبادانی و عمران کشمیر، اختتام مأموریت کشمیر، صوبه داری کشمیر برای بار دوم و سوم، نظامه اکبر آباد، مأموریت سند و پتنه و ظفرخان در الله آباد توضیح داده شده‌اند.

۴۷

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : غلامحسین
نام خانوادگی : پنجوانی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۶
تابعیت : پاکستان
Name : Qolam Hussain
Surname : Panjvani
Year of Graduation : 1967
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار سردار مهر دل خان بارکزایی (مشرقی)

د ، ۲۸۷ ص . به راهنمایی : حسن مینوچهر

موضوع : ۱ . مشرقی - مهر دل خان بن پاینده خان به ۱۳۱۲ - ۱۳۷۵ ق . نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۱۴

- تاریخ و نقد ، ۳ . افغانستان اوضاع اجتماعی - قرن ۱۴ ه . ق

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

۸ فا ۱

/۶۲

ش ۵۵۲ پ

پ . د .

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

؟

سردار مهر دل خان بارکزائی یکی از بزرگان ادب در دوران تحول و نهضت ادبی - عرفان افغانستان است. وی در سال ۱۳۱۲ هجری در قندهار دیده به جهان گشود. پدر او سردار پاینده خان بارکزائی و مادرش خواهر خدای نظر خان غلجائی است.

سردار مهردل خان متخلص به شرقی در عصری پا به عرصه وجود گذاشت که انگلیسی‌ها با کمپانی هند شرقی، فرانسوی‌ها با رهبری ناپلئون و روسها تحت لوای حکومت تزاری، استعمار ملل شرق را پیشه خود ساخته بودند. در این عهد، روسیه قسمتهای شمالی ایران را تصرف کرده و هندوستان زیر سیطره انگلیس بود.

سردار مهر دل خان که در چنین زمانی دارای موقعیت سیاسی - اجتماعی بود و از امرای افغان محسوب می‌شد، طی حوادثی مجبور به ترک وطن شد. از آنجایی که او دارای ذوق و قریحه سرشار ادبی بود به احیاء ادب افغانستان همت گماشت و مکتبی بانام مکتب قندهار تأسیس نمود که نهضت ادبی - عرفانی وسیعی در افغانستان ایجاد کرد.

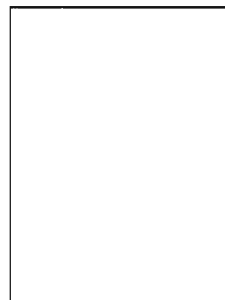
مکتب قندهار با توجه ویژه به مکاتب سبک هندی به ویژه کتب بیدل بنانهاده شد. لیکن از پیچیده گویی‌های سبک هندی فارغ بود و شیرینی سبک عراقی در آن مشهود است. از این رو، مکتب قندهار مکتبی معتدل به شمار می‌آید. این مکتب پس از سردار مهردل خان توسط یکی از شاگردانش به نام غلام محمد خان طرزی، که برادرزاده و داماد او نیز بود، به کابل منتقل شد و آنگاه در خطه افغان منتشر گردید، به گونه‌ای که اکثر ادبای افغان به آن وابسته شدند. محمود بیگ طرزی فرزند غلام محمدخان نیز از شاگردان و مروّجان این مکتب به شمار می‌آید.

سردار مهر دل خان مشرقی نه تنها به لحاظ احیاء ادب فارسی در افغانستان اهمیت شایانی دارد بلکه او از سران قبیله بارکزائی - مقتدرترین و بزرگترین قبیله

افغانستان - است که منشاء خدمات اجتماعی - سیاسی بسیاری در افغانستان گردید. اهمیت قبیلهٔ بارکزائی در افغانستان نظیر اهمیت برامکه است، هر چند که بارکزائیان نه تنها منکوب حکومت خود نشدند بلکه سرانجام خود این مقام را احراز نمودند. برادر ارشد سردار مهر دل خان، برادر زمان شاه را به تخت سلطنت نشانید و سرانجام خود به دست شاه کشته شد. این واقعه حکومت افغانستان را به علت سقوط و انقراض پیش راند و نهایتاً مهر دل خان مشرقی و برادران دیگرش حکومت افغانستان را به دست خود گرفتند.

سردار مهر دل خان در سال ۱۲۷۱ پس از یک زندگی پرتلاطم در قندهار وفات یافت.

ع ا

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نداحسین *Neda Husain*
نام خانوادگی : پنجوانی *Panjvani*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۵ *Year of Graduation : 1967*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار خاندان جوینی

ز ، ۴۰۵ ص . به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ، ۳۹۵ - ۴۰۵ و به صورت زیر نویس
موضوع : ۱ . جوین - سرگذشتنامه ، ۲ . جوینی (خاندان)

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۹۲۰
/۰۵۵۸
ش ۵۵۲ پ

◀ مسئولیت فعلی :

؟

حمله مغول یکی از مهمترین وقایع تاریخی است که تلاطم امواج آن بسیاری از سرزمین‌ها، منجمله ایران را دربرگرفت. اگر چه اقوام بی‌تمدن مغول با وحشیگری ایران را تسخیر کردند، ولی سرانجام تسلیم مغلوبین متمدن خود شدند و اداره مملکت و حل و عقد امور را به ایشان سپردند. بی‌شک از برجسته‌ترین افرادی که در چنین موقعیتی، باذکاوت سرشار خود خدماتی برجسته‌ای به این آب و خاک کردند، خاندان پرافتخار جوینی بوده است.

خاندان ایران‌دوست جوینی، با ریاست مدبرانه خود توانستند تا حد زیادی شعایر دینی و مذهبی این سرزمین را حفظ کنند. در حدود نیم قرن در دوره استیلای مغول کلیه امور مملکتی و اداری اعم از سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و دینی را تصرف کرده و به مقام وزارت، صدارت و حکومت رسیده در پیشرفت ایران و بهبود اوضاع و احیای تمدن و فرهنگ این دیار جدّ و جهد کردند.

این خاندان از خانواده‌های قدیمی و مشهور ایرانی بود و در عهد سلاجقه و خوارزمشاهیان نیز دارای مشاغل مهم و مصدر خدمات بوده‌اند. از آنجا که ایشان غالباً به سمت صاحب دیوانی اشتغال داشته‌اند، به آنان خاندان صاحب‌دیوان گفته‌اند. بهاء‌الدین محمد جوینی، شمس‌الدین محمد صاحب دیوان، عطاءالملک جوینی، بهاء‌الدین جوینی و شرف‌الدین هرون جوینی از افراد برجسته و صاحب‌منصب پس از مغول بوده‌اند.

این خانواده در علم و ادب و فرهنگ دوستی همچنین در علوّ طبع و سنجایی ذاتی و اخلاقی، بذل و بخشش و کرم و لیاقت اداری بی‌نظیر و برجسته بودند. در میان ایشان شاعران و ادبا و سیاستمداران بزرگی ظهور کردند و آثار مهمی چون عتب‌الکتاب، تاریخ جهانگشای جوینی، تسلیت الاخوان و متمم تسلیت الاخوان، منشآت و آثار دیگری چون وصیت‌نامه شمس‌الدین صاحب دیوان و اشعار فارسی و

عربی آفریدند و از این حیث، معاصران و ممدوحان بسیاری ایشان را ستوده‌اند. با این وصف این خاندان نیز مانند برمکیان پایانی اسفانگیز داشت و سرانجام بر اثر رشک حاسدان منقرض گشت.

۴۹

◀ مشخصات فارسی آموخته:

نام : قیوم Name : Qayyoom
نام خانوادگی : سلیمانی Surname : Suleimani
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۶ Year of Graduation : 1967
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

واژه مشترک زبان فارسی و پشتو
پنج ، ۲۶۲ ص ، به راهنمایی : حسن مقدّم ، کتابنامه : ص ۲۵۹ - ۲۶۲
موضوع : ۱ . فارسی - واژه نامه ها - زبان پشتو ، ۲ . زبان پشتو - واژه نامه ها - فارسی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
ش ۹ فا ۴
و ۶۹۱ س
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

این رساله شامل یک درآمد و شش بخش است. در آمد، گزارشی است کوتاه که در آن دربارهٔ زبانهای ایرانی و واژه‌شناسی پشتو بحث شده است.

بخش اول، دارای دو قسمت است: الف: در قسمت اول رابطهٔ زبان پشتو با فارسی و واژه‌های دخیل عربی، مختصری دربارهٔ واژه‌های هندی و تأثیر آن در واژه‌شناسی پشتو و بالاخره فورمولهای ابدال با ذکر نمونه بحث شده است. ب: از قسمت دوم در بارهٔ رابطهٔ زبان پشتو با زبانهای باستانی ایران و چگونگی بازماندن واژه‌های باستانی در زبان پشتو و یا مراحل ابدال واژه‌ها گفتگو شده است. نمونه‌ها به این ترتیب یعنی نخست واژه فارسی با معنی و سپس پشتو، پهلوی، اوستا، سنسکریت و فارسی باستان ارائه شده است. از نظر اهمیت موضوع، مبنای مقایسه، واژه‌های اوستایی است و به ترتیب از پهلوی، سنسکریت و فارسی باستان نیز به عنوان شاهد نمونه‌هایی ذکر شده است.

بخش دوم: در این بخش واژه‌های مشترک زبان فارسی و پشتو که در صورت و معنی یکسان است، به ترتیب الفبای فارسی و با معنی داده شده و در تمام موارد و هنگام مقایسه در وهله اول واژه فارسی و سپس پشتو و در مرحله بعد معنی واژه‌ها به صورتی که در هر دو زبان بکار می‌رود، آمده است.

بخش سوم: در این بخش به ترتیب حرف الفبای فارسی نمونه‌هایی از واژه‌های فارسی، عربی و واژه‌هایی که از زبانهای دیگر به پشتو راه یافته‌اند، ولی ریشه و اصل آنها نامعلوم است، داده شده است. این واژه‌ها گاه از نظر تلفظ و گاه از نظر نوشتن با صورت فارسی خود متفاوتند در حالی که از لحاظ معنی یکسان می‌باشند.

بخش چهارم: در این بخش واژه‌های عربی که از راه زبان فارسی به پشتو وارد شده‌اند، مورد بررسی قرار گرفته‌اند. نحوهٔ چگونگی کاربرد و استعمال این واژه‌ها در پشتو و فارسی یکسان است.

بخش پنجم: در این بخش واژه‌های مشترک فارسی و پشتو که دارای ریشه ایرانی باستان هستند، مورد بحث قرار گرفته است. در این بخش نیز واژه‌ها بر مبنای الفبای فارسی و به ترتیب فارسی، پشتو با معنی پهلوی، اوستا و سنسکریت باستان می‌باشد. نمونه‌ها بیشتر از اوستاست و از زبانهای دیگر کم و بیش مثالهایی آورده شده است. بخش ششم: در این بخش نوبت به واژه‌های اصیل پشتو می‌رسد که به همان ترتیب الفبای فارسی ولی بدون معنی ذکر گردیده است. اساس مقایسه در این بخش نیز در مرحله اول واژه‌های اوستایی و پس از آن واژه‌هایی از زبانهای دیگر است.

۵۰

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : رحیم *Rahim*
نام خانوادگی : رضا *Raza*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۶ *1967*
تابعیت : هندوستان *India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تحقیق در احوال و آثار و تصحیح دیوان سلیم تهرانی
پنجاه و هشت ، ۶۴۸ ص . به راهنمایی : ذبیح الله صفا
موضوع : ۱ . سلیم تهرانی ، محمد قلی ، ۱۰۵۷ ق . نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۱۱

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۴
ت ۵۵۸ د
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه ناپل ، ایتالیا

این رساله دربارهٔ تحقیق در احوال و آثار و تصحیح دیوان سلیم تهرانی است و شامل ۸ باب است.

بخش نخست دربارهٔ اوضاع ایران و هند تا نیمه اول قرن یازدهم هجری و در دو بخش اوضاع ایران و هند است.

بخش دوم دربارهٔ شرح احوال (اسم و موطن، مدت عمر، سال وفات، آرامگاه، پدر و اولاد) است.

در بخش سوم مسافرت‌های سلیم و ممدوحان او بررسی شده و شامل سفر به شهرهای ایران، سفر و تاریخ تقریبی ورود او به هند، مسافرت‌های سلیم در داخل هند است.

بخش چهارم دربارهٔ تحصیلات و معلومات سلیم است.

بخش پنجم اخلاق و افکار شاعر است که مباحثی چون بحث دربارهٔ اتهامات تذکره‌نویسان، اخلاق، سلیم و وطن، اعتیاد به می و تریاک و غلیان، دین، قناعت و درویشی و عقیده به قضا و قدر مطرح شده است.

در بخش ششم سبک شعری وی، غزلیات و قصاید و مثنوی‌ها بررسی شده است. در بخش هفتم کارهایی که برای تنظیم دیوان سلیم انجام شده و مشخصات نسخ بیان شده است.

در بخش هشتم دیوان سلیم، شامل: غزلیات، قصاید، مقطعات، مثنوی‌ها و رباعیات است.

سلیم تهرانی از اتراک طایفه شاملو بود. اسم وی محمدقلی و تخلص سلیم است. زندگانی او طولانی بود و در سال ۱۰۵۷ هجری زندگی را بدرود گفت. او در کشمیر مدفون است. احتیاج و بی‌نوایی، سلیم را به مسافرت به ایران واداشت. او پیش از رفتن به هند، در دربارهای میرزاعبدالله در لاهیجان و شاه‌عباس و شاه‌صفی در

اصفهان بخت‌آزمایی کرد و چون موفق به رسیدن به ممدوح مناسب نشد، در حال سرگردانی و آوارگی بسر برد.

آنچه که از دیوان شعر او برمی‌آید، سلیم پیرو مذهب شیعه دوازده امامی بود و اشعار زیادی در مدح حضرت علی (ع) و ائمه دارد.

در دیوان وی تمام مختصات خوب و بد سبک هندی به چشم می‌خورد. وی تکرار مضامین را عیب نمی‌داند و در پیچیدگی و دقت معانی که خاص دوره سلیم است، یکنوع تمایل به روانی و سلاست به چشم می‌خورد.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : خانم رضیه *Ms. Razia*
 نام خانوادگی : اکبر حسن *Akbar Hassan*
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۴ *1965*
 تابعیت : هندوستان *India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح حال و سبک اشعار بابافغانی شیرازی

۲۲۶، ج، ص، به راهنمایی : حسن مینوچهر، کتابنامه : ص، الف - ج
 موضوع : ۱. بابافغانی شیرازی - ۹۲۵ ق. نقد و تفسیر، ۲. شعر فارسی - قرن ۱۰ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
 ۱ فا ۸
 ۴/
 ش ۶۸۳ الف
 پ ۵۰.

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه حیدرآباد دکن، هندوستان

راجع به شرح حال بابافغانی شیرازی و سوانحی که بر او روی داده، اخبار و مدارک کمی در دست است. دوران طفولیت و نحوه تعلیم و تربیت او در پرده‌ای از ابهام است. تاریخ و مکان تولد و نام پدر و مادر او را ذکر نکرده‌اند. کمابیش همه تذکره‌نویسان متفق‌اند که او در سال ۶۲۵ ه. در مشهد مقدس درگذشت و همانجا به خاک سپرده شد، ولی مزار وی نیز مجهول مانده است.

در بخش نخست رساله، از اوضاع اجتماعی و سیاسی و فرهنگی زمان بابافغانی سخن به میان آمده است. امروز مسلم گشته که تأثیر محیط در ادبیات، تحول شعر و کیفیت آن تأثیری بسزا دارد. سلاطین و امراء عصر فغانی عبارتند از: سلطان حسین بایقرا، امیر علیشیر نوایی، امیر سهیلی و سلطان یعقوب آق قویونلو. به طور کلی این عصر از اعصار درخشان ادب فارسی به شمار نمی‌آید و انحطاط علم و ادب سریعتر گشته است. جای تردید نیست که شیراز مسکن بابافغانی از دیرباز مولد و مرکز سخنوران نامی بوده و از اشعار وی برمی‌آید که او به شیراز فخر می‌کرده است.

بخش دوم رساله به شرح حال شاعر پرداخته است. در این بخش از نام و نسب و تولد بابافغانی، اخلاق و عادات و مذهب و عقیده او سخن رفته است.

بخش سوم رساله، در هفت بخش تنظیم شده و در برگیرنده سبک، خصوصیات و مشخصات شعر فغانی است. پس از شرح مختصری از تحول غزل فارسی به سبک هندی و مختصات آن نظری اجمالی شده است. آنگاه سبک شعری بابافغانی سرفیل سبک هندی که برخی او را حافظ کوچک نام نهاده‌اند، بررسی شده است. از مختصات سبک او سادگی و روانی، سوز و گداز، تازگی تشبیهات، استعارات و ترکیبات، شدت احساس و غیره است.

موضوعات عمده شعر فغانی عبارتند از خمیریه، وصف طبیعت، عرفان، پند و اندرز، اشعار مذهبی، شکوه و شکایت و فخریه. او اساساً شاعری غزلسراست و شعر

عشقی او در ادب فارسی اعتبار خاصی دارد.
در بخش پایانی رساله، مختصراً از ارزش و اهمیت شعر بابافغانی در ادبیات فارسی
سخن رفته و در پایان گزیده‌ای از غزلیات او نقل شده است.

۵۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سید مرتضی شاه
نام خانوادگی : جعفری
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷
تابعیت : پاکستان
Name : Seyed Mortaza Shah
Surname : Jaffer
Year of Graduation : 1968
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

مطالعه در احوال شرف الدین سفروه و تصحیح دیوان او
به راهنمایی: حسن مینوچهر ، نودودو ، ۴۷۴ ص . کتابنامه ۴۷۲ - ۴۷۷
موضوع : شرف الدین سفروه به قرن ۶ - نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۶ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
۲۳ /
م ۳۶۳ ج
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

این رساله که عنوان آن مطالعه آثار و احوال شرف‌الدین شفروه اصفهانی و تصحیح دیوان اوست، ابتدا احوال و آثار وی شرح داده شده است. در مورد احوال شرف‌الدین شفروه اصفهانی نخست آنچه در تذکرها آمده بیان شده و سپس به نقد آن پرداخته است و آنچه در تذکرها ضبط نشده، بر آن افزوده است. نخستین کتابی که ذکر شرف‌الدین شفروه در آن آمده، ۱ - لباب‌الالباب محمد عوفی است. کتابهای دیگر عبارتند از: ۲ - تاریخ گزیده، عبدالله مستوفی، ۳ - تذکره الشعراء، دولت‌شاه سمرقندی، ۴ - مجالس النفائس، امیر علیشیر نوایی، ۵ - هفت اقلیم، امین احمد رازی، ۶ - عرفات‌العاشقین، تقی‌الدین اوحدی، ۷ - ریاض الشعراء، واله داغستانی، ۸ - تذکره حسینی، میر حسین دولت‌نسب‌لی، ۹ - مجمع‌الصفاء، رضا قلی هدایت، ۱۰ - آتشکده آخر، حاج لطفعلی بیک آذر، ۱۱ - ریاض العارفین، رضا قلی هدایت، ۱۲ - خلاصه افکار، ابوطالب بن محمد تبریزی اصفهانی، ۱۳ - تذکره نوا، درویش حسین نوا، ۱۴ - تذکره شمع انجمن، نواب محمد صدیق حسن خان بهادر، ۱۵ - تذکره روز روشن، مولوی محمد مظفر حسین صبا، ۱۶ - تعلیقات لباب‌الالباب، علامه محمد بن عبدالوهاب قزوینی، ۱۷ - تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، سعید نفیسی، ۱۸ - تعلیقات لباب‌الالباب، سعید نفیسی، و بعد از ذکر اینها آنها را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است.

مطالب بعدی، در مورد نام و نسب خاندان وی می‌باشد که با بررسی‌هایی که صورت گرفته و آنها هم در مسأله ذکر شده، معلوم شد که وی در نیمه دوم قرن ششم می‌زیست. اسم پدرش عبدالله و تخلص وی شروه و زادگاه وی شفروه اصفهان بوده است. در رساله، عصر زندگی وی توضیح داده شده است. معاصرین وی از جمله رشیدالدین و طواط، انوری، خاقانی، نظامی گنجوی، ظهیر فاریابی و فریدالدین عطار بوده‌اند که هر کدام جداگانه شرح داده شده‌اند. در مورد علم و دانش وی سخن به میان

آمده و پادشاهانی که وی آنها را مدح گفته، ذکر شده‌اند. آثار شعری او، قصیده‌ها، ترکیب‌بندها، ملمح‌ها، قطعات و هجویات، غزلیات و رباعیات مورد بحث قرار گرفته‌اند. در مورد وفات وی نیز آمده که حدوداً سال ۶۰۰ بوده است. بعد از شرح احوال و آثار وی، دیوان وی که شامل قصاید، ترکیب‌بند، ملمح، قطعات، غزلیات و رباعیات است، به طور کامل ذکر شده و در پایان هم فهرست قصاید، ترکیب‌بند و ملمح، قطعات، غزلیات و رباعیات آمده است.

۵۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : خالده Name : Khaldah
نام خانوادگی : صدیق Surname : Siddiq
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷ Year of Graduation : 1968
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تهیه نسخ خطی فارسی موجود در کتابخانه‌های لاهور پاکستان و نظر انتقادی بر پاره‌ای از نسخ مزبور
به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ۸۱۴ - ۸۲۱ ، ۸۲۱ ص .
موضوع : نسخه‌های خطی فارسی - پاکستان - فهرست‌ها

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۰۱۶
/۰۱۹
ت ۵۶۶ ص
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد بازنشسته زبان فارسی ، دانشگاه دولتی دخترانه لاهور ، لاهور ، پاکستان

زبان اردو که زبان عمومی پاکستان است از زبان فارسی منشأ گرفته است. رسم الخط، عروض، سبک نظم و نثر، ترکیبات، تشبیهات، ضرب‌المثلها و شصت درصد کلمات اردو از فارسی گرفته شده است. روح ادب اردو نیز از پارسی است و تمام سخنوران و گویندگان به دلیل بستگی به زبان فارسی آثار خود را به دو زبان نگاشته‌اند. روابط فرهنگی دو ملت ایران و پاکستان دیرینه و زبان فارسی قرن‌ها زبان رسمی پاکستان بوده است.

در این رساله، فهرست کاملی از نسخ خطی فارسی تمام کتابخانه‌های مهم شخصی و دولتی لاهور به غیر از کتابخانه پنجاب جمع‌آوری و معرفی شده‌اند. این کتابخانه‌ها عبارتند از: کتابخانه عمومی پنجاب و کتابخانه‌های موزه لاهور، قلعه شاهی، دانشکده مسیحی فورمین، دانشکده دیال‌سنگ، دکتر محمدباقر، دکتر وحید قریشی، آقای فقیر سیدمغیث‌الدین و فقیر مولوی شمس‌الدین. تعداد نسخ انفرادی گردآوری شده ۹۳۴ و مجموعه‌ها ۱۳۶ و کل نسخ ۱۰۷۰ جلد است. در این رساله حدود ۱۳۳۶ کتاب معرفی شده‌اند. تنظیم فهرست به ترتیب الفبایی است. نسخ مختلف یک کتاب در کتابخانه‌های مختلف پشت سر هم معرفی شده‌اند. در صورتی که یک مجلد حاوی نسخ متعدد از نویسندگان مختلف بوده باشد، جداگانه معرفی شده‌اند.

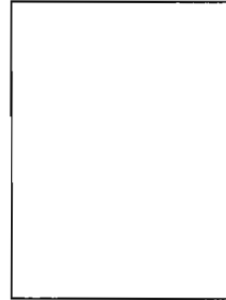
برخی نسخ که از نظر نسخه‌شناسی اهمیت ویژه دارند، مشخص شده و مورد بحث و انتقاد مفصل‌تر قرار گرفته‌اند. از جمله این نسخ سکندرنامه‌بری شماره ۴۵۰، نوادرالمصادر شماره ۱۰۲۸، رسائل طغرا شماره ۳۹۷ و خلاصه التواریخ شماره ۲۶۲ می‌باشند.

در ضمن جریان معرفی نسخ، از نظر احاطه و تکمیل کامل موضوع فهرستهای معروف دنیا نیز استفاده شده و مشخص گردید از هر نسخه در کدامین کتابخانه‌های

معتبر مجلدی موجود است. کتابهایی که اسامی آنها مشخص نشده به حرف «ن» و کتابهایی که نام کاتب، تاریخ کتابت یا نام مؤلف مشخص نبود علامت استفهام (?) گذاشته شده است.

تنظیم فهرست از نظر نسخه‌شناسی با کیفیت خاصی که در رساله آمد، انجام پذیرفته است.

۵۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : حکیم الدین
نام خانوادگی : قریشی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷
تابعیت : هندوستان
Name : Hakeem - ul - Deen
Surname : Qurishi
Year of Graduation : 1968
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار و سبک اشعار امیرحسین سنجرى دهلوى
۳۹۲ ص. به راهنمایى : ذبیح الله صفا ، کتابنامه : ص ، ۲۷۸ - ۳۹۲ و بصورت زیرنویس
موضوع : ۱. سنجرى دهلوى ، امیرحسین ، قرن ۷ ، نقد و تفسیر ، ۲. شعر فارسى - قرن ۷

◀ محل نگهدارى و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
۳۱ /
ش ۶۲۵ ق
پ. د. د.

◀ مسئولیت فعلی :

رئیس بخش فارسى مؤسسه مطالعات فارسى ، هندوستان

هدف پژوهش، شرح احوال و آثار و سبک اشعار امیر حسین سنجری دهلوی است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. تحولات علمی و ادبی همواره از اوضاع سیاسی و اجتماعی و مذهبی متأثر است. از این رو مقدماتی در اوضاع سیاسی و اجتماعی و مذهبی عصر شاعر گفته شده و مباحث دیگر در ۳ باب و هر باب شامل چند فصل بیان شده است.

باب اول شامل اوضاع اجتماعی و سیاسی و فرهنگی عصر شاعر است که در ۳ فصل درباره اوضاع تاریخی و سیاسی، نظام سیاسی سلطنت دهلوی (نظام سیاسی آیین اسلام، ساختمان انتظامی سلطنت دهلوی، سلاطین دهلوی و نقش آنان در سازمان انتظامی دهلوی، دیوانها، عایدات دولتی و مالیات زمین، سازمان نظامی)، اوضاع اجتماعی و اقتصادی (وضع اجتماعی مسلمانان، وضع اجتماعی هندوان، بعضی از مراسم مذهبی و جشنهای اجتماعی، امور مذهبی و تحصیلی)، ادب و هنر (هنرهای زیبا، معماری و موسیقی، ادب فارسی و ادب عربی) بیان شده است.

باب دوم شامل شرح احوال امیر حسین (اسم و لقب و تخلص و نسب، تاریخ و محل تولد، حوادث مهم زندگانی، دوران پیری، وابستگان و خویشاوندان، تاریخ و محل درگذشت، معاصران: عارفان، گویندگان، نویسندگان، شاهان و امیران، عقاید و اخلاق و مذهب) است.

باب سوم درباره آثار امیر حسین است که به بررسی شعر و نثر وی پرداخته شده و خصایص ادبی و لغوی اشعار وی بررسی شده که عبارتند از: صنایع بدیعی، نکات دستوری، لغات و اصطلاحات، امثال و حکم عربی و فارسی، آیات و احادیث و ترکیبهای عربی و نیز درباره کتاب فوائد لغوی و نحوی و تاریخی کتاب فوائدالنفود امیرحسین مطالبی بیان شده است. اشعار وی اعم از غزل، قصیده، مثنویات، قطعه و رباعی مورد تحلیل قرار گرفته است. امیرحسین دهلوی از گویندگانی چون معزی، خاقانی، نظامی، سعدی، ناصرخسرو تأثراتی داشته است. مرثیه‌خان شهید و مقدمه دیوان وی نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

۵۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : پتر *Peter*
نام خانوادگی : چلکوفسکی *Chelkofski*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷ *1968*
تابعیت : لهستان (آمریکا) *Poland (U.S.A)*
Name : Peter
Surname : Chelkofski
Year of Graduation : 1968
Nationality : Poland (U.S.A)

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تاریخ و جنبه ادبی تعزیه
ه. ۲۸۳، ۵ ص، به راهنمایی : مینوچهر
موضوع : ۱. تعزیه - تاریخ، ۲. ادبیات دینی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۲۹۷
۸۴۴
ت ۵۲ ج
پ. د. پ

◀ مسئولیت فعلی :

ایران شناس دانشگاه نیویورک، آمریکا

هدف پژوهش بررسی تاریخی و جنبه ادبی تعزیه است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. این بررسی شامل پنج بخش است: باب اول: ریشه و تاریخ تحوّل عزاداری امام حسین (ع) که شامل تحوّل مراسم عزاداری امام حسین از دوره صفویه تا قاجاریه است. باب دوم: تکامل شبیه‌خوانی از اوایل دوره قاجاریه تا انحطاط آن در زمان معاصر. باب سوم: بررسی تعزیه خوانی از جهات مختلف مانند: محل اجرای تعزیه، میزانشن (تزیینات مقدماتی) دکور (صحنه‌آرایی) ائاثیه و طرز بازی، لباس در تعزیه، تعزیه‌خوانان (شبیه خوانان)، کارگردان و کارگردانی، موسیقی و آواز تعزیه، مضامین، موضوعات نسخ و نویسندگان تعزیه، تعزیه از نظر درام‌شناسی، تنقید تعزیه خوانی، درویش بیابانی، چوپان (طفلان مسلم)، چوپانی به زبان مازندرانی، جلوگیری حضرت عباس علی‌اکبر را در مجلس شهادت حضرت عباس، شهادت حضرت عباس، دختر نصرانی (گوشه‌ای در مجلس علی‌اکبر)، ذبح اسمعیل، امام حسین در مجلس قانیا، نسخه‌های حضرت امیر و فاطمه زهرا در مجلس وفات فاطمه، تعزیه طفلان زینب، نسخه مادر وهب و وهب در مجالس وهب، زره پوشیدن حرّ ابن ریاحی و عازم شدن به کربلا، مجلس موسی ابن جعفر، سفیر فرنگ در خلافت ابوبکر، مجلس هابیل و قابیل.

باب پنجم: شامل فهرست مجموعه‌های تعزیه‌نامه که در خارج از ایران موجود است و مجالس و قسمتهای منتخب که در ایران چاپ شده است، می‌باشد

۵۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ممتاز بیگم *Momtaz Beigum*
نام خانوادگی : چوهدری *Chowdhry*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷ *1968*
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

کتابهای تصوف به زبان فارسی در پاکستان و هند
۴ ج ، به راهنمایی : حسن خطیبی ، کتابنامه : ج ، ۴ ص ، ۴۷ ، ۳ - ۳۷۶ و بصورت زیرنویس
موضوع : ۱. تصوف - کتابشناسی ، ۲. عارفان - سرگذشتنامه ، ۳. نسخه‌های خطی فارسی - هند - فهرستها

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۰۱۶
/۲
ک ۷۵ ج
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

رییس دانشکده دولتی دختران ملتان ، پاکستان

هدف پژوهش بررسی کتابهای تصوف به زبان فارسی در پاکستان و هند است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. این رساله مشتمل بر پنج باب و یک خاتمه و ضمیمه است که در چهار مجلد تدوین شده است. باب اول: کتابهایی که پیش از دوران فرمانروایی تیموریان هند یعنی از ورود غزنویان در شبه قاره تا ظهیرالدین محمد بابر (۴۶۵ تا ۹۳۲ هجری قمری) نوشته شده است.

باب دوم: کتابهایی که در زمان تیموریان هند از ظهیرالدین بابر تا اورنگ زیب عالمگیر (۹۳۲ هجری تا ۱۱۱۹ هجری) نوشته شد. باب سوم: کتابهایی که در زمان انحطاط تیموریان هند (۱۱۱۹ هجری قمری تا ۱۲۷۴ هجری قمری) نوشته شد. باب چهارم: کتابهایی که در روزگار انگلیسی‌ها (۱۲۷۴ هجری قمری تا ۱۳۴۹ هجری قمری) نوشته شده. باب پنجم: کتابهایی که در عصر حاضر (از ۱۳۴۹ هجری قمری تا ۱۳۸۸ هجری قمری) به نگارش در آمد.

در این زمان پاکستان و هند به صورت دو کشور جداگانه درآمدند. در این دوران از اقبال و چند تن دیگر یاد شده است. و نیز در خاتمه مقایسه ادوار مختلف و اثبات و برتری دوره اول نسبت به دورانه‌های بعد آمده است. ضمیمه: در این قسمت از چهار نوع کتاب یاد شده است. ۱- کتابهای تاریخ و تذکره که قسمتهایی از آنها را می‌توان در این زمره شمرد. مانند: منتخب‌التواریخ، شاه جهان‌نامه، آیین اکبری و تاریخ فرشته و تذکره علمای هند و غیر آن. ۲- کتابهایی که مؤلفان آنها مجهول بوده‌اند. ۳- کتابهایی که در فهرست‌ها بنظر رسیده است. ۴- کتابهایی که در ضمن مطالعه کتابهای دیگر به آنها برخورد شده است. در این بررسی از کتاب به اعتبار مؤلفان بحث نموده و مؤلفان به لحاظ سال وفات مرتب شده‌اند و در باب کسانی که سال وفات و ولادتشان معلوم نبود، لکن روشن بود که مرید چه کسانی بوده و کی می‌زیسته‌اند، نام آنها بعد از نام مرشدشان آورده شد. برای روشن شدن تحول تاریخ و اسلوب بیان و طرز تفکر، ادوار

مختلف، فهرستی به نام مؤلفان ترتیب داده شد. همچنین در این بررسی از آثار بزرگانی که تحت تأثیر صوفیان برجسته پاکستان و هند قرار گرفته و پس از چند سال توقف در شبه قاره و تألیف و تدوین آثاری در آن سرزمین، بعد از وفات مرشد یا در حین حیات او به کشورهای خودشان بازگشتند، نیز یاد شده است.

۵۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد Name : Mohammad
نام خانوادگی : ریاض خان Surname : Riyaz Khan
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷ Year of Graduation : 1968
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار میر سید علی همدانی (۷۱۴ - ۷۸۶ ق) و تصحیح متن فتوت نامه از تألیفات او با مقدمه و تعلیقات

۵۰۹ ص ، مصور - به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ۴۷۹ - ۵۰۹
موضوع : ۱. همدانی ، علی بن شهاب الدین ، ۷۱۴ - ۷۸۶ ق . نقد و تفسیر ، ۲. فتوت ، ۳. عرفان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۸۹۲۴
ش ۹۲۳ ر
پ . د . پ

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی زبان فارسی و اقبال شناسی دانشگاه علامه اقبال ، پاکستان

هدف پژوهش شرح احوال و آثار میرسید علی همدانی (۷۱۴ - ۷۸۶ ه. ق) و تصحیح متن فتوت‌نامه از تألیفات او (با مقدمه و تعلیقات) است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. امیر سیدعلی همدانی یکی از نوابغ و شخصیت‌های طراز اول ایرانی است که فعالیت‌های گوناگون دینی و ادبی و فرهنگی او در ایران و شبه قاره پاکستان و هند تأثیرات اساسی و ارزنده باقی گذاشته و در خطّه کشمیر، مخصوصاً رواج و گسترش پیدا کردن دین مبین اسلام و زبان و ادبیات فارسی مرهون مساعی آن بزرگ همدانی است.

احوال زندگی و کیفیت کارهای رفاهی و انسان دوستانه و جوانمردانه این بزرگ (مخصوصاً آنچه که در مراکز تبلیغاتی خود در همدان، خُتلان و کشمیر انجام داده است) در باب اول این رساله بررسی شده است.

در باب دوم علی همدانی به عنوان یکی از نویسندگان بزرگ و سرایندگان متوسط عرفانی معرفی شده و کتب و رسایل فارسی و عربی و شعر او مورد بررسی قرار گرفته و کتب و رسایل سید نیز اجمالاً ذکر شده و در این مورد کیفیت نسخ خطی، عکسی، چاپی و تراجم نیز بیان شده است.

باب سوم این رساله، راجع به مسلک فتوّت و تصحیح و تحشیح رساله فتوّتیه میرسیدعلی همدانی است.

۵۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سبط حسن *Name : Sibte Hassan*
نام خانوادگی : رضوی *Surname : Razavi*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷ *Year of Graduation : 1968*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شاعران پارسی‌گوی معاصر پاکستان
۲ ج ، به راهنمایی ، ذبیح الله صفا ، کتابنامه : ج ۲۵۰ - ۶۴۲
موضوع : شعر فارسی - شاعران پاکستان قرن ۱۴ ، ۲ . شاعران پاکستانی (فارسی‌زبان) قرن ۱۴ ،
۳ . شعر فارسی - مجموعه‌ها

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۹۸۵۴
ش ۵۹۳ ر
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

مدیر متوفی مجله دانش و محقق مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، پاکستان

رساله حاضر مشتمل بر شرح حال نود و نه تن از شعرای پارسی‌گوی پاکستان است که از سال ۱۳۰۵ ه. ش به بعد در آن سامان می‌زیسته‌اند. شعر معاصر پاکستان تحولی عمیق یافت. جنبش آزادی خواهانه مسلمین هند دگرگونی‌های خاصی در شعر معاصر داشت. سبک این دوره که ترکیبی از ۳ حالت پیروی کامل، انعطاف و پرداختن به مسایل روزمره بود، سبک پاکستانی نامیده می‌شود. شاعران پارسی‌گوی معاصر می‌کوشند که زبان امروزی ایرانی را بکار برند تا اشعارشان در ایران نیز قابل فهم باشد.

از پرکارترین قالبهای شعری به ترتیب غزل، قطعه، مثنوی، قصیده و رباعی هستند. معانی شعر معاصر پاکستان در حمد خدا، نعت رسول، منقبت اکابرین اسلام، مدح، توصیف، تغزل، مرثیه، اندرز، عرفان و مضامین دینی، ملی و سیاسی است. نهضت ادبی معاصر به اشعار ملی و سیاسی می‌پردازد. پارسی‌گویان معاصر از قوانین عروض و علم قافیه و صنایع بدیعی استفاده و پیروی می‌کنند.

نام و شرح حال شاعران در دو بخش یکی بر اساس ترتیب تاریخ وفات و دیگری بر اساس ترتیب تاریخ تولد آمده است. سپس سبک و آثار هر یک از شاعران بررسی و معرفی شده، آنگاه نمونه اشعار ایشان آورده شده است.

۵۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : Bećir بچیر
نام خانوادگی : Jaka جاکا
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷
تابعیت : Yugoslavia یوگسلاوی
Year of Graduation : 1968

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

حماسه ملی یوگسلاوی و شاهنامه فردوسی
ج ، ۳۴۲ ص . به راهنمایی : پرویز خانلری ، کتابنامه : ص ۳۳۲ - ۳۴۲
موضوع : ۱. ادبیات تطبیقی - یوگسلاوی و فارسی ، ۲. ادبیات تطبیقی فارسی و یوگسلاوی ، ۳. منظومه های حماسی ، تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸۰۹
ح ۲۶۸ ب
پ . ۵۰

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه بوسنی

این بررسی شامل ۶ فصل است. فصل اول، بحثی کلی درباره دو حماسه است که شامل پیدایش دو حماسه، تقسیم‌بندی و موضوع دو حماسه، نقش اجتماعی دو حماسه (برای حفظ ملیت دو ملت، برای حفظ و گسترش زبانهای ملی ایران و یوگسلاوی) می‌باشد.

فصل دوم، درباره طرفین متخاصم در دو حماسه است که شامل مخلوقات غیر بشری در شاهنامه فردوسی و در حماسه ملی یوگسلاوی و تورانیان - ترکان در شاهنامه فردوسی و حماسه ملی یوگسلاوی - اعراب در شاهنامه و حماسه ملی یوگسلاوی - موجودات سه سره در دو حماسه ایران و یوگسلاوی می‌باشد.

فصل سوم، سیمای پهلوانان عمده را نشان می‌دهد که شامل اصل و نسب پهلوانان از نظر تاریخی و از نظر داستانهای حماسی، اسبهای پهلوانان، خصایص جسمانی پهلوانان و دلاوریهای آنان، خصایص معنوی پهلوانان، مناسبات پهلوانان با فرمانروایان، مرگ دو پهلوان و معنی تمثیلی آن است.

فصل چهارم، درباره مقام و سیمای زنان در دو حماسه ملی است که شامل زن مادر پهلوان، زن همسر و دختر جنگجو می‌باشد.

در فصل پنجم، آثار آیین‌های کهن و بعضی نکات مشترک در دو حماسه ملی بررسی شده است.

و در فصل ششم، انواع اسحله در دو حماسه ایران و یوگسلاوی مورد بررسی قرار گرفته که عبارتند از: شمشیر، تیغ، نیزه، گرز - کوپال، چکش، تبرزین جنگی و تیر و کمان.

در فصل چهارم که مربوط به مقام و سیمای زنان در دو حماسه مذکور است سیمای تمام زنان در دو حماسه بررسی نشده بلکه تنها سیمای آنان که نقش مشابه یکدیگر در دو حماسه دارند، مورد بررسی قرار گرفته است.

۶۰

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : جگدیش رای
نام خانوادگی : اهلو والیا
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷
تابعیت : هندوستان
Name : Jagdish Rai
Surname : Ahalowalia
Year of Graduation : 1968
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

احوال و آثار منشی چندر بهان برهمن
۲۱۱ ص ، به راهنمایی : لطفعلی صورنگر ، کتابنامه : ص ۲۰۵ - ۲۱۱
موضوع : ۱. برهمن ، چندر بهان بن وهرم درس ، ۹۸۲ - ۱۰۷۳ هـ ، نقد و تفسیر ، ۲. شعر فارسی -
قرن ۱۱ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۴
الف ۹۴۹
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

دیپلمات (کنسول) ، وزارت خارجه هند

برهمن یکی از معدود نویسندگان و شعرای برجسته فارسی زبان هندوستان است که شهرت ادبی او از سرحدات هند گذشته و حتی امروز نیز مورد احترام شیفتگان ادب فارسی است. این بررسی شامل یک مقدمه و ۴ فصل است. فصل اول شامل اوضاع سیاسی فرهنگی و مذهبی در زمان شاعر در هند است. فصل دوم شامل احوال و شرح زندگی و عقاید و افکار منشی چندربهان برهمن است که اسم و نسب، لقب، زادگاه، تاریخ تولد، خویشاوندان، تحصیلات، مربیان، مسافرتها، تاریخ وفات و برخی موارد دیگر شرح داده شده است.

فصل سوم درباره تألیفات و آثار برهمن است. فصل چهارم شامل سبک برهمن و معاصرین وی است.

اسم این شاعر چندربهان و تخلص او برهمن است و بعضی از تذکره‌نویسان او را با لقب منشی و رای و خواجه نیز یاد کرده‌اند.

برهمن، از فرقه هندوان موسوم به برهمنان بود و براساس مذهب و سنن قدیم هندوان زندگی می‌کرد. حلقه شاگردان او وسیع بود و برهمن همواره در خدمت امرا و وزرای دربار سلطنتی بوده و آنها همیشه وی را ستایش و تشویق می‌کردند. وی در تهیه مکاتبات رسمی به وزراء و مقامات عالیرتبه کمک می‌کرد.

چندربهان برهمن تألیفات زیادی داشت. خود او در مقدمه «منشآت» آثار خود را ذکر کرده است: ۱) دیوان فارسی، شامل: غزلیات و رباعیات و مثنویات. ۲) گلدسته. ۳) چهارچمن. ۴) تحفة الوریاء. ۵) کارنامه. ۶) تحفة الفصحا. ۷) مجمع الفقراء، و نیز آثاری چون منشآت برهمن، رقعات برهمن و انشای هفت‌گلشن از دیگر آثار اوست.

۶۱

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد Name : Mohammad
نام خانوادگی : صدیق خان شبلی Surname : Siddiq Khan Shebli
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷ Year of Graduation : 1968
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تأثیر فارسی در تشکیل زبان اردو
ج ، ۳۸۰ ص . به راهنمایی : صادق کیا ، کتابنامه : ص ۳۶۷ - ۳۸۰
موضوع : ۱ . فارسی - تأثیر - زبان اردو

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۴۹۱
فا ۴۳۹۲ /
ت ۲۳۷ ص
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد بازنشسته دانشگاه آزاد علامه اقبال لاهوری ، اسلام آباد ، پاکستان

هدف پژوهش، بررسی تأثیر زبان فارسی در شکل‌گیری اردو است. زبانهای فارسی و اردو نزدیکترین زبانهای امروز جهان هستند. اردو از زبانهای آریایی هند است ولی چون در محیط فارسی رشد نموده، لذا شدیداً تحت تأثیر زبان فارسی است. این تأثیرمخصوصاً در ادبیات اردو چنان است که شعر اردو را پرتو شعر فارسی نامیده‌اند. این تأثیرگذاری در ابعاد نظم، نثر، سبک و مضمون، بحر و قافیه، شکل و قیافه مشهود است.

شصت درصد کلمات اردو از فارسی اخذ شده است. اردو از زبان فارسی نه فقط اسماء و صفات بلکه حروف، قیود، پیشاوندها، پساوندها، امثال و حکم، استعارات، تشبیهات، تمثیلات و تلمیحات فارسی را اخذ کرده است. از لحاظ ساختمان، اردو به زبانهای هند نزدیکتر است، با این حال فارسی در ساختمان اردو نیز مؤثر بوده است. انتشار زبان فارسی در شبه قاره به وسیله مهاجمین مسلمان صورت گرفت و تا چندین قرن زبان رسمی و فرهنگی آن سرزمین بود. عقایدی که در باب رواج فارسی در شبه قاره بیان شده‌اند، بحث و بررسی شده است. این بحث تنها درباره گسترش و توسعه زبان است.

تأثیر زبان هند و ادبیات فارسی هند در زبان اردو مسلم است. ترکیب و پیوند زبان فارسی با زبانهای هندی در تشکیل و پیشرفت اردو عامل مهمی بوده است. فارسی ماوراءالنهر، از آغاز در فارسی هند غلبه داشته و بعضی از ویژه‌گیهای آن فارسی در اردو حفظ شده است. برای اثبات این عقیده از کتب قدیم و جدید شواهدی نقل شده است. تلفظ، معنی و شکل برخی از کلمات فارسی که در اردو راه یافته‌اند، تغییر یافته است. برخی واژه‌ها که در فارسی امروزی از استعمال افتاده یا معنی خود را از دست داده‌اند در اردو و برخی لهجه‌های فارسی حفظ شده‌اند.

برخی واژه‌های عربی از طریق فارسی وارد اردو شده‌اند. اردو نیز در آنها تصرّفات

به عمل آورده است. مطالعه کلمات دخیل عربی نشان می‌دهد دو زبان آریایی یک زبان سامی را بر یک منوال پذیرفته‌اند. واژه‌سازی اردو به ویژه در استعمال وندهای فارسی کاملاً از اصول واژه‌سازی فارسی پیروی کرده است. حتی برخی کلمات که در فارسی‌وند نبوده‌اند، در اردو بعنوان وند استفاده شده‌اند. در باب آخر تأثیر دستور فارسی در اردو مورد بررسی قرار گرفته است.

۶۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : صغری بانو *Name : Soqra Banu*
نام خانوادگی : شکفته *Surname : Shekofteh*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۷ *Year of Graduation : 1968*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار فارسی امیر علیشیر نوایی متخلص به فانی
و ، ۳۰۷ ص . به راهنمایی : صادق گوهرین . کتابنامه : ص ۳۰۶ - ۳۰۷
موضوع : ۱ . امیر علیشیر نوایی ، علیشیرین کیجکته ، ۸۴۴ - ۹۰۶ ؟ . نقد و تفسیر ، ۲ . ادبیات فارسی - قرن ۹ -
تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۴
ش ۵۸۵ ش
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی و رئیس بازنشسته مؤسسه ملی زبانهای نوین ، اسلام آباد ، پاکستان
فعالاً مدیر مجله دانش ، انتشارات رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در پاکستان

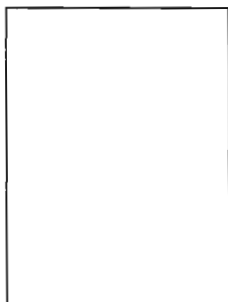
این رساله شامل ۵ بخش است: در بخش اول، مطالب جغرافیایی، باستانی و تاریخی هرات و سرزمینهای مجاور، محیط سیاسی هرات و محیط فرهنگی و ادبی هرات در قرن نهم هجری بیان شده است که برای درک نقش واقعی امیر علیشیر نوایی دورنمایی از محیط زندگی وی داده شده است.

در بخش دوم رساله، علاوه بر شرح حال نسبتاً جامعی از نوایی فانی در فصول جداگانه، اخلاق و شخصیت و همچنین عقاید مذهبی و افکار امیر علیشیر مورد بحث قرار گرفته است.

در بخش سوم، آثار منظوم و منشور ترکی نوایی معرفی شده است. در بخش چهارم، تحقیقی در آثار فارسی نوایی فانی ارائه شده که کمیت و چگونگی آثار فارسی نوایی، تحقیق در سبک اشعار فارسی وی و سبک نثر فارسی نوایی از جمله فصول آن است.

در بخش پنجم رساله، که با الهام گرفتن از «شاهنامه فردوسی» به صورت نوایی‌نامه نامگذاری شده است، نمایشگر جنبه‌های گوناگون شخصیت امیرعلیشیر نوایی فانی می‌باشد و تا حد زیادی نوایی‌نامه مربوط به احوال و آثار نوایی فانی است. امیر علیشیر نوایی در سال ۸۴۴ هجری متولد شد. خانواده وی دودمان ترک‌نژادی بود که از دیر زمان در هرات مسکن داشته و افراد خانواده علیشیر با تیموریان قرابت داشتند. وی در کودکی به همراه خانواده‌اش هرات را ترک کرد و به جانب عراق رفت. در حین همین سفر، امیر علیشیر، شرف‌الدین علی یزدی، صاحب ظفرنامه را ملاقات کرد. امیر علیشیر مناصب و سمتهای گوناگون در دربار به عهده داشت و با وجود این، هیچ‌گونه حقوق و هدایایی از طرف سلطان دریافت نکرد. وسعت معلومات نوایی موجب گردید که با افراد خبره و مطلع در رشته‌های مختلف رابطه داشته باشد و تمام مستعدینی که در یکی از رشته‌های علمی و ادبی و هنری شایستگی داشتند از طرف وی مورد حمایت قرار می‌گرفتند. وی در سال ۹۰۶ هجری درگذشت.

۶۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سعد الدین *Name : Saadettin*
نام خانوادگی : کجاترک *Surname : Kocatürk*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۸ *Year of Graduation : 1969*
تابعیت : ترکیه *Nationality : Turkey*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح قلندرنامه خطیب فارسی و تحقیق درباره قلندریه
ب، ۱۰۴ ص. به راهنمایی : حسن مینوچهر، کتابنامه : ص ۹۸ - ۱۰۴
موضوع : ۱. قلندریه، ۲. عرفان، ۳. خطیب، احمد بن علی، ۳۹۲ - ۴۶۳ - نقد و تفسیر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۸۸۹
ت ۳۸۸ ک
پ ۵۰۰

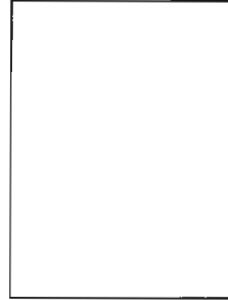
◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه آنکارا، ترکیه

هدف پژوهش، تصحیح قلندرنامه خطیب فارسی و تحقیقی درباره قلندریه است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. رساله حاضر تحقیق مختصر درباره معنی کلمه قلندر و سیر تاریخی آن و عقاید این فرقه است، که خود شعبه‌ای از تصوّف بوده و به مرور به علت پیدا شدن آداب و رسوم خاص از آن جدا و طریقی مستقل شده‌اند. از جمله، جمال‌الدین ساوی که یکی از بنیان‌گذاران این فرقه است و شرح زندگی قلندرانه او مورد بحث قرار گرفته و مثنوی خطیب فارسی مبنای کار این تحقیق است که خود یکی از مأخذ منحصر به فردی است که در کتابخانه بزرگ سلیمانیه استامبول ترکیه موجود است.

معنی کلمه قلندر در فرهنگ‌هایی از قبیل آندراج، برهان قاطع، تاج‌العروس، فرهنگ عمید، قاموس عثمانی، فرهنگ مصطلحات عرفا، فرهنگ معین و لغت‌نامه دهخدا بررسی شده و معانی مختلف حروف قلندر (از نظر واحدی شاعر ترک و خطیب فارسی) بیان شده است. سیر تاریخی قلندریه و پیدایش آن و نیز عادات و رسوم قلندریه، استعمال کلمه قلندر در اشعار شعرای ایران (به همراه ذکر شاهد مثال برای هر شاعر)، فرق صوفیه و ملامتیه و قلندریه، قلندرنامه‌های موجود و مختلف شرح و بررسی شده است.

۶۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : تیابروسکی *Tiabrouski*
نام خانوادگی : عمرو *Amro*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۸
تابعیت : آمریکا *U.S.A*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

مقایسه حکایت یوسف و زلیخای منسوب به فردوسی با یوسف و زلیخای جامی، شامل نسخه صحیح از یوسف و زلیخای منصوب به فردوسی از قدیمیترین نسخه آن
ج ۲، به راهنمایی : حسن مینوچهر، کتابنامه : بصورت زیرنویس
موضوع : ۱. فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹ - ۴۱۶ ق. - یوسف و زلیخا - نقد و تفسیر، ۲. جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ - ۸۹۸ ق. یوسف و زلیخا - نقد و تفسیر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
۲۱ /
م ۹۱۳ ع
پ. د. د.

◀ مسئولیت فعلی :

؟

هدف پژوهش، مقایسه حکایت یوسف و زلیخای منسوب به فردوسی با یوسف و زلیخای جامی و تصحیح یوسف و زلیخای منسوب به فردوسی است. اساس کار در تصحیح، نسخه جمعیت آسیایی بنگاله است. در مواردی که لازم بوده از نسخه موزه بریتانیا که از همه نسخ فصیح‌تر است و همچنین از نسخه چاپ تهران استفاده شده است. ۱۸۰۰ بیت از نسخه بریتانیا به نسخه جمعیت آسیایی بنگاله اضافه شد. همچنین از ۲ نسخه دیگر نیز برای مقابله استفاده شده است. یوسف و زلیخای منسوب از عیوب چندی مشحون است. البته بعضی خوبی‌های شعر در آن نیز دارد. نسخ یوسف و زلیخا از نظر شماره ادبیات و داشتن دیباچه متفاوتند. ۳ نسخه، دیباچه خراسانی داشته و در آن گفته شده که کتاب به طغان شاه تقدیم شده است. ۲ - ۳ نسخه دیگر نیز دیباچه اهوازی دارند که در آنها کتاب به شاعر دیگری از عراق منسوب شده است. اولین مدرکی که کتاب را به فردوسی منسوب کرده، انیس‌القلوب است. یافته‌ها نشان می‌دهد احتمالاً یک نفر عراقی به خراسان رفته و این کتاب را به طغان شاه تقدیم کرده، یا اینکه یک نفر عراقی ملقب به شمس، کتاب را به خلیفه شهنشاه تقدیم کرده است. یوسف و زلیخا ۶۵۰۰ بیت دارد و باید در سالهای ۶۰۸ تا ۶۸۹، که مقارن سال خاتمه شاهنامه یعنی ۶۸۹ هـ. است، سروده شده باشد.

۶۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد کلیم
 نام خانوادگی : سهراسی
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۸
 تابعیت : پاکستان
 Name : Mohammad Kaleem
 Surname : Sahsarami
 Year of Graduation : 1969
 Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

فروق تصوف اسلامی و نفوذ و تاثیر آن در بنگال (تا قرن دوازدهم ه. ق)
 ص ۲۴۴، ج ۹، به راهنمایی: حسن مینوچهر، کتابنامه: پایان رساله، ص ۱-۹ و بصورت زیر نویس
 موضوع: ۱. تصوف - هند، ۲. تصوف - بنگال، ۳. تصوف - فرقه‌ها

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران.
 ۲۹۷
 /۸۲
 ف ۶۶۷ ک
 پ. د. پ.

◀ مسئولیت فعلی :

استاد و مدیر اسبق گروه زبان فارسی، دانشگاه راجشاهی، بنگلادش

هدف پژوهش بررسی فرق تصوف اسلامی و نفوذ و تأثیر آن در بنگال تا قرن دوازدهم ه. ق است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. این بررسی شامل ۴ باب است: در باب اول پیدایش تصوف اسلامی و علل و اسباب انتشار آن در شبه قاره پاکستان و هند بیان شده است. درباره فرقه‌های مختلف تصوف اسلامی چون چشتیه، سهروردیه، قلندریه، نقشبندیه، شطاریه، فردوسییه، مداریه و بنیان‌گذاران آنان و دیگر متصوفین آن فرق از لحاظ قدمت تاریخی، در مناطق مختلف پاکستان و هند، مخصوصاً در بنگال تا قرن دوازدهم ه. ق (هیجدهم میلادی) و نیز توسعه و گسترش سلاسل تصوف و ارزش و اهمیت آن بررسی شده است.

در باب دوم، پس از جمع‌آوری از منابع مختلف، شرح احوال و افکار متصوفین بنگال به ترتیب خانواده ایشان بیان شده ولی بعضی از خانواده متصوفین بعثت فقدان منابع تکمیل نشده است.

در باب سوم، نفوذ و تأثیر صوفیه در آداب اجتماعی مردم بنگال مورد بحث قرار گرفته که تفسیر آن بدین قرار است: ۱ - تأثیر صوفیه در اشاعه اسلام، ۲ - تأثیر صوفیه در حکومت، ۳ - تأثیر صوفیه در تعلیم و تمدن، ۴ - خدمات بشری متصوفین. که در این باب نفوذ و تأثیر متصوفین اسلامی در آداب اجتماعی مردم بنگال بیان شده است.

در باب چهارم، بحث مختصری درباره مهمترین آثار فارسی متصوفین بنگال ارایه شده و محتویات هر اثر بطور اختصار بیان گشته و صورت اسامی کتابخانه‌هایی که حاوی نسخ خطی تألیف مزبور بود، ذکر شده است.

از لحاظ موضوعات و مشخصات، آثار صوفیه به ۴ قسمت تقسیم شده است. قسمت اول: تألیفات منشور و تألیفات منظوم. قسمت دوم: مکتوبات. قسمت سوم:

ملفوظات و قسمت چهارم: رسایل. قبل از شرح آثار صوفیه به عنوان مقدمه به نحو اختصار، وضع اجتماعی و سیاسی بنگال بیان شده و دربارهٔ چگونگی آغاز و پیشرفت زبان و ادبیات فارسی در بنگال از لحاظ اهمیت تاریخی و سهم متصوفین در رواج فارسی شرح داده شده است.

۶۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد صدیق Name : Mohammad S.
نام خانوادگی : العوفی Surname : Aloufi
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۸ Year of Graduation : 1969
تابعیت : عربستان Nationality : Saudi Arabia

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

ابونواس و فارسیات او و تأثیری که در ادبیات فارسی داشته است.
هـ، ۱۸۳ ص، به راهنمایی : حسن مینوچهر، کتابنامه : ص ۱۷۲ - ۱۸۳
موضوع : ۱. ابونواس، حسن بن هانی، ۱۴۵؟ - ۱۹۶ ق. - تأثیر - ادبیات فارسی، ۲. شعر عربی - قرن ۲

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۸۹۲
/۷۱۳۲
الف ۹۷۲ ع
پ. د.

◀ مسئولیت فعلی :

این رساله تحقیقی است درباره ابونواس و فارسیات او و تأثیری که در ادب فارسی داشته است. ابونواس شاعر مشهور قرن ۲ هجری است که از پدری عرب و مادری ایرانی‌نژاد زاده شده است و چون با ایرانیان نسبت خویشاوندی داشته و در ایران نیز زاده شده، علاقه خاص او به ایران در گفتارش مشهود است.

دانستن زبان فارسی به او در سخن سرایی مدد فراوان نموده و او در اشعار خود جابجا تمثیلات فارسی را به عربی برگرداند. حتی در بعضی موارد جمله‌ها و مصرع‌هایی را که عکس آن در شعر فارسی ملمع نامیده می‌شود، در اشعار خود عیناً نقل کرده است.

در این بررسی اشعاری که متضمن فارسیات است، عیناً به فارسی برگردانده شده و نیز اشعار عربی او که برای بیان مطالب شاهد قرار داده شده، با ترجمه فارسی ذکر شده است.

ابونواس در مکتب خفص در بصره برای اولین بار زبان به سرودن شعر گشود. او در محیطی پر از تضاد می‌زیست. در عصر تقوی و هرزه‌کاری و همچشمی عرب و عجم، عصر کشاکش مذاهب اسلامی با گروه غیر اسلامی و عصر تضاد فرهنگ‌های ایرانی، عربی، هندی و یونانی روش ابونواس در مدیحه به شیوه شعرای جاهل با وزنهای دراز و لغات محکم و سلیس بود.

دیوان شعر ابونواس، شامل ابواب خمریات، غزل، مدیحه، مرثیه، عتاب، هجو، شکارنامه، زهد، نقائض و هرزه‌گویی است.

ابونواس نزد شعرای فارسی معروف بود و نیز شعرش در باب خمریات و غزلیات نزد پارسی‌گویان مشهور بوده است. برخی از شعرای فارسی از مضامین شعر عربی الهام می‌گرفتند، چه در اوزان عروضی و چه در مضامین، از ابونواس الهام زیاد گرفته شده است.

۶۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : اويس
نام خانوادگی : صالح صديق
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۸
تابعیت : پاکستان
Name : Ovais
Surname : Saleh Siddiq
Year of Graduation : 1969
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و سبک اشعار مولانا وحشی بافقی و تصحیح خلدبرین
۳۹۴ ص ، به راهنمایی حسن مینوچهر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی زبان فارسی ، دانشکده‌های دولتی پاکستان

وحشی، تخلص به مولانا کمال‌الدین وحشی، شاعر شوریده دل زبان پارسی و سراینده غزلیات عاشقانه و پرسوز و گداز است. وحشی به خاطر علاقه به گوشه‌گیری و انزوا این نام و تخلص را برای خود برگزیده است.

رساله دارای پنج باب و غزلیات شامل چند فصل است که اوضاع و خصوصیات ادب، اجتماع و فرهنگ زمانه وحشی را به طور اعم و شعر وحشی را به طور اخص تشریح می‌کند. باب اول، در رابطه با اوضاع سیاسی و اجتماعی و فرهنگی ایران و کشورهای همسایه‌اش در زمان وحشی است. بنابراین به تشریح اوضاع حکومت صفویان که معاصر با وحشی بوده‌اند، پرداخته می‌شود. همچنین به اوضاع کشورهای بزرگ همسایه با ایران (از قبیل هند و عثمانی)، که بر ایران تأثیر داشته‌اند، می‌پردازد. باب دوم رساله، در شرح احوال و آثار و زندگی وحشی، سال تولد، نام و تخلص او، زادگاه، دودمان، تحصیلات، معلومات و معاصرانش است. در این باب که به دو فصل تقسیم می‌شود، علاوه بر شرح کلیات و جزئیات زندگی وحشی، در فصل اول، به بیان خصوصیات فردی و اخلاقی شاعر و شاهد و مصداق‌های آن در اشعارش، عادات، عقاید، عشق و دلدادگی شاعر توجه می‌شود.

باب سوم، در مورد خصوصیات شعر وحشی است. نام آثار و سبک آنها، صنایع بدیعی و امثال و حکم در شعرها و همچنین تأثیرپذیری شعر وحشی از گذشتگان و تأثیر او بر دیگران بررسی می‌شوند و در پایان فصل، نظری کلی به شعر و فکر وحشی افکنده می‌شود. در فصل دوم این باب با مراجعه به بعضی نسخ خطی، اشعاری چاپ نشده از وحشی گردآوری شده و به چاپ رسیده است. در باب چهارم، مثنوی خلد برین وحشی با استفاده از سیزده نسخه تصحیح شده است. این مثنوی را وحشی به تقلید از مخزن الاسرار نظامی سروده که در هشت روضه است و هر روضه در مورد یک موضوع اخلاقی است. خلد برین دارای زبانی ساده است که البته گاهی صنایع بدیعی نیز دارا می‌باشد. باب پنجم رساله اختصاص به دیدگاه صاحب‌نظران داخلی و خارجی چهار قرن اخیر، راجع به وحشی دارد.

۶۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : گی *Name : Guy*
نام خانوادگی : مونو *Surname : Mono*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۸ *Year of Graduation : 1969*
تابعیت : فرانسه *Nationality : France*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

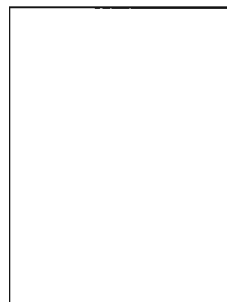
◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

؟

۶۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : صائمه *Name : Saime*
نام خانوادگی : اینال *Surname : Inal*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۸ *Year of Graduation : 1969*
تابعیت : ترکیه *Nationality : Turkey*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

دو تصحیح یکی از متون دستوری با ذکر مقدمه‌ای کامل درباره تاریخ و تحول دستور زبان فارسی در
عثمانی سابق و ترکیه

ه. ۲۸۰ ص، به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ۲۶۷ - ۲۸۰
موضوع : ۱. فارسی - دستور - تاریخ ، ۲. فارسی - ترکیه

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۵ فا ۴
ت ۹۹۳ الف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه ارض روم ، ترکیه

این رساله شامل یک مقدمه و ۷ بخش درباره تصحیح یکی از متون دستوری با ذکر مقدمه‌ای کامل درباره تاریخ و تحول دستور زبان فارسی در عثمانی و ترکیه است. بخش اول بحثی است درباره زبانهای ایرانی در آناتولی. فصل اول این بخش، شامل: زبانهای باستانی ایران در آناتولی قبل از اسلام، کناره‌گیری ایرانیان از خلافت، ترکان در صحنه اسلام، ترکان آناتولی (تاریخچه) است.

فصل دوم این بخش شامل: عثمانیها و وضع آنها در امتداد دوره سلجوقیان، خلافت عثمانی و تصوّف و عرفان و ادبیات آن است.

بخش دوم درباره چگونگی وضع زبان در آناتولی پس از اسلام است که شامل ۲ فصل است. در فصل اول غلبه فارسی بر عربی و در فصل دوم تأثیر زبان فارسی و عربی در زبان ترکی مورد بررسی قرار گرفته است.

در بخش سوم، نخستین گروه از دستورنویسان در آناتولی بررسی شده است. در بخش چهارم، نمونه‌ای از دستور زبانهایی که در آناتولی تألیف شده، بیان شده است. فصل اول شامل شمه‌ای در شرح زندگی نشاطی ادرنوی مؤلف «قواعد الدریه» است. فصل دوم بیان نسخ خطی «قواعد الدریه» است که در کتابخانه‌های استانبول و آنکارا موجود می‌باشد. فصل سوم تحقیق متن «قواعد الدریه» به زبان عثمانی است. فصل چهارم، ترجمه متن «قواعد الدریه» به زبان فارسی است. در فصل پنجم، بحثی تحت عنوان دمی با سودی مطرح شده است.

در بخش پنجم گروه دوم، از دستورنویسان و تحوّل در تألیفات آنها بررسی شده و در بخش ششم تحوّل اخیر در زبان فارسی و دستور آن در آناتولی بررسی شده که شامل: استقلال زبان ترکی و نمونه‌ای از دستور زبان فارسی امروزی در ترکیه است. بخش هفتم، شامل فهرس دستور زبانهای فارسی اعم از خطی و چاپی است.

Y .

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد محمود الحق
 نام خانوادگی : انصاری
 سال اخذ مدرک : ۱۳۴۸
 تابعیت : پاکستان
 Name : ... Mohammad Mahmoud Alhaq
 Surname : Ansari
 Year of Graduation : 1969
 Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

احوال و آثار و سبک شعر و نثر ظهوری ترشیزی
 ۲۳۹ ص ، به راهنمایی حسن مینوچهر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۸ فا ۱
 /۴
 الف ۸۸۵
 پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

نگارنده با علاقه و کوشش، درباره تحقیق در شرح زندگی و بررسی آثار ظهوری ترشیزی مطالعاتی به عمل آورد. در این پژوهش فهرست مطالب آن دارای سه قسمت و هر قسمت دارای چند باب است. قسمت اول درباره عصر ظهوری، قسمت دوم در مورد شرح احوال ظهوری و قسمت سوم آثار و سبک ظهوری است. ادبیات فارسی در قرن دهم و یازدهم در هند و پاکستان به وجود آمد که این دوره از لحاظ کیفیت و هم از لحاظ کمیت با هر یک از دوره‌های غنی تاریخ ادبیات ایران قابل مقایسه است.

در این پژوهش، ارتقای نثر فنی در ایران، نفوذ نثر فنی در هند و پاکستان و ترویج شعر فارسی در هند و پاکستان آمده است. بعد از اسلام، قرآن کریم دارای عبارات مسجع و موازنه و تکرارهای بسیار موزون و تشبیهات و غیر آن، اولین کتابی است که بعد از مطالعه آن اهل عرب با سجع آشنا شدند. در قرن چهارم بنا به ترقی ادب عربی کاتبان خلفا، ملوک و امراء سعی کردند برای حسن ادای معنی و حسن الفاظ از یکدیگر سبقت جویند.

تقسیم نثر از نظر ادوار: سبک اول، روش ساده از نیمه قرن دوم تا قرن چهارم تا آخر نیمه دوم قرن پنجم. سبک دوم، از نیمه دوم تا قرن پنجم الی نیمه اول قرن ششم دارای نثر ساده. سبک سوم، از نیمه دوم قرن ششم الی اوایل قرن نهم. سبک چهارم از قرن نهم تا قرن دهم. سبک پنجم اوایل قرن دوازدهم تا آخر قرن سیزدهم. سبک ششم اوایل قرن چهاردهم تا عصر حاضر. اولین کتابی که درباره سبک نثر فنی نوشته شده، کلیله و دمنه نصرالله بن عبدالحمید منشی است. ضمناً در این دوره چهار مقاله به سبک ساده و نثر آن فنی است.

در بخشهای مختلف این پایان‌نامه، درباره روابط ایران و هند و پاکستان در دوره صفویه و تیمور، نظام شاهیان احمد نگره و عادلشاهیان بیجاپور بحث شده است.

ظهوری یکی از برجسته‌ترین شخصیت‌های بانوغ زمان خود بود. معاصرین ظهوری و تذکره‌نویسان متفق‌اند اسم ظهوری ملا نورالدین محمد بود. نورالدین محمد ظهوری ترشیزی از شاعران مشهور و نام‌آور اوایل قرن یازدهم هجری است. وی مدتی در خراسان و عراق و فارس به سر برد و سپس به هند رفت. ظهوری متوفی ۱۶۱۶ م. است که ساقی‌نامه‌اش شهرت فوق‌العاده‌ای دارد. وی اهل طهران است، ولی چون تهران در قرن دهم و یازدهم شامل استان فارس و همدان بود، نمی‌توانیم تهران را بخش خراسان قرار دهیم. تاریخ تولد او معلوم نیست، ولی تاریخ وفات او در دکن ۱۰۲۵ ه. است. تحصیلات و مقام علمی او طبق بیان مؤثر رحیمی که تنها منبع اطلاعات مستندی راجع به اوایل زندگی ظهوری است، چنان است که وی به منظور کسب معلومات و تحصیل علم متداوله به جایی مسافرت نکرد. او در موطن اصلی خود ترشیز بود. مسافرت ظهوری در سال ۹۷۵ ه. صورت گرفت. او وطن اصلی خود را به قصد یزد ترک گفته و هدف وی از این مسافرت هم زیارت و هم کسب شهرت و مقام بود. پدر زنش ملک قمی از معاصرین او بودند که هر دو با هم زندگی می‌کردند.

۷۱

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : امین علی
نام خانوادگی : سعید
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۸
تابعیت : عراق
Name : Amin Ali
Surname : Said
Year of Graduation : 1969
Nationality : Iraq

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

پسوند و پیشوند در کردی و مقایسه آن با فارسی
۱۶۵ ص ، ، به راهنمایی : محمد مقدم ، کتابنامه : به صورت زیرنویس و ص ، ۱۶۰ - ۱۶۵
موضوع : ۱. کردی - دستور - پیشوند و پسوند ، ۲. ایران ، زبانها - برخورد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
ک ۹ فا ۴
پ ۵۵۹ س
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه بغداد

موضوع پیشوند و پسوند یکی از بخشهای مهم در دستور زبانهای ایرانی مخصوصاً زبان کردی و فارسی است. پیشوند و پسوند در کردی در ساختن و تشکیل واژه‌های گوناگون و در توسعه مفردات زبان کردی نقشی بزرگ دارد.

تعریف پیشوند و پسوند در کردی با تعریفی که در فارسی دارد اختلافی ندارد و آن این است که، آنها عبارتند از حرفی یا چند حرفی که در جلو یا آخر کلمات افزوده می‌شوند و در معنی آنها تصرف می‌کنند و کلمات تازه می‌سازند. اما بعضی از پیشوندها و پسوندهایی که در کردی به معنی پیشوند و پسوند بکار رفته و در فارسی برابرش هست، به عقیده بعضی از استادان زبان فارسی صورت پیشوندی یا پسوندی ندارند، مانند (ی) نکره و وحدت که در کردی به صورت پسوند از طرف دستورنویسان کرد یا غیر کرد ذکر شده است.

موضوع این رساله به ۳ بخش تقسیم شده است:

بخش اول: رابطه کردی با زبانهای ایرانی باستان و فارسی، و این برای دانستن اصل و ریشه برخی از لغات و کلمات کردی و رابطه آنها با زبانهای ایرانی بسیار مهم است.

بخش دوم: ذکر پیشوندهای کردی با ذکر نمونه و مثال و مقایسه آنهایی که در فارسی و کردی برابر هستند.

بخش سوم: پسوندهای کردی با ذکر نمونه و مثال و مقایسه آنهایی که در فارسی و کردی برابر هستند.

۷۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عبدالمجید
نام خانوادگی : قریشی
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۹
تابعیت : پاکستان
Name : Abdulmajeed
Surname : Qoraishi
Year of Graduation : 1970
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

داستان نویسی در زبان فارسی تا پایان قرن ششم هجری
چهل و هشت ، ۱۲۹۳ ، ط . به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص الف - ل و به صورت زیرنویس
موضوع : ۱ . داستانهای فارسی - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
س فا ۸
/ ۰۹
د ۶۲۵ ق
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی زبان فارسی ، دانشکده های دولتی پاکستان

سرزمین ایران با موقعیت خاص خویش و قدمت تاریخی و فرهنگی با حوادث تلخ و شیرین زیادی مواجه بوده، پیروزی‌ها و شکست‌های بسیاری را پشت سر گذاشته است. نقل این حوادث و سرگذشت‌ها به صورت داستان‌هایی که نماینده عظمت و جلال ملت ایران می‌باشد، ادبیات فارسی را غنی‌تر ساخته و داستان‌های بی‌نظیری از آن به یادگار مانده است.

در این رساله، بر روی داستان و داستان نویسی در زبان فارسی از ابتدا تا قرن ششم هجری تحقیق و بیان شده است. و تا حدی هم مقایسه‌ای بین داستان‌های باستانی ایران و هند صورت گرفته که داستان‌های باستانی ایران بی شباهت به داستان‌های باستانی شبه قاره هند نیست. این رساله شامل یک مقدمه چهل و پنج صفحه‌ای که در آن به تعاریف انواع داستان، قصه، نمایشنامه و حکایت قهرمان قصه و غیره پرداخته است. این رساله شامل هفت باب به شرح زیر می‌باشد. این فصول عبارتند از:

۱ - باب اول نقد داستان نویسی قبل اسلام در داستان نویسی بعد اسلام، شامل مباحث: قصه‌های اوستا، قصه‌های هخامنشیان، قصه‌های اشکانیان، قصه‌های ساسانیان، کتاب‌های آموزشی، نفوذ اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران بعد از اسلام در داستان نویسی، شعوبه، ادامه ادبیات پهلوی و استقلال طلبی ایرانیان است.

۲ - باب دوم داستان‌های قهرمانی، شامل مباحث: شاهنامه فردوسی، مسعودی، ابوالموید بلخی، ابو المنصور عبدالرزاق، دقیقی، فردوسی، شاهنامه فردوسی و مأخذ آن، ارتباط داخلی داستان‌های شاهنامه، داستان‌های شاهنامه، ضحاک و فریدون، داستان غم‌انگیز ایرج، نقش پهلوان، داستان زال و رودابه، هفت خوان رستم، داستان هفت گردان، داستان رستم و سهراب، داستان سیاوش، قصه وطن دوستی بهرام گودرز، داستان رستم و اسفندیار، داستان بیژن و منیژه، داستان‌های تاریخی شاهنامه،

تأثیر نفوذ شاهنامه، گرشاسب‌نامه و تقلید از شاهنامه است.

۳ - باب سوم داستانهای اخلاقی و آموزشی قبل از اسلام و نفوذ آنها، شامل مباحث کلیله و دمنه، کلیله و دمنه رودکی، کلیله و دمنه نصرالله منشی، سندبادنامه، سندبادنامه رودکی، سندبادنامه قناورزی، سندبادنامه ازرقی مروی، سندبادنامه ظهیری سمرقندی، بختیار نامه، قابوسنامه، سیاحت‌نامه، نوروزنامه، نصیحت‌الملوک، تحفه الملوک، روضة‌العقول، مقامات حمیدی، چهار مقاله و حدیث الحقیقت است.

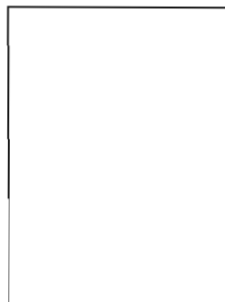
۴ - باب چهارم داستانهای تاریخی شامل: مباحث تأثیر شاهنامه در داستانهای تاریخی، اسکندرنامه، منصور، نظامی‌گنجوی، داراب‌نامه، سمک عیار است.

۵ - باب پنجم داستانهای عشقی شامل: تأثیر فردوسی در داستانهای عشقی، قصه‌های عنصری بلخی، ویس و رامین، ورقه و گلشاه عیوضی، خروگل، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون و هفت پیکر است.

۶ - باب ششم داستانهای مذهبی شامل: مباحث و قصص مذهبی و هدف آنها، قصص الانبیاء، قصص قرآن مجید، قصه در قرآن، قصص القرآن از تفسیر ابوبکر و یوسف و ذلیخا است.

۷ - باب هفتم داستانهای عرفانی شامل: تصوف و عرفان، حی بن یقضان، سیرالعباد الی المعاد، داستانهای عطار نیشابوری و منطق‌الطیر، مصیبت‌نامه، اسرارنامه و الهی‌نامه است.

۷۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نصری *Nasri*
نام خانوادگی : افغانی *Afghani*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۹
تابعیت : افغانستان *Afghanistan*
Year of Graduation : 1970
Nationality :

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

سیر ادب و سبکهای ادبی منظوم در دوره‌های ملوک غور و آل کرت هرات
ز ، بیست چهارم ، ۳۸۱ ص . به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ، ۳۶۹ - ۳۸۱
موضوع : ۱ . ادبیات فارسی - تاریخ و نقد ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۸ - تاریخ و نقد ، ۳ . ایران - اوضاع اجتماعی -
قرن ۵ - ۸ ، ۴ . سبک‌شناسی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸ فا .
/۹
س ۶۵۸ الف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

در این رساله، سیر ادبی و سبک‌های ادبی دوره ملوک غور و آل‌کرت هرات از نیمه دوم قرن ششم تا اواخر قرن هشتم بررسی شده است. آثار منظومی که از دوره غوریان بر جای مانده، بسیار کم و آنچه باقی است مشتمل بر ابیات پراکنده‌ای است که اغلب آنها را عوفی در تذکره خود درج کرده است. آثار ادبی منظوم دوره آل‌کرت قوی‌تر و پرمایه‌تر است. ارزیابی شعر این دوره وسیع‌تر و مفصل‌تر بوده و همه جوانب بررسی شده است.

از آنجا که اوضاع سیاسی و اجتماعی هر عصر و دگرگونی‌های آن یکی از علل مؤثر پدیدآورنده سبک و تغییر دهنده آن است، اوضاع طبیعی قلمروی غوریان و آل‌کرت و اوضاع سیاسی - اجتماعی آن دوران بررسی شده است. بررسی سیر اجمالی تاریخ و اوضاع اجتماعی این عصر از یکسو، موجب از بین رفتن ابهام و اشتباهاتی می‌شود که مورخان و تذکره‌نویسان در این باره مرتکب شده‌اند و از سویی دیگر، وضعیت ادبی این عصر را روشن‌تر می‌سازد.

کلیاتی درباره شعر و شاعری هر عصر مانند چگونگی رواج شعر در عصر مربوطه بیان شده است.

از خصوصیات کیفی عصر غوریان، فقدان سبک خاص و شاعری بزرگ در آن دوره است. چگونگی استفاده از تشبیه و استعاره، در این عصر بررسی شده است. از انواع شعری این دوره که باقی مانده، در درجه اول قصیده و سپس غزل، قطعه و رباعی است. هر یک از انواع شعری دارای مضامین خاص خود هستند. به کار بردن صنایع بدیعی بیشتر در قصاید معمول بوده و حتی در پاره‌ای موارد به تکلف و تفتن گراییده است.

از خصوصیات کیفی شعر عصر آل‌کرت، وجود شاعران ممتازی چون امیر حسینی غوری و ابن‌یمین است که البته از شاعران مقلد به شمار می‌آیند. از معتقدات شاعران

این عصر، نفرت و مذمت از فلسفه، طرح مبحث جبر و اختیار، عقیده به تأثیر طبیعت در سرنوشت و ... است. پدیده‌های محیط در شعر این عصر منعکس شده است. انواع شعر عصر آل‌کرت، همانی است که در دوره‌های گذشته معمول بود. اگر چه توجه شاعران این عصر معطوف به سرودن مثنوی، قطعه و غزل است ولی قصیده‌سرایی رونق و رواج داشت. مضامین شعری در آن بررسی شده و استعمال صنایع بدیعی، درخور توجه است.

۷۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عبدالودود *Abdul Wadood*
نام خانوادگی : اظهر دهلوی *Azhar Dehlavi*
سال اخذ مدرک : ۱۳۴۹ *1970*
تابعیت : هندوستان *India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

راماین کتاب مقدس هندوان (با مقدمه و حواشی و توضیحات و واژه نامه)
ج ، پنجاه و هشت ، ۹۶۵ ، ص ۰ به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ، ۱ - ۹
موضوع : ۱ . راماین

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸۹۱
۲۱
د ۵۸۸ الف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد کرسی زبان فارسی و رئیس مرکز زبانهای آسیایی و آفریقایی ، دانشگاه جواهر لعل نهرو و رئیس انجمن
اسنادان زبان فارسی ، هندوستان

هدف پژوهش، بررسی راماین کتاب مقدس هندوان است. راماین اثر جاویدان والمیکی مجموعه‌ای مشتمل بر آیین نیک، قانون زندگی، افسانه، تاریخ، روایت، اساطیر، مذهب، اخلاق، حماسه، شعر و ادب است و قدمت، بیان، سبک و مطالب راماین آن را در ردیف کتب مقدس هندوان درآورده است. در راماین، رام به عنوان انسان کامل یا بهترین بشر معرفی شده است.

راماین دارای بیست و چهار بیت است که در هفت باب آمده است، شامل: ۱ - بال کاند: دفتر یا فصل مربوط به دوران کودکی رام. ۲ - ایودهایا کاند: مربوط به تبعید رام. ۳ - آرینه کاند: درباره زندگی رام در جنگل. ۴ - کشکندها کاند: در مورد توقف رام در کشکندها. ۵ - سندرکاند: دفتر یا فصل زیبا که در آن رفتن هنومان به لنکا و زیبایی لنکا بیان شده است. ۶ - یوده کاند: دفتر یا فصل جنگ و نبرد. ۷ - اوترکاند: مربوط به دوره آخر زندگانی رام و تبعید سیتا و فرو رفتن او در زمین و صعود رام به عالم بالا و قسمت نمودن سلطنت میان پسران خود.

راماین از حیث تأثیر و نفوذ، بی نظیر و منفرد است. این کتاب نه تنها همه شئون زندگی هندوان را تحت تأثیر قرار داده است بلکه نفوذ آن در زندگی مردم هند اعم از پیروان دین هندو و یا ادیان دیگر از یک جهت دیده می‌شود. نظر والمیکی سراینده آن در ردیف سرایندگان و نویسندگان و دانشمندان جاوید جهانی قرار گرفته است. راماین میان کتابهای مقدس هندوان دارای اهمیت و ارزش خاص است، زیرا از جهت قدمت و داهای در جهان حایز اهمیت و ارزش فوق العاده است.

ولی راماین را ودای مجسم یا ودای پنجم گفته‌اند. از لحاظ زبان، راماین فصیح‌تر و بلیغ‌تر از وداها است. زیرا که زبان ودایی را فقط دانشمندان و عالمان می‌توانند بخوانند و بفهمند. راماین از جنبه ادبی نیز ممتاز است. نظر والمیکی دقیق و باریک‌بین بود. وی احساسات و واقعیات را دقیق بیان کرده است. این کتاب یکی از قدیمی‌ترین حماسه‌های جهان نیز می‌باشد.

۷۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ساچیکو Name : Sachiko
نام خانوادگی : موراتا Surname : Murata
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۰ Year of Graduation : 1971
تابعیت : ژاپن Nationality : Japan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

هفت پیکر نظامی و نقش زن در آن

۱۹۱، ز ص، به راهنمایی مهدی محقق، کتابنامه: ص، الف - ز و بصورت زیرنویس

موضوع: ۱. شعر فارسی - قرن ۶، ۲. نظامی، الیاس بن یوسف، ۵۳۲ - ۶۱۴، هفت پیکر - نقد و تفسیر، ۳.
زنان در ادبیات

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۲۳
ه ۸۳۲ م
پ ۵۰۰

◀ مسئولیت فعلی :

همسر ویلیام جیتیک آمریکایی، احتمالاً استاد زبان فارسی دانشگاه کلمبیا، آمریکا

هدف پژوهش، بررسی هفت پیکر نظامی و نقش زن در آن است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. این بررسی، شامل ۴ فصل است و یک مقدمه، اهمیت هفت پیکر و قدرت شاعری نظامی در مقدمه ذکر شده است. فصل اول، شامل شرح احوال و آثار نظامی است.

در فصل دوم، به بررسی هفت پیکر پرداخته شد که مواردی از قبیل نام منظومه، تاریخ سرایش هفت پیکر و ممدوح نظامی، موضوع منظومه و احوال بهرام پنجم بیان شده است.

فصل سوم، شامل نقش و مقام زن در محیط داستان هفت پیکر است که زن در دوره ساسانی از نظر شخصیت حقوقی، مقام زن (نقش و مقام زن در شاهنامه)، صفات زن ایده‌آل در این دوره بررسی شده است. زن در دوره اسلام، شامل مباحث خصوصیات زن در این دوره، مقام زن در این دوره (مقام زن در قرآن) و حیثیت اجتماعی زن در این دوره است. مشخصات ظاهری یک زن در هفت پیکر، مشخصات معنوی یک زن در هفت پیکر و شخصیت و نقش زن در قصه‌ها و افسانه‌های هفت پیکر و زن از نظر نظامی از دیگر مباحث این بخش است.

فصل چهارم، این رساله شامل تحلیل ادبی کتاب هفت پیکر است که شامل موارد استفاده از آیات قرآن، استفاده از احادیث، اشاره به عقاید مذهبی، اشاره به عقاید فلسفی، برخی از اصطلاحات زردشتی، اشاره به اصطلاحات علوم، اصطلاحات و تعبیرات و امثال، اصطلاحات اداری و دیوانی، خصایص لغوی و صرفی و نحوی، نمونه‌هایی از تشبیه و صنایع لفظی و لغات می‌باشد.

۷۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد Name : Mohammad
نام خانوادگی : نوری عارف Surname : Nori Arif
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۰ Year of Graduation : 1971
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح و مقابله فرهنگ حسین وفایی
شانزده ، ۳۶۶ ص . به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : بصورت زیرنویس
موضوع : ۱ . فارسی - واژه نامه ها ، ۲ . وفایی ، حسین ، قرن ۱۰ - فرهنگ - نقد و تفسیر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۳ فا ۴
ت ۳۵۱ م
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

درباره زندگی مولانا حسین وفائی اطلاعات محدودی بر جای مانده است. آنچه از مقدمه فرهنگ وی برمی‌آید آن است که در سال ۹۳۳ هجری نوشتن فرهنگ را به پایان رساند. این زمان مصادف سلطنت شاه طهماسب صفوی است و چنانچه از سخنان وفائی برمی‌آید پیوستگی خاصی با شاه داشته است.

وجود چندین وفائی در خاک ایران، افغانستان و شبه قاره هند موجب شد کار تحقیق درباره نویسنده فرهنگ وفائی مشکل شود. هیچگونه سندی در دست نیست که نشان دهد وی در اواخر عمر یا در نیمه عمر به هندوستان مهاجرت کرده باشد. بیشتر تذکره‌نویسان روی شخصیت شعری او تکیه کرده‌اند تا مهارت وی در فرهنگ‌نویسی.

فرهنگ وفائی در میان فرهنگ‌هایی که در داخل خاک ایران نوشته شد چهارمین واژه‌نامه فارسی از لحاظ اهمیت است. این فرهنگ در واقع مختصری از سه فرهنگی است که پیش از این نوشته شده بود. در عین حال شخص وفائی نیز در آن تصرفاتی کرده و چیزهایی بدان افزوده است.

فرهنگ وفائی، منبع مهم و سرمشق ارزنده‌ای برای فرهنگ‌نویسان بعدی بود و اکثر فرهنگ‌های معتبری که بعد از آن نوشته شده‌اند، از آن تأثیر پذیرفته‌اند. از آن جمله است فرهنگ مجمع‌الفرس سرودی و فرهنگ جهانگیری.

یکی از دلایل اعتبار و اهمیت فرهنگ وفائی، توجه خاص به برخی لهجه‌های محلی ایران است. از آن جمله، بسیاری از واژه‌های لهجه محلی شیرازی را ضبط نموده است. این می‌رساند که تا زمان مذکور لهجه شیرازی در شیراز زنده و متداول بود.

وی برای هر لغت، تنها یک بیت، از متقدمان و یا از متأخران آورد و تنها در مواردی که لغت غریب بود بیش از یک بیت شاهد آورده است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : رمضان صلاح الدین
نام خانوادگی : الصاوی
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۰
تابعیت : اردن هاشمی
Name : Ramazan Salahoddin
Surname : Alsawi
Year of Graduation : 1971
Nationality : Jordan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح متن عرائس البیان فی حقایق القرآن
ب ، ۵۵۲ ص . ، به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ، ۵۵۳
موضوع : ۱ . تفاسیر عرفانی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۱۷۸
ت ۳۴۹ ص
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران

شیخ روزبهان دو تفسیر به نامهای لطائف البیان تفسیرالقرآن و دیگری به نام عرأس البیان فی حقائق القرآن نوشته است. همانطور که از اسم این دو تفسیر برمی آید، اولی تفسیر ظاهری قرآن و دومی تفسیر باطنی عرفانی می باشد.

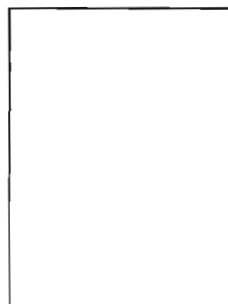
روش شیخ در تفسیر عرائس البیان چنین است که اولاً: آیه را ذکر می کند و سپس تفسیر خودش را می آورد و اخیراً اقوال دیگران را درباره آن آیه بیان می دارد و گاهی هم به تفسیر خود اکتفا می کند. شیخ تمام آیات قرآن را به توالی تفسیر نکرد بلکه بسیاری از آنها را بدون توجه رها ساخت و به همین منوال، گاهی در یک آیه جزیی را به تفصیل شرح داد و جزء دیگر را نادیده گرفته است.

به سبب این امر در این تفسیر، بی توجهی شیخ نسبت به مسایل اجتماعی قرآن نمایان است. چه وی قرآن را بر یک محور که قطب اولش فناء از دنیا و آخری و قطب دیگرش فناء در خدا است، تفسیر و تأویل می نماید. گویی شیخ به جنبه متافیزیکی قرآن اکتفا کرده و جنبه اجتماعی آنرا رها کرده است. وی آیاتی را که صرفاً جنبه اجتماعی دارد و مستقیماً به امور اجتماعی مربوط می شود، تفسیر باطنی کرد. حال آنکه آیات اجتماعی محض که شأن نزول آن مشخص و معلوم می باشد، احتمال تفسیر باطنی ندارد و نیز شیخ در بعضی موارد خواه به عمد یا غیر عمد، ترتیب آیات را رعایت کرده است.

گاهی هم یک آیه را دوبار به دو صورت مختلف تفسیر کرده و میان دو تفسیر کلمه ایضاً آورد. شیخ دقت عملی برای نقل گفتار دیگران مبذول نداشته یا لااقل می توان گفت بیشتر به حافظه خود اطمینان کرده، بنابراین گاهی روایات را بیان می کرد. ولی در نص آن کم و بیش تحریف روا داشته است. شیخ گاهی در تعبیر به اسلوب شطح متوسل می شود که خود آن اسلوب محتاج به تفسیر بیشتری است. این بررسی شامل ۷ فصل است که در فصل اول، سرآغاز کتاب، در فصل دوم، روزبهان بقلی و سخنی در

پیرامون سیرت وی، در فصل سوّم، جمال، عشق، شوق، کشف و شهود و در فصل
چهارم، روزبهان و میراث تصوّف، در فصل پنجم، عرّاس‌البیان، در فصل ششم متن
عربی عرّاس‌البیان و در فصل هفتم ترجمه فارسی متن عرّاس‌البیان آورده شده است.

۷۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : شمیم ناصر
نام خانوادگی : زیدی
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۰
تابعیت : پاکستان
Name : Shamim Nasir
Surname : Zaidi
Year of Graduation : 1971
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار شیخ بهاء الدین بن ذکریا ملتانی سهروردی و تصحیح خلاصه العارفین
۲۱۴ ص ، به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ۲۰۴ - ۲۱۴
موضوع : ۱ . ملتانی سهروردی ، بهاء الدین ذکریا ۶۰۶ - ۶۶۶ ه . ق - نقد و تفسیر ، ۲ . عرفان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۸۹۲۳
ش ۸۴ ز
پ . د . پ

◀ مسئولیت فعلی :

معاون مؤسسه مطالعات فرهنگ مردم ، پاکستان

شیخ بهالدین زکریا ملتانی از بزرگانی است که به ترویج و تبلیغ دین اسلام در شبه قاره هند پرداخته است. او در سال ۵۶۶ هـ. در ناحیه کوت کروور به دنیا آمد. شیخ قریشی هاشمی بود و خرقة تصوف را در خدمت شیخ شهاب الدین سهرودی دریافت کرد. سفرها، اخلاق و رفتار او در این رساله مورد بررسی قرار گرفته است.

علاقه او به سماع به علت همنشینی با داماد و مریدش، فخرالدین عراقی بیشتر شد. بیشتر عبادت و ریاضت او به تلاوت قرآن می‌گذشت. کشف کرامات را نمی‌پسندید. وی با دربار رابطه داشت. از تصانیف او کتاب الاوراد، شروط اربعین فی جلوس المعتكفين و رساله بهالدین زکریا ملتانی است. وفات او مورد اختلاف است. مقبره او در ملتان در شمال شرق قاسم باغ است. شیخ، مؤسس سلسله سهروردیه در شبه قاره هند است.

از اعقاب برجسته‌اش، پسر او شیخ صدرالدین عارف و نوّه او شیخ ابوالفتح رکن الدین عالم هستند که یکی بعد از دیگری به جای شیخ بهالدین بر کرسی ارشاد تکیه زدند. بررسی زندگانی شیخ، و مطالعه مقام و خدمات عرفانی - ادبی مرشد او شهاب الدین سهرودی، همچنین مریدانش چون فخرالدین عراقی، امیر حسینی، جلال الدین بخاری، لعل شهباز قلندر و حسن افغان مقام عرفانی و تربیتی شیخ را می‌شناساند.

روابط و نفوذ شیخ نزد معاصرانش قابل توجه است. امرای معاصر او: ۱ - شمس الدین التتمش، ۲ - ناصرالدین قباچه، و مشایخ معاصر او: ۱ - شیخ جلال الدین تبریزی، ۲ - خواجه قطب الدین بختیار کاکي، ۳ - بابا فرید گنج شکر هستند که همگی برای وی احترام بسیار قائل بوده‌اند.

در این رساله، کتابها و اشعار پراکنده وی مورد ارزیابی ادبی و عرفانی قرار گرفته و کتاب خلاصه العارفين وی تصحیح و تحشیه شده است. این کتاب مجموعه‌ای است از

تقریرات شیخ که به صورت خلاصه از زبان سه عارف بزرگ: جلال‌الدین نجاری سهروردی، خواجه فریدالدین گنج شکرچستی و خواجه نظام‌الدین اولیاء نقل شده است. تاریخ تألیف آن مؤخر از قرن ۸ هـ. نیست. خلاصه‌العارفین در ذکر احوال و کرامات شیخ است و دارای ارزش سوانحی، تاریخی، عرفانی و ادبی است. متن این کتاب با مقایسه هفت نسخه خطی تصحیح شده است.

۷۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : خانم روشن آرا
 نام خانوادگی : بیگم
 سال اخذ مدرک : ۱۳۵۰
 تابعیت : پاکستان
 Name : Ms. Roshan Ara
 Surname : Beigum
 Year of Graduation : 1971
 Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح بابرنامه و مختصری از احوال ظهیرالدین محمد بابر
 ۲. ج، به راهنمایی : حسن مینوچهر، واژه‌نامه : ج ۲، ص ۱۰۵۹ - ۱۰۹۲، کتابنامه : ج ۲، ص ۱۲۳۱
 موضوع : ۱. بابر تیموری، امپراتور هند، ۸۸۸ - ۹۳۷ ق. نقد و تفسیر، ۲. هند - تاریخ تیموریان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
 ۹۵۴
 /۰۲۵
 ت ۸۲۹ ر

◀ مسئولیت فعلی :

استاد گروه ادبیات فارسی دانشگاه کراچی، پاکستان

با برنامه که رساله حاضر شامل متن انتقادی آن است، ترجمه فارسی واقعات بابری تألیف بابرشاه، سرسلسله امپراطوری تیموریان هند و پاکستان است که در سال ۹۹۷ ه. به امر نواده‌اش اکبرشاه بزرگ توسط یکی از بزرگترین شخصیت‌های سیاسی و در عین حال علمی و ادبی دوران درخشان مذکور، عبدالرحیم خان خانان ترجمه شده است.

با برنامه خان خانان از صادقانه‌ترین تراجم فارسی است که از ترکی جغتایی به فارسی درآمده و از آنجا که این نسخه دربردارنده عین نسخه واقعات بابری و بی‌هیچ دخل و تصرفی است، ارزش فوق‌العاده‌ای دارد.

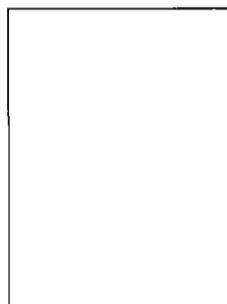
ظهیرالدین محمد بابر که سلسله نسبش از طرف پدر و مادر به دو فاتح بزرگ جهان، امیر تیمور گورکانی و چنگیزخان مغول می‌رسد، در سال ۹۳۲ هجری قسمت اعظم هندوستان را تسخیر و امپراتوری کم‌نظیری تأسیس کرد که در حدود سه قرن در هندوستان دوام یافت.

او نه تنها مردی کشورگشا، بلکه یکی از علاقه‌مندان علم، ادب، هنر و فرهنگ به شمار می‌آید. وی با ادبیات ترکی و فارسی آشنایی کامل داشته و آثار پرارزشی از خود به یادگار گذاشته است. همچنین با توجه به بکارگیری صحیح آیات قرآنی، او زبان عربی را نیز می‌دانست. لشگرکشی‌ها و جنگ‌های وی به اجمال بررسی شده است.

در این رساله، مختصری از احوال زندگی عبدالرحیم خان خانان مترجم با برنامه درج گردیده است. او از معروفترین رجال سیاسی و ادبی دوران اکبرشاه بزرگ بود و از مشوقان فرهنگ و ادب فارسی در عصر خود به شمار می‌رفته است.

واقعات بابری دربردارنده خاطرات ظهیرالدین محمد بابر در شرح حوادث زندگی و واقعات زمان خویش است و به همین علت در ردیف کتب اتوبیوگرافی قرار می‌گیرد.

تصحیح متن بابرنامه با مقابله ۴ نسخه دانشگاه ایدنبرگ، موزه بریتانیا، دانشگاه پنجاب و کتابخانه انجمن آسیایی بنگال که عکس آنها در کتابخانه دانشگاه تهران موجود بود، انجام گرفته است. نسخه مبنا، نسخه دانشگاه ایدنبرگ می‌باشد. در تصحیح رساله، املاهای امروزی مدنظر بوده است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عبدالخالق *Abdalkhaliq*
نام خانوادگی : وفایی *Vafae*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۰ *1971*
تابعیت : افغانستان *Afghanistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نویسندگان فارسی گوی مکتب ادبی هرات

ب ، ۲۷۵ ص ، . به راهنمایی : حسن مینوچهر ، کتابنامه : ص ، ۲۶۶ - ۲۷۵ و بصورت زیر نویس
موضوع : ۱ . ادبیات فارسی - قرن ۹ - سرگذشتنامه و کتابشناسی . ۲ . تاریخ نویسان ایران

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸ فا ۰
/۹۰۳۳
ن ۶۵۹ و
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

احتمالاً استاد زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه کابل ، افغانستان

این بررسی درباره نویسندگان فارسی‌گوی مکتب ادبی هرات است. در قسمت اول، تاریخ دوره امیر تیمور کورگان، شاهرخ میرزا، الغییک، سلطان ابوسعید، سلطان حسین بایقرا، محمد خان شیبانی، ظهیرالدین محمد بابر و شاه اسمعیل صفوی بررسی شده است. در قسمت دوم، درباره‌های مهم این دوره بررسی شده که عبارتند از: دربار سمرقند، دربار تبریز، دربار شیراز، دربار هرات.

در قسمت سوم، سبک و شیوه نگارش نویسندگان این دوره و در قسمت چهارم، علت توجه زیاد به تاریخ نویسی بیان شده است. نویسندگان فارسی‌گوی مکتب ادبی هرات از اوایل دوره تیموری تا اوایل دوره صفوی عبارتند از: شیخ مغربی، نظام شامی، محمود کتبی، حافظ ابرو، فصیح خوافی، افضل‌الدین صدر ترکه، ملا یعقوب چرخ، شرف‌الدین علی یزدی، ملا علی قوشچی، خواجه جهان، عبدالرزاق سمرقندی، سیف‌الدین حاجی عقیلی، نورالدین عبدالرحمن جامی، معین‌الدین زمجی انفراری، محمود دهمدار، دولت‌شاه سمرقندی، میرخواند، جلال‌الدین دوانی، ملا مسکین، مولانا حسین واعظ کاشفی، مولانا علی واعظ کاشفی، سلطان حسین بایقرا، محمد لاهیجی نوربخشی، عبدالغفور لاری، جمال‌الدین حسینی، محمود واصفی و خواندمیر.

برخی از آثار نویسندگان که در این رساله مورد بررسی قرار گرفته است، عبارتند از: جام جهان‌نما، ظفرنامه شامی، تاریخ‌آل مظفر، جغرافیای حافظ ابرو، مجمع‌التواریخ، ذیل ظفرنامه شامی، ذیل جامع‌التواریخ رشیدی، مجمل فصیحی خوافی، العلل و النحل، تفسیر یعقوب چرخ، ظفرنامه تیموری، منشآت، رساله‌ای در هیأت، میزان‌الحساب، ریاض‌الانشاء، رساله‌ای در صرف و نحو، آثار الوزراء، لوايح، بهارستان، نفحات‌الانس، لوايح، اشع‌اللمعات، الرساله النائية، رساله در شرح

قصیده عطار، ترسل، روضات الجنات، زبده الالواح، مقصد اقصی، غایه الامکان، تذکره دولت شاه سمرقندی، روضة الصفا، لوامع الاشراف فی مکارم الاخلاق، رساله عرض لشکر، نور الهدایه، احسن القصص، معارج النبوه فی مدارج الفتوه، اسرار قاسمی و ...

۸۱

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : تلک راج
نام خانوادگی : مهتا
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۰
تابعیت : هندوستان
Name : Tilak Raj
Surname : Mehtha
Year of Graduation : 1971
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار و سبک امید رازی

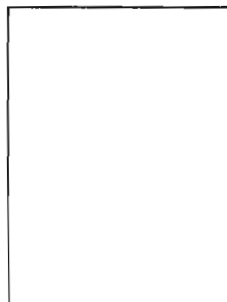
◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی زبان فارسی، مترجم بخش نظامی سفارت هند در ایران

۸۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : خانم طاهره Name : Ms. Tahira
نام خانوادگی : صدیق Surname : Seddique
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۰ Year of Graduation : 1971
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

داستان سرایی فارسی در شبه قاره پاکستان و هند در دوره امپراطوری تیموری
۲۵۹ ص ، به راهنمایی: ناصرالدین شاه حسینی ، کتابنامه : ۳۴۸ - ۳۵۲ و به صورت زیر نویس
موضوع : ۱ . داستانهای فارسی - قرن ۹ - ۱۱ تاریخ و نقد ، ۲ . نویسندگان هندی (فارسی زبان) ،
۳ . نویسندگان پاکستان (فارسی زبان)

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۳ فا ۸
۴۰۹ /
د ۵۷۸ ص
ب . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی و رییس دانشکده ادبیات دانشگاه کراچی ، پاکستان

رساله حاضر شامل چهار باب و یک مقدمه است. در مقدمه، مختصری درباره داستان و آغاز داستان سرایی در اقوام قدیم و وضع داستان سرایی در شبه قاره پاکستان و هند در دوره قبل از اسلام مطالبی بیان شده است.

باب اول این رساله، از وضع سیاسی و ادبی با توجه به داستان سرایی در شبه قاره پاکستان و هند از آغاز دوره اسلام تا سلاطین دهلی مطالبی عنوان شده و داستانهای این دوره مختصراً معرفی شده است.

در باب دوم، که شامل چهار فصل است، داستان سرایی فارسی در دوره امپراطوران تیموری بررسی شد. در فصل اول این باب، وضع سیاسی این دوره و در فصل دوم، از وضع ادبی در این دوره گفتگو شد. فصل سوم، شامل بحثی درباره وضع داستان سرایی در این دوره است. در فصل چهارم این باب، داستانهایی که در این دوره سروده شده بررسی گردید که این داستانها به پنج دسته مختلف تقسیم شده است: الف - داستانهایی که از منابع ایرانی سرچشمه گرفته‌اند، مانند: شیرین و خسرو، لیلی و مجنون، هفت پیکر، بلقیس و سلیمان، یوسف و زلیخا، وامق و عذرا و غیره. ب - داستانهایی هستند که ریشه هندی دارند و جزو اساطیر شبه قاره هند و پاکستان به شمار می‌روند و یا از زبان هندی به فارسی برگردانده شده‌اند، مانند: راماین، ورتن و پدم، هنس و جواهر و غیره.

ج - داستانهایی که مبتنی بر وقایع تاریخی هستند و از زبانهای محلی شبه قاره و خود محیط هندی سرچشمه گرفته و به نظم فارسی درآمده‌اند، مانند: هیرورانجا، سوهنی مهنوال، میرزا و صاحبان، پدماوت و غیر آن.

د - داستانهایی که به طور تمثیل و حکایت سروده شده‌اند و مضامین اخلاقی و مذهبی و عرفانی را دربردارند، مانند: لدها فقیر و عروس، ناز و نیاز و غیره. این باب شامل یک ضمیمه نیز هست و مبتنی بر داستانهایی است که متن آن در

دسترس نبوده است.

باب سوم، شامل بحثی درباره داستان سرایی بعد از انحطاط امپراطوران تیموری تا امروز می‌باشد. این باب هم شامل ۲ فصل است:

در فصل اول، از وضع سیاسی و ادبی و چگونگی داستان سرایی در دوره استعمار انگلیس تا تاسیس پاکستان بحث شده در حالی که فصل دوم، وضع سیاسی و ادبی از تاسیس پاکستان تا عصر حاضر است. و در باب چهارم مطلبی درباره ارزش داستان سرایی بیان شده است.

۸۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نورالحسن
نام خانوادگی : انصاری
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۱
تابعیت : هندوستان
Name : Nor - ul - Hassan
Surname : Ansari
Year of Graduation : 1972
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح و تعلیق عجائب الهند

به راهنمایی : پرویز خانلری

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه دهلی هندوستان

۸۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نهاد ترک *Name : Nihad Turk*
نام خانوادگی : آلب *Surname : Alep*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۱ *Year of Graduation : 1972*
تابعیت : ترکیه *Nationality : Turkey*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

داستان نویسی جمالزاده

۲ جلد در یک مجلد ، به راهنمایی : محمد علی اسلامی ندوشن ، کتابنامه : ص ، ۱۱
موضوع : ۱ . جمالزاده ، محمد علی ۲۷۴۰ . ۱ . نقد و تفسیر ، ۲ . داستانهای کوتاه فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۳ فا ۸
۶۲۰۹ /
د ۷۲۲ آ
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی زبان فارسی دانشگاه آنکارا ، ترکیه

هدف پژوهش بررسی داستان نویسی جمالزاده است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. در این بررسی ابتدا اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوران کودکی نویسنده که دوران پیش از مشروطیت و ضمن آن است بیان شده و سپس بطور کلی درباره تحوّل ادبیات فارسی پیش از دوران نویسندگی جمالزاده و انواع داستان و نثر و پیشوایان این قبیل موضوعات بحثی به میان آمده است.

شرح حال نویسنده جداگانه بیان شده و در این باره در درجه اول از نوشته‌های خود نویسنده و بعد، از کتابهایی که در باب او نوشته شده، استفاده شده است. مسلماً هر نویسنده از افراد مختلف تأثیر می‌پذیرد و جمالزاده هم چنین است. به همین سبب، درباره کسانی که بر او تأثیر نهاده‌اند (به ترتیب درجه تأثیرشان) بحثی ویژه بیان شد.

جمالزاده بیشتر زمینه داستانهای خود را از زندگانی مردم جامعه ایران در دوران کودکی خویش گرفت و بیشتر نزد پدرش بسر برد و اغلب خصلتهای پدرش را هم از طریق ارث و هم از راه اکتساب گرفته است.

بحث بعدی درباره خلاصه داستانها و تجزیه و تحلیل آنهاست. در این قسمت، ابتدا آثار وی طبقه‌بندی شد، سپس جریان هر داستان خلاصه گردید و در پایان تجزیه و تحلیل بعمل آمد و در مورد ترجمه‌های نویسنده نیز بحثی به میان آمده است. قسمت اصلی این بررسی مربوط به سبک جمالزاده است که در ابتدا سبک عمومی نویسنده و بعد تجزیه و تحلیل «یکی بود و یکی نبود»، که یکی از بهترین آثار وی بشمار می‌رود، از لحاظ سبک مورد بحث قرار گرفت و سپس جواب نامه نویسنده که برای نگارنده رساله ارسال شد عیناً قرار گرفته و در پایان، خلاصه «طریقه نویسندگی و داستان سرایی» او آورده شده است.

چون مطلب این دو نوشته اخیر مربوط به سبک است و ارزش زیادی دارد و سپس

قسمتی که درباره افکار و عقاید نویسنده است (و خود او آرزو داشته که کسی عمده عقاید و افکار خودش را مورد تحقیق و مطالعه قرار بدهد) آورده شده و منابع در پاورقی نقل گردیده است. ولی این افکار و عقاید مورد نقد قرار نگرفت زیرا که منظور نگارنده نشان دادن همان افکار و عقاید نویسنده است. سپس قسمتی آورده شد که در آن سخنان ایران شناسان ایرانی و خارجی در باب جمالزاده ذکر شده است. جمالزاده مقالات فراوانی درباره اقتصاد، تاریخ، ادبیات، کتاب شناسی، بزرگان ادب و سایر امور نوشته است و نگارنده مجله‌های مختلف را بررسی و آن مقالات را طبقه‌بندی کرد که کاری جدید و در خور توجه است.

۸۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : اصغر *Name : Asghar*
نام خانوادگی : آفتاب *Surname : Aftab*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۱ *Year of Graduation : 1972*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تاریخ نویسی در دوره تیموریان هند و پاکستان از بابر تا اورنگ زیب
پانزده ، ۷۱۵ ص ، به راهنمایی : عباس زریاب خویی ، کتابنامه : ص ۷۰۰ - ۷۱۵
موضوع : ۱ . هند - تاریخ نویسی ، ۲ . تاریخ نویسان هند - سرگذشتنامه - کتابشناسی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۹۰۷
/۲۵۴
ت ۵۷۲ الف
ب . ۵۰

◀ مسئولیت فعلی :

ریس گروه ادبیات فارسی دانشگاه پنجاب لاهور ، پاکستان

مطالب این رساله به صورت یک مقدمه و شش باب تنظیم شده است. هر یک از این ابواب به دوره مخصوص یکی از شش امپراطور بزرگ تیموریان شبه قاره هند و پاکستان یعنی ظهیرالدین محمد بابر، نصیرالدین محمد همایون، جلال الدین محمد اکبر، نورالدین محمد جهانگیر، شهاب‌الدین محمد شاه جهان و محی الدین محمد اورنگ زیب عالمگیر اختصاص دارد.

در تنظیم این ابواب، ترتیب تاریخی مراعات گردیده و هر یک از این ابواب ششگانه در چهار فصل منقسم گشته است.

فصل اول: وضع سیاسی، فصل دوم: وضع ادبی و فرهنگی، فصل سوم: وضع تاریخ نویسی فارسی در دوره مورد بحث و فصل چهارم: تواریخ فارسی مربوط به آن دوره.

در فصل چهارم هر باب تواریخ و آثار تاریخی فارسی مربوط به دوره سلطنت هر یک از امپراطوران بزرگ تیموری شبه قاره هند و پاکستان به جز در دوره بابری و دوره همایونی، به ترتیب سال تالیف مورد بحث و انتقاد قرار گرفته و در ضمن بحث درباره این آثار تاریخی نکاتی به طور خاص مورد توجه قرار گرفته است که عبارتند از:

- ۱ - شرح احوال مؤلف
 - ۲ - منابع و مراجع تاریخ مورد بحث
 - ۳ - محتویات عمده تاریخ
 - ۴ - شیوه تدوین مطالب
 - ۵ - سبک نویسندگی
 - ۶ - تراجم، چاپ و قدیمترین نسخ خطی. در آغاز، فهرست کامل مندرجات و اسامی تواریخ مورد بحث و در خاتمه فهرست‌های کتب رجال و اماکن افزوده شده است.
- برخی از تواریخ فارسی مربوط به دوره بابری عبارتند از: طبقات بابری، توزک

بابری، بابرنامه. تواریخ فارسی دوره همایونی عبارتند از: تاریخ رشیدی، تاریخ همایونی، تذکرةالواقعات همایون و...
تواریخ فارسی دوره اکبری عبارتند از: تاریخ خاندان تیموریه، تاریخ اکبری، تحفه اکبر شاهی، تاریخ گجرات و...
تواریخ فارسی دوره جهانگیری عبارتند از: تاریخ طاهری، مرآة سکندری، معدن اخبار جهانگیری، منتخب التواریخ و...
و تواریخ فارسی دوره شاه جهانی عبارتند از: مجالس السلاطین، مآثر جهانگیری، اخبار جهانگیری، پادشاهنامه و...

۸۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد *Name : Mohammad*
نام خانوادگی : حمویه *Surname : Hamuye*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۲ *Year of Graduation : 1973*
تابعیت : سوریه *Nationality : Syria*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

مقایسه افکار ابوالعلاء و ناصر خسرو درباره اوضاع زمان آنان و تعبیر آن دو از نفس و جهان
۲۲۵ ص، به راهنمایی : مهدی محقق، کتابنامه
موضوع : ۱. مقایسه دو شاعر، ابوالعلاء و ناصر خسرو، ۲. تحلیل و مقایسه

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران

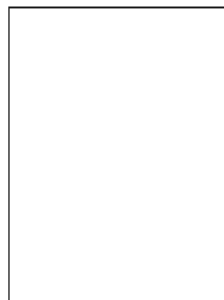
◀ مسئولیت فعلی :

؟

در این رساله سعی شده که افکار ابو العلاء معزی و ناصر خسرو مورد مقایسه قرار گیرد، همینطور سعی شده که در مقایسه دو شاعر، کلیات در نظر گرفته شود و از توقف در برابر جزئیات پرهیز شود. برای مقایسه دو شاعر ابتدا باید طرز تفکر، اندیشه، دین و مذهب، روزگار و محیط زندگی آن دو جداگانه مورد مطالعه و تحقیق و بعد مقایسه صورت گیرد که در این رساله به این مورد توجه شده است. این رساله شامل پنج فصل است. فصل اول این رساله در مورد اوضاع و احوال اجتماعی و سیاسی روزگار ابوالعلاء و ناصر خسرو و همچنین اوضاع دین و فرهنگ که مقارن قرن پنجم بود، به اختصار شرح داده شده است. فصل دوم کتاب در مورد شناسایی دو شاعر است که در مورد تولد و اصل و نسب، دین و مذهب و در مورد احتمال ملاقات آن دو با یکدیگر بحث شد و همچنین در مورد پدیده مکاسره در شعر ناصر خسرو توضیحاتی داده شده است. فصل سوم بیان می‌دارد که چگونه دو شاعر درباره نفس سخن گفته‌اند، چه چیزهایی را به خود نسبت داده‌اند، و چه چیزهایی را از خود نفی کرده‌اند. در این فصل موضوعاتی مانند: سه شرط داعی و تومر آنها در ناصر خسرو، ناصر از دیدگاه مردم، شکایت ناصر از رنج دوری و تنهایی در تبعیدگاه. فصل چهارم: مسایل اساسی جهان و زندگی از دید دو شاعر بحث شده است. مسائلی از قبیل: خدا، دین، جهان، زمان، مکان، عقل‌کل، انسان و اخلاق. فصل پنجم: با عنوان انتقاد از جامعه در این فصل و در آخر موقعیت دو شاعر در باره مسائل اجتماعی بحث شده است.

این فصل شامل دو قسمت است: الف: انتقاد از عامه مردم. عامه مردم از دیدگاه ناصر و عامه مردم از دیدگاه ابوالعلاء ب: انتقاد از خاص مردم، مثل اسیران و سلاطین، روحانیون و شعراء. نویسنده به این نتیجه رسیده است که ناصر و ابوالعلاء در بعضی موارد اتفاق نظر دارند و در برخی دیگر اختلاف نظر دارند و یا هر دو مخالف یا موافق هستند ولی به گونه‌های مختلف و یا ممکن است در یک مورد کلی یا در یک مورد جزئی اختلاف نظر داشته باشد.

۸۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد Name : Mohammad
نام خانوادگی : منیر عالم Surname : Monir Alam
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۲ Year of Graduation : 1973
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

بررسی و تصحیح تذکره بغراخانۍ = تذکره اویسیه در ماوراء النهر
به راهنمایی عبدالحسین زرین کوب ، سادات ناصری

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

دانشیار زبان فارسی یکی از دانشکده‌های فدرال اسلام‌آباد

هدف پژوهش بررسی و تصحیح تذکره بغراخانی = تذکره اویسیه در ماوراءالنهر است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. کتاب تذکره بغراخانی = تذکره اویسیه کتابی است با مؤلف مجهول که در آن شرح حالات و کرامات و سخنان مشایخ اویسیه گرد آمده است. چنانکه مؤلف در مقدمه و باز در مقصد اول متذکر شده، اول بار است که چنین تذکره‌ای درباره مشایخ اویسیه تدوین یافته است.

این کتاب مشتمل است بر مقدمه و سه مقصد و چهل باب و سی فصل و خاتمه. تمام بابهای کتاب که هر یک اختصاص به یکی از عرفاء دارد با القاب عالی و مطول آغاز می‌گردد که گاهی چند سطر را در بر می‌گیرد و پس از اشارتی به سرگذشت عارف مورد بحث حکایاتی از کرامات و خوارق عادت که به وی منسوب است به نثر ساده نقل می‌شود.

در مورد داستانهایی که در این کتاب از کرامات شیخ آمده باید گفت که همه این داستانها موافقت با اصول علمی و دلایل نقل ندارد، بلکه بیشتر آنها دارای جنبه اعتقادی است و به همین سبب بعضی انسانها و یا روایات مبالغه‌آمیز که درباره مشایخ، بعد از مرگ آنان شیوع می‌یافت، در این کتاب زیاد ملاحظه می‌شود، بلکه به آن شاخ و برگ داده شده است، اما از لحاظ مطالب عرفانی و اخلاقی پرارزش و سودمند، کتاب مذکور بهره‌ور است و مطالب عرفانی و اخلاقی با روشی بسیار نزدیک به افق درک و فهم عامه بیان شده و نثر آن ساده و مقرون به لطف و زیبایی است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نسرين اختر *Nasreen Akhtar*
نام خانوادگی : بت *Batt*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۲ *1973*
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نامه‌های اورنگ زیب عالمگیر

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشیار زبان فارسی دانشگاه پنجاب ، لاهور ، پاکستان

۸۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : احمد الدین *Name : Ahmededin*
نام خانوادگی : صابر آفاقی *Surname : Saber Afaghi*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۲ *Year of Graduation : 1973*
تابعیت : هندوستان (کشمیر) *Nationality : India (Keshmir)*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح و ترجمه فارسی راج ترنگینی (تاریخ کشمیر باستان)
به راهنمایی : حسن مینوچهر و نراین سنگر شوکلا ، کتابنامه : پایان رساله ، ص ۱۰ - ۹ ، ص ۶۴۶
موضوع : ۱. کشمیر - تاریخ ، ۲. نثر فارسی قرن ۱۰ ، تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۹۵۴
/۹۱۳
ت ۱۱۲ ص
پ . د . پ

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان و ادبیات فارسی دانشکده دولتی مظفرآباد کشمیر، هندوستان

هدف پژوهش تصحیح ترجمه فارسی راج ترنگینی (تاریخ کشمیر باستان) است. روش پژوهش کتابخانه‌ای است. پانددت کلهن کشمیری در ادبیات سانسکریت به عنوان شاعر توانا و تاریخ نویس بی همتا شناخته شده است. این شاعر تاریخ نویس، وقایع سیاسی چهار هزار ساله سرزمین کشمیر را نظم کرد و نام این اثر جاویدان را راج ترنگینی نهاد.

راج ترنگینی دویست و هشتاد سال پس از تألیف خود در زمان سلطان زین العابدین و به حکم وی به وسیله ملا احمد کشمیری به فارسی ترجمه گردید، ولی ترجمه مزبور از بین رفت.

کتاب مذکور، چهارصد و چهل و یک سال پس از تألیف و یکصد و نوزده سال بعد از ترجمه ملا احمد به فرمان اکبرشاه و توسط دانشمند بزرگ ملاشاه محمد شاه آبادی کشمیری دیگر بار به فارسی برگردانده شد.

کلهن را عده‌ای تاریخ نویس و برخی او را شاعر دانسته‌اند. وی هنرهای ادبی را در کتاب خود بکار برده است. البته سبک او گاهی ساده و گاهی دشوار می‌شود. کتاب راج ترنگینی دارای همه هنرهای شعری و ادبی از قبیل تشبیه، استعاره، کنایه و غیر آن است و خاصه در منظرنگاری و وصف طبیعت هنر شعر کلهن به اوج خود می‌رسد. او جمیع خصایص یک تاریخ نویس را دارا بود.

اسم این کتاب تاریخی مرکب است از دو لغت یعنی راج و ترنگینی و هر دو لغت سانسکریت است. راج ترنگینی قدیمی‌ترین تاریخ شاهان کشمیر باستان است که به ما رسیده و در عهد حکومت راجه جی سنگه نوشته شد، و بنابر عقیده خاورشناسان در زبان سانسکریت، به استثنای راج ترنگینی، هیچ متن تاریخی که از تاریخ هند بحث کند، یافت نمی‌شود.

کلهن، راج ترنگینی را به زبان سانسکریت و به صورت نظم درآورد. این کتاب از

عهد راجه گنند اول که تقریباً سه هزار سال پیش از میلاد مسیح در کشمیر حکومت می کرد و هم عصر کوروها و پاندوها بود شروع شده و تا وقایع سال ۱۱۴۹ م. خاتمه پیدا می کند و متضمن هشت کتاب (ترنگ) و هشت هزار اشلوک می باشد. کتاب اول، دیباچه و احوال راجه های قدیم شامل احوال ۳۸ تن از راجه های کشمیر است. کتاب دوم، حاوی احوال ۶ راجه که مجموعاً صدونود و دو سال حکومت کرده اند، می باشد. کتاب سوم، شامل احوال ده راجه است. کتاب چهارم، شرح احوال ۱۷ راجه، کتاب پنجم، احوال ۱۵ راجه و کتاب ششم، تاریخ و احوال ۱۰ تن از شهریاران کشمیر، کتاب هفتم، احوال ۶ راجه و کتاب هشتم، احوال ۸ راجه است.

۹۰

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عمر
 نام خانوادگی : اوکومش
 سال اخذ مدرک : ۱۳۵۲
 تابعیت : ترکیه
 Name : Omer
 Surname : Okumuş
 Year of Graduation : 1973
 Nationality : Turkey

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح و تحلیل دیوان فارسی سهیلی جغتایی، شرح حال و آثار او
 ه سی و چهار، ۵۲۶ ص. به راهنمایی: مهدی محقق، کتابنامه: ص، ۵۲۱ - ۵۲۶
 موضوع: ۱. سهیلی جغتایی، احمد، قرن ۱۰ - نقد و تفسیر، ۲. شعر فارسی - قرن ۱۰ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
 ۱ فا ۸
 ۴/
 ت ۹۳۶ الف
 پ. د. ۰

◀ مسئولیت فعلی :

استاد مدعو زبان و ادبیات فارسی داغستان

امیرنظام‌الدین احمد سهیلی، یکی از شعرای نامی و مشهور دوره تیموری است که علاوه بر مهنداری سلطان حسین بایقرا، از اعظم ارکان سلطنت وی نیز بود. تولد وی در حدود ۸۴۰ یا ۸۴۵ اتفاق افتاد. او عمر نسبتاً طولانی داشت و در تاریخ ۹۱۸ هجری وفات یافت.

به نقل تذکره‌ها، سهیلی صاحب دو دیوان بود که یکی فارسی و دیگری ترکی است و نیز یک مثنوی به نام لیلی و مجنون نیز تمام کرده است. سهیلی به صورت‌های مختلف از قرآن در اشعار خود استفاده نموده و مفهوم آیات را در اشعار خود آورده است.

در دیوان وی، ترکیبات و جملات عربی بسیار اندک است. اصطلاحات ادبی از قبیل ایهام و لغز، مثل و معما و نیز اصطلاحات دیوانی، طبی، عرفانی و فلسفی، فقهی، موسیقی، نجومی و قصص انبیاء در دیوان وی آمده و گاه به طریق تلمیح و ایهام از اشخاص مختلف یاد کرده است.

از معاصرین معروف وی، مانند علیشیر نوائی و دولت‌شاه سمرقندی نام او را با تعظیم و تکریم به زبان آورده و از بلندی مقام و نفوذ کلام او بحث کرده‌اند. سهیلی مرد بسیار نیکومنس و پسندیده اخلاق بود. وی به حلقه درویشان درآمد، با دراویش صوفیه معاشرت کرده و از آنها کسب فیض نمود. از ابیات وی معلوم می‌شود که در تعالیم تصوف به متصوفه نقشبندیه انتساب داشت.

در دیوان اشعار وی ابیاتی که مبین خصوصیات اخلاقی و عرفانی و دینی اوست، فراوان دیده می‌شود که از مجموع آنها می‌توانیم به کیفیت عقاید و افکار وی آشنایی کامل حاصل کنیم. سهیلی در ستایش خداوند و در نعت رسول خدا (ص) اشعاری سروده است. وی با سلطان حسین بایقرا روابط حسنه داشته و وی را در اشعار خود ستوده است.

۹۱

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : تولگافاطمه
نام خانوادگی : اُچاک
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۲
تابعیت : ترکیه
Name : Tulga Fatime
Surname : Ujak
Year of Graduation : 1973
Nationality : Turkey

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

احوال و آثار و تحلیل اشعار دیوان فارسی احمد داعی
۴۵۸ ص، به راهنمایی : مهدی محقق، کتابنامه : ۴۴۸ - ۴۵۸
موضوع : ۱. شعر فارسی - قرن ۸ - تاریخ و نقد، ۲. داعی، احمد، قرن ۸ - نقد و تفسیر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۳۲
الف ۲۴۱ الف
پ. د. د.

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشکده ادبیات و تاریخ، دانشگاه آنکارا

هدف پژوهش بررسی احوال و آثار احمد داعی و تحلیل اشعار دیوان فارسی او است. احمد داعی از بنیانگذاران ادبیات عثمانی به شمار می‌رود. از او نزدیک به بیست اثر باقی ماند که دو کتاب از آنها به زبان فارسی است. یکی دیوان اشعار فارسی و دیگری کتاب «عقودالجواهر» که برای آموختن زبان فارسی به مراد دوم ولیعهد وقت عثمانی نوشته شده است. احمد داعی مقارن با سلطنت با یزید ییلدرم زندگی می‌کرد. این دوره، به دلیل جنگ با تیمور و دوره فترتی که در تاریخ عثمانی پیش آمده، بسیار اهمیت دارد.

زادگاه شاعر گرمیان بوده ولی از سال تولد و چگونگی تحصیلات وی اطلاع صریحی در دست نیست. تخلص وی داعی است. او مسافرت‌هایی به آناتولی و روم داشت. احمد داعی با بزرگان و رجال عصر خود ارتباط داشت و با توجه به آثارش می‌توان رجال تاریخی را که وی با آنها تماس داشته شناخت. مرگ او محتملاً در اوایل سلطنت مراد دوم به وقوع پیوسته است. آرامگاهش در بروسه است. تحقیق در آثار منظوم و منثور وی نشان می‌دهد که او در زمینه ادبیات عثمانی استاد بود.

داعی، داشتن معلومات وافر خود را در علوم ادبی با نوشتن آثار متعدد اثبات کرده و مهارت خود را در وزن و قافیه نشان داده است. داعی از شعرای امیر سلیمان و در شعر بسیار معروف بوده است. آثار منظوم به جای مانده از او شامل: اسرارنامه، مقدمه منظوم ترجمه تفسیر، دیوان ترکی، ترجمه جاماسب‌نامه، چنگ نامه، عقودالجواهر، دیوان فارسی، مطایبات، ترجمه منصورنامه و وصیت نامه انوشیروان است. آثار منثور وی عبارتند از: ترجمه تفسیر ابواللیث سمرقندی، ترجمه اشکال نصیر طوسی، ترجمه تذکرة الاولیاء، ترسل، ترجمه تعبیرنامه، ترجمه طب نبوی، جنان جنان، سراج‌القلوب، مفتاح الجنة و وسیله الملوك لاهل السلوك.

دیوان فارسی او در رساله آورده شده است. او به علوم اسلامی آشنا بود و از آیات

قرآنی در شعر خود استفاده می‌کرد. جملات و عبارات عربی در شعر او کم است. اصطلاحات علمی و قصص به کار رفته در شعرش بررسی شده و تعبیرات، ترکیبات و لغات بکار رفته در شعر او فهرست شده است. وی از سبک عراقی پیروی می‌کرده و به شعرای فارسی زبان متقدم نظر داشت. داعی در بکار بردن نکات دستوری زبان فارسی موفق عمل کرد.

۹۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : حامد
نام خانوادگی : حامد خان
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۲
تابعیت : پاکستان
Name : Hamed
Surname : Hamed Khan
Year of Graduation : 1973
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

احوال و آثار و افکار ابوالقاسم عارف قزوینی شاعر ملی و انقلابی ایران با شرح مختصری از شعرای معاصر وی

ط ، ۹۵۶ ص . به راهنمایی : ناصرالدین شاه حسینی ، ضیاء الدین سجادی و حسین بحر العلوم
موضوع : ۱ . عارف قزوینی ، ابوالقاسم ، ۱۲۶۱ ؟ - ۱۳۱۲ - نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۱۳ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۵
الف ۲۳۲ ح
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

رییس متوفی گروه ادبیات فارسی ، دانشگاه دولتی لاهور ، پاکستان

هدف پژوهش، بررسی شرح حال، آثار و افکار میرزا ابوالقاسم عارف قزوینی به همراه شرح مختصری از شعرای معاصر او است.

در میان سخنوران دورهٔ اواخر قاجاریه و اوایل پهلوی، عارف قزوینی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. او پیرو سبک قدیم و پیشرو سبک جدید شعر فارسی بود. گذشته از آنکه در قالب‌های کهنه شعر فارسی، افکار نو و موضوعات جدید را وارد نمود، در برخی قالب‌های تازه همانند تصنیف نیز طبع آزمایی کرد. اگر چه تصنیف قالب جدیدی نیست، اما از آن جهت که عارف این قالب کهن را سر و صورت داد و در قالب نوینی عرضه داشت می‌توان آن را یکی از قوالب جدید شعر فارسی دانست.

زندگی عارف از چند جنبه مهم قابل توجه است. او استاد موسیقی، خواننده‌ای بی‌نظیر و مبتکر آهنگ، گوینده و نویسنده‌ای زبردست، خوشنویسی ماهر و وطن‌پرستی حقیقی بود، شخصاً در سیاست دوران خود سهمیم بود و فعالیت‌های قابل ملاحظه‌ای انجام داد. اندیشه سیاسی عارف در شعر او تجلی یافت و پس از عشق مهمترین موضوع اشعار وی سیاست است.

عارف آثار مختلفی مشتمل بر نثر و نظم داشت. قالب‌های شعری او شامل: غزل، تصنیف، رباعی (دوبیتی)، قصیده، قطعه و مثنوی بود. موسیقی در شعر وی بسیار تأثیر گذاشت. از آنجا که شعر عارف از عواطف صادقانه او نشأت گرفته، زبان شعر او خاص خودش است.

عارف، از دیدگاه خود او و معاصران بررسی و نقد شده است. همچنین شرح حال، آثار و اشعار شعرایی که با عارف قزوینی مکاتبه شعری و نثری داشته‌اند و در هر دو زمینه مشهورند، مورد بررسی قرار گرفته است.

۹۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : مخدوم Name : Makhdoun
نام خانوادگی : رهین Surname : Rahin
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۲ Year of Graduation : 1973
تابعیت : افغانستان Nationality : Afghanistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

فرهنگ مضاف و منسوب در متون نظم دری تا پایان قرن پنجم هجری
د، ۹۲۲ ص. به راهنمایی : مهدی محقق، کتابنامه : ۹۰۳ - ۹۲۲ و بصورت زیرنویس
موضوع : ۱. شعر فارسی - تاریخ و نقد، ۲. فارسی - دستور - مضاف و منسوب، ۳. فارسی - اصطلاحها و تعبیرها

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۰۰۹
ف ۹۱۲ ر
پ. د. ۰

◀ مسئولیت فعلی :

مدرس دانشگاههای آمریکا

هدف پژوهش، تألیف فرهنگ مضاف و منسوب در متون نظم دری تا پایان قرن پنجم هجری است. مضاف و منسوب بر چیزی اطلاق می‌شود که به کسی، جایی و یا شیئی اضافه و یا منسوب شده باشد، به نحوی که این انتساب شهرت یافته و مورد تمثّل و زبازد قرار گرفته باشد، و با ترکیب اضافی مذکور کنایه از چیز دیگری باشد. مضاف و منسوبهای گردآوری شده در این فرهنگ، از متون نظم دری تا پایان قرن پنجم هجری استخراج و با وجه انتساب و اضافت بیان شده است. از میان مضاف و منسوبهای این فرهنگ، بخشی مربوط به اساطیر و حماسه ملی و اعتقادات و مراسم باستانی مردمان ماست، مانند: شجاعت رستم، درفش کاویان، چشم اسفندیار، قبله زردشت، جشن نوروز، جشن مهرگان و غیره.

بخشی دیگر از مضاف و منسوبها مربوط به حوادث تاریخی و قهرمانان پیش از اسلام است، مانند: دست بهمن، کتف‌اندازی شاپور، عدل نوشروان، شادی روزگار بهرام گور و مانند آن. بخشی دیگر زائیده حوادث داخلی خراسان و رجال و قهرمانان و روابط مردم آن سامان در پنج قرن اول دوره اسلامی است، مانند: شیر بامیان، شار عرجستان، انگشت ازهر، طبع رودکی، خادم ترک، شکوه و جلال دولت محمود، کفایت خواجه احمد حسن میمثری و غیره.

بخشی، ارتباط با آیین مقدس اسلام و سایر ادیان سامی دارد و از طریق کتب و روایات دینی در میان مردم شایع شده، مانند: طوفان نوح، آتش ابراهیم، اشتر صالح، خر عیسی، و...

عقاید و فرهنگ اقوام دیگر و سرزمینهای غیر اسلامی نیز در قسمتی از این مضاف و منسوبهای بیان شد، مثل: صلیب رومیان، کلیسای روم، لباس رهبان، برهمن هند، اشکال مجسطی و غیره.

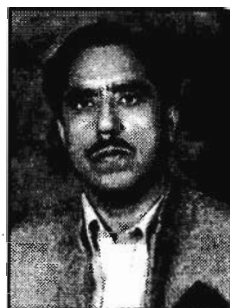
در نتیجه تماس با اعراب و آگاهی اهل فضل و دانایان خراسان از روایات و امثال

بومی عرب، که عامهٔ اهل خراسان هیچ گونه معرفتی به آن نداشته‌اند، مضاف و منسوبهای خاصی را از تازی وارد زبان دری کرده است که صرفاً نزد عربی دانان شهرت داشته، مانند: غمدان صنعا، بینائی زرقا و تبع یعن. بخش بسیار مهمی را هم فرآورده‌ها و خصایص شهرها و کشورها تشکیل می‌دهند و کنایه‌ها و کنیت‌هایی که وجهی خاص دارند، قسمت دیگری از مضاف و منسوبهاست. صاحبان مشاغل و پیشه‌وران مضاف و منسوبهای ویژه‌ای دارند مانند: طبلةٔ عطار، کلبهٔ بزاز، تخت گوهرفروش و غیره.

مضاف و منسوبهای علمی، مانند: اصطلاحات علم نجوم چون شیر آسمان، فلک قمر و ترکیبات اضافی که مأخوذ از آیات قرآن و یا احادیث نبوی است، مانند: اصحاب‌الیمین، خاتم‌النبین و غیره.

مضاف و منسوبهای مربوط به جانوران، مانند: اندوه بوتیمار و غراب بین. مضاف و منسوبهای مربوط به عناصر طبیعی و جغرافی، مانند: وقار کوهها و پرآبی رودخانه‌ها شامل این فرهنگ است. بخش دیگر را مضاف و منسوبهای متفرقه تشکیل می‌دهند.

۹۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد سلیم
نام خانوادگی : اختر
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۲
تابعیت : پاکستان
Name : Mohammad Saleem
Surname : Akhtar
Year of Graduation : 1973
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تحقیق در مثنویات حکیم ثنایی ، عقل نامه ، عشق نامه ، سنائی آباد ، تحریر القلم ، طرایق التحقيق ،
کارنامه بلخ و سیر العباد الی المعاد
۷۶۱ ص ، به راهنمایی مهدی محقق
موضوع : ۱ . شعر فارسی - قرن ۶ - تاریخ و نقد ، ۲ . سنائی ، محدود بن آدم - ۵۲۵ ق . نقد و تفسیر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
۲۳۰۹ /
ت ۲۹۵ الف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

سرپرست پژوهشی ، مرکز تحقیقات تاریخی و فرهنگی ، وزارت فرهنگ و آموزش عالی پاکستان

این رساله مشتمل بر یک مقدمه و هفت باب دربارهٔ مثنویهای حکیم سنائی است. در مقدمه تأثر سنائی از متقدمین و تأثیر و نفوذ وی در متأخران بررسی شده است. در باب اول، تجزیه و تحلیلی از هر کدام از مثنویهای هفتگانهٔ عقل نامه، عشق نامه، سنائی آباد، تحریرالقلم، طرایق التحقيق، کارنامهٔ بلخ و سیرالعباد الی المعاد ارایه شده است.

در باب دوم، در مورد منابع و مآخذ این مثنویها بحث شده و اگر احیاناً نکته‌ای مشترک در آثار مزبور سنائی و گفتار سایر شاعران به نظر رسید، ذکر شده است. باب سوم، مقایسهٔ مثنویهای مزبور را با سایر آثار حکیم سنائی یعنی دیوان و حدیقه در بردارد.

باب چهارم، دربارهٔ اعلام مثنویهاست. این باب به نحوی ترتیب داده شد که برای مطالعه و بررسی در سایر آثار حکیم نیز قابل استفاده می‌باشد و به تعبیر دیگر، این باب، در عین اینکه مشکلات مثنویها را حل می‌کند، جزوه‌ای مستقل نیز هست. در باب پنجم این رساله، اصطلاحات علمی، فلسفی و دینی مورد توضیح قرار گرفته است. در انجام دادن این کار نگارنده از روش دکتر سید جعفر سجادی در فرهنگهای مختلف استاد پیروی کرده است.

بعد از ذکر اصطلاح و موارد استعمال آن در مثنویها، اقتباس یا اقتباسهایی از امهات کتب آن فن نقل گردید و برای اطلاعات بیشتر مدارک دیگری نیز در بعضی موارد بیان شده است.

در باب ششم، تأثر سنائی از قرآن مجید و احادیث پیغمبر (ص) و سخنان مشایخ و ضرب المثل‌های عربی مورد بررسی قرار گرفت. روش کار چنین بود که اول شعری از مثنویها آورده شده و بلافاصله در پرانتز صفحه و سطر مثنویها یادگردیده است. عدد دست راست، ممیز علامت صفحه و شمارهٔ بعد از ممیز، سطر آن صفحه را نشان

می‌دهد.

بعد از شعر، آیه، حدیث، ضرب المثل یا شعر عربی مورد نظر سنائی نقل گردیده است.

باب هفتم، مشتمل است بر فرهنگ لغات و ترکیبات و تعبیرات مثنوی. در بیان معانی لغات و ترکیبات و تعبیرات از بیشتر فرهنگهای معتبر فارسی به فارسی و عربی به فارسی و عربی استفاده شده است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : زاهده Name : Zaheda
 نام خانوادگی : پروین شیخ Surname : Parveen Shaikh
 سال اخذ مدرک : ۱۳۵۳ Year of Graduation : 1974
 تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

عنصری و مقام او در ادبیات فارسی

پنج ۴۶۶ ص ، به راهنمایی : ناصرالدین شاه حسینی ، ضیاءالدین سجادی و حسن سادات ناصری ، کتابنامه : ص ۴۴۵ -
 ۴۶۶ و بصورت زیرنویس

موضوع : ۱ . عنصری ، حسن بن احمد - ۴۳۱ ق . نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۵ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۱ فا ۸
 ۲۳ /
 ح ۳۹۹ پ
 پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

ریس دانشکده دخترانه سیالکوت ، پاکستان

ابوالقاسم حسن بن احمد عنصری، ملک الشعراء دربار غزنوی، در ادبیات فارسی مقامی شامخ دارد. عصر او عصر طلایی ادبیات فارسی است. دربار غزنه محضر فضلا، ادبا و مجمع شاعران و گویندگان چیره‌دست است و داد و دهش سلاطین غزنوی عامل تشویق و ترغیب و ثروت‌اندوزی شاعران و سخن‌سرایان است.

عنصری، در قصیده‌سرایی استاد و در شعر توانا بود. کاربرد صنایع لفظی و معنوی و استدلال و برهان در قصاید او روح تازه‌ای در قصیده‌سرایی دمید و نهال قصیده‌سرایی را به درختی بارور بدل نمود. از این رو، بررسی صور خیال و صنایع لفظی در شعر عنصری بسیار حایز اهمیت است. در ارزیابی قصاید، باید به تأثیر گویندگان تازی زبان، قرآن، حدیث، علوم و معارف اسلامی - ایرانی و ضرب‌الامثال فارسی توجه ویژه‌ای مبذول داشت. از این رو، مختصر شرحی در باب علوم و معارف اسلامی و ایرانی در رساله آورده شده است.

عنصری در شعر از شعراء سلف خود همچون بشام کورد، رودکی، دقیقی و منجیک ترمذی تأثیر پذیرفت و بر بسیاری از شاعران پس از خود چون: قطران تبریزی، ارزقی هروی، ناصر خسرو، ابوالفرج رونی، مسعود سعد، عثمان مختاری، معزی نیشابوری، سنایی، سوزنی، رشید و طواط، انوری، خاقانی، سعدی، قآنی، صبا، سروش و بهار تأثیر و نفوذ خاصی داشت. با بررسی تذاکر، اهمیت و مقام عنصری در میان تذکره نویسان معلوم می‌شود.

در این رساله، در باب نخست، به شرح احوال و آثار عنصری، معرفی معاصران و ممدوحان او و بررسی تأثیر اوضاع سیاسی - اجتماعی آن عصر در شعر وی پرداخته شده است.

مضامین قصاید عنصری مشتمل بر مدح، توصیف، غزل، اعتذار، تهنیت، هجو، تأسف بر جهان‌گذران و اندرز و حکمت است.

عنصری از تازی سرایانی چون علی (ع)، فرزددق، ابی‌نواس، ابی‌تمام و... تأثیر پذیرفته است.

۹۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : مهر *Mehr*
نام خانوادگی : نورمحمدخان *Noor Mohammad Khan*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۳ *1974*
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

فکر آزادی در ادبیات مشروطه ایران
ر ، ۹۳۱ ص . به راهنمایی : پرویز ناتل خانلری ، عبدالحسین زرین کوب و عباس زریاب خویی ، کتابنامه : ص ، ۹۰۷ -
۹۳۱ و بصورت زیرنویس
موضوع : ۱ . ادبیات فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد ، ۲ . ادبیات انقلابی - ایران

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸ فا ۰
۶۲۰۹ /
ف ۷۴۱ ن
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان و ادبیات فارسی مؤسسه زبانهای نوین پاکستان

این رساله، مجموعه‌ای از سیر اندیشه‌های نو در ایران و تحقیق در ریشه‌های فکری نهضت مشروطه یا آمال و آرزوهای ملتی که در مبارزه با استبداد از هیچ چیز دریغ ننمودند، است.

رساله شامل دو مبحث اصلی است: یکی آزادی از حیث عامل انقلاب مشروطیت و دیگر فکر آزادی به صورت محصول انقلاب مشروطیت.

مبحث اول، خود شامل دو بخش است که بخش نخست آن راجع به چگونگی پیدایش فکر آزادی در ایران بود و مطلبی که در این بخش مطرح شده است در واقع بررسی عوامل بیداری مردم ایران و آمادگی آنها برای دفاع از حقوق خود می‌باشد. در آغاز این مبحث، از آزادی و اهمیت آن در پیشرفت جامعه بشری سخن به میان رفته و این مبحث در حکم دروازه ورودی این رساله به شمار می‌آید که ذهن خواننده را برای مباحث بعدی آماده می‌سازد.

درباره مطالب تاریخی این بخش، نسبتاً به تفصیل گفتگو شد و انگیزه این کار این بود که به نظر نگارنده نهضت آزادیخواهی و مشروطه‌طلبی ناگهان ظهور نکرده، بلکه در ایجاد این نهضت عوامل متعددی سالها دست‌اندر کار بوده‌اند که ذکر یک یک آنها لازم و ضروری است.

در بخش دوم این مبحث، علاوه بر یادآوری ادبیات فارسی در آستانه انقلاب، از تمام جریانات فکری موجود در ادبیات قبل از انقلاب نیز تجزیه و تحلیل دقیقی به عمل آمده است.

همچنین در آخر این قسمت، به این پرسش پاسخ داده شده است که: ادبیات آزادیخواهانه در ایجاد انقلاب تا چه اندازه موثر بوده است؟ و نتیجه‌گیری شده که آیا ادبیات آن عصر این اندازه قوی بوده که بتوان آنرا مولد انقلاب مشروطیت دانست؟ مبحث دوم، که در زمینه فکر آزادی به عنوان محصول انقلاب مشروطیت است خود

شامل سه بحث می باشد. نخست راجع به سیر فکر آزادی در عصر انقلاب بحث شده و تمام نوسانات آن مشخص گردید. بعد از چگونگی پیدایش تحوّل در شکل و مضمون و تعبیر ادبیات مطالعه شده است.

۹۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نجابت *Name : Najabat*
نام خانوادگی : حسین *Surname : Hussain*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۳ *Year of Graduation : 1974*
تابعیت : هندوستان *Nationality : India*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

متکم در زبان فارسی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه علیگره ، هندوستان

۹۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد شیر احمد
نام خانوادگی : چوهدری
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۳
تابعیت : پاکستان
Name : Mohammad Sheer Ahmad
Surname : Chowdhary
Year of Graduation : 1974
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح متن گلشن راز درباره عقاید و عرفان محمود شبستری

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

؟

۹۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : شیرزمان *Sheer Zaman*
نام خانوادگی : فیروز *Ferooz*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۳ *1974*
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

فلسفه اخلاقی ناصر خسرو و ریشه های آن
نه ، ۴۳۹ ص . . به راهنمایی : مهدی محقق ، خلیل خطیب رهبر ، ناصرالدین شاه حسینی ،
کتابنامه : ص ۴۲۰۲ - ۴۳۱
موضوع : ۱ . ناصر خسرو ، ۳۹۴ - ۴۸۱ ق - اخلاق ، ۲ . شعر فارسی - قرن ۵ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۶۱
ت ۹۴۸ ف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

معاون سازمان امور استخدامی ، اسلام آباد ، پاکستان

این رساله به طور کلی شامل یک پیشگفتار و سه بخش است که به ترتیب بدین صورت می‌باشد.

پیشگفتار: در این قسمت نویسنده در مورد ارزش یک شاعر و نویسنده بحث کرده و اینکه چگونه یک شاعر و نویسنده موفقیت کسب می‌کند. در مورد علت دشواری موضوع را بیان کرده است. از جمله بنیانگذاری فکر تازه در شعر فارسی توسط ناصر خسرو که در آثار او به عنوان یک مبلغ با ایمان نگریسته می‌شود و افکار او را به عنوان یک معلم اخلاق باید سنجید. این رساله شامل سه فصل است که در تألیف این فصل سعی شده تاریخ فلسفه اسلامی و منابع آن تا زمان ناصر خسرو و فلسفه اخلاق ناصر خسرو را مرتب کرده و رساله را به سه فصل تقسیم نماید.

۱- فصل اول: تاریخ فلسفه اخلاقی اسلامی تا زمان ناصر خسرو، این فصل شامل پانزده بخش است که در این قسمت تاریخ فلسفه اخلاق اسلامی تا زمان ناصر خسرو بیان شده و ضمن تعریف فلسفه اخلاق اسلامی، عقاید دانشمندان و نکات مهم فلاسفه اسلامی مانند، الکندی، فارابی، اخوان الصفا، ابن سینا، ابن مسکویه و افکار اسماعیلیان بیان شده و موضوعاتی مثل فلسفه اخلاق، اخلاق قرآن کریم، اخلاق ادب، اخلاق فلسفی و غیره توضیح داده شده است.

۲- فصل دوم: شامل فلسفه اخلاقی ناصر خسرو و حکمت نظری است. این فصل نیز دارای پانزده بخش است. در این فصول حکمت نظری حکیم ناصر خسرو قبادیانی بیان شده است. بیشتر درباره اصل بازگشت و کمال نفس سخن گفته می‌شود و موضوعاتی مثل: تعریف نفس، تعداد نفوس، کمال نفس، اعتدال، طاعت و غیره توضیح داده شده است.

۳- فصل سوم شامل فلسفه اخلاق ناصر خسرو و حکمت عملی است. این بخش

شامل چهل فصل می‌باشد، همچون حکمت عملی ناصر خسرو و بیشتر اشعاری که این حکیم بزرگ در موضوعات مختلف آورده و عنوانهایی مثل: علم و حکمت، خداشناسی، خودشناسی، دین و دنیا و غیره بحث شده است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد اختر *Name : Mohammad Akhtar*
نام خانوادگی : چیمه *Surname : Chime*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۳ *Year of Graduation : 1974*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

مقام شیخ فخرالدین ابراهیم عراقی در تصوف اسلامی
؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه دولتی فیض آباد ، پاکستان

۱۰۱

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد خنیف *Name : Mohammad Hanif*
نام خانوادگی : چوهدری *Surname : Chowdhary*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۳ *Year of Graduation : 1974*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح و تحشیه دیوان ملاشاه بدخشی

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

؟

۱-۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سید حسین جعفر
نام خانوادگی : حلیم
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۳
تابعیت : پاکستان
Name : Syed Hussain Jaffar
Surname : Halim
Year of Graduation : 1974
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار عبدالرحیم خان خانان و خدمات او برای پیشرفت ادبیات فارسی در شبه قاره
پاکستان و هند
۵۱۰ ص، به راهنمایی : هدایت الله تیر سینا ، ناصرالدین شاه حسینی ، اسماعیل حاکمی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

دانشیار زبان فارسی دانشگاه کراچی ، پاکستان

زبان فارسی از اواخر قرن اول هجری وارد شبه قاره هند و پاکستان شد و راه تعالی را پیمود. به طوریکه در عصر تیموریان، به ویژه در عهد اکبرشاه به اوج پیشرفت خود رسید. او در دربار خود سمت ملک‌الشعرایی فارسی را بوجود آورد و غزالی مشهدی را برای نخستین بار به این سمت منسوب کرد. در عصر وی بسیاری از شعرا و نویسندگان طراز اول ایران به شبه قاره می‌رفتند.

در پیشرفت ادب فارسی امرای ادب‌دوست سهم بسیاری داشتند. میرزا عبدالرحیم خان خانان که خود شاعر و نویسنده‌ای بزرگ بود، از جمله امرای ادب‌دوست عهد تیموری است. او در عصر اکبرشاه و چندی در عصر فرزندش نورالدین محمد جهانگیر می‌زیست.

میرزا عبدالرحیم خان خانان مردی مهربان، غریب‌نواز و کریم بود. بسیاری از ادبا و شعرا به او توسل جسته و برخی به وسیله وی به دربار پادشاه معرفی می‌شدند. بسیاری از شعرا که در خارج از هند زندگی می‌کردند، با ارسال اشعاری به او، جوایز و صلات ارزنده دریافت می‌کردند. او پس از اکبرشاه و جهانگیر بیشترین ممدوح شاعران بود.

عبدالرحیم خان خانان، به طایفه بهارلو از طوایف قراقویونلو تعلق داشت. اجداد او در زمان حکومت شاه اسماعیل صفوی از عراق عجم مهاجرت کرده به بدخشان رفتند و سپس به خدمت بابرشاه در آمدند.

عبدالرحیم خان خانان، از امرای شجاع دربار تیموریان هند بود و فتح گجرات و سند به همت او انجام شد. ولی توجه او بیشتر معطوف به کتاب و استماع اشعار بود و حتی در حین جنگ نیز خود را طالب کتاب و شعر نشان می‌داد.

کتابخانه مجهز او در احمدآباد گجرات برای دانشمندان عصر قابل مراجعه بود و در

میان کتابخانه‌هایی که توسط امرا تأسیس می‌شد، بی‌نظیر بود. گذشته از سخن‌سرایی فارسی و ترجمه فارسی بابر نامه و سایر نگارش‌های بالارزش، او به زبان هندی نیز اشعار و آثاری دارد. به سبب خدمات بسیار او به تاریخ ادبیات فارسی، او را بزرگترین مربی اهل هنر و پرورش ادب و ادیبان ایران در دربار مغول دانسته‌اند.

۱۰۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : پروین *Parvin*
نام خانوادگی : پیروانی *Perovani*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۴
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح انتقادی خوان الاخوان ناصر خسرو و آرای اجمالی فلسفه وی
؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

محقق مرکز مطالعات اسماعیلی در لندن ، انگلستان

۱-۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد قاسم (امین علی) *Name : .. M. Ghasim (Amin Ali)*
نام خانوادگی : دیاب *Surname : Daiyab*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۴ *Year of Graduation : 1975*
تابعیت : لبنان *Nationality : Lebanon*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح انتقادی کتاب روضة العارفين اثر ابو محمد علی بن عنایت الله بسطامی بایزیدی معروف به بایزید ثانی با مقدمه و توضیحات و فهرس ...
۸۴۷ ص ، به راهنمایی : مهدی محقق ، محمد تقی دانش پژوه و علی شیخ الاسلامی ، کتابنامه : ص ۸۴۲ - ۸۴۷
موضوع : ۱ . بایزید بسطامی ، علی بن عنایت الله ، روضة العارفين - تصحیح انتقادی ، ۲ . عرفان ،
۳ . عارفان - سرگذشتنامه

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

۲۹۷
/۸۲
ت ۸۷۸ د
پ . د . پ

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

؟

بایزید بسطامی ثانی، مؤلف کتاب روضةالعارفین، از علمای دولسانین دوره صفویه است.

بایزید در عهد شاه عباس کبیر می‌زیست، نزد حسین بن عبدالصمد عاملی (پدر شیخ بهائی) و عبدالله شوشتری (شهید ثالث) درس خواند و از معاصران شیخ بهائی و میرداماد بود. درباره احوال و آثار او در کتب اعلام و رجال نوشته‌های کمی موجود است. کتاب روضةالعارفین از گنجینه‌های ادب و عرفان فارسی است و ۴ نسخه خطی آن در کتابخانه‌های دنیا یافت می‌شود. موضوع آن عبارت است از تصوّف و اخلاق و در میان آثار قرن دهم هجری ممتاز بود و مشتمل بر یک دیباچه و نه باب و یک خاتمه است و هر بابی چند فصل دارد. تألیف آن در محرم الحرام سال ۹۹۴ هجری صورت گرفت. مبنای تصحیح آن، ۳ نسخه خطی است که معرفی آنها در مقدمه مصحح آمده است.

مقدمه مصحح، مشتمل بر احوال و آثار بایزید بسطامی، اوضاع عصری که وی در آن می‌زیسته، معرفی کتاب روضةالعارفین و بیان خصوصیات و نسخه‌های آن، همچنین روش تحقیق و چگونگی تصحیح کتاب است. پس از متن کامل تصحیح شده کتاب، تعلیقات و توضیحات کتاب و فهرستهای کاملی از موارد مختلف آمده است.

۱۰۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ویلیام *William*
نام خانوادگی : چیتیک *Chitick*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۴ *1975*
تابعیت : آمریکا *U.S.A*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح نقد النصوص فی شرح الفصوص از مولانا عبدالرحمن جامی با مقدمه و حواشی

ه. ۳۱۵ ص، به راهنمایی: حسین نصر، کتابنامه: ص ۳۱۰ - ۳۱۵

موضوع: ۱. عرفان، ۲. جامی، عبدالرحمن بن احمد ۸۱۷ - ۸۹۷، نقد و تفسیر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران

۲۹۷

/۸۳

ت ۸۹ چ

پ. د. .

◀ مسئولیت فعلی :

محقق و استاد زبان فارسی در دانشگاههای آمریکا

هدف پژوهش تصحیح متن نقد النصوص مولانا جامی است. کتاب نقدالنصوص فی شرح نقش الفصوص اثر عارف و شاعر نامی ایران مولانا عبدالرحمن جامی از کتابهای معتبر در عرفان نظری مکتب شیخ اکبر محیی‌الدین بن عربی است. این کتاب پرارزش در گسترش مکتب عرفانی خاص شیخ اکبر، یکی از مهمترین کتابها همواره به شمار می‌رفته و در اشاعه آن سهم خاصی داشته است.

نقدالنصوص شرحی بر نقش‌الفصوص ابن عربی است. شیخ اکبر از پرکارترین مؤلفان اسلامی بوده و ۹۰۰ کتاب و رساله به او نسبت داده‌اند. در میان این همه کتاب و رساله، کتاب فصوص‌الحکم به قول جامی «خاتم مصنفات وی است». زیرا در آن شیخ اکبر به بهترین وجه، نظریات و کشفیات و عقاید خود را خلاصه و بیان کرده است.

نقد نصوص فی شرح نقش الفصوص در رؤوس مطالب و اهم بحثهای مکتب شیخ، کتابی بی‌همتاست. به دنبال هر «فصی» از فصوص‌الحکم که شیخ در نقش الفصوص تلخیص کرده است، مولانا جامی بهترین و برگزیده‌ترین شرح‌ها و بیان‌های پیشینیان خود را در مکتب شیخ به صورت بسیار منظم، بر خواننده عرضه کرده است. نوشته‌های مختلف و متون متفرقی که جامی از آنها در این کتاب استفاده کرده بعضی به فارسی و بعضی به عربی است. در کتاب نقدالنصوص که جامی آن را سی‌وسه سال پیش از کتاب شرح فصوص نوشته، و نیز در کتب متعدد دیگری که بین این دو کتاب نوشته، مانند: لوايح و شرح رباعیات، درباره مطالب کتاب فصوص بحث‌های موضوعی مفصل عنوان کرده است.

نقدالنصوص از بعضی جهات، مخصوصاً از این حیث که می‌کوشد تا مطالب عرفانی را به تفصیل بیان کند، به شرح جندی و یا به برخی از کتب قونیوی شباهت دارد اما جامی توانسته است به قول خود او بهترین متون پیشینیان خود را «نقد» و

انتخاب کند و آنها را دنبال هم به صورت منطقی ترتیب بدهد. در تصحیح متن نقدالنصوص، ابتدا پنج نسخه در دست بود که هر یک از آنها در زمان حیات جامی نوشته شد. اهمیت نقدالنصوص در ادبیات فارسی در نظر اول در تشخیص و تلخیص زمینه فکری یکی از بزرگان نظم و نثر فارسی است. بدون تتبع در افکار عرفانی جامی و زمینه آن، که نقدالنصوص او بهترین شاهد و نمونه بارزی از آن است، حتی درک اشعار او آنطور که شایسته است، غیر ممکن می‌نماید. از نظر نثر فارسی هم این کتاب حایز اهمیت زیاد است. در آن بعضی از بهترین نمونه‌های بیان افکار عرفانی به شیوه ساده، فصیح و روان یافت می‌شود. مباحثی از قبیل زندگانی جامی، آثار جامی، افکار عرفانی جامی، جامی در سیر عرفان نظری و مکتب شیخ اکبر نیز در این رساله بررسی شده است.

۱۰۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : آیلا
نام خانوادگی : دامیراوغلی
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۵
تابعیت : ترکیه
Name : Ayla
Surname : Demiroklu
Year of Graduation : 1976
Nationality : Turkey

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تقدیم و تنقید و توضیحات کتاب حدائق السیر فی آداب الملوک نظام الدین یحیی بن صاعد بن احمد
۳۲۰ ص، به راهنمایی: جعفر شهیدی، کتابنامه، ص ۱۰۰ - ۱۸
موضوع: ۱. نثر فارسی - قرن ۷ - تاریخ و نقد، ۲. پادشاهی، ۳. اخلاق

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۸ فا ۸
/۸۳۱
ت ۶۹۷ د

◀ مسئولیت فعلی :

؟

گرچه بررسی و مقایسه مقدمه کتاب حدائق و اطلاعات تاریخی درباره نظام‌الدین احمد، نشان دهنده شباهت بسیاری میان آن دو است و به نظر یکی می‌آیند، ولی چند تفاوت مهم همانند اسامی و سیر تاریخی یافت می‌شود که اکتفا به این توضیحات مشکوک تا پیدایش منابع و مآخذ جدید، ضروری خواهد بود.

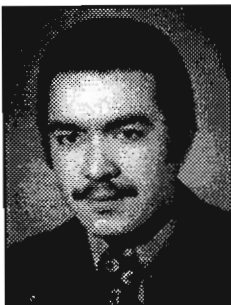
این کتاب، نمونه‌ای از متون اواخر قرن ۶ و اوایل قرن ۷ ه. و به نشر شیوای فارسی است. از آنجا که تا قرن ۷ ه. کتابهای بسیاری درباره سیرالملوک نگاشته شده، مؤلف این کتاب سرمشق‌های بسیاری داشته است. از نظر شکل، ترکیب و متون، شباهت بسیار به نصیحت‌الملوک غزالی دارد. محتوی آن، مانند تمام کتب اخلاقی پس از اسلام، عبارتند از قطعات گوناگون کوتاه و بلند از منابع مختلف و دستورات شرعی که برای تحصیل سعادت بشر لازم است.

در تمام فصول، مؤلف ابتدا متن عربی اخبار، احادیث و امثال را آورده و اجمال آن را گاه به صورت حاصل معنی تفسیر نموده است. آنگاه برای تحکیم موضوع، اشعار یا حکایاتی آورده و به هنگام پند و اندرز به آیات قرآنی و احادیث و امثال عربی استشهاد جسته است.

انتخاب حکایات طولانی همیشه موفقیت‌آمیز نیست و حکایات کوتاه نیز گویا بین خواص شایع بوده است. سبک آن مانند تمام سایر نوشته‌های قرن ۶ ه. است و استعمال صنایع و تکلفات صوری، سجع‌های مکرر، آوردن جمله‌های مترادف‌المعنی و مختلف‌الالفاظ، آوردن الفاظ و واژه‌های بی شمار عربی برای اظهار فضل، استشهاد به اشعار عربی و فارسی و تلمیحات و استدلال‌ات از قرآن کریم در جای جای آن دیده می‌شود.

صنایع بدیعی آن نیز صنایع معمول قرن ۶ ه. است، ولی صنعت سجع از همه بیشتر است. کاربرد جناس نیز بسیار است. اختصاصات املائی آن مربوط به قرن ۵

و ۶ هـ. است. نسخه منحصراً به فرد آن متعلق به کتابخانه سپهسالار تهران است. از آنجا که نسخه‌ای سالم، مصحح و معتبر به خط نسخ خوانا می‌باشد، تصحیح آن کم‌کار برده است. احادیث و اقوال بزرگان و اشعار عربی و فارسی، تا حدودی که در منابع و مأخذ به نظر رسیده، اشاره شده است. توضیحات مربوط به اسامی خاص و مطالب دیگر به متن اضافه شده‌اند. استعمالات کهنه و قابل توجه فهرست شده‌اند. برخی امثال و حکم، که منشأ و مبدأ آنها نامشخص است، در توضیحات آورده شده‌اند. فصل دوم رساله، مختص متن تصحیح شده و فصل سوم، مختص توضیحات و فهرست‌ها مشتمل بر آیات، احادیث اشعار فارسی، اشعار عربی، اقوال بزرگان عرب، اقوال بزرگان فارسی‌گوی، ترکیبات، لغات، جایها و مکان است.

۱-۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عبدالرحمن ناجی
نام خانوادگی : طوقماق
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۵
تابعیت : ترکیه
Name : Abdurrahman Naci
Surname : Tokmak
Year of Graduation : 1976
Nationality : Turkey

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح حال سلطان جم و تصحیح و تحلیل دیوان فارسی او
۲۸۸ ص ، به راهنمایی : دکتر سید جعفر شهیدی ، کتابنامه ۲۸۳ - ۸۸
موضوع : ۱ . سلطان جم - قرن ۹ ق . دیوان - نقد و تفسیر ، ۲ . شعر فارسی - ترکیه

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۳۳
ش ۸۹۷ ط
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه استانبول ، ترکیه

این بررسی دربارهٔ شرح حال سلطان جم و تصحیح و تحلیل دیوان فارسی او است.

سلطان جم، پسر سلطان محمد فاتح استانبول و نام و نسب وی نیز جم‌بن محمد مراد بن محمد بن بایزید بن اورخان بن عثمان است.

بیشتر منابع، سال تولد وی را ۸۶۴ نوشته‌اند. سلطان جم در کاخ سلطنتی سلطان محمد فاتح در بین دایه‌های شایسته‌ای، تا به سن چهار سالگی تربیت یافته و وقتی که به چهار سالگی رسید، طبق اصول تربیت شاهزادگان عثمانی به دست استادان سپرده شد تا به آموختن علم و ادب بپردازد.

پس از آن، وی طبق رسم محلی، به حکمرانی ایالت قسطنطینی منصوب گردید و آنجا به تحصیلات خود ادامه داد. جم در قسطنطینی ۴ سال ماند و در این میان مثنوی جمشید و خورشید سلمان ساوجی را به صورت نظم به ترکی ترجمه کرد و به پدرش تقدیم داشت.

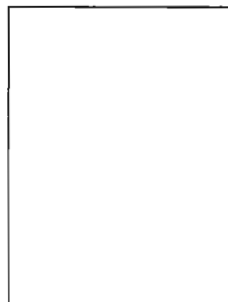
جم، به تازی شعر مستقلی ندارد ولی در آغاز مناجات و نعتی که به ترکی سروده، یکی دو بیت عربی آورده است. جم چون خود نیز شاعر بود و به ترکی و فارسی شعر می‌سرود دربارهٔ خود را به صورت یک محفل شعر او در آورده بود. آثار سلطان جم عبارتند از:

۱ - ترجمهٔ جمشید و خورشید، ۲ - تاریخ مراد دوم و محمد دوم ۳ - فال ریحان سلطان جم، ۴ - دیوان ترکی سلطان جم، ۵ - دیوان فارسی شامل قصیده، غزل و قطعه و تک بیت.

جم، در تمام اقسام شعر دست داشته و به اندازهٔ استعداد خود از عهدهٔ آنها برآمده است. اما هنرنمایی وی در غزل‌سرایی است. در لابلای اشعار وی شکایتی از گردش روزگار و ناکامی و اندوه زیاد به چشم می‌خورد. در اشعار سلطان جم فراز و نشیبی به

چشم می‌خورد و به کلمات و عباراتی برخورد می‌شود که وی تحت تأثیر زبان اصلی خود قرار گرفته و گاهی نیز کلمات و عباراتی از زبان ترکی عیناً ترجمه نموده است. وی در اشعارش آیات و احادیث، امثال، اشارات و کنایات بکار برده و از صنایع لفظی و معنوی استفاده فراوان کرده است.

۱-۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : زیب النساء *Name : Zaib - un - Nisa*
نام خانوادگی : سلطان علی *Surname : Sultan Ali*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۶ *Year of Graduation : 1977*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح انتقادی متن تذکرة مجمع النفائس سراج الدین علیخان آرزو
د ، ۵۹۶ ص ، ، به راهنمایی : ناصرالدین شاه حسینی ، کتابنامه : ص ۵۷۹ - ۵۹۶ و به صورت زیرنویس
موضوع : ۱ . آرزو ، سراج الدین علی بن حسام الدین ، ۱۱۰۱ - ۱۱۶۹ ، تذکرة مجمع النفائس - تصحیح انتقادی ،
۲ . شعر فارسی - پاکستان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۰۰۸
ت ۶۴۶ س
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد مدعو گروه اردو ، دانشکده زبانهای خارجی دانشگاه تهران

در سده دوازدهم هجری، زبان فارسی زبان رسمی دربار گورکانیان هند بود. این عصر، عصر طلایی تألیف کتب تاریخی و تذکره‌نویسی است.

تذکره مجمع النفائس، پس از «عرفات‌العاشقین» اوحدی و «خلاصة‌الشعار» کاشانی، از مفصل‌ترین تذکره‌های فارسی است. سراج‌الدین علی‌خان آرزو تراجم شعرا را نسبتاً اجمالی و منتخب کلامشان را مفصلاً در تذکره خود آورده است. عدم ضبط تاریخ‌ها و سنوات از ارزش تاریخی آن کاسته است. تراجم معاصران که قسمت اصیل و مهم تذکره است، به تفصیل بحث شده است.

آرزو در نوشتن شرح حال شعرا سعی نموده اطلاعات مهم زندگی ایشان را درج نماید. نظریات او در باب مقام و پایه شعر شاعران موجب امتیاز کتاب او در میان تذاکر دیگر شده است. او در ضمن نوشتن اشعار، پاره‌ای از اشعار را اصلاح کرده و آنچه را صایب می‌پنداشته، آورده است.

از نظر نقد ادبی، این تذکره از بهترین تذاکر فارسی به شمار می‌آید و تذکره‌نویسان دیگر آن را مد نظر قرار داده‌اند.

تصحیح متن تذکره با مقایسه چهار نسخه خطی صورت گرفته است. نسخ مربوطه عبارتند از: دو نسخه کتابخانه دانشگاه لاهور و موزه ملی کراچی و کتابخانه خدابخش پتنه. مبنای تصحیح نسخه کراچی است که کاملتر و قدیمی‌تر از سایر نسخ می‌باشد. روش تصحیح بدینگونه است که در رسم‌الخط نسخ تغییراتی چند داده شده است. کلمات جافتاده با مقایسه نسخ در متن آورده شده‌اند. از ذکر اغلاط املایی چشم‌پوشی شده است. اضافات در قلاب ذکر و کلمات نادرست و الحاقی مشخص شده‌اند.

۱۰۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : غلام نبی شاهد
نام خانوادگی : چوهدری
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۶
تابعیت : پاکستان
Name : Gulam Nabi Shahed
Surname : Chowdhary
Year of Graduation : 1977
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

روابط زبان های فارسی و پنجابی
پانزده، به راهنمایی: صادق کیا، جمال رضایی
موضوع: ۱. فارسی - واژه نامه ها - پنجابی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۳ فا ۴
۹۱ / ۴
۷۷ ج
پ . د

◀ مسئولیت فعلی :

؟

زبان فارسی زبانی آریایی است که پژوهشهایی چند دربارهٔ این زبان انجام گرفته است.

زبان پنجابی به خوبی پژوهش و ریشه‌یابی نشده و مشخص نیست ریشهٔ آن دراویدی است یا آریایی. از این رو، بررسی روابط دو زبان امری دشوار می‌نماید. زبان پنجابی، از یکسو بر اثر همسایگی با زبانهای آریایی و از سوی دیگر با همسایگی با زبانهای دراویدی تحت تأثیر هر دو گروه قرار گرفته است. این زبان از بزرگترین زبانهای محلی شبه قاره هند است.

همبستگی پنجابی با زبان فارسی بسیار زیاد است. این امر به دلیل داد و ستدهای فرهنگی، سیاسی و علمی دو سرزمین صورت گرفته است. از عهد سلطان محمود غزنوی زبان فارسی زبان رسمی پنجاب شد. خاندان پادشاهی گورکانیان هند از بنیان بزرگ زبان فارسی بوده‌اند.

با برچیده شدن زمامداری گورکانیان و شروع استعمار انگلستان، پنجاب تا مدت‌ها از سلطه انگلیس خارج بود و همچنان فارسی زبان رسمی آن دیار محسوب می‌شد. با تصرف پنجاب، زبان فارسی از این سرزمین رخت بربست. اما پیوندهای دو زبان همچنان پابرجای ماند.

نفوذ زبان وادبیات فارسی در زبان پنجابی را می‌توان با بررسی واژگان فارسی که در پنجابی بکار می‌رود، داستانهای ایرانی که به پنجاب راه یافته، متون ترجمه شده فارسی به پنجابی، ضرب‌المثل‌ها و اصطلاحات بکار رفته و تأثیر دستور زبان فارسی در پنجابی شناخت.

زبان پنجابی نیز بر زبان فارسی تأثیر گذاشته است. نفوذ زبان و ادبیات پنجابی در زبان فارسی نیز باگردآوری و بررسی واژگان پنجابی در فارسی، داستانها، ضرب‌المثلها و فولکلورهای پنجابی و فارسی که آمیختگی بسیاری دارند، شناخته می‌شود.

گویندگان و نویسندگان بسیاری در سرزمین پنجاب ظهور کرده‌اند که به دو زبان پنجابی و فارسی، کتابها و آثار ارزنده‌ای به جای گذاشته‌اند. این گویندگان و نویسندگان نامدار پنجابی در دو قسمت، از آغاز تا سده نوزدهم میلادی و دیگر، گویندگان و نویسندگان سده بیستم میلادی بررسی و معرفی شده‌اند.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : شریف النساء بیگم
 Name : ... Sharif - o - Nisa Bigum
 نام خانوادگی : انصاری
 Surname : Ansari
 سال اخذ مدرک : ۱۳۵۶
 Year of Graduation : 1977
 تابعیت : هندوستان
 Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح و تحشیه انتقادی حدائق السلاطین فی کلام الخوانین
 ۳۶۹، ۲ ص. مصور - به راهنمایی : ناصرالدین شاه حسینی ، کتابنامه : ۳۶۳ - ۳۶۹
 موضوع : ۱. علی بن طیفور ، قرن ۱۱ - حدایق السلاطین فی کلام الخوانین تصحیح انتقادی ، ۲. شاهان و فرمانروایان
 در ادبیات ، ۳. هند - تاریخ

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۰ فا ۸
 ۹۳۵۲ /
 ت ۸۸۵ الف
 پ ۰ د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد بازنشسته زبان فارسی دانشگاه عثمانیه ، هندوستان

سرزمین دکن در طول حیات سیاسی خود بارها دچار فترت شد، بارها مردم این سرزمین، دکن را از زیر استیلای مهاجران خارج نموده و قوم غالب را تحت نفوذ ادبی - اخلاقی خود قرار داده‌اند. از جمله این وقایع سقوط دولت بهمنیه است که پس از آن فرمانداریهای ۵ دودمان کوچک در این ناحیه تأسیس شدند. سرآمد این دودمانها، دودمان قطب شاهیه است.

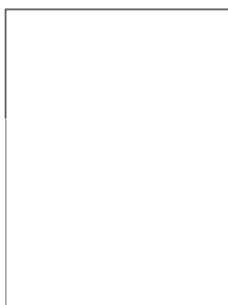
سهم خاندان قطب شاهیه در زمینه فرهنگ، تاریخ و ادبیات بسیار مهم است. دگرگونیها و انقلاب‌های بسیاری در عهد این خاندان به وقوع پیوسته است.

کتاب حدائق السلاطین از کتب نادر همین عهد است. نسخه خطی مزبور منحصر به فرد بوده و اثری بسیار ارزنده در زمینه تاریخ دکن و سراسر هندوستان و منطقه خاور میانه است. این اثر، در میان تألیف علی بن طیفور، جایگاه ویژه‌ای داشته و سرآمد سایر آثار وی است. حدایق تنها اثری است که برای مورخان دکن سودمند می‌باشد.

در این رساله، پس از بررسی زندگانی علی بن طیفور البسطامی، ذکری از معاصران و ممدوحان وی رفته است. از آثار اوست:

- ۱ - تحفه ملکی ، ۲ - تحفه قطبشاهی ، ۳ - شرح عوامل ، ۴ - انوارالتحقیق ،
- ۵ - رساله معصومیه ، ۶ - تحفة الغرائب ، ۷ - ترجمه مکارم الاخلاق طبرسی ،
- ۸ - گنج‌نامه در حل لغات شاهنامه ، ۹ - حدائق السلاطین فی کلام الخوانین.

کتاب حدائق او از مهمترین مدارک و سندهای تاریخی، سیاسی و اجتماعی دوره‌های معاصر به شمار می‌رود. سبک این اثر اوج سبک هندی یا نثر مصنوع است. نسخه نادر آن متعلق به کتابخانه سالارچنگ حیدرآباد است. نام کاتب آن مشخص نیست. تلفظ این نسخه مفرس است. در جاهایی که کلمه‌ای افتاده، کلمه مناسب در متن جایگزین شده است. مشخصات رسم الخط حدایق نیز در رساله آورده شده است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : رابرت جی *Robert J.*
نام خانوادگی : کروک *Krouk*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۷ *1978*
تابعیت : آمریکا *U.S.A*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

مقایسه قصص قرآن سورآبادی با کتاب مقدس

بیست ، ۲۲۴ ص . به راهنمایی : جعفر شهیدی ، کتابنامه : ص ۲۰۷ - ۲۲۴

موضوع : ۱ . قرآن و کتاب مقدس ، ۲ . قرآن ، قصه‌ها

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

۲۹۷

/۱۵۶

م ۴۸۱ ک

پ . د .

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

؟

این رساله، تحقیق درباره قصصی از قرآن مجید است که رنگ اسلامی محض ندارد. داستان‌گویی به این عنوان، تعداد داستان‌ها از نقطه نظر صورت اسلامی و کامل و پیوسته بودن آن در قرآن کم است. ولی اشارات و قصه‌های کوتاه متعدد مربوط به اشخاص مختلف در عهده‌های عتیق و جدید در آن موجود است. بنابراین، قرآن سندی ادبی و مدرکی در تاریخ ادبیات به شمار می‌آید.

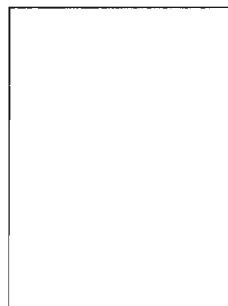
قرآن مجید نخستین اثر مهم به زبان عربی است که به صورت کتبی درآمده و در زمره ادبیات شفاهی قرار می‌گیرد. از آنجا که نقل این داستانها به منظور نتیجه‌گیری‌های اخلاقی بوده و مضمون این اشارات گاهی با صورت شفاهی رایج آن داستانها در محیط مجاز مغایرت دارد، از این لحاظ روش قرآن غالباً با روش کتاب مقدس فرق می‌کند.

کوشش مفسرانی چون سورآبادی، در جهت دریافت معنی داستانی این اشارات کوتاه بوده است. مقایسه و رابطه میان مواد و مطالب دو سطح ادبیات اسلامی یعنی قرآن مجید و تفسیر نمونه‌ای آن از ابوبکر عتیق سورآبادی با مواد و مطالب همانند و نظایر آن در ادبیات غیراسلامی که در درجه اول کتاب مقدس و سپس سایر نوشته‌های جهان باستان را شامل می‌شود، پی‌گیری سوابق ادبی قصص و بازسازی تاریخی آنها را ممکن می‌سازد.

در طول این مقایسه، صورت افسانه‌ای قصص در کتاب مقدس روشن می‌شود. قصص اشاره شده در قرآن، نماینده شکلی است که این داستانها پس از انتقال به مجاز و گذشت قرن‌ها به خود گرفته‌اند. قسمت اصلی این تحقیقات، مطالعه تک‌تک داستانهاست که با چند استثنا از ترتیب تاریخی سنتی، چنانکه در کتاب مقدس عرضه

گشته، پیروی شده است. قصص در دو بخش تنظیم شده‌اند. الف) از آفرینش تا سیل، که دربردارنده داستانهای آفرینش، آدم، ادریس، هاروت و ماروت، نوح و طوفان نوح است. ب) پیغمبران پیشین، که دربردارنده هلاکت قوم هود و صالح و قوم ثمود می‌باشد.

۱۱۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عبدالله *Abdullah*
نام خانوادگی : خالدی *Khaledi*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۷ *Year of Graduation : 1978*
تابعیت : لبنان *Nationality : Lebanon*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شرح احوال و آثار امام ابو عبدالله حارث بن اسد محاسبی متوفی به سال ۲۴۳ هـ . ق با ترجمه
ملخص از کتاب نفیس الرعاية لحقوق الله
استاد راهنما : دکتر حسن مینوچهر ، ۲۸۴ ص ، کتابنامه : ص . ۲۷۵
موضوع : ۱ . الحارث المحاسبی ، ۱۶۵ - ۲۴۳ ق . نقد و تفسیر ، ۲ . نقوف

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۸۲
ش ۱۹۵ خ
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان و ادبیات فارسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه لبنان

در این تحقیق، راجع به تصوّف و عرفان بحث شده و در چهار فصل پیرامون امام محاسبی، ولادت، تحصیلات، شرح حال و شرایط زمانی و در افتادن اهل مذاهب و فرقه‌های دیگر و توجه دانشمندان به وی و آثار اوست. فصل اوّل مربوط به مذهب محاسبی در فروع فقه است. اینکه چگونه محاسبی راه عرفان را برگزیده در دوران تحصیلی یا پس از آن با مشکلی روبرو شد و در راه نجات و آخرت تردید داشت. در آن روزگار علما چندین فرقه و مکتب گرایش داشتند. سپس تحقیق در مورد امامت محاسبی و استادان و شاگردان در روزگار خودش و شیوه نگارش محاسبی و کتابهایی که درباره دین تألیف کرده، آمده است که عبارتند از: ماحیث العقل و فهم القرآن.

محاسبی به دو روش به کار خود ادامه داد. ابتدا از یک جهت به نصّ قرآن یا حدیث پیغمبر احترام فراوانی قایل بود و از سوی دیگر به علم منطقی چون معتزله، که آن را به خود اختصاص داده بود، متوسل می‌شد. به این روش تازه، محاسبی توانست معتزله را منهزم سازد. بنابراین، معتزله به جنگ با محاسبی پرداختند ولی او بر ایشان فایق آمد. اهل حدیث از او دفاع کردند، زیرا، طریقت مورد قبول آنان واقع نشد و به افکار و نظریات وی نظر خوبی نداشتند. این تحقیق در حوزه معین و مشخص مباحث آن در زمینه تصوّف، عرفان و کلام است.

در پژوهش حاضر، چنین آمده که مسلمانان تا سه قرن نخستین که پیغمبر اسلام بر خجستگی آن دوره گواهی داده، (خیرالقرون قرنی تم الذین یلونهم، تم الذین یلونهم) همگی دست در کار جهاد داشتند، مال خویشان را به خدا فروخته بودند و جهان با تمام زینت و زیبایا ایشان را به خود فریفته نکرده بود و لذا دشمنان اسلام ایشان را به عنوان (راهبان شب و سواران روز) می‌نامیدند، به جز عده‌ای که از این راه نرفتند، البته اثری در وضع عمومی نداشتند. به همین حال تا دوران پیروان پیغمبر و سپس پیروان آنان دوام یافت. در این جا وضع دگرگون شده، کار ناپسند، پسندیده و

کارهای ناروا روا گشت. آن گروهی کوچک که طعم ایمان را چشیده بودند به حال خود در شهرهای مختلف باقی ماندند و دلهایشان همچنان به نور ایمان می درخشید. اینها به دعوت مردم به روش گذشتگان پرداختند و نفس خویش را به این کار ملزم ساخته و با کسانی که طوق هوای نفسانی را بر گردن جان انداخته از راه راست و شیوه حق روی گردانده بودند، به ستیز برخاستند. این گروه نظر به پرهیزکاریشان در برابر عوامل فساد و بدی، همگان جامعه پارسایان، عابدان و تارکان نامیده می شود. چون آشفتگی ها و اختلافات فکری و چند دستگی در آرا و عقاید آنان پدید آمد، نام جدید صوفیه بر این گروه نهاده شد.

۱۱۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نذر حسین Nazr Hussain
نام خانوادگی : چوهدری Chowdhary
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۸
تابعیت : پاکستان Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح ثواقب المناقب

۲. ج ، به راهنمایی : ناصرالدین ، شاه حسینی ، خلیل خطیب رهبر و اسماعیل حاکمی
موضوع : ۱. قادریه ، ۲. عارفان - سرگذشتنامه ، ۳. نثر فارسی - قرن ۱۲ - تاریخ و نقد ، ۴. کنجاهی ، محمد ماه ، قرن
۱۲ - نقد و تفسیر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۳۹۷
/۸۸۳
ت ۷۷ ج
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد متوفی زبان فارسی پاکستان

سلسله قادریه که در میان سلسله‌های عرفانی و تصوّف حایز اهمیت است، در اصل از ایران و سپس از کشور عراق توسط شیخ عبدالقادر جیلانی یا گیلانی شروع شد و به زودی در تمام دنیای اسلام گسترش یافت. وی در رمضان ۴۷۰ ه. ق در گیلان ولادت و در ربیع‌الاول ۵۶۱ ه. وفات یافت و در مدرسه باب‌الزوج بغداد مدفون است.

در این رساله، ۱۱ تن از خلفای وی معرفی شده‌اند. نخستین خلفای سلسله قادری که به هندوستان آمدند: ۱ - سید عون بن لعلی قاسم علوی قادری و ۲ - سید احمد بن سید زین‌العابدین بن سید عمر بوده‌اند. رابطه سلسله نوشاهیه و قادریه و خلافت نوشه گنج بخش بررسی شده است. شاخه‌های سلسله قادریه به ترتیب سال و نامهای این سلسله‌ها و نام مراکز مشهور سلسله‌های قادریه در پاکستان و هند ذکر شده است.

استاد شیخ محمد ماه کنجاهی متخلّص به صداقت، با بزرگان و عرفای خاندان نوشاهی الفت و وابستگی داشت. نظر تذکره نگاران در استادی وی در شعر آورده شده است. وی آثار بسیاری به نظم و نثر داشت. وفات او در سال ۱۱۴۸ ه. ق اتفاق افتاد و مدفن او به درستی مشخص نمی‌باشد. از آثار مهم او که وی را به شهرت رساند، اثر ارزنده ادبی و صنعتی او «ثواقب المناقب» است.

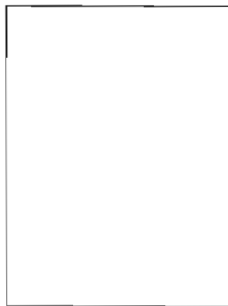
ظاهراً کتاب ثواقب المناقب بر اساس رساله‌الاعجاز تألیف شد، زیرا موضوع آنها هماهنگی دارد. در تمام جملات و عبارات ثواقب به حداکثر و احسن از صنایع بدیعی و علوم و فنون استفاده شده است.

براساس تحقیق استاد سید شرافت نوشاهی، ۱۲ نسخه خطی از آن موجود بوده است. نام، احوال و آثار بسیاری از بزرگان سلسله نوشاهی در ثواقب آمده، که ۲۶ نفر از آنها در رساله ذکر شده‌اند. همچنین نام، احوال و آثار مریدان حضرت نوشه گنج‌بخش در ثواقب آمده که در رساله به ترتیب حروف تهجی ذکر شده‌اند. رساله‌الاعجاز و کتاب

ثواقب با یکدیگر مورد مقایسه قرار گرفته‌اند. کتاب ثواقب که موضوع آن تصوف و عرفان و نمونه نثر سبک هندی است، بر مبنای نسخه شرافت نوشاهی و با مقابله با نسخ کتابخانه دانشگاه پیشاور و کاتب غلام رسول تصحیح شده است.

آیات قرآن در ذیل صفحات و احادیث و اخبار، اشعار متن، لغات مشکل و نوادر متن، اصطلاحات عرفانی، اعلام، کتب و جایه‌های غیرمعروف در تعلیقات آورده شده‌اند. سلسله نوشاهی به ترتیب عروجی و شجره نسب حضرت نوشه گنج بخش آمده است.

۱۱۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : فرحت Name : Farhat
نام خانوادگی : ناز Surname : Naz
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۸ Year of Graduation : 1979
تابعیت : ؟ Nationality : ؟

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح و بررسی انتقادی نورالهدایة و مصدر الولاية نصیب الدین رضا
۸۲۰ ص ، به راهنمایی : مهدی محقق ، ناصرالدین شاه حسینی ، خلیل خطیب رهبر ، کتابنامه : ص ۸۱۲ - ۸۲۰
موضوع : ۱. مجیب الدین تبریزی ، رضا ، ۱۰۷۵ ق ، نورالهدایة و مصدر الولاية - تصحیح انتقادی ، ۲. ذهبیه

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۸۷۷
ت ۱۵۱ ن
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

هدف پژوهش، تصحیح و بررسی انتقادی نورالهدایه و مصدرالولایه نجیب‌الدین رضا است. نورالهدایه کتابی است ارزنده در علم سلوک و معرفت، و در آن منازل و مدارج سلوک با دقایق و نکات لازمه درج گردیده است. نجیب‌الدین با آمیختن مسایل عرفانی و دینی به این کتاب رنگ تازه‌ای بخشید و از این لحاظ مهمترین خدمت را به عالم مکارم اخلاق اسلامی کرده و می‌خواهد راهنمایی کند که توشه راه چیست و انبیاء عظام و اولیاء والامقام چه دستورات نفیسی برای زاد سفر آخرت فرموده‌اند. علاوه بر توجه به معنی و حقیقت از حیث ظاهر لفظ هم آراسته و پیراسته است. در این بررسی، اوضاع سیاسی و ادبی روزگار نجیب‌الدین، شرح زندگانی و افکار و عقاید وی، مختصری درباره سلسله ذهبیه، نجیب‌الدین و تصوف، آثار منظوم و منثور وی، بررسی نورالهدایه و مصدرالولایه، ارزش نورالهدایه، اختصاصات دستوری و اسلوب نگارش کتاب ذکر شده است.

متن نورالهدایه و مصدرالولایه شامل یک مقدمه و هفت اصل و خاتمه است، که هر اصل چند فصل دارد و مجموعاً ۳۳ فصل می‌شود. در مقدمه، نسب‌نامه سلاطین صفویه را به شعر سروده است. نجیب در اصل چهارم فصل پنجم به بیان تحقیق معاد جسمانی و روحانی پرداخته است. اصل هفتم، مفصل‌ترین اصل کتاب است و در آن بیست و هشت فصل است و در برگیرنده اصول عقاید عرفانی است. در ضمن ضرورت به ترتیب پیر کامل و صفاتی که برای مربی کامل لازم است و همچنین در بیان حال صوفیان، صورت ظاهر و شیخی به طریق لاف و دعوای باطل و ضرر آن نیز نگارش یافته است.

نورالهدایه از نظر مطالب و محتویات کتاب دقیقی است و در آن هر اصل و فصل به جای خود قرار گرفته، در ضمن هر اصل به اصل ماقبل و هر فصل به اصل خودش پیوستگی دارد. هر گفتار تازه را به کلمات ندا مثلاً ای عزیز، ایهاالخوان، ای طالب راه

و غیره شروع می‌کند و بیشتر حالت پند و نصیحت دارد. در هر اصل و فصل عقاید و افکار عرفانی را با آیاتی از قرآن و احادیث، از پیغمبر و ائمه اطهار با دلایل محکم شرح می‌دهد و گاه رنگ شعر نیز می‌بخشد و سرانجام فصل را به درود بر پیغمبر و آل او و یا به یک جمله دعائیة عربی پایان می‌دهد. بنای تصحیح این کتاب بر سه نسخه از نورالهدایة است و نسخه اساس، دست‌نویسی است که در کتابخانه مجلس شورای اسلامی است و کهن‌ترین نسخه مؤرخ موجود از نورالهدایة است. شیوة انشای این کتاب بسیار ساده و بی‌پیرایه است و این سادگی گاهی به حدی است که از سطح گفتگو و محاوره مردم آن عصر تجاوز نمی‌کند اما در بعضی از موارد، روش آن متکلفانه است و صنعت سجع بکار برده شده است.

۱۱۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد *Name : Mohammad*
نام خانوادگی : مقبول دار *Surname : Maqbool Dar*
سال اخذ مدرک : ۱۳۵۹ *Year of Graduation : 1980*
تابعیت : هندوستان (کشمیر) *Nationality : India (Keshmir)*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

احوال و آثار محسن مانی کشمیری

؟

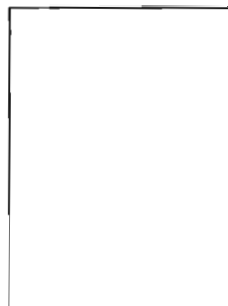
◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

مجری برنامه کشمیری رادیو دهلی ، هندوستان

۱۱۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : هادی *Hadi*
نام خانوادگی : اونا *Onal*
سال اخذ مدرک : ۱۳۶۱ *1982*
تابعیت : ترکیه *Turkey*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شهنانه سلیم خان (دوم) عثمانی ، تألیف لقمان بن حسین عاشوری الاورموی
و ، ۵۴۲ ص . به راهنمایی : جعفر سجادی ، کتابنامه ص ، ۵۳۷ - ۵۴۲

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۴
ش ۹۳۹ الف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

لقمان بن سید حسین عاشوری الاورموی نویسنده کتاب شهنامه سلیم خان (دوم) در زمان سلطان سلیم خان دوم و سلطان مراد سوم به شهنامه نویسی مشغول شد و در سال ۱۰۱۰ هجری در استانبول درگذشت.

موضوع این شهنامه، حوادثی است که در زمان سلطان سلیم خان (از آغاز سلطنت تا وفات او) روی داد و این اثر به زبان فارسی و مثل شاهنامه فردوسی به نظم درآمده است.

لغات مشکل فارسی، نادر، امثال و حکم معنی شده و نیز لغات و ترکیبات عربی و ترکی ترجمه شده است.

این کتاب از لحاظ موضوع در دو جهت تقسیم می شود: یکی رزمی و دیگری بزمی.

کتاب شهنامه سلیم خان به گونه ای کارنامه سلیم خان، خاطره کارها و لشکرکشیها و رشادتهای او را نمایان می سازد و نیز نمونه ای است از زبان و ادبیات فارسی در سرزمین آسیای صغیر (ترکیه کنونی).

این کتاب از سه جهت ارزش دارد: ۱ - به عنوان منبع تاریخی عثمانی، ۲ - به عنوان متن و منظومه ادبی فارسی ۳ - دارای ۴۴ مینیاتور است و از لحاظ تزیینات بهترین نمونه تزیین آن زمان است.

ارزش و اهمیت کتاب از لحاظ تاریخی، سیاسی، اجتماعی و ادبی شامل این موارد است:

- ۱ - داشتن تلمیحات و اشارات قرآنی و احادیث نبوی، ۲ - این کتاب نمونه ای است از زبان و ادبیات فارسی در سرزمین آسیای صغیر، ۳ - اطلاع از اوضاع اجتماعی و سیاسی زمان مؤلف و آشنائی با رجال آن دوره، ۴ - جلوگیری از فراموش شدن فرهنگ باستانی ترک، ۵ - دادن اطلاعاتی پیرامون سپاه قزلباش، ۶ - روشن شدن

گوشه‌هایی از تاریخ حیات سلطان سلیم‌خان عثمانی، ۷ - این کتاب مثل شاهنامه فردوسی در حد خود دارای اهمیت و ارزش بسیار است. این کتاب، به گونه‌ای کارنامه سلیم‌خان، خاطره کارها و لشکرکشیها و رشادتهای او را می‌نماید.

۱۱۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : غلام Name : Gholam
نام خانوادگی : محمد Surname : Mohammad
سال اخذ مدرک : ۱۳۶۱ Year of Graduation : 1982
تابعیت : هندوستان Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

لشکرکشی نادر شاه به هند، تصحیح جواهر صمصام ، تألیف محمد حسن صدیقی بجنوری اودی
استادان راهنما : دکتر اسماعیل رضوانی ، دکتر اسماعیل حاکمی ، دکتر باستانی پاریزی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

بخش دانشجویان خارجی ، دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران ؟

◀ مسئولیت فعلی :

کارشناس و محقق کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران

کتاب جوهر صمصام، اثر محمد حسن صدیقی کجواودی بجنوردی فرزند حنیف، تاریخ مُغلّی است از رویداد لشکرکشی نادرشاه به هند، و یکی از جانشینان اورنگ زیب (۱۰۶۹ - ۱۱۱۸) در ۱۱۵۳ ه. ق که به درخواست شیخ علاءالدین، از دوستان امیرالامراء صمصام الدوله خان دوران، نوشته شده است.

آغاز آن در برگیرنده حمدی است که آفریننده را سزد، آفریده را چه یارا.

تمام نوشته‌ها را در سه بخش می‌شود تقسیم کرد، به این ترتیب:

بخش اول دارای مطالب ذیل است: آغاز کتاب با حمد باری تعالی، لشکرکشی نادر، کشتار دهلی، به درخواست شیخ علاءالدین رفیق صمصام الدوله، برگشت کوچ نادر از دهلی ۷ صفر ۱۱۵۲ هجری قمری .

بخش دوم مطالب ذیل را در بر می‌گیرد: وفات اورنگ زیب، سلطنت قطب‌الدین محمد معظم بهادرشاه و جنگ بین پسران، جلوس و وفات فرخ سیر، اعلان جنگ دادن رفیع الدوله، کشته شدن سید حسین علی‌خان، و زوال سید عبدالله‌خان قطب‌الملک، ظاهر شدن محمدشاه.

بخش سوم: در بخش آخر کتاب مدح شاه بدر عالم و دعا و مناجات در نثر و نظم، تاریخ نویسی انشانگاری این کتاب ۱۱۵۳ ه. ق در قالب شعر و پایان کتاب است.

نسخه‌های خطی استفاده شده در این پایان‌نامه به شرح ذیل است:

- ۱ - "جوهر صمصام" از دانشگاه کمبریج . (براون ۳۶۴ ذیل، کالج کینز ۱۳۲) انگلستان.
- ۲ - "جوهر صمصام" موزه بریتانیا، ۱۸۹۸ م . (اساس قرار داده شده) انگلستان.
- ۳ - "جوهر صمصام" انجمن ترقی اردو، کراچی، پاکستان.
- ۴ - "جوهر صمصام" انجمن آسیائی بنگال، کلکته، هندوستان.

۱۱۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : Ram رام
نام خانوادگی : Katara کاتارا
سال اخذ مدرک : ۱۳۶۱
تابعیت : India هندوستان
Year of Graduation : 1982

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح مینکا و منوهر ، تألیف ماد هوداس ناگر گجراتی
۷۸۲ ص . استادان راهنما : دکتر مهدی محقق ، دکتر شاه حسینی ، دکتر حاکمی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

گروه تاریخ دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

تاجر شرکت صادرات و واردات در ایران

داستان پرهیجان مینکا و منوهر را ماد هوداس ناگر گجراتی، که در قرن یازدهم در احمدآباد می‌زیست، در سال ۱۰۹۸ م. تألیف کرده است.

این رساله، شامل یک پیشگفتار، یک مقدمه و تصحیح متن کتاب است که شامل موارد ذیل می‌باشد: مقدمه بر مینکا و منوهر که حالت کلی داستان گفته شده است. مأخذ مینکا و منوهر که در آن از نسخه‌ها و کتابهایی که به این کتاب و نویسنده آن اشاره شده، نام می‌برد. ولادت ماد هوداس، اوضاع سیاسی هند، اوضاع سیاسی و ادبی گجرات در زمان تألیف کتاب، اوضاع ادبی تا زمان اکبرشاه، اوضاع ادبی بعد از اکبر شاه تا اورنگ زیب، اوضاع ادبی عهد اورنگ زیب، خصوصیات ادبی و نثر فارسی در دوره مغول و عهد صفوی هند و داستان‌نویسی در هند.

علت تألیف و کیفیت تدوین: مینکا و منوهر از نظر مطالب غنی، کتاب دقیقی است شامل مقدمه و ۳۲ عنوان و ۴۶ حکایت و یک خاتمه. این کتاب بیشتر جنبه پند و نصیحت دارد.

ارزش و اهمیت کتاب: در رساله به ۲۰ مورد از ارزش کتاب اشاره شده است از جمله: احیا کردن نسخه خطی، معلومات تازه برای اصل مطالعه، اینکه کتاب رنگ مذهبی دارد و سایر موارد.

شیوه نگارش: در رساله به ۲۱ مورد اشاره شده است از جمله کتاب به خط نستعلیق شکسته بسیار ساده و بی‌پیرایه نوشته شده، تخفیف تشدید، جمع در جمع، مثل سرایان، جمع مکسر بکار بردن و غیره.

شیوه کتابت و تصحیح: در این مبحث نیز به ۱۴ مورد اشاره شده است. نسخه‌شناسی: در این مبحث نسخه‌هایی را که نگارنده مورد استفاده قرار داده، آورده است.

در این رساله بعد از مقدمه، تصحیح متن کتاب به طور کامل آمده که به حکایت‌های زیادی تقسیم شده است.

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ميشل *Michel*
 نام خانوادگی : کویی پرس *Cuypers*
 سال اخذ مدرک : ۱۳۶۲ *1983*
 تابعیت : هلند *The Netherlands*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

پیدایش و ساخت نخستین داستانهای کوتاه جمالزاده
 ج ، ۳۱۸ ص ، به راهنمایی : محمد رضا شفیعی کدکنی ، کتابنامه : ص ۳۱۰ - ۳۱۸
 موضوع : ۱. جمالزاده ، محمد علی ، ۱۲۷۴ - افسانه‌ها و قصه‌ها ، ۲. داستانهای کوتاه فارسی - قرن ۱۴ - نقد و تفسیر

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
 ۳ فا ۸
 ۱۶۲
 پ ۳۴۵ پ
 . د . پ

◀ مسئولیت فعلی :

محقق زبان فارسی در انگلستان

این بررسی شامل یک مقدمه و ده فصل دربارهٔ پیدایش و ساخت نخستین داستانهای کوتاه جمالزاده است.

در فصل اول، طرحی از زندگی جمالزاده بررسی شده و در فصل‌های بعد، داستانهای جمالزاده از قبیل دوستی خاله خرسه، فارسی شکر است، درد دل ملاقربانعلی، رجل سیاسی، ویلان‌الدوله و بیله دیگ بیله چغندر مورد بررسی قرار گرفته است. با «یکی بود و یکی نبود» جمالزاده، یکی از مهمترین حوادث تاریخ ادبیات ایران اتفاق افتاده است. این رویداد به کارگرفتن آگاهانه تکنیک داستان‌نویسی اروپائی در نثر فارسی بود، یک انقلاب ادبی واقعی که بلافاصله جمالزاده را به عنوان پیشوای رمان‌نویسی فارسی بلندآوازه کرد.

جمالزاده از نخستین قصه‌خود دیدار نیمه‌شب، و آنگاه در تمامی مجموعه «یکی بود و یکی نبود» ساختار داستان کوتاه دسیسه‌ای همراه با اثر پایانی نامنتظر را به کار گرفته است. او این شکل روایی غربی را به ادبیات فارسی وارد کرده، و به این دلیل باید به عنوان پدر داستان کوتاه جدید در زبان فارسی شناخته شود.

سبک واقع‌گرایانه، طنزآمیز و دراماتیکی که جمالزاده، به اندازه‌های گوناگون و با موفقیت کامل به آن روی آورده در شخص دهخدا پیشاهنگی درخشان دارد.

جمالزاده در زیر پوشش شکل‌هایی که مستقیماً یا به صورت غیرمستقیم از قرن نوزدهم اروپا به عاریت گرفته شده، اغلب دانسته یا ندانسته برخی ساختارهای روایی موروثی را که در ژرفای کهن شرق قرار دارد، به کار می‌برد؛ ساختار حکایت اخلاقی و مقامه.

علاقه‌ای که نویسنده به زبان نشان می‌دهد، و توجه آموزگارانه‌ای که همواره به آن دارد، او را از مقصود آغازین یک نویسندهٔ دموکراتیک که باید همه فهم باشد، دور می‌کند و ظاهراً برخلاف انتظار به سوی نویسندگان مقامه، یعنی شکلی که جمالزاده

می‌بایستی قاعده‌تاً سبک آنرا مردود شمارد، می‌کشاند. با این همه راه‌گشای داستان‌نویسهای ایرانی قرن بیستم، جمالزاده بود که با بهره‌گیری از میراث ادبی گذشته، اثری عمیقاً نو و ابتکاری آفرید.

۱۲۰

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : امین نعیم
نام خانوادگی : مسلم محمد
سال اخذ مدرک : ۱۳۶۵
تابعیت : مصر
Name : Amin Naim
Surname : Moslem Mohammad
Year of Graduation : 1986
Nationality : Egypt

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح متن الجانِب الغربی فی حل مشکلات ابن عربی
۵۸۴ ص ، به راهنمایی : محسن جهانگیری ، کتابنامه : بصورت زیر نویس
موضوع : ۱ . ابن العربی ، محمد بن علی ۵۶۰ - ۶۳۸ ق - عرفان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۸۹۳۴
ت ۵۵۸ م
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

؟

هدف پژوهش تصحیح متن الجانب الغربی فی حل مشکلات ابن عربی است. نسخه الجانب الغربی فی حل مشکلات ابن عربی، در آغاز قرن دهم هجری به رشته تحریر درآمد. نویسنده نسخه به نام محمدابن مظفرالدین محمدابن حمیدالدین عبدالله و گاهی نام وی محمدابن محمدابن حمیدالدین ذکر گردیده که به احتمال قوی وی از هرات و خراسان بزرگ بود، چرا که خود وی از مریدان جامی بوده است. وفات وی در سال ۹۲۶ ذکر گردید.

متن وی در بین آثار فراوانی جای گرفته و این اثر از اندیشه شیخ محیی الدین دفاع می‌کند. پس از رحلت شیخ اکبر از عالم فانی در نیمه اول قرن هفتم، گروهی به افراط از وی دفاع نمودند و مبالغه کردند و گروهی دیگر وی را تکفیر نمودند و اندیشه وی را مخرب شمردند. بلکه وحدت وجود در نظر ایشان به حدی رسید که حدود شرع را لغو می‌کند.

گروهی دیگر به اندیشه شیخ محیی الدین اهمیت دادند و محتوای آن را برای جامعه تجزیه و تحلیل کردند. علی‌رغم سیر تحوّل زبان در آغاز عصر صفوی، سبک مصنوع و متکلف بسیار حاکم بود، ولی در آثار عرفانی علی‌رغم عبارت آهنگین و مسجع عنایت به مطالب و محتوای تحقیق غلبه کرد. در این مدت، همین پدیده محسوس است و علی‌رغم اینکه گاهی عبارات و کلمات عربی فراوان بکار برده می‌شود ولی متن خوانا و به سبک نسبتاً مطبوع نگاشته شد. برگزیده‌هایی از آثار شیخ اکبر (اخشیجها در زندگی و در شناخت رموز عالم سفلی) و ذکر اعتراضها به وی، بررسی شده است.

۱۲۱

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : امت الرفیق *Ummat - ul - Rafiq*
نام خانوادگی : ظفرالله خان *Zafar - ul - Allah Khan*
سال اخذ مدرک : ۱۳۶۲ *Year of Graduation : 1983*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح و تحشیه انتقادی پادشاهنامه یا شاه جهان نامه ، تألیف محمد امین (امینای قزوینی)
ج ۲ ، به راهنمایی : ناصرالدین شاه حسینی ، محمد اسماعیل رضوانی ، حسن سادات ناصری و اسماعیل حاکمی ،
کتابنامه : ج ۲۰ ، ص ۸۳۶ - ۸۴۵
موضوع : ۱ . امین ، محمد (امینای قزوینی) پادشاهنامه - تصحیح انتقادی ، ۲ . شاه جهان ، پادشاه هند ،
۱۰۳۷ - ۱۰۶۸ ق سرگذشتنامه ، ۳ . هند - تاریخ - مغول و ایلخانیان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۹۵۴
/۰۴
ت ۴۴ ظ
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه لائل پور ، پاکستان

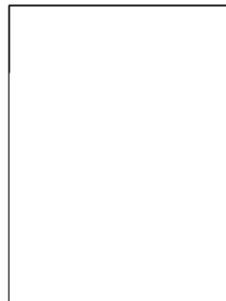
هدف پژوهش، تصحیح و تحشیه انتقادی پادشاهنامه یا شاهجهان‌نامه تألیف محمد امین (امینای) قزوینی است. کتاب مذکور از لحاظ تاریخی، ادبی، سیاسی، اجتماعی و جغرافیایی دارای ارزش و اهمیت زیادی است و مصنف کتاب به آن، صورت یک دایرةالمعارف پاکستان و هند بخشید. از دهلی و آگره آغاز کرده تا به پیشاور و کشمیر (پاکستان) رسیده است.

از لحاظ سیاسی و اجتماعی قزوینی توضیح داده که روابط شاهجهان پادشاه با ایران چطور بوده و در ضمن شرح رسوم و اطوار آن دوره را بیان کرده و مثل بیهقی دیانت بیان را حفظ کرده است. از لحاظ عنوان کردن تاریخ هند و پاکستان و ایران با اهمیت است. این کتاب به سبک ساده نگارش یافته و کمتر آثار نثر مصنوع و متکلف در آن به چشم می‌خورد. سلاطین مغیله همیشه شوق علم تاریخ داشتند و اکثر آنان خود وقایع عهدشان را نوشته‌اند و بعضی این خدمت را به منشیان بلاغت شعار می‌سپرده‌اند.

مهمترین مختصات ادبی آن به قرار زیر است:

- ۱ - استعمال وجه وصفی، ۲ - جمله‌های کوتاه و فصیح، ۳ - تقدیم صفت بر موصوف، ۴ - استعمال لغات هندی، اردو، سنسکریت، ترکی و ترکیب پنجابی و فارسی، ۵ - بکاربردن صنایع ادبی از قبیل تلمیح، تناسب، تضاد، سجع، ایهام، تشبیه، استشهاد به آیات قرآن، ۶ - استعمال الفاظ عربی، ۷ - استعمال اشعار در عبارت، ۸ - استعمال ضرب‌المثل و محاوره. مختصری از سوانح محمد امین (امینای) قزوینی بن ابوالحسن قزوینی شرح داده شد. کتابهایی که بعد از پادشاهنامه قزوینی و آنهایی که در تقلید او نوشته شده، نیز بیان شده است.

۱۲۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : میرغزن خان *Name : Mir Ghazan Khan*
نام خانوادگی : ختک *Surname : Khatah*
سال اخذ مدرک : ۱۳۶۴ *Year of Graduation : 1985*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شعر فارسی در ایالت سرحد شمال غربی پاکستان

د، ۲۹۵ ص، به راهنمایی: اسماعیل حاکمی، کتابنامه ص ۲۸۵ - ۲۹۵

موضوع: ۱. شاعران پاکستان (فارسی زبان)، ۲. شعر پاکستان - تأثیر فارسی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران

۱ فا ۸

۰۰۹ /

ش ۳۳۴ خ

پ ۵۰۰

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه پیشاور، پاکستان

هدف پژوهش، بررسی شعر فارسی در ایالت سرحد شمال غربی پاکستان است. برای تبیین و معرفی شعر فارسی در ایالت سرحد شمال غربی پاکستان از وضع جغرافیایی و سوابق تاریخی و نیز جریانهای سیاسی این منطقه سخن گفته شده است. مردمان ایالت سرحد که به نام پشتون یا پختون، افغان و یا پتان خوانده می‌شوند، زبان پشتو تکلم می‌کنند. اما زبان فارسی خود مقام خاص دارد. شعرای معروف پشتو آن را زبان علم و ادب دانسته و به آموزش و تدریس آن مفاخرت و مباهات داشته‌اند. اثرات ایرانی و نفوذ زبان فارسی در ایالت سرحد، واژه‌های مشترک فارسی و پشتو، تأثیر شعر فارسی در شعر پشتو و سبک شعر شعرای ایالت سرحد بررسی شده است.

در مبحث شعرای فارسی‌گوی ایالت سرحد، شرح احوال، سبک منتخبی از اشعار هر یک ذکر شده است. شعرای مذکور عبارتند از: خوشحال خان ختک، کریم دارنبگش، اشرف خان هجری، عبدالقادر خان ختک، مصری خان گگیانی، معزالله خان، مهمند افغان شاکر، میان نعیم، دیوان راجا بابا، قاسم علی خان افریدی، کامگار خان ختک، سید احمد ادیب پیشاوری صفی‌الله، ارباب عبدالرحیم، محمد علی غریب، حمیدالله حمید، میرزا دلاور خان بیدل، محمدزمان خان ختک، سید جگر کاظمی، قاضی محمد عم قضاو وحی، جعفر علی جعفری، رعنا کاظمی، میرولی‌الله میر، حافظ عبدالرشید خان، سید محمد شاه برق، ناصر الملک، عطاءالله خان عطا، سردار عبدالرب نشتر، ملک ناصر علی خان ناصر، خواجه عنایت‌الله خان لطفی، سید ضیاء جعفری، حکیم عبدالملک مجاهد، عبدالحلیم اثر افغانی، میرزا رضا حسین رضا همدانی، مولانا محمد نور کمال حزین، سید حسین شاه فدا، دوست محمد خان کامل موهندیشربی، محمد اسرائیل مهجور، سید افضل حسین اظهر، عبدالرشید صوفی، غلام‌النصیر بابا چلاسی، محمد ارشاد، احمد شاکر اعوان.

۱۲۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نصرت جهان
نام خانوادگی : ختک
سال اخذ مدرک : ۱۳۶۶
تابعیت : پاکستان
Name : Nosrat Jahan
Surname : Khatak
Year of Graduation : 1987
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

انشاءنویسی فارسی در شبه قاره هند و پاکستان
چهارده . د ، ۲۱۹ ص ، به راهنمایی: خسرو فرشیدورد
کتابنامه ص ، ۲۱۳ - ۲۱۹
موضوع ۱. نامه های فارسی ۲. نامه نگاری فارسی ۳. نویسندگان هندی «فارسی زبان» ۴. نویسندگان پاکستان
«فارسی زبان».

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۶ فا ۸
الف ۳۳۵ خ
پ . د

◀ مسئولیت فعلی :

استاد زبان فارسی دانشگاه پشاور ، پاکستان

زبان فارسی در شبه قاره هند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این امر از آنجا ناشی شده که پس از ورود زبان فارسی به شبه قاره هند و رسمیت یافتن آن در دربار، ادارات و دفاتر دولتی رواج یافته است. یکی از موارد مهم برای آموزش زبان فارسی انشا و نگارش بوده است.

در این رساله پس از تبیین تاریخ زبان فارسی و علل نفوذ و رسمیت یافتن آن، به بیان مفهوم و اهمیت انشانویسی پرداخته شده است.

تاریخچه مختصری از کتب مهم انشاء، شرایط منشی یا دبیر، رابطه دستور زبان، معانی، بیان و بدیع با انشانویسی بیان شده است. سپس قواعد ترسل و نامه‌نگاری در آموزش فارسی و سبک‌شناسی انشانویسی به زبان فارسی در شبه قاره هند بررسی شده است.

با توصیف و بررسی موضوعات، کلمات و اصطلاحات، انواع نامه‌های مهم، آداب، القاب و اسناد خصوصی، دولتی، محضری که در دو گروه کلی نامه‌های خطاب به خویشاوندان یا اقارب و نامه‌های خطاب به مقامات مملکتی و کشوری جای گرفته‌اند، شرح داده شده است. با بررسی و بحث درباره کلمات و اصطلاحات مهم زبان‌های محلی و انگلیسی در کتب انشای فارسی در شبه قاره، به توصیف و ارزیابی عملی این آثار و مقایسه آنها با آثار انشانویسی فارسی در ایران پرداخته و نهایتاً فهرست مفصلی از کتب مهم انشانویسی همراه با شرح حال مؤلفان آنها نوشته شده است.

۱۲۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سراج الدین *Name : Saraj - ul - Deen*
نام خانوادگی : سید *Surname : Seyed*
سال اخذ مدرک : ۱۳۶۸ *Year of Graduation : 1989*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح ، تحقیق و توضیح سراج الصالحین
بیست و هفت، ج ۴۲۷ ص، کتابنامه: ص، ۴۱۹ - ۴۲۷ و به صورت زیر نویس
به راهنمایی: اسماعیل حاکمی، محسن ابوالقاسمی ، جلیل تجلیل
موضوع: ۱. عرفان. ۲. تصوف. ۳. نثر فارسی - قرن ۸

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۸۳
ت ۹۱۵ س
پ . د

◀ مسئولیت فعلی :

مربی مرکز زبانهای نوین اسلام آباد ، پاکستان

هدف پژوهش تصحیح، تحقیق و توضیح «سراج الصالحین» است. سراج الصالحین در قرن دهم به نگارش درآمد. نویسنده این کتاب بدرالدین بن عبدالسلام بن ابراهیم حسینی مرید یونس محمد صوفی بود که در قرن دهم در مرو می‌زیست و یکی از مشایخ سلسله نقشبند بود. بدرالدین در سال ۹۶۱ هـ در مرو خدمتش رسید و پس از یک چله که در محضر مراد بود آن مراد در گذشت و پس از بیست و چهار سال احوال و سخنان آن مراد را در کتابی بنام «سراج الصالحین» گرد آورد و به نام عبدالله بهادرخان بن اسکندرشیبانی منسوب داشت.

سبک نویسنده ساده و روان است، البته مقدمه کتاب به نثر مصنوع نگاشته شده است. مؤلف در ضمن بیان حقایق عرفانی و مسایل تصوف برای تأیید بیان خویش، به آیات و احادیث و روایات دینی و سخنان مشایخ استناد جست و از شاعران و نویسندگان برجسته پیشین نیز استفاده نمود.

بدرالدین، شاعری پرگو و نویسنده پرکاری بود که آثار متعددی را بوجود آورد. آثار او در کتابخانه‌های آسیای میانه، پاکستان و انگلیس موجود است. تاکنون هیچ کتابی ازین مؤلف مورد توجه محققان واقع نشده است.

سراج الصالحین کتابی است بسیار ارزشمند و روابط دیرینه معنوی لسانی، دینی، فرهنگی و تاریخی را که در قرنهای مابین ماوراءالنهر (ایران باستان) و شبه قاره هند و پاکستان وجود داشت، نشان می‌دهد.

توسعه و گسترش دین مبین اسلام در این نواحی، در نتیجه زحمات و کوشش های بزرگان و عارفان ایرانی بود که به کسب، نشر و دعوت اسلام به این منطقه سفر می‌کردند. آنها نه فقط مردم را به دین اسلام فرا می‌خواندند، بلکه تعلیمات صوفیانه را نیز به آنها می‌آموختند. سلسله نقشبندیه از بدو کار در شبه قاره نفوذ عمیقی داشت و بعد از گذشت قرن‌ها هنوز هم پیروان و معتقدات زیادی دارد.

۱۲۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عبدالقادر *Abdolqader* *Name :*
نام خانوادگی : مارونسی *Maronci* *Surname :*
سال اخذ مدرک : ۱۳۶۹ *Year of Graduation :*
تابعیت : عراق *Nationality : Iraq*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

بررسی آئین ایزدیان ، بررسی آثار مکتوب و سنتهای شفاهی
۱۵۸ ص ، کتابنامه به فارسی و انگلیسی
به راهنمایی : محسن ابوالقاسمی ، ژاله آموزگار

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی و کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد ، دانشگاه تهران
۱۲۸۷۳

◀ مسئولیت فعلی :

محقق زبان فارسی در استرالیا

اساس کار در این رساله بر این بوده آنچه را که ایزدیان درباره خود نوشته‌اند و یا آنچه در قول، بیت و قصاید آنان آمده را بنگارد. چون این فرقه در متونشان، خود را ایزدی می‌نامند، نگارنده نیز پس از بحث وجه تسمیه ایزدیان، از اصطلاح ایزدی به جای اصطلاح یزیدی که در کتابها و دایرةالمعارف‌ها آمده، استفاده کرده است. این رساله، شامل یک پیشگفتار و چهار فصل است. در پیشگفتار این رساله، کلیاتی در مورد اعتقادات ایزدیان و پراکندگی جغرافیایی آنها و فرق اعتقادات آنان با زردشتیان آمده است. چهار فصل این رساله عبارتند از:

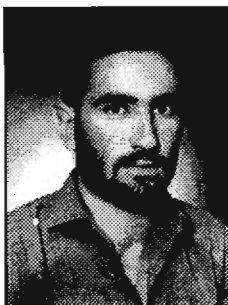
۱- فصل اول: در این فصل این عناوین توضیح داده شده‌اند: وجه تسمیه ایزدیان، تاریخچه ایزدیان، جعد بن درهم، میمون بن دیحیان، خرم دینان و بابک خرم‌دین، حلاج، نصوقشوری، ابوبکر زنبیل‌باف، شمس تبریزی، صدرالدین قونوی، شیخ حسن بن عدی ثانی، سجادین (سراج الدین ارموی)، فخرالدین عراقی، امیران جزیره، امیران کلیمی، امارات سوران، امراء محمودی، امارات دنبلی، جنگ ایزدین میرزا داسنی با قوامی قزلباش در بغداد، دایر کردن مدرسه دینی در مرقد شیخ عدی.

۲- فصل دوم شامل: اعتقادات ایزدیان، اعتقاد ایزدیان در مورد خدا، اعتقاد ایزدیان به هفت فرشته، اعتقاد ایزدیان در مورد حلول و تناسخ و اعتقاد ایزدیان در مورد مرگ است.

۳- فصل سوم شامل: طبقات اجتماعی دینی ایزدیان در برگیرنده این مباحث است: امیر، باباشیخ، پیر فقیر، قوال، کوچک، مرید، عبادتها و مراسمهای دینی ایزدیان، نماز، روزه، زکات، طواف و سماع.

۴- فصل چهارم شامل: بعضی از آداب و رسوم ایزدیان و دربرگیرنده مباحث ذیل است: ازدواج، طاووس و به گردش درآوردن آن در شهرها و روستاهای ایران،

کفن و دفن، مراسم ختنه، حرفه‌ها، لباس و خوراک، جشنهای ایزدیان، جشن سرسال، جشن حله تابستان، عید قربان، عید ایزدی، جشن بلندی، جشن چله زمستان، جشن فولباس، جشن احیاء، عید جماعی.

۱۲۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عارف *Arif* Name :
نام خانوادگی : نوشاهی *Noshahi* Surname :
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۲ Year of Graduation :
تابعیت : پاکستان Nationality : *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح ملفوظات خواجه عبيدالله احرار نقشبندی ، تحرير و تدوين ميرعبدل اول نيشابورى ،
تصحیح، مقدمه و تعليقات
۸۷۰ ص. به راهنمایی: اسماعیل حاکمی، مظاهر مصفا، مهدی محقق، کتابنامه: ۸۳۶ - ۸۷۲ و نیز به صورت زیر نویس
موضوع: ۱. عرفان. ۲. احرار، عبيدالله بن محمود، ۸۰۶ - ۸۹۵ ق. ۳. تصوف. ۴. نشر فارسی قرن ۹

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۸۳
ت ۷۸۴ ن
پ . د

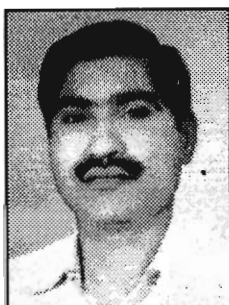
◀ مسئولیت فعلی :

محقق و مدرس زبان فارسی مرکز تحقیقات ایران و پاکستان
و مربی گروه فارسی در یکی از دانشکده‌های دولتی پنجاب ، پاکستان

هدف پژوهش، تصحیح ملفوظات خواجه عبیدالله احرار از نقشبندی است. خواجه عبیدالله احرار درخشان‌ترین حلقهٔ سلسله‌الذهب نقشبندیه در ۸۰۶ هـ. در نزدیکی تاشکند متولد شد و در ۸۹۵ هـ. در سمرقند از جهان برفت. نود سال زندگانی او با نشیب و فرازهای متعدد و متضاد به سر رسید. آثار مکتوب و ملفوظ او دلالت بر مطالعات گستردهٔ امهات متون عرفانی دارد. او شیخی نمی‌کرد اما مرید فراوان داشت. کارنامهٔ حیات احرار را می‌توان چنین خلاصه کرد: ۱ - ترویج و توسعهٔ طریقهٔ نقشبندیه در ماوراءالنهر و سرزمینهای مجاور. ۲ - تاکید بر حاکمیت قوانین اسلامی در ماوراءالنهر و واداشتن حکمرانان منطقه به رعایت شئون اسلامی و همکاری با آنان در این امور. ۳ - حمایت اخلاقی و مادی مردم ستمدیده و مظلوم منطقه. ۴ - تألیف برخی رسایل عرفانی.

نگاشته‌های احرار اندک است و مانند سایر مؤلفات عرفانی قرن نهم هجری نکته‌های بکر و تازه در آنها کمیاب است و بیشتر مبین و مفسر نظریات پیشینیان به ویژه نظریه‌های شیخ محیی‌الدین ابن عربی می‌باشد. ملفوظات احرار گنجینهٔ پربار نکات عرفانی، اجتماعی تاریخی و فرهنگی است و تعلیمات طریقهٔ نقشبندیه را - که فقط با یک واسطه از بنیانگذار طریقهٔ خواجه بهاء‌الدین نقشبند به احرار رسیده بود - مثل آب زلال به ما می‌رساند.

متن ملفوظات بر اساس و کمک پنج نسخهٔ خطی فراهم شد که بنای کار بر نسخهٔ «گا» نهاده شد که از نظر زمان کتابت از دیگر نسخ اقدم و از نظر صحت املا و بیان مطمئن‌تر و نزدیک‌تر به تلفظ احرار می‌باشد. هر ملفوظ یا گفتار به صورت بندی مستقل نقل شده، به آن شماره داده شده و به طور کلی در این متن تصحیح شده ۷۴۲ بند درج شده است.

۱۲۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد
نام خانوادگی : سرافراز ملک
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۲
تابعیت : پاکستان
Name : Mohammad
Surname : Sarfaraz Malik
Year of Graduation : 1993
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تحقیق در احوال و آثار و تصحیح دیوان میر محمد علی رایج سیالکوتی، تصحیح و مقدمه و تعلیقات
۷۹۱ ص، به راهنمایی: اسماعیل حاکمی والا، محسن ابوالقاسمی، غلامرضا ستوده
کتابنامه: ص ۷۸۱ - ۷۹۱ و به صورت زیر نویس
موضوع: ۱. شعر زبان فارسی - قرن ۱۲. ۲. رایج سیالکوتی، محمد علی، ۲۱۰۵ - ۱۱۵

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۵
ت ۴۶۹
پ . د

◀ مسئولیت فعلی :

مدرس زبان فارسی مؤسسه علمی زبانهای نوین ، اسلام آباد ، پاکستان

این بررسی، شامل تحقیق در احوال و آثار و تصحیح دیوان میر محمد علی رایج سیالکوتی است. اسمش محمدعلی و تخلصش رایج و از خانواده سادات بود که از تُرشیز مهاجرت نمود و در سیالکوت (پنجاب) اقامت گزید. درباره مهاجرت نیاکانش اطلاع دقیقی در دست نیست. البته امکان دارد که هنگام تسخیر سیالکوت به دست سلطان محمود غزنوی اجداد رایج نیز به سیالکوت وارد و در آنجا ماندگار شده باشند.

تاریخ تولد رایج دقیقاً معلوم نیست و در هیچ تذکره‌ای ذکر نشده است. تاریخ وفات او را ۱۱۵۰ ذکر کرده‌اند. رایج بیشتر آموخته‌های خود را از پدرش به دست آورد و از کودکی به سرودن شعر پرداخت.

برادر رایج که میرمرتضی نام داشت نیز لحظه‌ای از تربیت وی فروگذار نکرد. رایج در خدمت شاعر معروف آن دوره و استادالشعراء میرجمال‌الدین سیادت لاهوری بود و بدین سبب شهرت فوق‌العاده‌ای به دست آورد. رایج زندگی ساده‌ای داشت و در سیالکوت با استفاده از محصولات چند قطعه زمین امرار معاش می‌کرد.

رایج تنها یک فرزند داشت که در زمان حیات او فوت کرد. وی تمام عمر خود را در زادگاهش (سیالکوت) به سرکرد و فردی قانع و متوکل بود.

اگرچه رایج پیرو مذهب تسنن بود ولی به مذهب تشیع نیز علاقه وافر داشت. و قصیده‌هایی دربارهٔ ائمه و مرثیه‌هایی برای حضرت امام حسین (ع) سرود که بیانگر علاقه وی به اهل بیت است. رایج در عهد خود شهرتی به سزا داشت و علت شهرتش نیز همان شعر و افکار بلندش بود.

شاعران معاصر رایج عبارتند از: شیخ ناصر علی سرهندی، میرزمان راسخ، میرجمال‌الدین فقیرالله آفرین، میرزا عبدالقادر بیدل، سید لطف‌الله احمدی، خواجه محمد فاضل غبار، محمد شریف، محمدصادق، ملاجمال سویدا و ممدوحین وی

عبارتند از: سیدعلی الحق، نواب شکرالله خان محمد عسکری، عنایت الله خان، عبدالصمدخان، قاضی وجیه الدین، عزت الله، کفایت خان و...
سبک رایج پیچیده و پرابهام است و دارای خصوصیات و صناعات ادبی می باشد.

۱۲۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : جلال *Jalal*
نام خانوادگی : حسین *Husain*
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۳ *1994*
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

حدیقه هندی ، تألیف بهگوان داس هندی ، با تصحیح و تحشیه
۹۰۲ ص، به راهنمایی: اسماعیل حاکمی، کتابنامه به صورت زیر نویس
موضوع: ۱. شاعران هندی (فارسی زبان) ۲. ادبیات فارسی - هند - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۰۰۹
ح ۵۶۲
پ.د

◀ مسئولیت فعلی :

پژوهشگر متوفی زبان و ادبیات فارسی، پاکستان

تذکره حدیقه هندی، نوشته بهگوان داس هندی به سال ۱۲۰۰ ه. نوشته شد و تا سال ۱۲۱۱ ه. تکمیل گردید. نثر مؤلف در دیباچه مصنوع ولی در شرح حال شعرا عموماً ساده و روان است.

این تذکره به حمد و ثنا آغاز شده، آنگاه چگونگی خلقت را بیان داشته است. سپس علت تسمیه تذکره حدیقه هندی را شرح داده و به شرح اهمیت و ارزش آن می‌پردازد. حدیقه هندی مشتمل بر دو باب، چهار فصل و چهار چمن است.

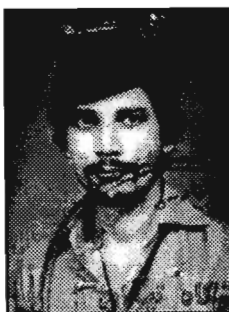
باب اول، دربردارنده مقدمه و دو رکن است. چهار فصل و چهار چمن دارد. باب دوم، در ذکر پردگیان (شاعران زن) و ذکر احوال خود مؤلف و خانواده‌اش است. نسخه منحصر به فرد حدیقه هندی، متعلق به کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی در قم می‌باشد.

این نسخه در ۱۲۱۱ ه. ق به خط نستعلیق هندی به کتابت رسید. در این نسخه ۱۳ صفحه از چمن سوم که در ثنای مشایخ سخن سراسر است، مفقود گردید.

روش تصحیح بدین گونه است که در سراسر کتاب به ویژه در بخش مربوط به تاریخ و جغرافیا، کلمات زیادی ناخوانا و نامفهوم بود که با استفاده از کتب تاریخ و تذکره‌های معاصر مؤلف و قبل از آن مشخص شده‌اند. در این مورد کتب تاریخی سیرالمتأخرین، اکبرنامه، آیین اکبری و تاریخ فرشته بسیار مورد استفاده واقع شد و به نظر می‌رسد گویا مؤلف بیشتر مطالب تاریخی را از کتب نامبرده اخذ کرده است.

برای تصحیح حدیقه در کل از ۱۷۰ کتاب و مجله به زبانهای فارسی، اردو، انگلیسی، عربی و ترکی استفاده شد که در این میان ۵۷ تذکره شعرا و اولیا موجود بود. تاریخ‌ها و احوال شعرا با کتب تاریخ و تذاکر مقابله شد و اشتباهات کتاب رفع گردید. مطالبی که به هیچ وجه مفهوم نبوده، تصحیح قیاسی شد.

اشتباهات صریح کتابت در متن نسخه تصحیح شد ولی اشتباهات مؤلف در پاورقی تصحیح شده‌اند. اضافات و تصحیحات ضروری در متن اصلی در قلاب آورده شده است.

۱۲۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سید حسن
نام خانوادگی : عباس
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۳
تابعیت : هندوستان
Name : Seyed Hasan
Surname : Abbas
Year of Graduation : 1994
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

بررسی احوال و آثار فارسی میرغلامعلی آزاد، بلغرامی (۱۱۱۶ - ۱۲۰۰ ه.ق)
شش، ۴۷۵ ص، به راهنمایی: اسماعیل حاکمی والا، مظاهر مصفا، جلیل تجلیل
کتابنامه: ۳۶۴ - ۳۷۷
موضوع: ۱. آزاد بلغرامی، میرغلامعلی بن نوح ۱۱۱۶ - ۱۲۰۰ ق. سرگذشتنامه

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۵
ب ۴۲۷۵
پ . د

◀ مسئولیت فعلی :

مربی دانشکده دولتی پتنه (بهار) ، هندوستان

میرغلامعلی آزاد بلگرامی، متولد ۱۱۱۶ ه. ق و متوفی به سال ۱۲۰۰ ه. ق، از بزرگان علم و ادب شبه قاره هند و پاکستان در قرن دوازدهم است که گوشه‌هایی از دیار عرب را نیز منور کرد. کتاب «سبحه‌المرجان فی آثار هندوستان» وی به مسقط رفت و در مصر چاپ شد.

آزاد در شعر و شاعری خود را شایسته لقب «حسان‌الهند» دانسته است. مقام اصلی او را باید در تحقیقات علمی و ادبی‌اش جستجو نمود. با در نظر گرفتن این موضوع که وضع ادبی قرن دوازدهم در شبه قاره نابسامان بود، به ویژه زبان فارسی در مسیر انحطاط سیر می‌کرد و با توجه به ابتکارات آزاد در تألیفاتش، همچنین تحقیقاتی که او انجام داد، وی را باید «خاتم‌المحققین هند» دانست.

آزاد مؤلف شش تذکره به زبان فارسی درباره عرفا و شعراست. هر یک از تذاکر او ویژگی‌هایی دارد. مآثرالکرام او اولین تذکره جامع در موضوع خود در شبه قاره است. مآثرالکرام و شجره طیبیه مخصوص تراجم علما، عرفا و شعرای بلگرام است. خزانه عامره مختص تراجم شعرایی است که از ممدوحانشان صله دریافت کرده‌اند. روضه‌الاولیاء در شرح حال عرفای مدفون در خلدآباد است. سرو آزاد شرح حال شاعران سند از هزار هجری تا زمان تألیف کتاب شبه قاره است.

آزاد صاحب دیوانی بالغ بر نه هزار بیت است. آثار او به زبان فارسی نوزده و به زبان عربی پانزده مورد می‌باشد.

در این رساله، با نگاهی به اوضاع سیاسی و اجتماعی و ادبی قرن دوازدهم هجری در هند، یعنی عصری که آزاد در آن می‌زیسته است، به شرح احوال و وقایع زندگانی آزاد، خصوصیات اخلاقی، روابط وی با شعرا و امرای معاصر خود و معرفی شاگردان وی پرداخته شده است. آثار فارسی او مشروحاً معرفی و بررسی شده‌اند. آزاد در شعر، نقد و تذکره‌نویسی مقام و جایگاهی خاص داراست.

۱۳۰

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سید محمد
نام خانوادگی : مهدی
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۳
تابعیت : هندوستان
Name : Seyed Mohammad
Surname : Mehdi
Year of Graduation : 1994
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح تحفة الخاقانی

پنجاه و دو، ۳۱۱ ص، به راهنمایی: محسن ابوالقاسمی، محمد ابراهیم پاریزی، عبدالله نورانی

کتابنامه: ص ۳۰۸ - ۳۱۱

موضوع: ۱. هند - سیر و سیاحت، ۲. هند - اوضاع اجتماعی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

۹۱۵

/۵۰۴

ت ۸۶۶ م

پ . د

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

مترجم و گوینده بخش اردو، رادیو برون مرزی ایران

سفرنامه تحفة الخاقانیه از چند بعد دارای اهمیت است: الف) تاریخی و سیاسی. ب) جغرافیایی. د) فرهنگی و اجتماعی.

مؤلف تحفة الخاقانیه، سلطان الواعظین ابوالفتح حسن حسینی، زمانی وارد هند شد که انگلیس‌ها در حال توسیع و تحکیم استیلای خود در این کشور بودند و فرمانفرمایان مسلمان و راجه‌ها یکی پس از دیگری مناطق تحت حکومت خود را از دست می‌دادند. در چنین دوران بحرانی، سلطان الواعظین ده سال در هند بود و از نزدیک وقایع آن دوران را مطالعه نمود و اطلاعات مهم تاریخی آن عهد را جمع‌آوری کرد.

سلطان الواعظین همچنین اطلاعات مفیدی در باب جغرافیا و آب و هوای آن کشور، عادات و رسوم محلی مردم اعم از مسلمان و هندو، همچنین عادات و معاشرت و طریقه زندگی انگلیسی‌ها را شرح داده است. وی طریقه استیلای انگلیسها را برهنه بررسی کرده، غفلت و کم‌عقلی و خوشامدپسندی فرمانروایان هندی را علت اصلی مسلط شدن انگلیسها بر شبه قاره دانسته است.

از مطالب دیگر که مؤلف در سفرنامه خود آورده، مطالبی در اوضاع فرنگ و کشف امریکا، احوال دریاها و حیوانات شگفت‌انگیز دریایی است.

در تصحیح این کتاب از ۳ نسخه خطی استفاده شده است: ۱ - نسخه کتابخانه ملک تهران، به کتابت جوادبن زین‌العابدین حسین. چون این نسخه در همان سال تألیف، کتابت شد (۱۲۳۱ هـ) و از آنجا که مؤلف کتاب را به فتحعلی شاه قاجار تقدیم نمود، احتمال می‌رود این نسخه همان کتاب تقدیمی باشد که اساس و مبنای تصحیح واقع شده است. ۲ - نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، بدون نام کتاب (۱۲۶۵ هـ). ۳ - نسخه کتابخانه ملی ایران، بدون ذکر کاتب و تاریخ کتابت.

در تصحیح متن، رسم‌الخط فارسی امروزی رعایت شده است. مطالب تحت

عناوین مشخص تفکیک و علامت‌گذاری انجام شده است. توضیح واژه‌های هندی، اماکن و اشخاص در تعلیقات است. همچنین اختلاف نسخ در پاورقی ذکر شد.

۱۳۱

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : عارف Name : Aref
نام خانوادگی : پژمان Surname : Pezhman
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۴ Year of Graduation : 1995
تابعیت : افغانستان Nationality : Afghanistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نقد و نظری بر شعر و اندیشه میرزا عبدالقادر بیدل و بهارستان شعر او

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

مدرس زبان فارسی، دانشگاه هرمزگان ، بندرعباس، ایران

این بررسی، شامل یک مقدمه و ۱۲ فصل درباره نقد و نظری بر شعر و اندیشه و زندگانی میرزا عبدالقادر بیدل است. در فصل نخست، سرگذشت کوتاه عبدالقادر بیدل شامل: بیدل در دهلی، زبان بیدل و مناعت بیدل آمده است.

در فصل دوم، آثار بیدل بررسی شده که شامل: نسخ چاپی آثار، آثار منظوم: قصاید، رباعیات، مخمس‌ها، مثنوی‌ها، طلسم حیرت، طور معرفت، تنبیه‌المهوسین، اشارات، حکایات و عرفان، آثار منثور: چهار عنصر، رقعات، نکات و بیاض است.

در فصل سوم، جهان‌بینی بیدل، در فصل چهارم سبک بیدل، در فصل پنجم، سبک هندی در ادب پارسی و ویژگیهای سبک هندی، در فصل ششم سبک بیدل در غزلسرایی، در فصل، هفتم پست و بلند شعر بیدل و وزن شعر بیدل، در فصل هشتم، بیدل شاعری نوآفرین، فصل نهم، افسون و افسانه سخن بیدل در افغانستان، فصل دهم، بیدل‌شناسی در افغانستان، فصل یازدهم، بیدل در سرزمین‌های دیگر و در فصل دوازدهم، برگزیده‌هایی از غزل، قصیده، رباعیات، قطعه و مثنوی‌ها ذکر و بررسی شده و در بخش یادداشتها به چند غزل بیدل از نظر نقد صوری تأمل شده است.

میرزا عبدالقادر بیدل فرزند عبدالخالق، از عشیره جغتایی ارلاس و دوده سپاهی، در سال ۱۰۵۴ ه.ق در محله پتن دیوی، شهر پتنه یا پتلی پوترای دیده به دنیا گشود. بیدل هنگامی که به دنیا آمد شانزده سال از امپراطوری شاه جهان، زمامدار پرآوازه گورکانی هند گذشته بود.

ده ساله بود که نخستین شکوفه شاعریش سبز شد و یک رباعی سرود که از چهار عنصر در آن نام برده شده است.

میرزا قلندر مردی سپاهی پیشه، دلیر، صوفی و سخن‌شناس بود و نخستین مشوق بیدل در سخنوری بود.

بیدل مثنوی محیط اعظم را در سال ۱۰۷۸ هـ. ق به اتمام رسانید. در این دوران بیدل سخت تنگدست بود. بعد از مدتی، وی در دستگاه اعظم شاه به منصب پنجصدی نایل آمد.

بیدل، شاعری است اندیشه‌گرا و معنی‌آفرین. قدرت او در استعمال بحور و اوزان غیر مطبوع بیشتر نمایان است. گروهی او را اوج اسلوب هندی می‌پندارند و به نظر ادب‌شناسان همه خصیصه‌های مکتب هندی در شعر و نثرش دیده می‌شود.

۱۳۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : رشیده حسن
نام خانوادگی : هاشمی
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۴
تابعیت : پاکستان
Name : Rashida Hasan
Surname : Hashemi
Year of Graduation : 1995
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح انتقادی دیوان ناصر علی
۶۱ صفحه، به راهنمایی جلیل تجلیل
موضوع: ۱. شعر فارسی - قرن ۷ - تاریخ و نقد. ۲. سر هندی، ناصر علی، ۱۰۴۷ - ۱۱۰۸ ق، دیوان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۵
ت ۲۵۲ ه
پ . د

◀ مسئولیت فعلی :

مربی زبان فارسی مؤسسه زبانهای نوین اسلام آباد ، پاکستان

سرزمین سرهند در شبه قاره هندوپاک، خاکی است که پادشاهان بزرگ آن را به اهمیت سوق الجیشی رساندند و اینجا مولّد و منشأ صوفیان عظیم الشان، تاریخ‌نویسان معروف و سخن‌سرایان مشهوری چون ناصرعلی سرهندی است. اگرچه دیوان ناصرعلی سرهندی کمتر از اشعار بیدل، صائب و غالب نیست، ولی مورد بی‌مهری و بی‌اعتنایی قرار گرفته است.

در این رساله، پس از بررسی زمینه‌های تاریخی - سیاسی و ادبی سرزمین سرهند و ذکر اهمیت جغرافیایی و سیاسی این سرزمین به بررسی احوال و آثار ناصرعلی سرهندی و مهمترین وقایع زندگی او پرداخته شده است. وی که در اشعارش علی و گاهی ناصرعلی تخلص کرده، در نیمه دوم زندگانش به تصوف گرایید و به سلک نقشبندیّه در آمد.

در این رساله، عقاید و شخصیت ناصرعلی، معاصران و شاگردان وی بررسی شده‌اند. انواع شعری شامل: غزل، رباعی، قصیده و مثنوی در میان اشعارش به چشم می‌خورد. سبک شاعری و نثر او بررسی شده و نظر معاصران و تذکره‌نویسان درباره شعر ناصرعلی بیان شده است.

در تصحیح انتقادی دیوان وی، از ده نسخه استفاده شده است. نسخه‌های بدل مقایسه شده و اختلاف نسخ در پاورقی‌ها ذکر گردیده است. نسخه اساس تصحیح، نسخه کتابخانه گنج بخش پاکستان است که کاملتر، قدیمی‌تر و صحیح‌تر از سایر نسخ است و به خط نستعلیق نوشته شده است.

غزلهای ناتمام و اشعار متفرّق در پایان متن آورده شده‌اند. تمام اشعار ترتیب الفبایی دارند. ابیات دارای تلمیح با استشهاد از اشعار اساتید توضیح داده شده‌اند. در ابتدای هر غزل وزن و بحر آن مشخص و واژگان مشکل توضیح داده شده‌اند.

۱۳۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : سیره
نام خانوادگی : خانم
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۵
تابعیت : پاکستان
Name : Saira
Surname : Khanam
Year of Graduation : 1996
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح دیوان قادری

هیجده، ۲۳۳ ص

به راهنمایی: محسن ابوالقاسمی، کتابنامه: ص، ۲۳۷

موضوع: ۱. شعر فارسی پاکستان

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

۸ فا ۱

/۰۰۹

ت ۸۱۷

د . پ

◀ مسئولیت فعلی :

مربی زبان فارسی دانشکده دولتی مادل تاون ، گوجرانولا ، پاکستان

سید محمد غوث گیلانی اوچی در سالهای ۸۰۳ هـ . تا ۹۲۳ هـ .، در عهد اسکندر لودهی می‌زیست.

«دیوان قادری» او دربردارنده مطالب عرفانی، عشق حقیقی و اسرار حقیقت است. این دیوان مشتمل بر ۲۸۲ غزل بوده و افزون بر این، یک ترجیع و یک رباعی نیز دارد. نسخه منحصر به فرد آن به خط نستعلیق نوشته شده و در کتابخانه دانشگاه پنجاب لاهور در مجموعه آذر نگهداری می‌شود.

تصحیح دیوان بدین صورت بود که جافتادگی‌های نسخه خطی با نقطه‌گذاری مشخص شده‌اند. دو برگ از نسخه مزبور پوسیده شده و برخی واژگان نیز ناخوانا بوده‌اند. هر جا که وزن اشعار به هم خورده است، مشخص شده، همچنین برخی واژه‌ها و ابیات نامشخص بوده که مصحح در داخل قلاب اضافاتی آورده است. ابیات و بندهای ناقص و حروف زاید مشخص شده‌اند. برای واژگان دشوار از فرهنگ معین و برای سایر واژگان از سایر فرهنگ‌ها استفاده شده است.

پس از متن تصحیح شده دیوان، فهرست کامل آیات، احادیث، واژه‌ها، نام اشخاص، نامهای جغرافیایی و کتاب‌های موجود در دیوان آورده شده‌اند.

۱۳۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : طاهره
نام خانوادگی : پروین
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۵
تابعیت : پاکستان
Name : Tahira
Surname : Parween
Year of Graduation : 1996
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح انتقادی و تحشیه متن دلگشای شمشیر خانی میرزا توکل بیک بن تولک بیک حسینی
۵۰۰ ص . به راهنمایی : احمد تفضلی، ژاله آموزگار، محسن ابوالقاسمی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

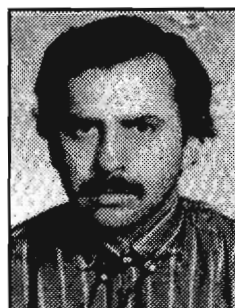
مربی زبان فارسی مؤسسه زبانهای نوین اسلام آباد ، پاکستان

این رساله شامل یک پیشگفتار، یک مقدمه و تصحیح دلگشای شمشیر خانی است. در مقدمه این رساله، ابتدا توضیحاتی در مورد شاهنامه‌ها مثل ایلید و ادیسه، شاهنامه فردوسی و تأثیر آن بر دیگر شاهنامه‌های بعد از خود آمد، و توضیحاتی در مورد دلگشای شمشیرخانی که نویسنده و تاریخ نوشتن آن و اینکه برای چه کسی آن را تألیف کرد و نامه‌های گوناگون آن طبق فهرست ریو، منتخب شاهنامه و فهرست ایوانف، تاریخ دلگشای شمشیرخانی، شاهنامه شمشیرخان و اسامی دیگری که به این کتاب داده‌اند، ارایه شده است. همچنین در مورد وجه تسمیه شمشیرخانی و سبک شعر شمشیرخانی توضیحاتی داده شده است.

مطالبی که در تصحیح این شاهنامه آورده شده، به طور خلاصه عبارتند از: ذکر پادشاهی کیومرث، پادشاهی هوشنگ، پادشاهی طهمورث، پادشاهی جمشید، کاوه آهنگر، نشستن فریدون بر تخت، پادشاهی فریدون، سام و زال، زادن منوچهر از دختر ایرج، کشتن رستم پیل را، پادشاهی گرشاسب، پادشاهی کاوس، منازل هفت‌گانه، ماجرای دختر شاپور، رسیدن سیاوش به ختن، خبر یافتن کاوس از کشتن سیاوش، آوردن خسرو از جزایر ین، نشستن کیخسرو بر تخت، ذکر بیژن و کشتن خوکان، جنگ‌های رستم به طور جداگانه، فرستادن خسرو گودرز را به جنگ با افراسیاب، گریختن افراسیاب و بازگشتن پیش خسرو، نشستن خسرو بر تخت پس از کاوس، بر تخت نشستن سهراب بعد از خسرو، جنگ گشتاسب با الیاس والی خزر و نشستن گشتاسب به جای سهراب، آمدن کهرم پسر ارجاسب و کشته شدن سهراب به دست او، هفت خان رستم، جنگ رستم و اسفندیار، کشته شدن افراسیاب به دست رستم، پادشاهی بهمن، پادشاهی همای و داراب فرزندان بهمن، پادشاهی دارا، احوال سکندر، کشته شدن دارا، کید هندی، جنگ سکندر با فوز هندی، رفتن به زیارت

بیت‌الحرام، رفتن سکندر به آب حیات، داستان یاجون و مأجون و علاج آن، قسمت کردن ملک، کیان‌زادگان، ذکر پادشاهی کیان، پادشاهی اردشیر، پادشاهان ساسانی و در پایان نصف شاهنامه آمده است.

۱۳۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : منیر جهان
نام خانوادگی : ملک
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۵
تابعیت : پاکستان
Name : Monir Jahan
Surname : Malik
Year of Graduation : 1996
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح نَسَمَاتِ الْقُدْسِ مِنْ حُدَایِقِ الْأَنْسِ

پانزده، ۳۸۵ ص، کتابنامه، ص ۳۸۲ - ۳۸۶

به راهنمایی : محسن ابوالقاسمی

موضوع: ۱. نویسندگان هندی (فارسی زبان). ۲. شاعران هندی (فارسی زبان)

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۸ فا .
۹۹۵۴ /
ت ۹۵۶ ج
پ . د

◀ مسئولیت فعلی :

مربی دانشکده دولتی فیصل آباد ، پاکستان

محمد هاشم کشمی بدخشی ثم برهانپوری مؤلف نسّمات‌القدس من حدایق‌الانس در سال ۱۰۰۲ هجری متولد شد. محمدقاسم، پدر خواجه هاشم کشمی یکی از علمای معروف و سرشناس بدخشان بود. اجداد کشمی به سلسله کبرویه تعلق داشتند و وی نیز در زمان طفولیت در محضر خلفای همین سلسله بسر برده است. شیخ احمد سرهندی در سال ۱۰۳۱ هجری وی را به سرهند طلبید و به تربیت معنوی اش پرداخت. وی تا مدت دو سال از محضر شیخ سرهندی استفاده کرد. سپس شیخ [سرهندی] وی را به ارشاد و تبلیغ مأمور کرد.

خواجه محمد هاشم کشمی طی این مدت بسیار کوتاه از برکات و فیوضات معنوی حضرت مجدد استفاده نمود و دفتر سوم مکتوبات شریفه را جمع‌آوری کرد. در تاریخ وفات او اختلاف نظر وجود دارد.

از وی یازده اثر فارسی به جا مانده است:

- ۱ - نسّمات‌القدس من حدایق‌الانس. ۲ - برکات احمدیه معروف به زبده‌المقامات.
- ۳ - حلیه رسول‌الله. ۴ - طرق‌الوصول فی شریعة‌الرسول. ۵ - رویداد تدوین مکتوبات امام ربانی. ۶ - مکتوبات کشمی. ۷ - احوال حضرت قاسم شیخ کرمنی. ۸ - قدر‌العالی فی اسرار خیر‌اللیالی. ۹ - گوهرنامی در اسرار نام سیدالانامی. ۱۰ - صفحات‌الانوار من مقامات‌الاخیار. ۱۱ - دیوان خواجه محمد هاشم کشمی.

نسّمات یکی از مهم‌ترین آثار کشمی است و یکی از مهم‌ترین تذکرة‌های نقشبندیان ماوراء‌النهر، خراسان و هندوستان می‌باشد که در ۱۰۳۹ هجری به فارسی نگاشته شد و در حقیقت «نسّمات» تکمله «رشحات عین‌الحیات» است و این کتاب را فخرالدین علی صفی سبزواری در ۹۰۹ هجری تحریر نموده است.

محمد هاشمی کشمی در «نسّمات» از جمله ذکر کسانی آورده است که در رشحات مذکور نشده‌اند، بعد از نگارش رشحات ظهور کرده‌اند و در اوان تألیف رشحات شهرت

تمام نداشته‌اند.

نسمات‌القدس در دو مقصد تألیف شده است. مقصد اول در شرح حال مریدان حضرت عبدالرحمن جامی و مولانا سعدالدین کاشغری و مقصد دوم در شرح حال بیست تن از مریدان خواجه عبیدالله احرار می‌باشد.

۱۳۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد Name : Mohammad
نام خانوادگی : شریف Surname : Sharif
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۶ Year of Graduation : 1997
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نقد و بررسی کتب تاریخ ادبیات فارسی در شبه قاره در قرن چهاردهم هجری (۲۰ میلادی)

۳۵۷ ص، به راهنمایی: عباس کی منش

موضوع: ۱. ادبیات فارسی قرن ۱۴ - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

۸ فا ۰

۱۶۲۰۹

ن ۴۴۶ س

پ ۰ د

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

مربی زبان فارسی دانشکده دولتی پتوکی ، پنجاب ، پاکستان

در این بررسی حضور هزار ساله زبان فارسی در شبه قاره بررسی شده و دهها اثر ارزنده که در ضبط تاریخ ادب فارسی به قلم آمده، معرفی شده است. مولانا شبلی نعمانی (۱۲۷۴ - ۱۳۳۲ ق) نخستین دانشمندی است که در شبه قاره به تاریخ نویسی ادبیات فارسی عمر گذاشته و با انتشار شعر العجم باب نقد و نظر در ادبیات فارسی شبه قاره را گشوده و سه جلد شعر العجم مشتمل است بر نقد شعر فارسی در ادوار مختلف و دو جلد آخر آن شامل نقدی مفصل بر اصناف سخن از قبیل قصیده و غزل است و کتب تاریخ ادبیات فارسی در شبه قاره در شش فصل و یک ضمیمه بررسی شده است.

فصل اول: تاریخ‌های عمومی مانند شعر العجم شبلی نعمانی در حدود سی و دو کتاب. فصل دوم: تاریخ‌های اصناف ادبی همانند انشاء نویسی، تاریخ نویسی فارسی، فرهنگ نویسی، غزل، قصیده مرثیه به مقدار هفده کتاب. فصل سوم: تاریخ‌های ادواری مانند ادبیات فارسی در بنگلادش، ادب فارسی سرهند در حدود دوازده عنوان کتاب.

فصل پنجم: تاریخ‌های طبقاتی مانند ادبیات فارسی در میان هندوان. فصل ششم: تاریخ‌های ترجمه‌ای یعنی کتبی که در خارج از شبه قاره در موضوع تاریخ ادب فارسی نوشته شده و ولی در شبه قاره برگردان شده است، مانند: ادبیات فارسی در تاجیکستان، یرژی بچکا، تاریخ ادبیات ایران، ادوارد براون و جز آنها.

تاریخ‌های عمومی به ترتیب نام مؤلفان آورده شده و تاریخ‌های صنفی به ترتیب الفبای اصناف مثلاً انشا نویسی فارسی، تاریخ نویسی فارسی و تذکره نویسی فارسی و جز آنها. تاریخ‌های منطقه‌ای ترتیب الفبای مناطق رعایت شده و تاریخ‌های طبقاتی به صورت طبقه‌بندی اقوام آورده شده و ترجمه تاریخ‌های ادبی به ترتیب نام خانوادگی مؤلفان ارائه گردیده است. این پژوهش از نخستین تاریخ‌های ادبی یعنی

شعر العجم و مولانا شبلی نعمانی آغاز شد و به کتاب تحول نثر فارسی در شبه قاهره در دوره تیموریان متأخر تألیف دکتر محمود هاشمی در سال ۱۹۹۶ م. پایان یافته که به طور کلی یکصدونه عنوان کتاب در این زمینه نقد و بررسی شده است.

۱۳۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : اعجاز احمد
نام خانوادگی : ندیم
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۶
تابعیت : پاکستان
Name : Aijaz Ahmad
Surname : Nadeem
Year of Graduation : 1997
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

پارسی‌گویان ایرانی در شبه قاره (۱۱۳۱ هـ. ق تا ۱۳۴۴ هـ. ق)
چهل و شش، ۲۸۵ ص، به راهنمایی: ژاله آموزگار
کتابنامه: ص ۲۷۵ - ۲۸۵ و به صورت زیرنویس
موضوع: ۱. شاعران ایرانی. ۲. شعر فارسی، تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۰۰۸
پ ۲۸۳ الف
د. پ

◀ مسئولیت فعلی :

مربی زبان فارسی دانشکده دولتی شکرگه، پاکستان

هدف پژوهش، بررسی پارسی‌گویان ایرانی در شبه قاره است. (۱۱۳۵ ه. ق / ۱۷۲۲ م. تا ۱۳۴۴ ه. ق / ۱۹۲۵ م.) اساس کار تحقیق در این رساله بر این نحو بوده که نخست مقدمه‌ای درباره روابط ایران و شبه قاره و ارتقا زبان و ادبیات فارسی در شبه قاره و مهاجرت شاعران زبان فارسی به شبه قاره ذکر شده است.

پس از آن شاعران مورد نظر در ۳ بخش دسته‌بندی شده‌اند. بخش اول، متعلق به شاعران فارسی است که در دوره افغانیه، افشاریه و زندیه به شبه قاره مهاجرت کرده‌اند. بخش دوم، متعلق به شاعران فارسی است که در عهد قاجاریه به شبه قاره مهاجرت یا مسافرت کرده‌اند و در پایان رساله، فهرستی از شاعرانی داده شده که در دوره صفویه به شبه قاره رفته‌اند، اما نامشان در کاروان هند نیامده است.

روابط تاریخی و فرهنگی ایران و شبه قاره در عهد قدیم، ورود مسلمانان و حکومت سلسله‌های آنها در شبه قاره، ارتقاء زبان و ادبیات فارسی و تاریخ و اوضاع ادبی شبه قاره بعد از دوره اورنگ زیب، مهاجرت رجال ایران به شبه قاره در عهد قدیم و تاریخ و اوضاع ادبی ایران بعد از دوره صفویه تا عهد قاجاریه بررسی شده است.

اولین دوره‌ای که زبان فارسی در شبه قاره زبان رسمی و درباری اعلام گردید، دوره غزنویان بود که در زمان روی کار آمدن این سلسله ترویج زبان و ادب فارسی در آن سرزمین آغاز گردید و به علت عدم رغبت سلاجقه به فارسی، هندوستان مرکز ادبیات فارسی شد. علماء و دانشمندان و شعرای ایرانی به آن کشور مسافرت کردند و آنجا به نشر علم و تحقیق پرداختند.

بنابر ترقی و رواجی که زبان و ادب فارسی در عهد تیموریان در سراسر شبه قاره پیدا کرد، این دوره را می‌توان یک دوره درخشان ادب‌پرور نامید. در این دوره طلایی علاوه بر سلاطین تیموریان، خدماتی که امرای ایشان به شعر و ادب فارسی نموده و از دانشمندان و شاعران فارسی پشتیبانی کردند، در هیچ دوره قبلی، سابقه و نظیر ندارد.

۱۳۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ریحانه *Rihana*
نام خانوادگی : افسر *Afsar*
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۶ *1997*
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح انتقادی دیوان شیخ حامد بن فضل الله جمالی دهلوی
۲۲۲ ص ، به راهنمایی دکتر جلیل تجلیل

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی و کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد ، دانشگاه تهران
۱۶۶۲۴

◀ مسئولیت فعلی :

استاد یار گروه ادبیات فارسی دانشگاه کراچی ، پاکستان

این رساله شامل یک پیشگفتار، مقدمه و سه بخش است که هر بخش به چندین باب تقسیم می‌شود. این بخشها عبارتند از:

بخش اول: شرح حال شیخ جمالی دهلوی. این بخش به چهار باب تقسیم شده که هر باب هم به چندین فصل تقسیم می‌شود:

باب اول در مورد دوره ابتدایی حیات شیخ جمالی است. این باب شامل سه فصل است. فصل اول: شجره، نسب و اسلاف شیخ جمالی. فصل دوم: اسم و زادگاه شیخ جمالی. فصل سوم: تحصیلات و استادان شیخ جمالی.

باب دوم در مورد دوره جستجو و طلب اوست. این باب شامل سه فصل است: فصل اول: لزوم گرایش به جانب و جستجوی مرشد و ارادت به مرشد. فصل دوم: مذهب و مکتب شیخ جمالی و فصل سوم: مسافرتهاى شیخ جمالی.

باب سوم در مورد پایان زندگی شیخ جمالی و درگذشت او، آداب و اخلاق و فرزندان اوست. این باب سه فصل است: فصل اول: پایان زندگی و درگذشت و مدفن او. فصل دوم: آداب و اخلاق شیخ جمالی. فصل سوم: فرزندان شیخ جمالی.

باب چهارم، بخش اول: روابط شیخ جمالی با پادشاهان و بزرگان صوفیه، علما و شعرای معاصر. این باب شامل دو فصل است: فصل اول: روابط شیخ جمالی با پادشاهان معاصر. فصل دوم: روابط شیخ با بزرگان صوفیه و علما و شعرای معاصر.

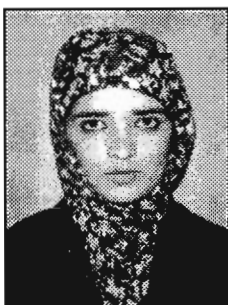
بخش دوم: آثار شیخ جمالی دهلوی.

باب پنجم آثار منثور: تذکره سیرالعارفین، آثار منظوم: ۱ - مثنوی مهر و ماه. ۲ - مثنوی مرآة المعانی. ۳ - دیوان جمالی در مورد هر کدام از این آثار توضیحات کاملی داده شده است.

باب ششم: بررسی انتقادی دیوان شیخ جمالی و کسب شعر او. شامل سه فصل:

۱ - معرفی دیوان و تاریخ سرودن اشعار. ۲ - سبک و زبان شاعر. ۳ - فهرست مندرجات دیوان جمالی.

بخش سوم: متن دیوان جمالی، تصحیح دیوان و ترتیب آن بر اساس ممدوحین به ترتیب در توحید، در نعت پیامبر اسلام، مدح سلاطین بابری و مرشدها، شامل: قصاید، ترجیح‌بند، رباعیات، قطعات، مثنوی کوتاه اول و دوم.

۱۳۹

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : رفعت طاهره
نام خانوادگی : نقوی
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۶
تابعیت : پاکستان
Name : Rafat Tahera
Surname : Naqavi
Year of Graduation : 1997
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح قصاید محمد خان قدسی مشهدی
۳۰۲ ص ، به راهنمایی اسماعیل حاکمی ، کتابنامه به فارسی و انگلیسی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی و کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد ، دانشگاه تهران
۱۶۱۸۹

◀ مسئولیت فعلی :

مربی دانشگاه دولتی گوجرانواله ، پاکستان

رساله مذکور شامل دو فصل است:

فصل اول: در این فصل این عناوین توضیح داده شده‌اند: شرح حال زندگی شاعر، تولد و آثار و احوال وی، دیباچه‌های دیوان او، آرای تذکره‌نویسان درباره اخلاق قدسی، معاصران قدسی، در مورد پادشاهان و سلاطین معاصر وی در ایران و هندوستان و همچنین شاعران معاصر وی در هند و ایران، ممدوحین قدسی که عبارتند از: ائمه اطهار، شاهجهان، ابوعبدالله حاکم گجرات، اوضاع سیاسی اجتماعی و فرهنگی ایران در دوره قدسی، اوضاع سیاسی اجتماعی و فرهنگی هندوستان در دوره قدسی، معارف و مضامین و قصاید قدسی که نکات قصایدش را می‌توان چنین خلاصه کرد: ثنا و ستایش، عشق و عقل، وصف بی‌اعتباری جهان، ارشاد و اندرز، التماس، دعا، تعبیر، خودستایی، سختی‌ها و دلگیری‌های زندگی، تصوف و عرفان، مذهب و دین، سبک قدسی، که در این بحث ابتدا در مورد سبک‌های فارسی توضیحاتی داده و بعد در مورد سبک قدسی بحث کرده و گفته است که سبک قدسی مخصوص اوست. وی هم مقلد متقدمین است و هم پیرو متأخرین، عروس کلامش نه تنها با لباس سبک خراسانی آراسته است بلکه زیور روش هندی هم بر زیبایی اثر او افزوده است. دیوان او سرشار از تشبیهات، تلمیحات، استعارات، کنایات، تجنیس، اغراق و تضاد می‌باشد.

اجزای قصیده قدسی شامل: تنزل، تشبیب، اختصاب و دعاست. در باب آراء تذکره‌نگاران درباره قدسی، به کتابها و اشخاص که از قدسی و احوال و آثار او سخن گفته‌اند و نیز به چندین کتاب و نویسنده اشاره شده است. در باب نسخ دیوان به چندین کتابخانه که دیوان قدسی در آنجا موجود است، اشاره شده و بعد هم نسخه‌هایی که در تصحیح و تدوین رساله از آنها استفاده شده، اشاره می‌شود.

فصل دوم: این فصل بر دو بخش است: در بخش اول تصحیح قصاید و در بخش دوم تصحیح تعلیقات آورده شده است.

۱۴۰

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : نکبت Name : Nakhat
نام خانوادگی : عابد حسین Surname : Abid Hussain
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۶ Year of Graduation : 1997
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح مطلوب الطالبین

د. ۴۲۵ ص، به راهنمایی: اسماعیل حاکمی والا، جلیل تجلیل و برات زنجانی

کتابنامه: ص، ۴۲۱ - ۴۲۵

موضوع: ۱. نثر فارسی - قرن ۱۱

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران

۸ فا ۸

/۸۳

ت ۱۱۷ هـ

پ. د.

◀ مسئولیت فعلی :

مربی زبان فارسی دانشگاه دولتی خانم‌ها لشکرگره، پاکستان

هدف پژوهش تصحیح متن مطلوب‌الطالبین (محمد بولاق) است. نسخه خطی «مطلوب‌الطالبین» گنجینه دست نخورده، از گنجینه‌های ادب و عرفان فارسی است. هفت نسخه از آن در کتابخانه‌های دنیا یافت شده که در موضوع خود یعنی عبارت از تصوّف و اخلاق است. در میان آثار قرن دوازدهم هجری ممتاز و مشتمل بر یک دیباچه و هفده مطالب است. تالیف این اثر در سال ۱۱ هجری پایان پذیرفته است. تصحیح متن از روی سه نسخه خطی تهیه شده که معرفی آنها به تفصیل در مقدمه مصحح در جای خود یاد شده است. مصحح برای تهیه متن صحیح به این سه نسخه خطی اکتفا نکرده، بلکه به کتابهایی که مؤلف اسم آنها را در کتاب خود ذکر کرده و یا از آنها استفاده نموده، رجوع کرده است و از آن جمله‌اند: کتاب سیرالاولیاء، تالیف سید محمدبن مبارک کرمانی، فوائدالفواد، تالیف امیرحسن دهلوی، نفحات‌الانس، از مولانا عبدالرحمن جامی و غیره.

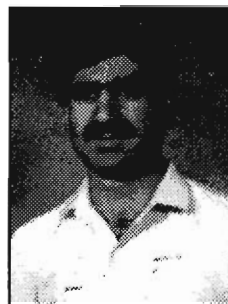
شرح حال و روزگار محمد بولاق به همراه اشعار و آثار وی و نیز کتاب مطلوب‌الطالبین از نظر اهمیت، سبب و سال تألیف آن، اهمیت ادبی و عرفانی و نسخه‌های خطی آن و سبک و ترجمه آن بررسی شده است. در تصحیح مطلوب‌الطالبین از سه نسخه استفاده شد و نسخه «اساس» از لحاظ قدمت تاریخ اساس کار بود. به سبک جدید نقطه‌گذاری شد و غلطهای املائی بسیاری تصحیح شد و در بعضی موارد املاء کلمات عربی به صورت فارسی نوشته شده و از خصایص املائی که موجب اشتباه و سرگردانی می‌شده، اجتناب گردید. شیوه املائی کهن متن و حرفهای (که به جه) به صورت جدید آورده شده است. خصایص رسم الخطی در نسخه‌ها و خصایص دستوری و مأخذ مطلوب‌الطالبین بیان شده است.

سبک مطلوب‌الطالبین به شیوه نثر دوره سامانیان، به نثر ساده، مرسل و روان نوشته شد و سادگی سخن و کوتاهی جملات از ویژگیهای نثر این اثر است.

در این کتاب، که مبنی بر سوانح کامل نظام‌الدین اولیا و ذکر مشایخ چشتی است، اصول و عقاید متصوفه اینطور ذکر شده است که همیشه برای عارفان و طالبان، گنج حقایق و خزانه اسرار الهی خواهد بود و مطالب این کتاب برای طالبان و جویندگان راه هدایت، از آداب مریدی و بیعت مرشد کامل و راه و رسم تصوف آشنایی کامل و برای هر دو راه یعنی طریقت و شریعت راهنمایی کامل فراهم می‌کند.

مؤلف در نوشتن این کتاب پرمعارف، جنبه عرفانی را در نظر داشته که اهمیت عرفانی این کتاب را زیاده‌تر می‌سازد و در ردیف متون تصوف و عرفانی قرار می‌دهد. گذشته از احوال و سخنان بزرگان سلسله چشتیه راه و رسم و آداب صوفیان و روابط مرید با پیر، طرز بیعت و آداب سماع و عرس صوفیان و لباس و خرقة یافتن از پیر بیان شده است.

۱۴۱

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد سلیم
نام خانوادگی : مظهر
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۶
تابعیت : پاکستان
Name : Mohammad Saleem
Surname : Mazher
Year of Graduation : 1997
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

بررسی احوال و آثار پارسی‌گویان ایرانی در شبه قاره
به راهنمایی: محسن ابوالقاسمی، کتابنامه: ص، ۳۱۳، ۳۲۴ و به صورت زیرنویس
موضوع: ۱. شاعران ایرانی. ۲. شعر فارسی - مجموعه‌ها - تاریخ و نقد

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
۱۰۰۸
ب ۶۹۷ س
د . پ

◀ مسئولیت فعلی :

استادیار گروه زبان فارسی دانشگاه پنجاب لاهور ، پاکستان

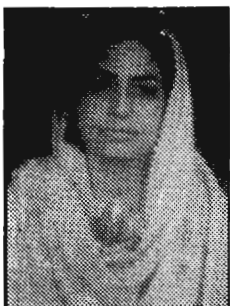
هدف پژوهش، بررسی احوال و آثار پارسی‌گویان ایرانی در شبه قاره، از دوره غزنوی تا آغاز سده دهم هجری قمری است. در بررسی حاضر دو باب تمهیدی در ارتباط با روابط فرهنگی ایران و شبه قاره و ورود و گسترش زبان فارسی در شبه قاره آورده شده است. سپس، با توجه به ترتیب زمانی خاندان‌های مهم سلطنتی شبه قاره، شرح حال شاعرانی که از مناطق فارسی‌زبان به شبه قاره رفتند، در همانجا ماندگار شدند، یا به وطن خود بازگشتند یا به جاهای دیگر رو آوردند، بیان شده است.

در دروه غزنویان، شرح حال و آثار پارسی‌گویانی چون فرّخی سیستانی، حقوری هروی، محمود غزنوی، عنصری بلخی، احمدبن حسن میمندی، مسعودی غزنوی رازی، زینبی علوی محمودی، نکتی لاهوری، علی‌بن عثمان هجویری، عسجدی مروزی، عطابن یعقوب کاتب رازی، سعد سلمان همدانی لاهوری، ابوحنیفه اسکافی، مختاری غزنوی، سیدحسن غزنوی، ابونصر فارسی، یمینی غزنوی، مسعود نوکی گنابادی، سید جمال‌الدین محمدبن ناصر علوی، شاه‌پور جامحمدبن رشید غزنوی، نصرالله منشی، یوسف دربندی، یوسف غزنوی، جمال‌الدین محمد سراجی، خسروی بخاری شرح داده شده و در دوره غوریان، شرح حال عبدالدافع هروی و بدیع‌الدین ترکوسیستانی بیان شده و در دوره سلاطین مملوک، بهاءالدین اوشی، علی‌بن عمر محمودی، ضیاءالدین سجزی، محمدکاتب بلخی، فضل بخارایی، علی‌بن حامد کوفی، فریدالدین احوال اصفهانی، خواجه قطب‌الدین بختیار کاکي، محمد عوفی بخارایی، ابوجعفر عمر بن اسحاق واشی، سراجی خراسانی، علی‌بن احمد جامچی، منهاج سراج جوزجانی لاهوری، خطیرالدین جرجانی، ابوبکر احمد جامچی، حکیم روحانی، رضی لالای غزنوی، قانع طوسی، فخرالدین عراقی و امیرحسینی هروی شرح داده شده است.

پارسی‌گویان دوره خلجیان و تغلقیان عبارتند از: علی شهاب ضیاء نخشی، ملک

تاج‌الدین اخستان، برهان‌الدین مظفر بلخی، بدرچاچی، جمال‌الدین بن حسام‌الدین
خوافی مسعودبک، سید اشرف جهانگیر سمنانی.

در عهد سادات ولودیان: بیانی کرمانی، محمد حسنی جیلانی قادری و ظهرالدین
محمد بابر و در دوره بهمنیان: سید مطهر، علی شاه قلندر اصفهانی، آذری اسفراینی،
ملانظیری طوسی، محمود گاوان، کاظمی هروی، ملاعبدالکریم همدانی و ملاسامعی
و در عهد سلاطین کشمیر و سند، عثمان مروندی لعل شهباز قلندر، سیدعلی همدانی،
سید محمد همدانی، منصورین محمد شیرازی و اثیر ابهری بررسی شده‌اند.

۱۴۲

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : رضیه Razia
نام خانوادگی : سلطانه Sultana
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۶
تابعیت : پاکستان Pakistan
Year of Graduation : 1997

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح ، ترتیب ، حواشی و مقدمه بر اصطلاحات صوفیه
به راهنمایی: اسماعیل حاکمی، کتابنامه: ص، ۲۷۷ - ۲۷۸
موضوع: ۱. تصوف - اصطلاحها و تعبیرها

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران
۲۹۷
/۸۰۳
ت ۶۵۱ س
پ . د

◀ مسئولیت فعلی :

محقق زبان فارسی در پاکستان

هدف پژوهش، تصحیح، ترتیب، حواشی، و مقدمه بر اصطلاحات صوفیه است. این کتاب فرهنگ اصطلاحات صوفیه است و مؤلف خود اسم آنرا اصطلاحات صوفیه گذاشته است. تاریخ جمع‌آوری مطالب آن را نمی‌توان مشخص کرد، زیرا مؤلف در مقدمه یا انتهای کتاب اشاره‌ای نکرده است.

اصطلاحات ذکر شده شامل این موارد است: ۱ - اصطلاحات خاص تصوّف همانند تجرید، تفرید، فکر، فنا، بقا. ۲ - شراب، جام و می و نیز اصطلاحاتی مربوط به تصوّف هستند که برای بیان معانی تصوّف از آنها استفاده می‌شوند، همچون شراب، میکده، جام، پیرمغان. ۳ - معشوق و متعلقات آن واژه‌های مرتبطی هستند که برای بیان معانی بکار می‌روند، همچون رخسار، زلف، زنخدان، ابرو و غیره. ۴ - اخلاق فاضله، همچون صبر، شکر، رضا، قناعت و تقوی. ۵ - حالت افراد مرتبط با تصوّف شیخ، زاهد. ۶ - روشن کردن و شرح دادن اعضای انسانی مثل چشم و لب. ۷ - واژه‌های معمولی و عادی که شاعران به عنوان تشبیه استفاده می‌کنند. مثل صبا و شمع. ۸ - الفاظ متفرّق مثل کشتی نوح.

این کتاب با عنوان حروف جار به تشریح الفاظ می‌پردازد لیکن از دیدگاه فرهنگ‌نویسی رعایت این ترتیب کاملاً صحیح نیست.

نویسنده در جاهای مناسب از اشعار استفاده کرده و در جاهایی نیز با آوردن حکایات و روایات مفهوم را به خواننده می‌فهماند.

اهمیت عرفانی کتاب: در این کتاب به توصیف و تشریح اصطلاحات دارای کاربرد زیاد در تصوّف و طریقت پرداخته شده و از شاعران صوفی و سخنان دیگر نویسندگان کمک بسیاری گرفته و با استفاده از مدارک مستند این کتاب را تنظیم کرده است. به همین علت، در این کتاب اطلاعات کتابهای نوشته شده را یکجا گردآوری کرده و محقق را از خواندن کتابهای دیگر بی‌نیاز کرده است.

در بسیاری جاها، حکایات بزرگان و گفته‌ها و سخنان ایشان آمده است و بدین ترتیب علاوه بر تصوف و عرفان، زندگینامه‌های عارفان نیز مشخص می‌شوند. شیوه این کتاب در بیان موضوعات درخور اهمیت است. سبک نگارش کتاب ساده و مسلسل است و موضوعات مهم به همراه معانی و مفاهیم مشکل بیان شده است. بارزترین سبک این کتاب ایجاز بیان است، به طوری که مفاهیم گسترده‌ای را در کوتاه‌ترین جملات بیان می‌کند و در سبک نگارش آن هیچ تصنع و اغراقی وجود ندارد، از صناعت ادبی برای زیباتر کردن نگارش استفاده شده و کلمات متضاد و مترادف نیز برای زیبایی نگارش بکار رفته است.

۱۴۳

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : مارک *Name : Marek*
نام خانوادگی : اسموژنسکی *Surname : Smurzyński*
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۶ *Year of Graduation : 1997*
تابعیت : لهستان *Nationality : Poland*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

ساختار رمزی سیرالعباد الی المعاد حکیم سنائی غزنوی - ارائه متن انتقادی و درآمدی بر شرح آن
۳۸۰ ص ، به راهنمایی دکتر شفیعی کدکنی
موضوع : ۱. سنائی . سنائی مجدود بن آدم . ۵۲۵ ؟ . ق . سیرالعباد الی المعاد . ۲ . شعر فارسی . قرن ۵ .

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی و کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد ، دانشگاه تهران
۱ فا ۸
/۲۳
س ۵۳۶ الف
پ . د .

◀ مسئولیت فعلی :

محقق و استاد زبان فارسی دانشگاه کراکف ، لهستان

هدف پژوهش، بررسی ساختار رمزی سیرالعباد الی‌المعاد حکیم سنائی غزنوی، ارائه متن انتقادی و درآمدی بر شرح آن است. این رساله شامل شش فصل است. بخش نخست، که از سه فصل تشکیل شده، به پرسمان‌های روش شناسانه می‌پردازد. در فصل اول، سه پرسمان اصلی مطرح شده است. پرسش عنوان شده عبارت است از: در چه شرایطی داوری‌های فرد درک‌کننده واقعیت نامأنوس از حقانیت برخوردار است؟ پرسمان دوم، به موقعیت شناخت شناسانه فیلولوژی به عنوان اسلوب تشریح و تحقیق نسخه و دیگر متون ادبی فارسی مربوط است که فیلولوژی یک روش علمی تجزیه و تحلیل متن عنوان نشده، بلکه قبل از هر چیز یک نهاد مردم‌شناختی ارزیابی شده است. در پایان فصل اول پرسمان قرینه‌سازی مورد بررسی قرار گرفته است.

در فصل دوم، کارکرد فیلولوژی در نوشته‌های سه پژوهشگر ایرانی: عبدالحسین زرین‌کوب، سعید نفیسی و محمد قزوینی تشریح شده که فرضیه‌ای مبنی بر اینکه فرهنگ متن در ادبیات فارسی، فرهنگ نسخه است مورد شرح قرار گرفت. که بنابراین فرضیه، عامل اصلی متن‌افزایی در این گوشه نظام، تصحیح نسخه شناخته خواهد شد. در فصل سوم، پدیده تحریف و تصحیف و نوع روابط بین متن نوشتاری و گفتاری فارسی بیان شد که هستی‌شناسی متن نوشتاری (نسخه) را می‌توان از روی الگوی رفتاری خوانندگان، با تحریف و تصحیف در نوشتار و گفتار، تعیین کرد. این تحریف‌ها و تصحیف‌ها، اشتباه صرف نیست بلکه لغزش معناداری است که از تقابل دو الگوی فرهنگی و دو نوع برخورد با نوشتار در خواننده یا به طور کلی دریافت‌کننده پدیده‌های فرهنگی، حاصل می‌گردد.

از مطرح کردن پرسمان ذکر شده دو هدف مورد نظر بوده است. نخست اینکه هم پدیده نسخه و ادبیات نسخه و هم پدیده تصحیح نسخه از بُعد پرسمان صرفاً

فیلولوژیک خارج شده، در بُعد گسترده فرهنگ و مردم‌شناسی قرار داده شود. هدف دوم، ارتباط تنگاتنگی با خود سنائی و منظومه سیرالعباد الی‌المعاد دارد. سنائی در اشعار خود عنایت خاصی به هستی‌شناسی سخن داشته است. توجه سنائی به کلام و ماهیت وجودی آن از محدوده قراردادی که مسئله سخن را در اشعار ناصرخسرو و فردوسی تعیین کرد، خارج شده است. برای سنائی سخن و سخن‌گفتن به عنوان پرسمان وجودی مطرح بوده که قوه تخیل و تعقل وی را مفتون خود ساخته است.

چگونگی همانندی کلام با پدیده‌های دنیای لطیف و ابعاد زبانی حضور مؤلف در اثر ادبی از پرسمان‌های محوری سیرالعباد است. در بخش دوم، نسخه بغداد لی‌وهبی - که به عنوان نسخه اساس اختیار شده - همراه با نسخه بدل‌ها به دنبال مقدمه‌ای که نسخه‌ها و عمده‌ترین اختلافات بین آنها را مورد بررسی قرار می‌دهد، آمده است.

نگارنده پس از بررسی هفت نسخه قدیمی سیرالعباد که بین قرن‌های ۶ تا ۱۱ هجری کتابت شده و مقایسه آن با چاپ مدرّس رضوی بدین نتیجه رسیده است که هیچ کدام از چاپهای مذکور، وضع حقیقی متن سیرالعباد را به معنی نمایاندن ابهامات جدی متونی در مورد توالی ابیات و روابط درون متونی بیان نمی‌کند.

بخش سوم این رساله را بررسی مباحثی درباره روابط سیرالعباد سنائی و کمندی الهی دانته تشکیل می‌دهد. نگارنده معتقد است که درک چگونگی روابط بین این دو متن اصیل ادبی از انگاره فیلولوژی تأثیر و تأثر خارج می‌شود که از دید مؤلف، شباهت ساختار تاریخی - معنوی خراسان زمان سنائی با ساختار تاریخی - معنوی شمال ایتالیای زمان دانته، از شباهت‌های موضوعی دو متن به مراتب حیرت‌انگیزتر است و علت متوسل شدن دو شاعر به صور و بن‌مایه‌های ادبی مشترک را تعیین می‌کند.

۱۴۴

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : ندا
نام خانوادگی : حسون
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۷
تابعیت : سوریه
Name : Nida
Surname : Hasoun
Year of Graduation : 1998
Nationality : Syria

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نگاهی به انسان کامل (مقایسه بین مولانا و فصوص الحکم ابن عربی)
به راهنمایی: اسماعیل حاکمی ، ۱۹۵ ص

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

؟

موضوع انسان کامل یک مبحث کاملاً دینی است و در ادیان الهی خصوصاً اسلام مطرح شده است. پاره‌ای از کتبی که از عرفا باقی مانده نیز تحت همین عنوان تألیف شده است، مانند، انسان کامل نسفی و انسان کامل جیلی.

آنچه در رساله آمده کوششی است در دیانت و شناخت ارتباط و پیوند میان اندیشه تفکر دو قطب از اقطاب عرفان اسلامی ابن عربی و مولانا. دربارهٔ انسان کامل که مهمترین مسئله در عرفان است، ابن عربی بنیانگذار عرفان علمی و مولانا آفریدگار ارجمندترین آثار ادبی و عرفان اسلامی بوده‌اند. در این رساله، تفکر دو اندیشه‌ور سترگ و بزرگ در بارهٔ انسان کامل تطبیق داده شده است. این رساله در شش فصل تنظیم شد.

۱ - فصل اول با عنوان مفهوم انسان کامل، شامل این مباحث است: انسان و انسان کامل، نیاز به انسان کامل یا انسان آرمانی، انسان کامل در آئین جاودانه اسلام، انسان کامل در عرفان اسلامی، و در آئین عرفا، اسمهای انسان کامل و انسان کامل نزد مولوی و ابن عربی.

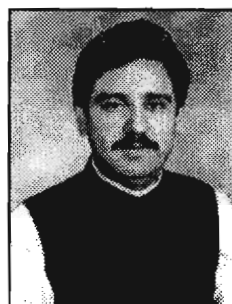
۲ - فصل دوم با عنوان: انسان کامل مظهر تجلی اسماء و صفات حق است و شامل مباحث: انسان کامل هدف از خلقت انسان است، و خلیفه‌الله و مظهر اسماء و صفات خداست.

۳ - فصل سوم با عنوان: انسان کامل نمونه‌ای است از جهان کبیر و صغیر و شامل این مباحث است: عالم صغیر و کبیر، علم نزد مولوی و ابن عربی، انسان می‌تواند با عالم مورد مقایسه قرار بگیرد، و انسان در صورت عالم صغیر و در حقیقت کبیر است.

۴ - فصل چهارم با عنوان: قدرت انسان کامل خارق‌العاده است و شامل: انسان کامل صاحب معجزه است، صاحب کشف است، و حافظ عالم و امان هر دو جهان است.

- ۵ - فصل پنجم با عنوان: روش نیل به کمال و شامل: تمسک به شریعت و طریقت، ریاضت نفس، ذکر جذبۀ حق، و صحبت پیر است.
- ۶ - فصل ششم با عنوان: چه کسانی را می‌توانیم انسان کامل بنامیم و شامل: رسول اکرم، پیغمبران، شمس تبریز و دیگران است.
- در خاتمه رساله آمده که، از مطالعه آثار عرفانی مولانا جلال الدین مولوی والشیخ الاکبری محیی الدین عربی می‌توان گفت که ریشه‌آرای عرفانی مولوی در اعماق عقاید ابن عربی وجود دارد. همچنین صفات انسان کامل نزد هر دو مشترک بوده اما شباهت بین اقول مولانا و بعضی سخنان ابن عربی در بعضی از موارد از مقوله توارد به نظر می‌رسد و آنچه از اینگونه نیست احتمال اخذ محقق وجود ندارد.

۱۴۵

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد اقبال
نام خانوادگی : شاهد
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۷
تابعیت : پاکستان
Name : Muhammad Iqbal
Surname : Shahtd
Year of Graduation : 1998
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

سفر نامه نویسی ایرانیان در شبه قاره (از آغاز تا تجزیه هندوستان)
به راهنمایی مظفر بختیار ، ۲۲۵ ص .

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه اسلامی، بهاولپور، پاکستان

موضوع رساله و حوزه معین و مشخص مباحث آن بررسی، نقد و تحلیل سفرنامه‌های مربوط به شبه قاره هند به زبان فارسی تا نیمه اول قرن بیستم است. روش وی در نقد و بررسی سفرنامه‌ها و متن سفرنامه چنین است که زندگی و آثار نویسندگان سفرنامه مورد ارزیابی قرار گرفته است.

سفرنامه‌هایی که در این رساله مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند، بدین ترتیب می‌باشند: بحرالاسرار فی مناقب الخیار (۱۰۴۵ هـ.)، سیاحت‌نامه ساعی (۵۸ - ۱۰۵۷ هـ.) نورالمشرقی (۱۰۶۱ هـ.)، محیط اکونین (۱۰۶۱ هـ.)، سفر به هند (۱۱۴۶ هـ.)، در رکاب نادر شاه یا سفرنامه عبدالکریم (۱۱۵۲ - ۱۱۵۶ هـ.)، سفرنامه حنین لاهیجی (۱۱۵۴ هـ.)، تحفة العالم (۱۲۱۶ هـ.)، سیر طالبی (۱۲۱۹ هـ.) مرات الحوال جهان نما (۱۲۲۵ هـ.)، تحفه الخاقانی (۱۲۳۱ هـ.)، سفرنامه هندوستان (۱۲۳۱ - ۱۲۳۲ هـ.)، آثار زین العابدین شیروانی (۱۲۳۷ - ۱۲۴۸ هـ.)، عبرت افزا (۱۲۷۸ هـ.)، سفرنامه شیراز به هند (۱۲۸۶ هـ.)، سفرنامه حاجی پیرزاده (۱۳۰۶ هـ.)، تحفة الحرمين (۱۳۰۹ هـ.)، سفرنامه هندوستان (۱۳۰۹ هـ.)، سفرنامه ابوالحسن میزرا شیخ رئیس قاجار (۱۳۱۲ هـ.)، مقابر هند (۱۳۱۳ - ۱۳۲۴ هـ.)، سفرنامه ابراهیم صحافباشی (۱۳۱۵ هـ.)، جام جم هندوستان (۱۳۱۶ هـ.)، سفرنامه وگزارشهای کاشف السلطنه چایکار (۱۳۱۶ و ۱۳۱۸ هـ.)، سفرنامه فرصت الدوله شیرازی (۱۳۲۲ هـ.)، خاطرات حاج سیاح (۱۳۲۷ هـ.)، سفرنامه هندوستان (۱۳۴۷ هـ.) و بزم ایران (۱۳۷۷ هـ.) در مقدمه این رساله توضیحاتی درباره تاریخ و جغرافیا و آثار باستانی هند و کتابهایی که از هندوستان به جاهای دیگر برده شده، توضیحاتی داده است.

۱۴۶

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد Name : Mohammad
نام خانوادگی : شمیم خان Surname : Shamim Khan
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۷ Year of Graduation : 1998
تابعیت : بنگلادش Nationality : Bangladesh

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

داستان عبرت بار، نوشته مولانا عبیدالله عییدی سهروردی، تصحیح و تحشیه
۱۸۴ ص، کتابنامه به فارسی و انگلیسی، به راهنمایی محسن ابوالقاسمی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی و کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد، دانشگاه تهران
۱۸۳۲۲

◀ مسئولیت فعلی :

استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه راجشاهی، بنگلادش

داستان عبرت‌بار، زندگینامه خود نوشت مولانا عبیدالله عبیدی سهروردی است که به تقاضای نواب سراحسن الله نگاشته شده و نسخه منحصر به فرد آن، در گنجینه حکیم حبیب الرحمن، در کتابخانه مرکزی دانشگاه داکا (بنگلادش) به شماره *hr-144* نگهداری می‌شود.

زندگینامه‌های خود نوشت، در ادبیات جهان کمتر دیده می‌شود و از لحاظ اعتبار، از مدارک مستند و دست اول به شمار می‌آید. در شبه قاره و به ویژه بنگلادش، داستان عبرت‌بار یکی از کهن‌ترین زندگینامه‌های خود نوشت است که به زبان فارسی نگاشته شده و از لحاظ تاریخی، ادبی، اجتماعی و معرفی نظام آموزش آن زمان در بنگلادش، اهمیت خاصی دارد.

عبیدالله، متخلص به عبیدی به سال ۱۲۵۰ هـ. (۱۹۳۵ م.) در داسپور چیتوا (*Daspur chetva*) از مضافات میدنی پور (*Meadnipur*) چشم به جهان گشود. وطن نیاکان عبیدی در شهر سهرورد ایران بود و به همین مناسبت این خانواده سهروردی خوانده شده‌اند و عبیدی نیز سرزمین اصلی خویش را با این شعر ستایش می‌کند.

نژادم گل زمین سهرورد است
اگر چه هندم آمد بوم و مسکن
در نثر فارسی شبه قاره نیز در اواخر عهد صفویه تحول ایجاد می‌شود و گرایش به شیوه متقدمین پیدا می‌کند. داستان عبرت‌بار دارای ویژگیهای نثر فارسی دوره بازگشت ادبی همراه با واژگان رایج در شبه قاره و مصطلحات انگلیسی است.
در داستان عبرت‌بار استعمال لغات دشوار عربی در نثر دوره مزبور دیده می‌شود. نثر عبیدی هم از این شیوه مستثنی نیست. وی اشعار عربی، جمله‌ها، شبه جمله‌های معترضه و دعائیه و ضرب‌المثل‌ها را در بیشتر موارد به کار می‌برد.

۱۴۷

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : Yi Dan ای دان
نام خانوادگی : Vang وانگ
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۷
تابعیت : China چین
Year of Graduation : 1998
Surname :

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تصحیح انتقادی بخش تاریخ چین از جامع التواریخ خواجه رشیدالدین فضل الله
به راهنمایی سید جعفر شهیدی ، امیر بانو کریمی ، مظفر بختیار
۲۲۵ ص .

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشکده خاورشناسی دانشگاه پکن ، چین

خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی به عنوان دانشمند، نویسنده و تاریخ‌نویس برجسته و وزیری‌کاردان در سطح جهان شناخته شده و کتاب جامع‌التواریخ به اعتراف پژوهندگان و تاریخ‌شناسان نامدار ایران و جهان، بزرگترین و مستندترین متن تاریخ عمومی جهان است که در قرون وسطی تألیف شده و هنوز اعتبار خود را حفظ کرده است.

اهمیت و اعتبار جامع‌التواریخ در آن است که خواجه رشیدالدین در این اثر عظیم و انتخاب منابع آن از متون و اسناد معتبر قابل دسترس بهره برده است. حتی در نگارش تاریخ ملت‌های جهان، که تاریخ چین نیز بخشی از آن است، از منابع و کتابهای تاریخی هر ملت به زبان اصلی با همکاری دانشمندان همان ملت درگزینش مآخذ و ترجمه آن به زبان فارسی استفاده کرده، سپس موارد گردآوری شده را طبق بینش و روش تاریخ‌نویسی خود تنظیم کرده و با نثری شیوا و فصیح، که این کتاب را جزو متون مهم نثر فارسی در قرن ششم درآورده، به نگارش و تألیف آن پرداخته است. او با این روش علمی جامع‌التواریخ را از آثار تاریخ‌نویسان پیش از خود متمایز ساخته است.

تاکنون همه بخش‌های گوناگون جامع‌التواریخ، به استثنای بخش تاریخ چین، در ایران و خارج از ایران در صد و پنجاه سال اخیر به صورت‌های علمی و انتقادی یا چاپ‌های عکسی و عادی انتشار یافته و بعضی از چاپ‌های آن مکرر تجدید چاپ شده است. بخش‌هایی از جامع‌التواریخ هم به زبان‌های مختلف، از جمله بخش تاریخ مغول به زبان چینی ترجمه شده است. تنها بخش باقی‌مانده از جامع‌التواریخ که تاکنون انتشار نیافته، بخش تاریخ چین است. علت اصلی آن، کمبود نسخه‌های این بخش ناشی از نامتداول بودن مطالعه آن در بین تاریخ‌دانان قدیم، وجود نام‌های متعدد تاریخی و جغرافیایی و اصطلاحات چینی، و آشفتگی‌ها و تحریفات فراوان در

ثبت آنهاست که شناخت این نام‌ها را ناممکن می‌ساخت.

مواد اصلی بخش تاریخ چین از جامع‌التواریخ، همچنانکه خواجه رشیدالدین در مقدمه آن اشاره کرده، به انتخاب دو دانشمند و راهب بودایی چینی از یکی از منابع متداول در تاریخ عمومی چین آن زمان ترجمه و اقتباس شده است. این راهبان بودایی مانند سایر دانشمندان و پزشکان چینی به دعوت خواجه رشیدالدین برای کارهای علمی و پژوهشی مربوط به چین‌شناسی و ترویج دانش‌های چینی به ایران آمده و به همکاری و کوشش‌های علمی پرداختند.

مرجع اصلی بخش تاریخ چین به زبان چینی، که خواجه رشیدالدین به آن اشاره کرده، تاکنون به دست نیامده است. ولی خوشبختانه بخش‌های عمده این کتاب مفقود در کتاب *Fozu Lidai Tongzai* تألیف راهب بودایی چینی به نام *Nianchang* اقتباس شده و نسخه آن موجود است که تا حدی در بررسی و ویرایش متن می‌تواند سودمند باشد.

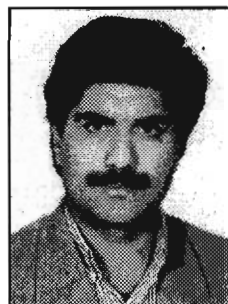
در تصحیح انتقادی متن فارسی بخش تاریخ چین، از دست‌نویس جامع‌التواریخ در موزه بریتانیا به سال ۸۳۷ ه. و دست‌نویس کتابخانه کاخ گلستان به سال ۱۰۷۴ ه. هر دو استفاده شده است. این دو نسخه در بین چند دست‌نویس موجود از بخش تاریخ چین در کتابخانه‌های جهان معتبرترین آنها به شمار می‌روند. با این حال این دو دست‌نویس نیز دارای نادرست‌خوانی‌ها، آشفتگی‌ها، افتادگی‌ها و تحریف‌های متعدد به خصوص در نام‌های چینی و حتی اصطلاحات و واژه‌های نادر فارسی است.

بدین ترتیب، مصحح به ناگزیر از دست‌نویس بخشی از ترجمه عربی جامع‌التواریخ، همچنین از نسخه نفیس مجمع‌التواریخ حافظ ابرو متعلق به موزه توپکا پوسرای [توپکاپی]، دست‌نویس فاخر و نفیس بناکتی به سال ۹۵۰ ه. به عنوان منبع جنبی و کمکی در ویرایش موارد مهم و بحث‌انگیز استفاده کرده است.

در کار ویرایش و تصحیح متن، همه نام‌های تاریخی و جغرافیایی و کلمات چینی با مراجعه به دانشنامه‌ها و رویدادهای سلسله‌ای امپراطوری و سایر منابع کهن چینی به دست آمد و تصحیح شد که در زیرنویس به خط چینی و با آوانویسی به روش *Pinyin* ضبط شده است.

نام‌های تاریخ و جغرافیایی چینی و مغولی و برخی از مطالب که احتیاج به توضیح داشته، در پایان رساله ضمن بخش یادداشت‌ها تشریح شده است.

۱۴۸

◀ مشخصات فارسی آموخته :

نام : محمد اقبال *Name : Mohammad Iqbal*
نام خانوادگی : ثاقب *Surname : Saqib*
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۷ *Year of Graduation : 1998*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تأثیر سعدی در شبه قاره، بر اساس تألیفات و تصنیفات پیرامون احوال و آثار شیخ در حوزه یاد شده
به راهنمایی : مظاهر مصفا ، محسن ابوالقاسمی ، اسماعیل حاکمی

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، دانشگاه تهران

◀ مسئولیت فعلی :

مربی زبان و ادبیات فارسی دانشکده دولتی مری ، پنجاب ، پاکستان

رساله مورد نظر، مشتمل بر مقدمه، پنج بخش و بیست و پنج فصل است. در این بیست و پنج فصل، ۵۲۵ عنوان کتاب پیرامون احوال و آثار سعدی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. مقدمه شامل عنوان‌های زیر می‌باشد:

- سیر تاریخی زبان و ادبیات فارسی در شبه قاره.

- اهمیت زبان فارسی با اشاره‌ای به سبک هندی.

- نفوذ فارسی در ادبیات شبه قاره.

- روابط ایران و شبه قاره.

- خلاصه زندگی سعدی.

- اهمیت سعدی در شبه قاره.

- دیدگاه‌های دانشمندان شبه قاره در باب سعدی.

بخش اول، به گلستان سعدی اختصاص یافته و شامل هفت فصل است. در فصل یکم، ۱۰۰ عنوان کتاب، زیر عنوان «شروح بر گلستان سعدی» مورد بررسی قرار گرفته و از نظر تأثیر، قرن نوزدهم میلادی حایز اهمیت فراوان است که در این محدوده زمانی، ۴۴ شرح بر گلستان سعدی نوشته شد.

در فصل دوم، ۳۱ عنوان کتاب تحت عنوان «فرهنگنامه‌های گلستان سعدی» بررسی شده و از نظر تأثیر، قرن نوزدهم میلادی بسیار مهم است که در این قرن ۱۵ فرهنگنامه گلستان تألیف گردیده است.

در فصل سوم، ۷۶ ترجمه گلستان سعدی، به زبان‌های گوناگون در شبه قاره مورد بررسی قرار گرفته و قرن بیستم میلادی مهم است که در این قرن ۳۴ ترجمه گلستان نوشته شده است.

همچنین فصل چهارم، پنجم، ششم و هفتم به ترتیب مشتمل بر عنوان‌های «پیروی گلستان سعدی»، «تضمینات بر ابیات گلستان»، «برگزیده‌های گلستان

سعدی» و «تصحیح متن گلستان» می‌باشد.

بخش دو، به بوستان سعدی اختصاص دارد و تا فصل هشتم و سیزدهم ادامه دارد. در فصل هشتم، ۷۲ شرح بوستان سعدی مورد بررسی قرار گرفته است و نیمه دوم قرن نوزدهم میلادی از نظر تأثیر دوره طلایی محسوب می‌شود. در این محدوده زمانی ۳۰ عنوان شرح بر بوستان سعدی نوشته شده است. در فصل نهم ۱۸ فرهنگنامه‌های بوستان، در فصل دهم ۲۴ ترجمه بوستان، در فصل یازدهم ۲ عنوان کتاب در پیروی بوستان، در فصل دوازدهم ۲۳ برگزیده بوستان و در فصل سیزدهم ۳۸ نسخه چاپی بوستان تألیف و تدوین شده است.

بخش سوم که مربوط به کریمای سعدی است، تا فصل چهاردهم و نوزدهم ادامه دارد. در فصل چهاردهم، ۲۶ شرح بر کریمای سعدی مورد بررسی قرار گرفته که تنها در نیمه دوم قرن نوزدهم میلادی ۱۳ عنوان شرح بر کریمای سعدی تألیف شده است. در فصل پانزدهم، ۳۰ ترجمه کریمای به زبان‌های شبه قاره معرفی و تنها در نیمه اول قرن بیستم میلادی ۱۳ ترجمه کریمای نوشته شده است. در فصل شانزدهم، ۲۰ عنوان کتاب در ذیل تضمینات بر کریمای سعدی معرفی شده است. در فصل هفدهم، هیجدهم و نوزدهم به ترتیب «فرهنگنامه‌های کریمای»، «نسخه‌های چاپی کریمای» و «کتاب‌هایی در پیروی کریمای» معرفی شده است.

بخش چهارم، متعلق به آثار متفرقه پیرامون سعدی است و تا فصل بیست و پنجم ادامه دارد. در این فصول، به ترتیب «کلیات سعدی»، «تراجم دیوان سعدی»، «برگزیده‌های دیوان سعدی»، «زندگینامه‌های سعدی» و «آثار دیگر درباره سعدی» مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

بخش پنجم، بخش پایانی و متعلق به فهرس است.

همان طور که در آغاز نوشته شده، در این دفتر ۵۲۵ عنوان کتاب مورد بررسی قرار

گرفته و در پایان هر فصل تأثیر آثار سعدی در هر پنجاه سال به وسیله نمودارها بیان گردیده است. چکیده این پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

- تعداد کتاب‌ها پیرامون سعدی از ۱۶۵۰ تا ۱۷۰۰ م. : ۱۲ مجلد
- تعداد کتاب‌ها پیرامون سعدی از ۱۷۰۰ تا ۱۷۵۰ م. : ۱۷ مجلد
- تعداد کتاب‌ها پیرامون سعدی از ۱۷۵۰ تا ۱۸۰۰ م. : ۲۰ مجلد
- تعداد کتاب‌ها پیرامون سعدی از ۱۸۰۰ تا ۱۸۵۰ م. : ۸۴ مجلد
- تعداد کتاب‌ها پیرامون سعدی از ۱۸۵۰ تا ۱۹۰۰ م. : ۲۷۷ مجلد
- تعداد کتاب‌ها پیرامون سعدی از ۱۹۵۰ تا ۱۹۹۸ م. : ۶۹ مجلد

در نتیجه، می‌توان گفت که از نظر تأثیر آثار سعدی، نیمه دوم قرن نوزدهم میلادی حایز اهمیت فراوان است. در این زمان «جنگ آزادی» علیه استعمار انگلیس شروع شده بود و این امر باعث تعجب است که در این زمان جنگ و جدال، مردم برای تغذیه روحانی بیشتر به آثار شیخ توجه داشتند.

۱۴۹

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : Kazuko کازوکو
نام خانوادگی : Kusakabe کوساکابه
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸
تابعیت : Japan ژاپن
Name :
Surname :
Year of Graduation : 1999
Nationality :

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران

۱۵۰

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : خليل عبدالعزيز
نام خانوادگی : المير
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸
تابعیت : قطر
Name : Khalil Abdelaziz
Surname : Elmeer
Year of Graduation : 1999
Nationality : Qatar

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

شواهد النبوه لتقوية اهل اليقين ، نورالدين عبدالرحمن جامي ، تحقيق و تصحيح

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

سرپرست مدارس غیرانتفاعی دولت قطر

۱۵۱

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : Zoubir Abdeslam زبیر عبدالسلام
نام خانوادگی : Choulli شلی
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸
تابعیت : Morocco مغرب

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

سیمای خلفای راشدین در شعر فارسی از قرن سوم تا قرن هفتم

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۵۲

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : فدوی
نام خانوادگی : الشکری
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۸
تابعیت : مغرب
Name : Fadwa
Surname : Alshekri
Year of Graduation : 1999
Nationality : Morocco

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

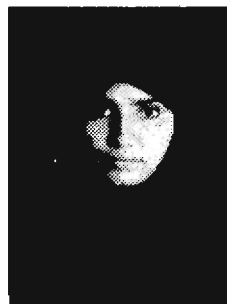
◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۵۳

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : نگهت فردوس
نام خانوادگی : کاظمی
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۹۹
تابعیت : پاکستان
Name : Neghat Ferdos
Surname : Kazemi
Year of Graduation : 1999
Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

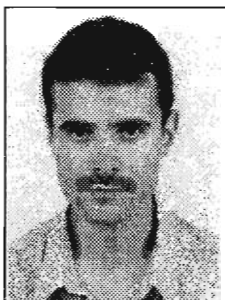
؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۵۴

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : رشید *Rashid* *Name :*
نام خانوادگی : العرجوی *Alarjiwi* *Surname :*
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۸ *1999* *Year of Graduation :*
تابعیت : مغرب *Morocco* *Nationality :*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۵۵

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : آیانو *Ayano*
نام خانوادگی : ساساکی *Sasaki*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸
تابعیت : ژاپن *Japan*
Name : Ayano
Surname : Sasaki
Year of Graduation : 1999
Nationality : Japan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

اجتماع و نقد اجتماعی در شعر حافظ

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران
و مربی دانشگاه مطالعات خارجی توکیو ، ژاپن

۱۵۶

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : سید محمد قمر
نام خانوادگی : مهدی
Year of Graduation : 1999 ۱۳۷۸
Nationality : Pakistan پاکستان

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

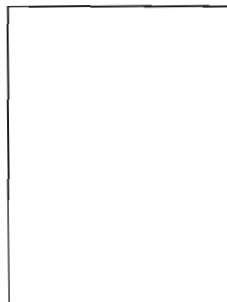
◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۵۷

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : سانگ سونگ *Name : Sang Sunk*
نام خانوادگی : لی *Surname : Li*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸ *Year of Graduation : 1999*
تابعیت : کره جنوبی *Nationality : South Korea*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

محقق و مدرس زبان فارسی دانشگاه هنکوک، کره جنوبی

۱۵۸

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : نامیر کارا
نام خانوادگی : خلیلوویچ
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸
تابعیت : بوسنی
Name : Namir Kara
Surname : Khalilvić
Year of Graduation : 1999
Nationality : Bosnia

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره کارشناسی ارشد و دکترای زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران

۱۵۹

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : سلیمان عبدالجواد
نام خانوادگی : تیم
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸
تابعیت : اردن
Name : Soleiman Abdjavad
Surname : Taïem
Year of Graduation : 1999
Nationality : Jordan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران
مترجم سفارت جمهوری اسلامی ایران در عمان ، اردن

۱۶۰

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : احسان *Ehsan*
نام خانوادگی : داوود *Dawoud*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸ *1999*
تابعیت : مغرب *Morocco*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران

۱۶۱

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : غالیه *Name : Ghalieh*
نام خانوادگی : قنبریکاوا *Surname : Qanbar Bekava*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸ *Year of Graduation : 1999*
تابعیت : قزاقستان *Nationality : Kazakhstan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

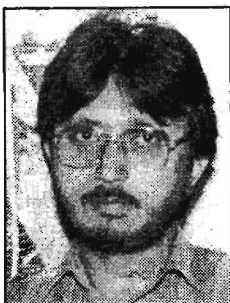
؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران

۱۶۲

◀ مشخصات فارسی آموز:

نام : حسن *Name : Hassan*
نام خانوادگی : فضائی *Surname : Fazaeli*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۹ *Year of Graduation : 2000*
تابعیت : افغانستان *Nationality : Afghanistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران

۱۶۳

◀ مشخصات فارسی آموز:

نام : این هوا *Name : In Hua*
نام خانوادگی : چه *Surname : Che*
سال اخذ مدرک : ۱۳۷۸ *Year of Graduation : 1999*
تابعیت : کره جنوبی *Nationality : South Korea*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران

۱۶۴

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : نجم Name : Najam
نام خانوادگی : الرشید Surname : Ur Rashid
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸ Year of Graduation : 1999
تابعیت : پاکستان Nationality : Pakistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

تاریخ و نقد شعر فارسی در شبه قاره در قرن دوازدهم

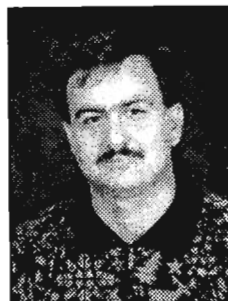
◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

?

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۶۵

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : Bassam Ali بَسام علی
نام خانوادگی : Robabeh ربابه
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۱ ۲۰۰۲
تابعیت : Jordan اردن

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۶۶

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : فریده
نام خانوادگی : الرحوطی
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۱
تابعیت : مغرب
Name : Faridah
Surname : Al-Rahoti
Year of Graduation : 2002
Nationality : Morocco

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۶۷

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : شیمما *Shima*
نام خانوادگی : الشیبان *Al-Sheiban*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۱ *2002*
تابعیت : مغرب *Morocco*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

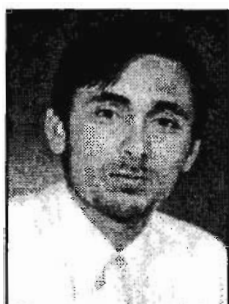
؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۶۸

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : سید کلیم اصغر
نام خانوادگی : نقوی
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۱
تابعیت : هندوستان
Name : S.Kaleem Asghar
Surname : Naqavi
Year of Graduation : 2002
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۶۹

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : چاند *Name : Chand*
نام خانوادگی : بی بی *Surname : Bibi*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۹ *Year of Graduation : 2000*
تابعیت : پاکستان *Nationality : Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

نقد و بررسی شرح‌های مهم فارسی بر دیوان حافظ (در شبه قاره)

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۷-

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : خان محمد
نام خانوادگی : عامر
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲
تابعیت : هندوستان
Name : Khan Mohammad
Surname : Amer
Year of Graduation : 2003
Nationality : India

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه تهران

۱۷۱

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : محمد جواد *M. Javad*
نام خانوادگی : رسولی *Rasouli*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲ *2003*
تابعیت : پاکستان *Pakistan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

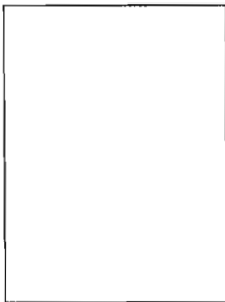
؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۷۲

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : ناتالینا *Name : Nathalina*
نام خانوادگی : گاچکوا *Surname : Gachkwa*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲ *Year of Graduation : 2003*
تابعیت : بلغارستان *Nationality : Bulgaria*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

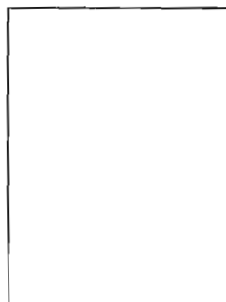
◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۷۳

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : ایمن ابراهیم
نام خانوادگی : الشدیده
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲
تابعیت : اردن
Name : Eiman Ebrahim
Surname : Alshadideh
Year of Graduation : 2003
Nationality : Jordan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۷۴

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : قاسم محمد
نام خانوادگی : غنیمات
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲
تابعیت : اردن
Name : Qasem Mohammad
Surname : Ghanimat
Year of Graduation : 2003
Nationality : Jordan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۷۵

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : محمد Name : Mohammad
نام خانوادگی : سیلاوی Surname : Seilavi
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲ Year of Graduation : 2003
تابعیت : عراق Nationality : Iraq

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

?

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

?

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۷۶

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : نائومی *Name : Naomi*
نام خانوادگی : شیمیزو *Surname : Shimizou*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۰ *Year of Graduation : 2001*
تابعیت : ژاپن *Nationality : Japan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

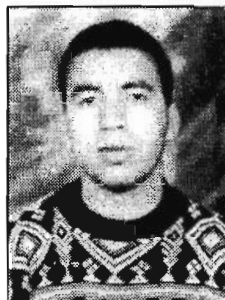
◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۷۷

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : احمد *Name : Ahmad*
نام خانوادگی : موسی *Surname : Mousa*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۱ *Year of Graduation : 2002*
تابعیت : مغرب *Nationality : Morocco*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۷۸

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : مبینه *Name : Mobineh*
نام خانوادگی : موکر *Surname : Moker*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲ *Year of Graduation : 2003*
تابعیت : بوسنی *Nationality : Bosnia*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۷۹

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : بولاتبک *Name : Boulatbek*
نام خانوادگی : باترکانف *Surname : Baterkanov*
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲ *Year of Graduation : 2003*
تابعیت : قزاقستان *Nationality : Kazakhstan*

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۸۰

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : نوری
نام خانوادگی : محمدزاده
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲
تابعیت : داغستان
Name : Nouri
Surname : Mohammadzadeh
Year of Graduation : 2003
Nationality : Daghistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

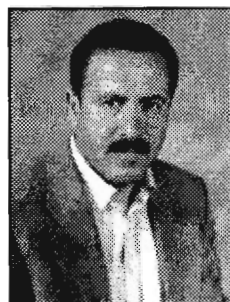
◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

۱۸۱

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : عارف Name : Arif
نام خانوادگی : ابوخلف Surname : Abou Khalaf
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۷۸ Year of Graduation : 1999
تابعیت : اردن Nationality : Jordan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی ، دانشگاه فردوسی مشهد
کارمند سفارت اردن در تهران

۱۸۲

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : عبدالکریم
نام خانوادگی : جرادات
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۱
تابعیت : اردن
Name : Abdolkarim
Surname : Jaradat
Year of Graduation : 2002
Nationality : Jordan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان فارسی ، دانشگاه تهران

۱۸۳

◀ مشخصات فارسی آموز :

نام : سید وحید
نام خانوادگی : زهوری حسینی
سال احتمالی اخذ مدرک : ۱۳۸۲
تابعیت : افغانستان
Name : Seyed Vahid
Surname : Zohouri Hosaini
Year of Graduation : 2003
Nationality : Afghanistan

◀ عنوان پایان نامه و مشخصات کتابشناختی :

؟

◀ محل نگهداری و شماره پایان نامه :

؟

◀ مسئولیت فعلی :

دانشجوی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان فارسی ، دانشگاه تهران

فهرست‌ها

فهرست الفبایی فارسی‌آموختگان و فارسی‌آموزان خارجی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی بر اساس الفبای نام خانوادگی

۱-۲

۲۳۹	آفتاب / اصغر
۲۳۶	آلپ / نهاد ترک
۸۷	ابراهیم / فارس احمد
۴۲۸	ابوخلف / عارف
۲۵۲	أجاک / تولگا فاطمه
۶۱	احمد / سید برکات
۹۰	احمد / سید مقبول
۹۹	احمد / شاه
۱۲۲	احمد / شمس‌الدین
۲۶۰	اختر / محمد سلیم
۱۴۴	اسلم خان / محمّد
۳۷۸	اسموزنسکی / مارک
۲۱۳	اظهر دهلوی / عبدالودود
۳۶۴	افسر / ریحانه
۲۱۰	افغانی / نصری
۱۵۹	اکبر حسن / خانم رضیه
۸۴	اکرم شاه / محمّد
۱۱۳	التونجی / محمد
۱۱۹	الحمدانی / محمد نور الدین
۴۱۳	الرحوطی / فریده
۴۱۱	الرشید / نجم
۸۱	السعدانی / عبداللطیف

۴۲۰	الشديده / ايمن ابراهيم
۳۹۹	الشكري / فدوى
۴۱۴	الشييان / سيما
۲۱۹	الصاوى / رمضان صلاح الدين
۱۴۱	الصيصى / اغناطيوس
۴۰۱	العرجوى / رشيد
۱۹۵	العوفى / محمد صديق
۹۳	الكك / ويكتور
۳۹۷	المير / خليل عبدالعزيز
۲۹۵	انصارى / شريف النساء بيگم
۲۰۲	انصارى / محمد محمود الحق
۲۳۵	انصارى / نورالحسن
۲۵۰	اوکومش / عمر
۳۱۰	اونال / هادى
۱۸۱	اهلو والياء / جگديش راى
۲۰۰	اينال / صائمه

ب

۴۲۶	باتركانف / بولاتبک
۵۰	باتيستى (بهنام) / ترزا
۲۴۶	بت / نسرين اختر
۳۴	بدوى / امين عبدالمجيد
۷۰	بهاجان / ساموئل ويكتور
۴۱۶	بى بى / چاند
۲۲۵	بيگم / خانم روشن آرا

پ

۷۳	پانديت / کاشى نات
----	-------------------

۲۶۳	پروین شیخ / زاهده
۳۵۳	پروین / طاهره
۳۴۶	پژمان / عارف
۱۴۷	پنجوانی / غلامحسین
۱۵۰	پنجوانی / نداحسین
۲۷۸	پیروانی / پروین

ت

۵۳	تیکو / گردهاری لعل
۴۰۶	تیم / سلیمان عبدالجواد

ث

۳۹۲	ثاقب / محمد اقبال
-----	-------------------

ج

۱۷۹	جاکا / بجیر
۴۲۹	جرادات / عبدالکریم
۱۶۲	جعفری / سید مرتضی شاه
۷۲	جولانیا / جگر نات

چ

۱۷۰	چاکوفسکی / پیتر
۷۶	چوپرا / هیرالال
۳۹۲	چوهدری / غلام نبی شاهد
۲۷۴	چوهدری / محمد حنیف
۲۶۹	چوهدری / محمّد شیر احمد
۱۷۲	چوهدری / ممتاز بیگم
۳۰۳	چوهدری / نذر حسین
۹۶	چهانچ / جمال
۴۱۰	چه / این هوا

۲۸۱	چیتیک / ویلیام
۲۷۳	چیمه / محمد اختر

ح

۲۵۵	حامد خان / حامد
۳۸۱	حسون / ندا
۳۳۸	حسین / جلال
۱۰۳	حسین چشتی / محمد بشیر
۲۶۸	حسین / نجابت
۲۷۵	حلیم / سید حسین جعفر
۲۴۲	حمویه / محمد

خ

۱۳۳	خالد بدلی / احمد
۳۰۰	خالدی / عبدالله
۳۵۱	خاتم / سایر
۳۳۴	ختک / میرغزن خان
۳۳۶	ختک / نصرت جهان
۴۰۵	خلیلویج / نامیر کارا

د

۲۸۴	دامیراوغلی / آیلا
۴۰۷	داوود / احسان
۲۷۹	دیاب / محمد قاسم (امین علی)
۱۲۹	دیان / بوگدانوویچ
۴۰	دیسایی / ضیاء الدین

ر

۴۱۲	ربابه / بنام علی
۴۱۸	رسولی / محمد جواد

۱۵۶	رضا / رحیم
۱۷۷	رضوی / سبط حسن
۱۲۶	رضوی / سید آل یاسین
۱۰۶	رضوی / نبی هادی
۲۵۷	رهین / مخدوم
۱۷۵	ریاض خان / محقق

ز

۲۲۲	زیدی / شمیم ناصر
-----	------------------

س

۴۰۲	ساساکی / آیانو
۲۸	سدارنگی / ایسر داس
۳۳۵	سرافراز ملک / محقق
۲۰۵	سعید / امین علی
۲۹۰	سلطان علی / زیب النساء
۳۷۵	سلطانہ / رضیه
۱۵۳	سلیمانی / قیوم
۱۹۲	سهرامی / محمد کلیم
۱۱۰	سید / اطاعت یزدان
۳۲۸	سید / سراج الدین
۴۲۲	سیلاوی / محمد

ش

۳۸۴	شاهد / محمد اقبال
۱۱۶	شروانی / ریاض احمد
۳۵۹	شریف / محقق
۱۸۶	شکفته / صغری بانو
۳۹۸	شلی / زبیر عبدالسلام

۳۸۶	شمیم خان / محمد
۲۵	شہریار نقوی / سید باحیدر
۴۳۳	شیمیزو / ناتومی

ص

۲۴۷	صابر آفاقی / احمد الدین
۱۹۷	صالح صدیق / اویس
۱۶۵	صدیق / خالدہ
۱۸۳	صدیق خان شبلی / محمد
۲۳۲	صدیق / خانم طاہرہ

ط

۲۸۷	طوقماق / عبدالرحمن ناجی
-----	-------------------------

ظ

۳۲۲	ظفر اللہ خان / امت الرفیق
۴۳۰	ظہوری حسینی / سید وحید

ع

۳۶۹	عابد حسین / نکہت
۴۱۷	عامر / خان محمد
۳۴۱	عباس / سید حسن
۱۰۷	عبدالغزیز فہمی / عبدالسلام
۵۸	عُسیران / عقیف
۵۵	علیخان / عابد
۱۹۰	عمرو / تیابروسکی

غ

۴۲۱	غنیمات / قاسم محمد
-----	--------------------

ف

- ۴۰۹ فضائلی / حسن
 ۴۳ فهمی / صالح
 ۲۷۰ فیروز / شیرزمان

ق

- ۱۶۸ قریشی / حکیم‌الدین
 ۲۰۷ قریشی / عبدالمجید
 ۴۰۸ قنبربک‌اوا / غالیه

ک

- ۳۱۵ کاتارا / رام
 ۴۰۰ کاظمی / نگهت فردوس
 ۱۸۸ کجاترک / سعد‌الدین
 ۲۹۷ کروک / رابرت جی
 ۳۹۶ کوساکابه / کازوکو
 ۳۱۷ کوپی پرس / میشل

گ

- ۴۱۹ گاجکوا / ناتالینا

ل

- ۷۸ لعل عشرت / امرت
 ۴۰۴ لی / سانگ سونک

م

- ۱۲۵ ماتو / دواریکانات
 ۳۳۰ مارونسی / عبدالقادر
 ۴۲۷ محمدزاده / نوری
 ۳۱۳ محمد / غلام
 ۴۶ مرسلین / محمد

۳۲۰		مسلم محمد / امین نعیم
۳۲۲		مظہر / محمّد سلیم
۳۰۹		مقبول‌دار / محمّد
۳۵۶		ملک / منیر جهان
۲۴۴		منیر عالم / محمّد
۲۱۵		موراتا / ساجیکو
۴۲۴		موسی / احمد
۴۲۵		موکر / مبینہ
۱۹۹		مونو / گی
۲۳۱		مہتا / تلگ راج
۳۳۲		مہدی / سید محمّد
۴۰۳		مہدی / سید محمد قمر
۴۸		میچلی / الکساندر
۳۷		میرزا برلاس / نذیر

ن

۱۰۲		ناراین ماتھور / مہتاب
۳۰۶		ناز / فرحت
۱۳۶		ناکامورا (اوکادا) / امیکو
۳۶۲		نذیم / اعجاز احمد
۳۶۷		نقوی / رفعت طاہرہ
۶۷		نقوی / سید علیرضا
۴۱۵		نقوی / سید کلیم اصغر
۶۴		نقوی / غلام اکبر
۲۶۵		نور محمد خان / مہر
۲۱۷		نوری عارف / محمّد
۳۳۳		نوشاهی / عارف

و

- ۱۳۲ واله / صبر هوا
- ۳۸۸ وانگ / ای دان
- ۲۲۸ وفایی / عبدالخالق

ه

- ۳۱ هاشم / محمد
- ۳۴۹ هاشمی / رشیده حسن

ی

- ۱۳۹ یوسف الرئيس / محمد فتحی

فهرست الفبایی عناوین پایان‌نامه‌های فارسی‌آموختگان خارجی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی

۱-۲

۱۰۲	آثار و احوال شیخ جمال الدین دهلوی
۱۹۵	ابونواس و فارسیات او و تأثیری که در ادبیات فارسی داشته است
۴۰۲	اجتماع و نقد اجتماعی در شعر حافظ
۳۰۹	احوال و آثار محسن مانی کشمیری
۱۸۱	احوال و آثار منشی چندر بهان برهمن
۲۵۵	احوال و آثار و افکار ابوالقاسم عارف قزوینی شاعر ملی و انقلابی ایران با شرح مختصری از شعرای معاصر وی
۲۵۲	احوال و آثار و تحلیل اشعار دیوان فارسی احمد داعی
۹۹	احوال و آثار و سبک اشعار حاجی محمد جان قلّسی مشهدی
۱۱۶	احوال و آثار و سبک اشعار ملا محمد طاهر غنی کشمیری
۱۲۵	احوال و آثار و سبک سرمد
۲۰۲	احوال و آثار و سبک شعر و نثر ظهوری ترشیزی
۱۲۹	ادبیات فارسی در یوگسلاوی
۳۲۶	انشاءنویسی فارسی در شبه قاره هند و پاکستان

ب

۳۴	بحث درباره قابوسنامه
۳۳۰	بررسی آئین ایزدیان
۳۷۲	بررسی احوال و آثار پارسی‌گویان ایرانی در شبه قاره
۳۴۱	بررسی احوال و آثار فارسی میرغلامعلی آزاد، بلغرامی (۱۱۱۶ - ۱۲۰۰ ه.ق.)
۲۴۴	بررسی و تصحیح تذکره بغراخان = تذکره اویسیه در ملوراء النهر

پ

۳۶۲	پارسی‌گویان ایرانی در شبه قاره (۱۱۳۱ ه.ق تا ۱۳۴۴ ه.ق.)
۲۰۵	پسوند و پیشوند در کردی و مقایسه آن با فارسی
۳۱۷	پیدایش و ساخت نخستین داستانهای کوتاه جمالزاده

ت

- تاریخ تحول نثر عربی تا قرن چهارم هجری و بزرگترین نثرنویسان عرب ایران در قرن چهارم ۴۳
- تاریخ‌نویسی در دوره تیموریان هند و پاکستان از بابر تا اورنگ زیب ۲۳۹
- تاریخ و جنبه ادبی تعزیه ۱۷۰
- تاریخ و نقد شعر فارسی در شبه قاره در قرن دوازدهم ۴۱۱
- تأثیر تحولات اجتماعی در شعر و نثر ادبیات معاصر فارسی ۹۶
- تأثیر سعدی در شبه قاره، بر اساس تألیفات و تصنیفات پیرامون احوال و آثار شیخ در حوزه یاد شده ۳۹۲
- تأثیر فارسی در تشکیل زبان اردو ۱۸۳
- تأثیر و نفوذ ادبیات فارسی در ادبیات اروپایی قرون وسطی ۴۸
- تبلیغات مذهبی در شعر فارسی ۱۳۳
- تحقیق در احوال و آثار و تصحیح دیوان سلیم تهرانی ۱۵۶
- تحقیق در احوال و آثار و تصحیح دیوان میر محمد علی رایج سیالکوتی، تصحیح و مقدمه و تعلیقات ۳۳۵
- تحقیق در مثنویات حکیم ثنایی، عقل‌نامه، عشق‌نامه، سنائی آباد، تحریر القلم، طریق التحقيق، کارنامه بلخ و سیر العباد الی المعاد ۲۶۰
- تذکره‌نویسی فارسی در هند و پاکستان ۶۷
- تصحیح انتقادی بخش تاریخ چین از جامع التواریخ خواجه رشیدالدین فضل الله ۳۸۱
- تصحیح انتقادی جهانگیرنامه ۳۱
- تصحیح انتقادی خوان الاخوان ناصر خسرو و آرای اجمالی فلسفه وی ۲۷۸
- تصحیح انتقادی دیوان شیخ حامد بن فضل الله جمالی دهلوی ۳۶۴
- تصحیح انتقادی دیوان ناصر علی ۳۴۹
- تصحیح انتقادی کتاب روضة العارفین اثر ابومحمد علی بن عنایت الله بسطامی بایزیدی معروف به بایزید ثانی ۲۷۹
- تصحیح انتقادی متن تذکره مجمع النفائس سراج الدین علیخان آرزو ۲۹۰
- تصحیح انتقادی و تحشیه متن دلگشای شمشیر خانی میرزا توکل بیک بن تولک بیک حسینی ۳۵۳
- تصحیح بابرنامه و مختصری از احوال ظهیرالدین محمد بابر ۲۲۵
- تصحیح تحفة الخاقانی ۳۴۳
- تصحیح، تحقیق و توضیح سراج الصالحین ۳۲۸
- تصحیح، ترتیب، حواشی و مقدمه بر اصطلاحات صوفیه ۳۷۵

۳۰۳	تصحیح ثواقب المناقب
۳۵۱	تصحیح دیوان قادری
۳۶۷	تصحیح قصاید محمد خان قدسی مشهدی
۱۸۸	تصحیح قلندرنامه خطیب فارسی و تحقیق درباره قلندریه
۳۲۰	تصحیح متن الجانب الغربی فی حل مشکلات ابن عربی
۲۱۹	تصحیح متن عرائس البیان فی حقایق القرآن
۲۶۹	تصحیح متن گلشن راز درباره عقاید و عرفان محمود شبستری
۳۶۹	تصحیح مطلوب الطالبین
۳۳۳	تصحیح ملفوظات خواجه عبدالله احرار نقشبندی، تحریر و تدوین میرعبدل اول نیشابوری، تصحیح، مقدمه و تعلیقات
۳۱۵	تصحیح مینکا و منوهر، تألیف ماد هوداس ناگر گجراتی
۳۵۶	تصحیح نسمات القدس من خدایق الانس
۲۸۱	تصحیح نقد النصوص فی شرح الفصوص از مولانا عبدالرحمن جامی با مقدمه و حواشی
۳۰۶	تصحیح و بررسی انتقادی نورالهدایة و مصدر الولاية نصیب الدین رضا
۳۳۲	تصحیح و تحشیه انتقادی پادشاهنامه یا شاهجهان‌نامه، تألیف محمد امین (امینای قزوینی)
۲۹۵	تصحیح و تحشیه انتقادی حقائق السلاطین فی کلام الخوانین
۲۷۴	تصحیح و تحشیه دیوان ملاشاه بدخشی
۲۵۰	تصحیح و تحلیل دیوان فارسی سهیلی جغتایی، شرح حال و آثار او
۱۰۶	تصحیح و ترتیب دیوان غزلیات قاسم ارسلان طوسی
۲۴۷	تصحیح و ترجمه فارسی راج ترنگینی (تاریخ کشمیر باستان)
۲۳۵	تصحیح و تعلیق عجائب الهند
۲۱۷	تصحیح و مقابله فرهنگ حسین وفایی
۲۸۴	تقدیم و تنقید و توضیحات کتاب حقائق السیر فی آداب الملوک نظام الدین یحیی بن صاعد بن احمد
۱۶۵	تهیه نسخ خطی فارسی موجود در کتابخانه‌های لاهور پاکستان و نظر انتقادی بر پاره‌ای از نسخ مزبور
ح	
۳۳۸	حدیقه هندی، تألیف بهگوان داس هندی، با تصحیح و تحشیه
۱۷۹	حماسه ملی یوگسلاوی و شاهنامه فردوسی

۱۰۷ خَفْلَةُ النَّفْلِ وَ التَّرْجُمَةُ مِنَ الْيَهُودِيَّةِ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ

د

۲۳۲ داستان‌سرایی فارسی در شبه قاره پاکستان و هند در دوره امپراطوری تیموری

۳۸۶ داستان عبرت بار، نوشته مولانا عبیدالله عبيدی سهروردی، تصحیح و تحشیه

۲۳۶ داستان نویسی جمالزاده

۲۰۷ داستان‌نویسی در زبان فارسی تا پایان قرن ششم هجری

۲۰۰ دو تصحیح یکی از متون دستوری با ذکر مقدمه‌ای کامل درباره تاریخ و تحول دستور زبان فارسی در عثمانی سابق و ترکیه

۱۲۲ دیوان و شرح احوال و سبک مشتاق کشمیری

ر

۲۱۳ راماین کتاب مقدس هندوان (با مقدمه و حواشی و توضیحات و واژه‌نامه)

۱۳۳ روابط پارسیان هند با ایران بعد از اسلام

۲۹۲ روابط زبان‌های فارسی و پنجابی

ز

۵۰ زن در شاهنامه فردوسی

س

۳۷۸ ساختار رمزی سیرالعباد الی المعاد حکیم سنائی غزنوی - ارائه متن انتقادی و درآمدی بر شرح آن

۱۳۹ سجع‌نویسی در نثر و بلاغت عربی و کیفیت تأثیر آن در نثر فارسی تا آخر قرن پنجم هجری

۳۸۴ سفر نامه نویسی ایرانیان در شبه قاره (از آغاز تا تجزیه هندوستان)

۲۱۰ سیر ادب و سبکهای ادبی منظوم در دوره‌های ملوک غور و آل کرت هرات

۳۹۸ سیمای خلفای راشدین در شعر فارسی از قرن سوم تا قرن هفتم

ش

۱۷۷ شاعران پارسی‌گوی معاصر پاکستان

۳۰۰ شرح احوال و آثار امام ابو عبدالله حارث بن اسد محاسبی متوفی به سال ۲۴۲ هـ. ق با ترجمه ملخص از کتاب نفیس الرعاية لحقوق الله

۱۵۰ شرح احوال و آثار خاندان جویی

۱۴۷ شرح احوال و آثار سردار مهر دل خان بارکزایی (مشرقی)

۲۲۲ شرح احوال و آثار شیخ بهاء الدین بن ذکریا ملتانی سهروردی و تصحیح خلاصه‌العارفین

- شرح احوال و آثار عبدالرحیم خان خانان و خدمات او برای پیشرفت ادبیات فارسی در شبه قاره پاکستان و هند ۲۷۵
- شرح احوال و آثار فارسی امیر علیشیر نوایی متخلص به فانی ۱۸۶
- شرح احوال و آثار میر سید علی همدانی (۷۱۴ - ۷۸۶ ق) و تصحیح متن فتوت‌نامه از تألیفات او با مقدمه و تعلیقات ۱۷۵
- شرح احوال و آثار نظیری نیشابوری ۷۲
- شرح احوال و آثار و سبک اشعار امیرحسین سنجری دهلوی ۱۶۸
- شرح احوال و آثار و سبک امید رازی ۲۳۱
- شرح احوال و آثار و سبک نظم و نثر نعمت خان عالی شیرازی ۹۰
- شرح احوال و سبک اشعار مولانا وحشی بافقی و تصحیح خلدبرین ۱۹۷
- شرح احوال و سبک غزلهای عبدالقادر بیدل دهلوی ۷۳
- شرح حال سلطان جم و تصحیح و تحلیل دیوان فارسی او ۲۸۷
- شرح حال و آثار تاریخی شیخ ابوالفضل علامی بن مبارک ۱۲۶
- شرح حال و آثار و سبک اشعار و افکار اقبال ۸۴
- شرح حال و اشعار شیخ ابوالفضل فیضی فیاضی ۱۱۰
- شرح حال و سبک اشعار باباافغانی شیرازی ۱۵۹
- شریمدیاگوآت گیتا (صحیفه مقدس هندوان فارسی، ترجمه منظوم از ابوالفیض فیضی فیاض دکنی) با تصحیح و مقدمه ۷۶
- شعرای فارسی زبان پیشاور ۳۷
- شعرای فارسی‌زبان کشمیر ۵۳
- شعر فارسی در ایالت سرحد شمال غربی پاکستان ۳۴۴
- شعر فارسی در هند از میانه قرن پنجم تا آغاز قرن هشتم ۷۸
- شمس مغربی، احوال و آثار و افکار او ۸۱
- شواهد النبوه لتقویة اهل الیقین، نورالدین عبدالرحمن جامی، تحقیق و تصحیح ۳۹۷
- شهنامه سلیم‌خان (دوم) عثمانی، تألیف لقمان بن حسین عاشوری الاورموی ۳۱۰

ص

- صوفیان چشتیه در هند ۷۰

ع

- عرفی شیرازی، شرح حال و سبک اشعار و آثار او ۵۵

۲۶۳ عنصری و مقام او در ادبیات فارسی

ف

۶۱ فارسی‌نویسان هندو

۱۹۲ فرق تصوف اسلامی و نفوذ و تأثیر آن در بنگال (تا قرن دوازدهم ه. ق.)

۲۵۷ فرهنگ مضاف و منسوب در متون نظم دری تا پایان قرن پنجم هجری

۲۵ فرهنگ‌نویسی فارسی در هند و پاکستان

۱۰۳ فعل مضارع در زبان فارسی

۲۶۵ فکر آزادی در ادبیات مشروطه ایران

۲۷۰ فلسفه اخلاقی ناصر خسرو و ریشه‌های آن

ک

۱۷۲ کتابهای تصوف به زبان فارسی در پاکستان و هند

۶۴ کلیات نظم اسدالله خان غالب دهلوی

ل

۳۱۳ لشکرکشی نادر شاه به هند، تصحیح جواهر صمصام، تألیف محمد حسن صدیقی بجنوری اودی

م

۲۶۸ متمم در زبان فارسی

۴۶ محمد طالب املی و شرح حال و آثار او

۲۸ مختصری از تاریخ شعر فارسی در ایران و هند و سند

۱۶۲ مطالعه در احوال شرف الدین شفروه و تصحیح دیوان او

۸۷ مقاله‌نویسی در ادبیات فارسی و تأثیر مقامات عربی در آن

۲۷۳ مقام شیخ فخرالدین ابراهیم عراقی در تصوف اسلامی

۲۴۲ مقایسه افکار ابوالعلاء و ناصر خسرو درباره اوضاع زمان آنان و تعبیر آن دو از نفس و جهان

۱۹۰ مقایسه حکایت یوسف و زلیخای منسوب به فردوسی با یوسف و زلیخای جامی

۲۹۷ مقایسه قصص قرآن سوره‌آبادی با کتاب مقدس

۵۸ مقدمه بر کتاب تمهیدات عین القضاة

۱۴۱ مقدمه، شرح، تصحیح و تحشیه کتاب جزوات میرداماد استرآبادی

ملک الشعرای ابوالفیض فیضی (دکنی) ۴۰

ن

نامه‌های اورنگ زیب عالمگیر ۲۴۶

نخستین پادشاه خاندان شاهی در حماسه‌سرایی ژاپن با مقایسه با نخستین پادشاه ایران در شاهنامه ۱۳۶

نفوذ زبان و ادبیات عرب در اشعار منوچهری دامغانی ۹۳

نفوذ فرهنگ اسلامی زبان و ادبیات عرب در دیوان امیر معزی ۱۱۹

نقد و بررسی شرح‌های مهم فارسی بر دیوان حافظ (در شبه قاره) ۴۱۶

نقد و بررسی کتب تاریخ ادبیات فارسی در شبه قاره در قرن چهاردهم هجری (۲۰ میلادی) ۳۵۹

نقد و نظری بر شعر و اندیشه میرزا عبدالقادر بیدل و بهارستان شعر او ۳۴۶

نقش ظفرخان احسن در سیاست و ادبیات فارسی، فارسی هندوستان در عهد شاهجهان ۱۴۴

نگاهی به انسان کامل (مقایسه بین مولانا و فصوص الحکم ابن عربی) ۳۸۱

نویسندگان فارسی‌گوی مکتب ادبی هرات ۲۲۸

و

واژه مشترک زبان فارسی و پشتو ۱۵۳

وصف طبیعت در شعر فارسی و عربی و مقایسه آن دو با یکدیگر تا پایان قرن چهارم هجری ۱۱۳

ه

هفت پیکر نظامی و نقش زن در آن ۲۱۵

فهرست الفبایی فارسی‌آموختگان و فارسی‌آموزان خارجی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی بر اساس الفبای نام کشورها

آمریکا

۱۹۰	تیابروسکی / عمرو
۲۹۷	رابرت جی / کروک
۲۸۱	ویلیام / چیتیک

اردن

۴۲۰	ایمن ابراهیم / الشدیده
۴۱۲	بشام علی / رباعه
۴۰۶	سلیمان عبدالجواد / تیم
۴۲۸	عارف / ابوخلف
۴۲۹	عبدالکریم / جرادات
۴۲۱	قاسم محمد / غنیمات
۲۱۹	رمضان صلاح الدین / الصاوی

افغانستان

۴۰۹	حسن / فضائلی
۴۳۰	سید وحید / ظهوری حسینی
۳۴۶	عارف / پژمان
۲۲۸	عبدالخالق / وفایی
۲۵۷	مخلوم / رهین
۲۱۰	نصری / افغانی

ایتالیا

۴۸	الکساندر / میچلی
۵۰	ترزا / باتیستی (بهنام)

بلغارستان

۴۱۹	ناتالینا / گاجکوا
-----	-------------------

بنگلادش

۳۸۶ محمد / شمیم خان

بوسنی

۴۲۵ مبینہ / موکر

۴۰۵ نامیر کارا / خلیلوچ

پاکستان

۲۳۹ اصغر / آفتاب

۱۱۰ اطاعت یزدان / سید

۳۶۲ اعجاز احمد / ندیم

۳۲۲ امت الرفیق / ظفرالله خان

۱۹۷ اویس / صالح صدیق

۲۷۸ پروین / پیروانی

۳۳۸ جلال / حسین

۴۱۶ چاند / بی بی

۲۵۵ حامد / حامد خان

۱۶۵ خالدہ / صدیق

۲۲۵ خانم روشن آرا / بیگم

۲۲۲ خانم طاہرہ / صدیق

۳۴۹ رشیدہ حسن / ہاشمی

۳۷۵ رضیہ / سلطانیہ

۳۶۷ رفعت طاہرہ / نقوی

۳۶۴ ربیعہ / افسر

۳۶۳ زاہدہ / پروین شیخ

۳۹۰ زیب النساء / سلطان علی

۳۵۱ سائرہ / خانم

۱۷۷ سبط حسن / رضوی

۳۲۸ سراج الدین / سید

۱۲۶	سید آل یاسین / رضوی
۲۵	سید باحیدر / شهریار نقوی
۲۷۵	سید حسین جعفر / حلیم
۶۷	سید علیرضا / نقوی
۴۰۳	سید محمد قمر / مهدی
۱۶۲	سید مرتضی شاه / جعفری
۲۲۲	شمیم ناسر / زیدی
۲۷۰	شیرزمان / فیروز
۱۸۶	صغری بانو / شکفته
۳۵۳	طاهره / پروین
۵۵	عابد / علیخان
۲۳۳	عارف / نوشاهی
۲۰۷	عبدالمجید / قریشی
۶۴	غلام اکبر / نقوی
۱۴۷	غلامحسین / پنجوانی
۲۹۲	غلام نبی شاهد / چوهدری
۱۵۳	قیوم / سلیمانی
۱۷۳	محمد اختر / چیمه
۳۹۲	محمد اقبال / ثاقب
۳۸۴	محمد اقبال / شاهد
۸۴	محمد اکرم شاه
۱۰۳	محمد بشیر / حسین چشتی
۴۱۸	محمد جواد / رسولی
۲۷۴	محمد خلیف / چوهدری
۱۷۵	محمد ریاض خان
۳۳۵	محمد / سرافراز ملک
۱۶۰	محمد دبایم / اختر

۳۶۲		محمد سلیم / مظهر
۳۵۹		محمد / شریف
۲۶۹		محمد شیر احمد / چوهدری
۱۸۳		محمد / صدیق خان شبلی
۱۹۲		محمد کلیم / سپهرامی
۲۰۲		محمد محمود الحق / انصاری
۲۴۴		محمد / منیر عالم
۲۱۷		محمد / نوری عارف
۳۱		محمد / هاشم
۱۷۲		ممتاز بیگم / چوهدری
۳۵۶		منیر جهان / ملک
۲۶۵		مهر / نور محمد خان
۳۳۴		میرغزن خان / ختک
۴۱۱		نجم / الرشید
۱۵۰		نداحسین / پنجوانی
۳۰۳		نذر حسین / چوهدری
۳۷		نذیر / میرزا برلاس
۲۴۶		نسرین اختر / بت
۳۲۶		نصرت جهان / ختک
۳۶۹		نکبت / عابد حسین
۴۰۰		نگهت فردوس / کاظمی

ترکیه

۲۸۴		آیلا / دامیر اوغلی
۲۵۲		تولگافاطمه / أجاک
۱۸۸		سعد الدین / کجاترک
۲۰۰		صائمه / اینال
۲۸۷		عبدالرحمن ناجی / طوقماق

۲۵۰		همر / اوکومش
۲۳۶		رهواد ترک / الپ
۳۱۰		هادی / اونال

چين

۲۸۸		ای دان / وانگ
-----	-------	---------------

داغستان

۲۲۷		نوری / محمدزاده
-----	-------	-----------------

لاپن

۴۰۲		آیانو / ساماک
۱۳۶		امیکو / تاکاهورا (توکادا)
۲۱۵		ساجیکو / مورانا
۳۹۶		کاروکو / کوساکابه
۴۲۳		تاکومی / شیمیزو

سوريه

۱۱۳		محمد / التونجی
۲۴۲		محمد / حمویه
۳۸۱		بنا / جون

عراق

۲۰۵		اسیم / حر / احمدی
۴۲		سالح / فهدیم
۲۳۰		عبدالقادیر / مایونس
۲۲۲		محمد / سیلاوی

عربستان

۱۳۳		احمد / خالد بدایي
۱۹۵		محمد صدیق / العوفی

فرانسه

۱۹۹		گی / دینو
-----	-------	-----------

قزاقستان

۴۲۶ یولاتیک / باترکانف

۴۰۸ غالیه / قنبریکاوا

قطر

۳۹۷ خلیل عبدالعزیز / العیز

کره جنوبی

۴۱۰ این هوا / چه

۴۰۴ سانگ سونگ / لی

لبنان

۱۴۱ اغناطیوس / الصیصی

۲۰۰ عبدالله / خالدی

۵۸ عقیف / عسیران

۲۷۹ محمد قاسم (امین علی) / دیاب

۹۳ ویکتور / الکک

لهستان

۱۷۰ پیترا / چلکوفسکی

۳۷۸ مارک / اسموژنسکی

مصر

۳۴ امین عبدالمجید / بدوی

۳۲۰ امین نعیم / مسافه محمد

۱۰۷ عبدالسلام / عبدالعزیز فهمی

۸۷ فارس احمد / ابراهیم

۱۳۹ محمد فنحی / یوسف رئیس

مغرب

۴۰۷ احسان / داوود

۴۲۴ احمد / موسی

۴۰۱ رشید / العرجوی

۳۹۸	زبیر عبدالسلام / شلی
۴۱۴	شیما / الشیان
۸۱	عبداللطیف / السعدانی
۴۱۳	فريده / الرجوطی
۳۹۹	فدوی / الشکری

هلند

۳۱۷	میشل / کوی پیرس
-----	-----------------

هندوستان

۷۸	امرت / لعل عشرت
۲۸	ایسر داس / سدارنگنی
۲۳۱	تلک راج / مهتا
۱۸۱	جگدیش رای / اهلوالیاء
۷۳	جگر نات / جولانیا
۱۶۸	حکیم الدین / قریشی
۴۱۷	خان محمد / عامر
۱۵۹	خانم رضیه / اکبر حسن
۱۲۵	دواریکانات / ماتو
۳۱۵	رام / کاتارا
۱۵۶	رحیم / رضا
۷۰	ساموئل ویکتور / بهاجان
۶۱	سید برکات / احمد
۳۴۱	سید حسن / عباس
۴۱۵	سید کلیم اصغر / نقوی
۳۴۳	سید محمد / مهدی
۹۰	سید مقبول / احمد
۹۹	شاه / احمد
۲۹۵	شریف النساء بیگم / انصاری

۱۲۲	صبر هوا / واله
۴۰	ضیاء الدین / دیسای
۲۱۳	عبدالودود / اظہر دھلوی
۳۱۳	غلام / محمّد
۷۳	کاشی نات / پاندیت
۲۴۷	احمد الدین / صابر آفاقی
۱۱۶	ریاض احمد / شروانی
۱۲۲	شمس الدین / احمد
۵۳	گردهاری لعل / تیکو
۳۰۹	محمّد / مقبول دار
۱۴۴	محمّد / اسلم خان
۴۶	محمّد / مرسلین
۱۰۲	مہتاب / ناراین ماتھور
۱۰۶	نبی ہادی / رضوی
۲۶۸	نجابت / حسین
۲۳۵	نورالحسن / انصاری
۷۶	ہیرالال / چوپرا

یوگسلاوی

۱۷۹	بچیر / جاکا
۱۲۹	بوگدانوویچ / دیان
۹۶	جمال / چہائیچ

نامشخص

۳۰۶	فرحت / ناز
۱۱۹	محمد نور الدین / الحملانی

فهرست اسامی فارسی‌آموختگان و فارسی‌آموزان خارجی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی به ترتیب سال اخذ مدرک

۱۳۳۴	
۲۵	سید باحیدر / شهریار نقوی
۱۳۳۵	
۳۴	امین عبدالمجید / بدوی
۲۸	ایسر داس / سدارنگتی
۳۱	محمد / هاشم
۱۳۳۶	
۳۷	نذیر / میرزا برلاس
۱۳۳۷	
۴۳	صالح / فهمی
۴۰	ضیاء الدین / دیسای
۱۳۳۸	
۴۸	الکساندر / میچلی
۴۶	محمد / مرسلین
۱۳۴۰	
۵۰	ترزا / باتیستی (بهنام)
۶۱	سید برکات / احمد
۶۷	سید علیرضا / نقوی
۵۵	عابد / علیخان
۵۸	عقیف / عسیران
۶۴	غلام اکبر / نقوی
۵۳	گردهاری لعل / تیکو
۱۳۴۱	
۷۲	جگر نات / جولانیا

- ۷۰ ساموئل ویکتور / بہاجان
 ۷۳ کاشی نات / پاندیت
 ۷۶ ہیرالال / چوہرا

۱۳۴۲

- ۷۸ امرت / لعل عشرت
 ۹۶ جمال / چھائیچ
 ۹۰ سید مقبول / احمد
 ۹۹ شاہ / احمد
 ۸۱ عبداللطیف / السعدانی
 ۸۷ فارس احمد / ابراہیم
 ۸۴ محمّد / اکرم شاہ
 ۱۰۳ محمد بشیر / حسین چشتی
 ۱۰۲ مہتاب / ناراین ماتھور
 ۱۰۶ نبی ہادی / رضوی
 ۹۳ ویکتور / الکک

۱۳۴۳

- ۱۳۳ احمد / خالد بدلی
 ۱۱۰ اطاعت یزدان / سید
 ۱۰۷ عبدالسلام / عبدالعزیز فہمی

۱۳۴۴

- ۱۲۹ بوگنانوویچ / دیان
 ۱۵۹ خانم رضیہ / اکبر حسن
 ۱۲۵ دواریکانات / ماتو
 ۱۱۶ ریاض احمد / شروانی
 ۱۲۶ سید آل یاسین / رضوی
 ۱۲۲ شمس الدین / احمد
 ۱۳۳ صبر ہوا / والہ

- ۱۱۳ محمد / التونجی
- ۱۱۹ محمد نور الدین / نالحمدانی

۱۳۴۵

- ۱۳۶ امیکو / ناکامورا (اوکادا)
- ۱۳۹ محمد فتحی / یوسف رئیس
- ۱۵۰ ندامحسین / پنجوانی

۱۳۴۶

- ۱۴۱ اغناطیوس / الصبسی
- ۱۵۶ رحیم / رضا
- ۱۴۷ غلامحسین / پنجوانی
- ۱۵۳ قیوم / سلیمانی
- ۱۴۴ محمّد / اسلم خان

۱۳۴۷

- ۱۷۹ بچیر / جاکا
- ۱۷۰ پیتر / چلکوفسکی
- ۱۸۱ جگدیش رای / اهلوالیاء
- ۱۶۸ حکیم الدین / قریشی
- ۱۶۵ خالد / صدیق
- ۱۷۷ سبط حسن / رضوی
- ۱۶۲ سید مرتضی شاه / جعفری
- ۱۸۶ صغری بانو / شکفته
- ۱۷۵ محمّد / ریاض خان
- ۱۸۳ محمّد / صدیق خان شلی
- ۱۷۲ ممتاز بیگم / چوهدری

۱۳۴۸

- ۲۰۵ امین علی / سعید
- ۱۹۷ اویس / صالح صدیق

۱۹۰	تیابروسکی / عمرو
۱۸۸	سعد الدین / کج‌ترک
۲۰۰	صائمه / اینال
۱۹۹	گی / مونو
۱۹۵	محمد صديق / العوفی
۱۹۲	محمد کلیم / سه‌سرامی
۲۰۲	محمد محمود الحق / انصاری

۱۳۴۹

۲۰۷	عبدالمجید / قریشی
۲۱۳	عبدالودود / اظهر دهلوی
۲۱۰	نصری / افغانی

۱۳۵۰

۲۳۱	تلک راج / مهتا
۲۲۵	خانم روشن آرا / بیگم
۲۳۲	خانم طاهره / صديق
۲۱۹	رمضان صلاح الدین / الصاوی
۲۱۵	ساجیکو / موراتا
۲۳۲	شمیم ناصر / زیدی
۲۲۸	عبدالخالق / وفایی
۲۱۷	محمد / نوری عارف

۱۳۵۱

۲۳۹	اصغر / آفتاب
۲۳۵	نورالحسن / انصاری
۲۳۶	نهاد ترک / آلپ

۱۳۵۲

۲۴۷	احمد الذین / صابر آفاقی
۲۵۲	تولگافاطمه / أجاک

۲۵۵	حامد / حامد خان
۲۵۰	عمر / اوکومش
۲۴۲	محمّد / حمویه
۲۶۰	محمد سلیم / اختر
۲۴۴	محمّد / منیر عالم
۲۵۷	مخلوم / رهین
۲۴۶	نسرین اختر / بت

۱۳۵۳

۲۶۳	زاهده / پروین شیخ
۲۷۵	سید حسین جعفر / حلیم
۲۷۰	شیرزمان / فیروز
۲۷۳	محمد اختر / چیمه
۲۷۴	محمد حنیف / چوهدری
۲۶۹	محمّد شیر احمد / چوهدری
۲۶۵	مهر / نور محمد خان
۲۶۸	نجابت / حسین

۱۳۵۴

۲۷۸	پروین / بیروانی
۲۷۹	محمد قاسم (امین علی) / دیاب
۲۸۱	ویلیام / چیتیک

۱۳۵۵

۲۸۴	ایلا / دامیر اوغلی
۲۸۷	عبدالرحمن ناجی / طوقماقی

۱۳۵۶

۲۹۰	زیب النساء / سلطان علی
۲۹۵	شریف النساء بیگم / انصاری
۲۹۲	غلام نبی شاهد / چوهدری

۱۳۵۷

۲۹۷ رابرت جی / کروک

۳۰۰ عبدالله / خالدی

۱۳۵۸

۳۰۶ فرحت / تاز

۳۰۳ نذر حسین / چوہدری

۱۳۵۹

۳۰۹ محمد / مقبول دار

۱۳۶۱

۳۱۵ رام / کاتارا

۳۱۳ غلام / محمد

۳۱۰ ہادی / اوئال

۱۳۶۲

۳۲۲ امت الرفیق / ظفر اللہ خان

۳۱۷ میشل / کوئی پرس

۱۳۶۴

۳۲۴ میر غزن خان / خٹک

۱۳۶۵

۳۲۰ امین نعیم / مسلم محمد

۱۳۶۶

۳۲۶ نصرت جهان / خٹک

۱۳۶۸

۳۲۸ سراج الدین / سید

۱۳۶۹

۳۳۰ عبدالقادر / مارونسی

۱۳۷۲

۳۳۳ عارف / نوشاہی

۳۳۵ محمّد / سرافراز ملک

۱۳۷۳

۳۳۸ جلال / حسین

۳۴۱ سید حسن / عباس

۳۴۳ سید محمّد / مهدی

۱۳۷۴

۳۴۹ رشیده حسن / هاشمی

۳۴۶ عارف / پژمان

۱۳۷۵

۳۵۱ سایره / خانم

۳۵۳ طاهره / پروین

۳۵۶ منیر جهان / ملک

۱۳۷۶

۳۶۲ اعجاز احمد / ندیم

۳۷۵ رضیه / سلطانه

۳۶۷ رفعت طاهره / نقوی

۳۶۴ ریحانه / افسر

۳۷۸ مارک / اسموژنسکی

۳۷۲ محمّد سلیم / مظہر

۳۵۹ محمّد / شریف

۳۶۹ نکہت / عابد حسین

۱۳۷۷

۳۸۱ ای دان / وانگ

۳۹۲ محمد اقبال / ثاقب

۳۸۴ محمّد اقبال / شاهد

۳۸۶ محمّد / شمیم خان

۳۸۱ ندا / حسون

۱۳۷۸

۴۰۲	آبانو / ساساکی
۴۰۷	احسان / داوود
۴۱۰	این هوا / چه
۳۹۷	خلیل عبدالعزیز / المیر
۴۰۱	رشید / العرجیوی
۳۹۸	زبیر عبدالسلام / شلی
۴۰۴	سانگ سونک / لی
۴۰۶	سلیمان عبدالجواد / تیم
۴۰۳	سید محمد قمر / مهدی
۴۲۸	عارف / ابوخلف
۴۰۸	غالیه / قنبریکاوا
۳۹۹	فدوی / الشکری
۳۹۶	کازوکو / کوساکابه
۴۰۵	نامیر کارا / خلیلوویچ
۴۱۱	نجم / الرشید

۱۳۷۹

۴۱۶	چاند / بی‌بی
۴۰۹	حسن / فضائی
۴۰۰	نگهت فردوس / کاظمی

۱۳۸۰

۴۲۳	نائومی / شیمیزو
-----	-----------------

۱۳۸۱

۴۲۴	احمد / موسی
۴۱۲	بسام علی / رباعه
۴۱۵	سید کلیم اصغر / نقوی
۴۱۴	شیما / الشیبان

- ۴۲۹ عبدالکریم / جرادات
- ۴۱۳ فریده / الرحوطی

۱۳۸۲

- ۴۲۰ ایمن ابراهیم / الشدیده
- ۴۲۶ بولاتیک / باترکانف
- ۴۱۷ خان محمد / عامر
- ۴۳۰ سید وحید / ظهوری حسینی
- ۴۲۱ قاسم محمد / غنیمات
- ۴۲۵ مبینہ / موکر
- ۴۱۸ محمد جواد / رسولی
- ۴۲۲ محقق / سیلاوی
- ۴۱۹ ناتالینا / گاچکوا
- ۴۲۷ نوری / محمدزاده

جداول و نمودارها

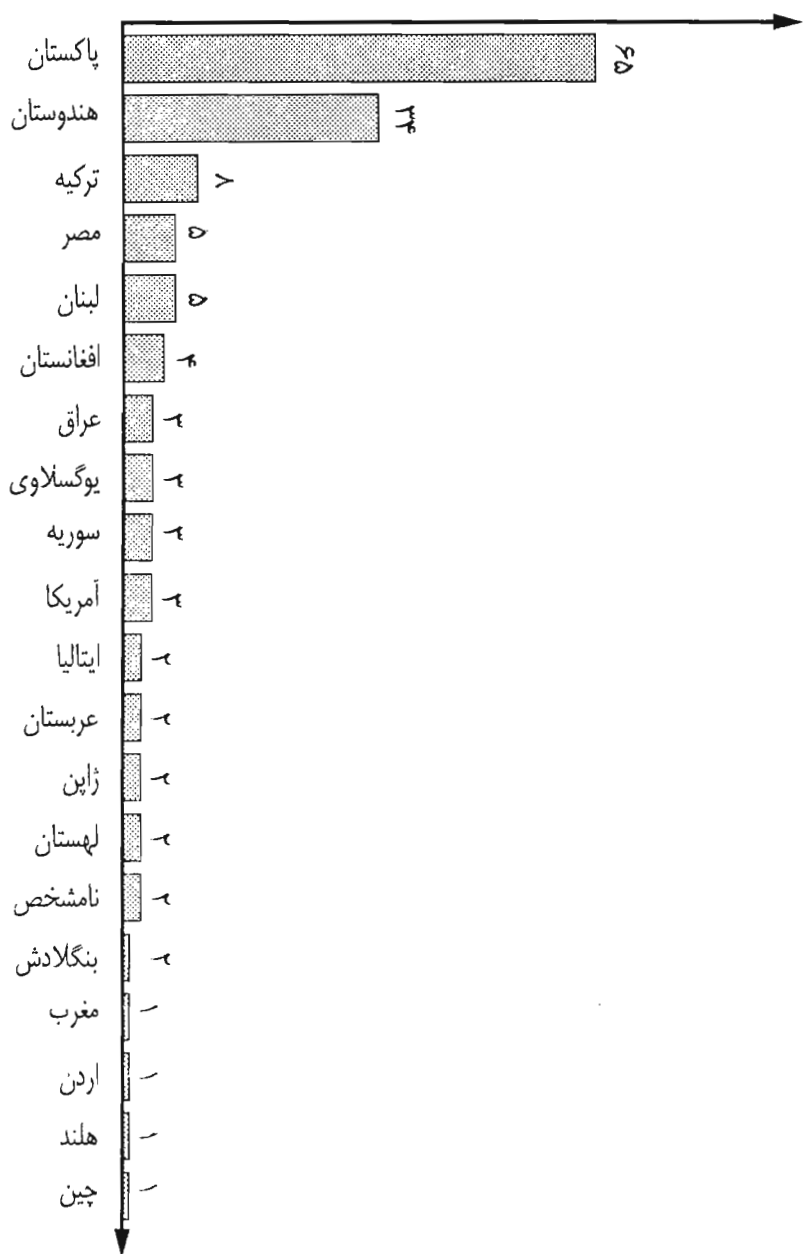
تعداد فارسی‌آموختگان خارجی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی
کشورهای مختلف جهان (تا زمستان سال ۱۳۷۷)

ردیف	نام کشور	تعداد (به نفر)
۱	پاکستان	۶۵
۲	هندوستان	۳۴
۳	ترکیه	۸
۴	مصر	۵
۵	لبنان	۵
۶	افغانستان	۴
۷	عراق	۳
۸	یوگسلاوی	۳
۹	سوریه	۳
۱۰	آمریکا	۳
۱۱	ایتالیا	۲
۱۲	عربستان	۲
۱۳	ژاپن	۲
۱۴	لهستان	۲
۱۵	نامشخص	۲
۱۶	بنگلادش	۱
۱۷	مغرب	۱
۱۸	اردن	۱
۱۹	چین	۱
۲۰	هلند	۱
*	جمع	۱۴۸

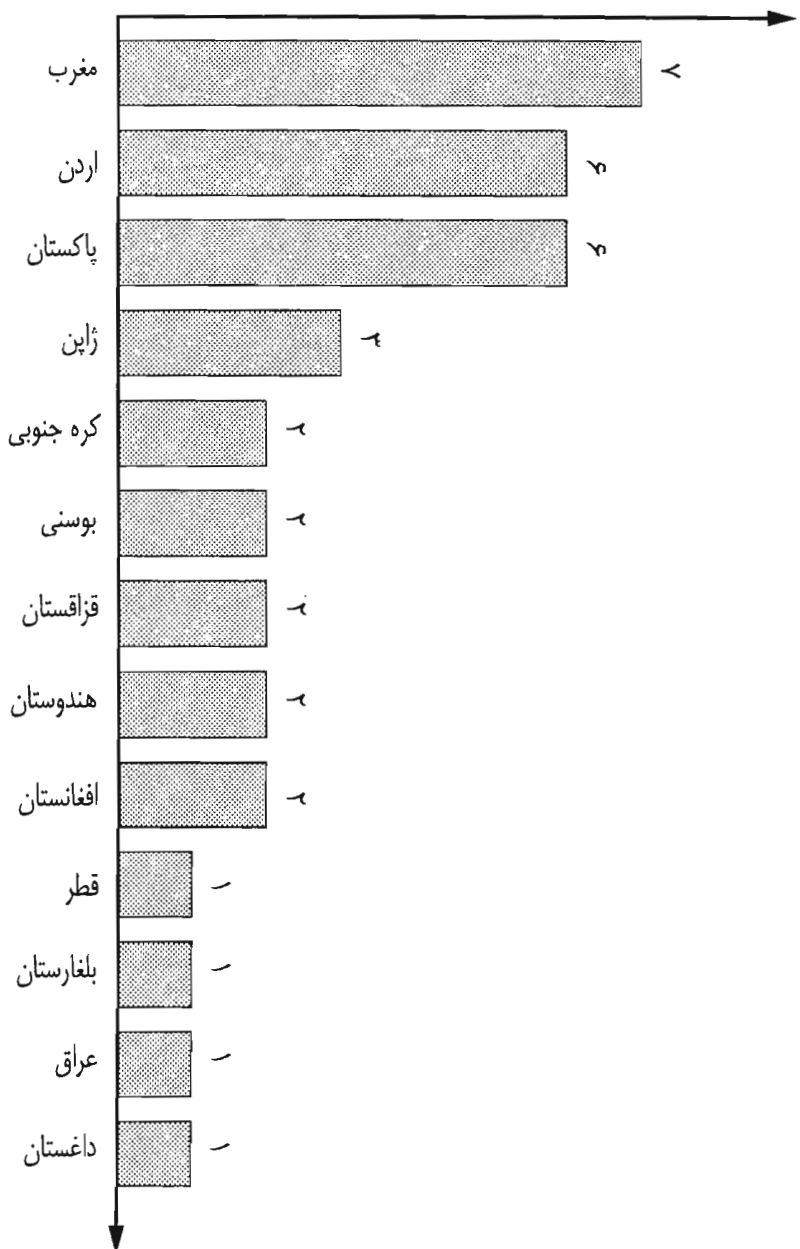
تعداد فارسی‌آموزان خارجی دوره فوق‌لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی
کشورهای مختلف جهان (تا زمستان سال ۱۳۷۷)

ردیف	نام کشور	تعداد (به نفر)
۱	مغرب	۷
۲	اردن	۶
۳	پاکستان	۶
۴	ژاپن	۳
۵	کره جنوبی	۲
۶	هندوستان	۲
۷	بوسنی	۲
۸	قزاقستان	۲
۹	افغانستان	۲
۱۰	قطر	۱
۱۱	عراق	۱
۱۲	بلغارستان	۱
۱۳	داغستان	۱
*	جمع	۳۶

نمودار فراوانی ستونی تعداد فارسی‌آموختگان خارجی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی کشورهای مختلف جهان
(تعداد به نفر) تا زمستان سال ۱۳۷۷

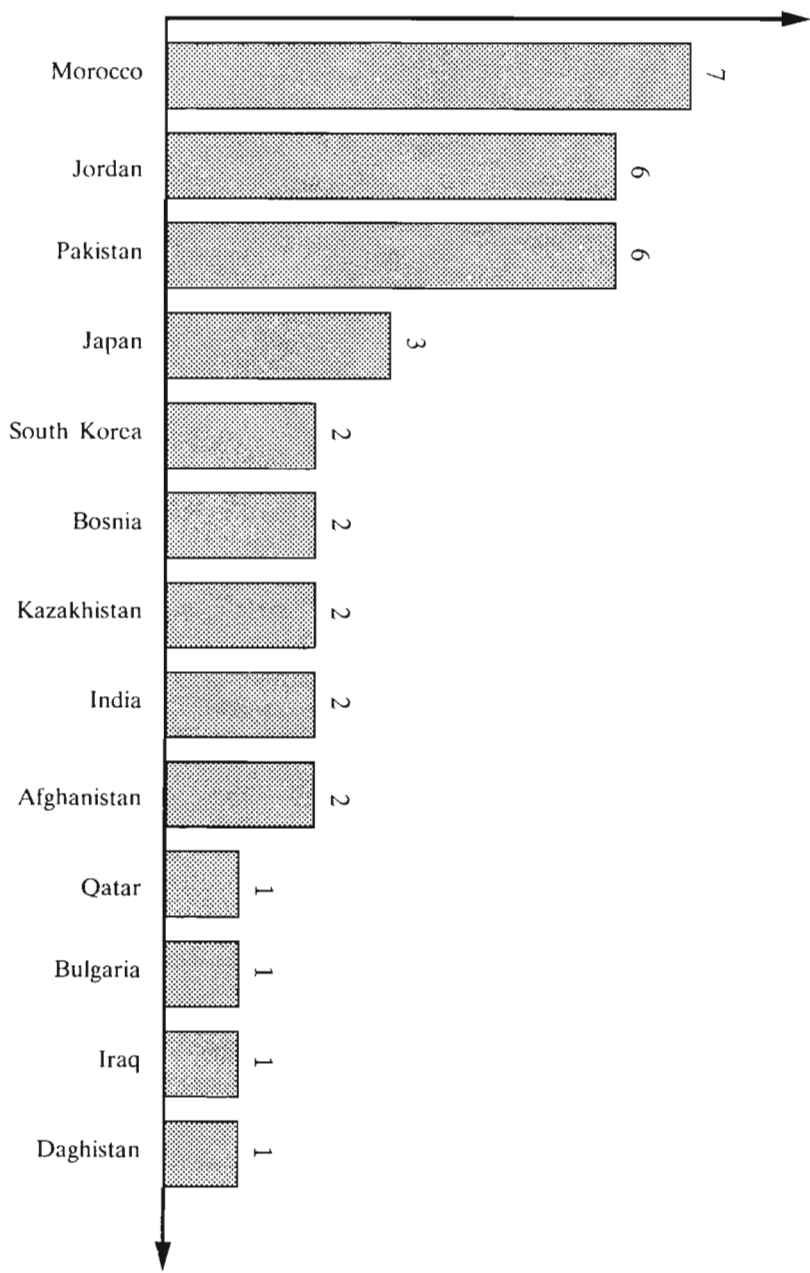
نمودار فراوانی ستونی تعداد فارسی آموزان خارجی دوره فوق لیسانس و دکترای زبان و ادبیات فارسی
کشورهای مختلف جهان (تعداد به نفر) تا زمستان سال ۱۳۷۷

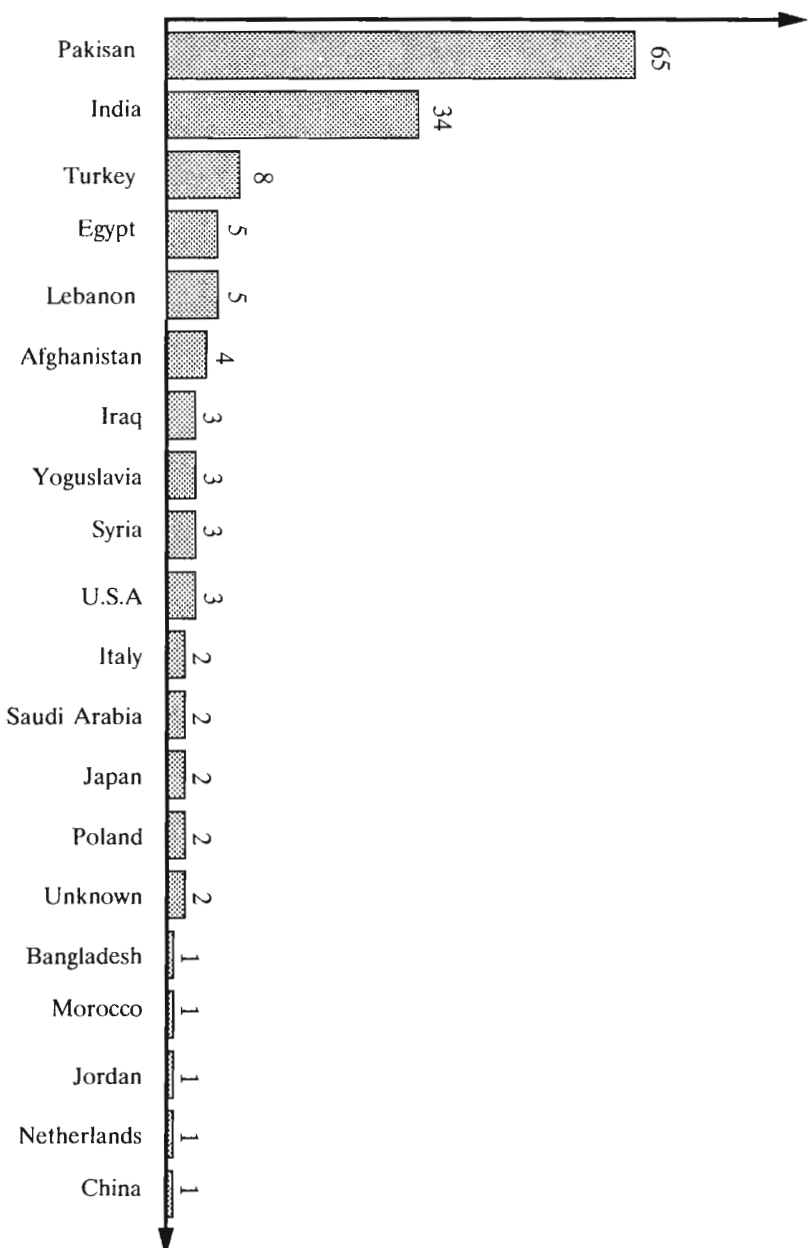
بخش انگلیسی

Column Chart of International Ph.D Students in Persian Language and Literature

(Feb. 1999) Total : 36

Column Chart of International Ph.D Graduates in Persian Language and Literature
(Feb. 1999) Total : 148

**No. of International Ph.D Students in Persian
Language and Literature (Feb. 1999) Total : 36**

No.	Country	Quantity
1	Morocco	7
2	Jordan	6
3	Pakistan	6
4	Japan	3
5	South Korea	2
6	India	2
7	Bosnia	2
8	Kazakhstan	2
9	Afghanistan	3
10	Qatar	1
11	Iraq	1
12	Bulgaria	1
13	Daghistan	1

**No. of International Ph.D Graduates in Persian
Language and Literature (Feb. 1999) Total : 148**

No.	Country	Quantity
1	Pakistan	65
2	India	34
3	Turkey	8
4	Egypt	5
5	Lebanon	5
6	Afghanistan	4
7	Iraq	3
8	Yogouslavia	3
9	Syria	3
10	U.S.A	3
11	Italy	2
12	Saudi Arabia	2
13	Japan	2
14	Poland	2
15	Unknown	2
16	Bangladesh	1
17	Morocco	1
18	Jordan	1
19	China	1
20	The Netherlands	1

<i>Ur - Rashid / Najam</i>	411
	
<i>Vafae / Abdalkhaliq</i>	228
<i>Vang / Yi Dan</i>	388
	
<i>Waleh / Sabr Huwa</i>	132
	
<i>Yousefalrais / Mohammad Fathi</i>	139
	
<i>Zafar - ul - Allah Khan / Ummat - ul - Rafiq</i>	322
<i>Zaidi / Shamim Nasir</i>	222
<i>Zohouri Hosaini / Seyed Vahid</i>	430

<i>Sarfaraz Malik / Mohammad</i>	335
<i>Sasaki / Ayano</i>	402
<i>Sayyad / Ataah Yazdan</i>	110
<i>Seddique / Ms. Tahira</i>	232
<i>Seilavi / Mohammad</i>	422
<i>Seyed / Saraj - ul - Deen</i>	328
<i>Shahid / Muhammad Iqbal</i>	384
<i>Shahryar Naqavi / Seyed Bahaidar</i>	25
<i>Shamim Khan / Mohammad</i>	386
<i>Sharif / Mohammad</i>	359
<i>Shekofteh / Soqra Banu</i>	186
<i>Sherwani / Riyaz Ahmad</i>	116
<i>Shimizou / Naomi</i>	423
<i>Siddiq / Khaldah</i>	165
<i>Siddiq Khan Shebli / Mohammad</i>	183
<i>Smurzyn 'ski / Marek</i>	378
<i>Suleimani / Qayyoom</i>	153
<i>Sultan Ali / Zaib - un - Nisa</i>	290
<i>Sultana / Razia</i>	375
	
<i>Taiem / Soleiman Abdjavad</i>	406
<i>Tikko / Girdharie Lal</i>	53
<i>Tokmak / Abdurrahman Naci</i>	287
	
<i>Ujak / Tulga Fatime</i>	252

<i>Panjvani / Qolam Hussain</i>	147
<i>Parveen Shaikh / Zaheda</i>	263
<i>Parween / Tahira</i>	353
<i>Perovani / Parvin</i>	278
<i>Pezhman / Aref</i>	346
	
<i>Qanbar Bekava / Ghalieh</i>	408
<i>Qoraishi / Abdulmajeed</i>	207
<i>Qurishi / Hakeem - ul - Deen</i>	168
	
<i>Rahin / Makhdoum</i>	257
<i>Rasouli / M. Javad</i>	418
<i>Raza / Rahim</i>	156
<i>Razavi / Nabi Hadi</i>	106
<i>Razavi / Seed Ale Yaseen</i>	126
<i>Razavi / Sibte Hassan</i>	177
<i>Riyaz Khan / Mohammad</i>	175
<i>Robabeh / Bassam Ali</i>	412
	
<i>Saber Afaghi / Ahmededin</i>	247
<i>Sadarangani / Iseerdas</i>	28
<i>Sahsarami / Mohammad Kaleem</i>	192
<i>Said / Amin Ali</i>	205
<i>Saleh Siddiq / Ovais</i>	197
<i>Saqib / Mohammad Iqbal</i>	392

<i>Monir Alam / Mohammad</i>	244
<i>Mono / Guy</i>	199
<i>Morsaleen / Mohammad</i>	46
<i>Moslem Mohammad / Amin Naim</i>	320
<i>Mousa / Ahmad</i>	424
<i>Murata / Sachiko</i>	215
	
<i>Nadeem / Aijaz Ahmad</i>	362
<i>Nakamura (Okada) / Emiko</i>	136
<i>Naqavi / Gulam Akbar</i>	64
<i>Naqavi / Rafat Tahera</i>	367
<i>Naqavi / S.Kaleem Asghar</i>	415
<i>Naqavi / Seyed Alireza</i>	67
<i>Narayan Mathor / Mahtab</i>	102
<i>Naz / Farhat</i>	306
<i>Noor Mohammad Khan / Mehr</i>	265
<i>Nori Arif / Mohammad</i>	217
<i>Noshahi / Arif</i>	333
	
<i>Okumus / Omer</i>	250
<i>Onal / Hadi</i>	310
<i>Oseiran / Afif</i>	58
	
<i>Pandit / Kashi Nath</i>	73
<i>Panjvani / Neda Husain</i>	150

<i>Khalid Badali / Ahmed</i>	133
<i>Khalilvic / Namir Kara</i>	405
<i>Khanam / Saira</i>	351
<i>Khatak / Mir Ghazan Khan</i>	324
<i>Khatak / Nosrat Jahan</i>	326
<i>Kocatürk / Saadettin</i>	188
<i>Krouk / Robert J.</i>	297
<i>Kusakabe / Kazuko</i>	396
	
<i>Lal Ishrat / Amret</i>	78
<i>Li / Sang Sunk</i>	404
	
<i>Malik / Monir Jahan</i>	356
<i>Maqbool Dar / Mohammad</i>	309
<i>Maronci / Abdolqader</i>	330
<i>Mattoo / Duarika Nath</i>	125
<i>Mazher / Mohammad Saleem</i>	372
<i>Mehdi / S. Mohammad Qamar</i>	403
<i>Mehdi / Seyed Mohammad</i>	343
<i>Mehtha / Tilak Raj</i>	231
<i>Micheli / Alexandre</i>	48
<i>Mirza Berlas / Nazir</i>	37
<i>Mohammad / Gholam</i>	313
<i>Mohammadzadeh / Nouri</i>	427
<i>Moker / Mobineh</i>	425

<i>Ferooz / Sheer Zaman</i>	270
	
<i>Gachkwa / Nathalina</i>	419
<i>Ghanimat / Qasem Mohammad</i>	421
	
<i>Halim / Syed Hussain Jaffar</i>	275
<i>Hamed Khan / Hamed</i>	255
<i>Hanuuye / Mohammad</i>	242
<i>Hashem / Mohammad</i>	31
<i>Hashemi / Rashida Hasan</i>	349
<i>Hasoun / Nida</i>	381
<i>Husain / Jalal</i>	338
<i>Husain Cheshti / Mohammad Bashir</i>	103
<i>Hussain / Najabat</i>	268
	
<i>Inal / Saime</i>	200
	
<i>Jafferi / Seyed Mortaza Shah</i>	162
<i>Jaka / Becir</i>	179
<i>Jaradat / Abdolkarim</i>	429
<i>Joulania / Jagar Nath</i>	72
	
<i>Katara / Ram</i>	315
<i>Kazemi / Neghat Ferdos</i>	400
<i>Khaledi / Abdullah</i>	300

<i>Chelkofski / Peter</i>	170
<i>Chime / Mohammad Akhtar</i>	273
<i>Chitick / William</i>	281
<i>Choppra / Hira Lal</i>	76
<i>Choulli / Zoubir Abdesalam</i>	398
<i>Chowdhary / Gulam Nabi Shahed</i>	292
<i>Chowdhary / Mohammad Hanif</i>	274
<i>Chowdhary / Mohammad Shir Ahmad</i>	269
<i>Chowdhary / Nazr Hussain</i>	303
<i>Chowdhry / Momtaz Beigum</i>	172
<i>Cuypers / Michel</i>	317

D

<i>Daiyab / M. Ghasim (Amini Ali)</i>	279
<i>Dawoud / Ehsan</i>	407
<i>Dayan / Bougdanovic</i>	129
<i>Demiroklu / Ayla</i>	284
<i>Disayie / Ziyadeen</i>	40

E

<i>Ebrahim / Fars Ahmad</i>	87
<i>Elmeer / Khalil Abdelaziz</i>	397

F

<i>Fahmi / Salih</i>	43
<i>Fazaeli / Hassan</i>	409

<i>Alkek / Victor</i>	93
<i>Aloufi / Mohammad S.</i>	195
<i>Alsawi / Ramazan Salahoddin</i>	219
<i>Alshadideh / Eiman Ebrahim</i>	420
<i>Alshekri / Fadwa</i>	399
<i>Alsisi / Aghnatius</i>	141
<i>Altounji / Mahammad</i>	113
<i>Amer / Khan Mohammad</i>	417
<i>Amro / Tiabrouski</i>	190
<i>Ansari / Mohammad Mahmoud Alhaq</i>	202
<i>Ansari / Nor - ul - Hassan</i>	235
<i>Ansari / Sharif - o - Nisa Beigum</i>	295
<i>Aslam Khan / Mohammad</i>	144
<i>Azhar Dehlavi / Abdul Wadood</i>	213

B

<i>Badawi / Amin Abdelmajid</i>	34
<i>Baptiste (Behnam) / Theresa</i>	50
<i>Baterkanov / Boulatbek</i>	426
<i>Batt / Nasreen Akhtar</i>	246
<i>Beigum / Ms. Roshan Ara</i>	225
<i>Bhajan / Samouel Victor</i>	70
<i>Bibi / Chand</i>	416

C

<i>Che / In Hua</i>	410
<i>Chchaic / Jamal</i>	96

Alphabetical List of International Ph.D Graduates and Students in Persian Language and Literature

A

<i>Abbas / Seyed Hasan</i>	341
<i>Abdelaziz Fahmi / Abde Salam</i>	107
<i>Abid Hussain / Nakhat</i>	369
<i>Abou Khalaf / Arif</i>	428
<i>Afghani / Nasri</i>	210
<i>Afsar / Rihana</i>	364
<i>Aftab / Asghar</i>	239
<i>Ahalowalia / Jagdish Rai</i>	181
<i>Ahmad / Sayyad Barkat</i>	61
<i>Ahmad / Seyed Maqbool</i>	90
<i>Ahmad / Shah</i>	99
<i>Ahmad / Shams - u - din</i>	122
<i>Akbar Hassan / Ms. Razia</i>	159
<i>Akhtar / Mohammad Saleem</i>	260
<i>Akram shah / Mouhammad</i>	84
<i>Al - Hamdani / Mohammad Noor-ud-deen</i>	119
<i>Al - Rahoti / Faridah</i>	413
<i>Al - Sheiban / Shima</i>	414
<i>AlSaadani / Abdellatif</i>	81
<i>Alarjiwi / Rashid</i>	401
<i>Alep / Nihad Turk</i>	236
<i>Ali Khan / Abid</i>	55

Tehran, Dr. Kamal Haj Seyed Javadi, the Secretary of Council for Pomotion of Persian Language and Literature and his ex-vice Mr. Ghadimi, Ministry of Culture and Islamic Guidance.

Shaban Azadi Kenari

Jan. 1999

Tehran

others are on the shelves of University of Tehran libraries.

The specification distraction of international Ph.D students of Persian language and those who graduaded in Iran and their dissertation abstracts, made me, beside my main job as in Charge of Foreign Students and Professors' Affairs, in Office of International Relations, University of Tehran, to identify them to Iranian authorities and other researchers in order to find out these hidden talents and publish their dissertation.

Meanwhile, I have added their photos, though they belong to their student period, in order to make it pictorial.

The order of work is chronological time of their graduation from the first graduate e.g in 1955 up to now, 1998. The total graduates are 148 and continous M.A and Ph.D international students in Persian Language and Literature are 36 from Morocco, Pakistan, Jordan, Japan, South Korea, India, Bosnia, Kazakhstan, Afghanistan, Qatar, Iraq, Bulgaria and Daghistan.

I wish to express my profound gratitude to the following, whose tireless efforts contributed significantly to this book in its final form: Mrs. Amini ex - expert of international students, Mr. Ali Najafi expert of thesis and dissertation department, Faculty of Litrature and Humun Sciences, University of

Moreover, list of other 36 international Ph.D students who are studying Persian in Iran has been added too, those who will graduate soon.

Those countries who have Persian language department are about 20 and their number is increasing nowadays. This language is paid attention by international researchers, for it has some relations with Iranian and Islamic culture and civilization. Without knowing such language one cannot understand and discover this great civilization. So, this is the reason that many international researchers are going to study such language and culture.

At the beginning of establishing Persian language and literature department in University of Tehran, many international students have been accepted and graduated who are now teaching this language or doing research in their own country. Among them the first international student who graduated in 1955 is Mr. S. Bahaidar Shahriar Naqavi, The Chairman of the Centre for Asian and African Languages in India up to the last of them Mr. M. Iqbal Saqib.

But they have written their spiritual thoughts and scientific and literary research in the form of dissertation some of which have been printed and published in Iran and abroad and the

Preface

The lofty culture and language of Iran, Persian, is so substantially rooted that it has always fascinated great numbers of people both in the East and West. Reynold Nicholson devoted a considerable part of his life to editing and translating the *Mathnavi* of Maulana on which he afterward proceeded to write a great commentary. Henri Masse was deeply attached to the works of Sa'di. Helmut Ritter spent a lot of time and effort in studying the works of Attar, the mystic poet from Neyshabour. As long as man loves art and beauty and seeks another world or another way, the popularity of the Persian language and literature is increasing.

Persian is the language of an ancient civilization, a rich culture, literature, and the language of a different look to the modern man and his world. Over one hundred million speak it as their mother tongue in Iran and few neighbouring countries.

The present collection is the list and dissertation abstracts of about 146 international Ph.D students of Persian Language and Literature graduated in Iran from 1955 up to 1998.

<i>Chand / Bibi</i>	416	<i>Mobineh / Moker</i>	425
<i>Khan Mohammad / Amer</i>	417	<i>Boulabek / Bateriaanov</i>	426
<i>M. Javad / Rasouli</i>	418	<i>Nouri / Mohammadzadeh</i>	427
<i>Nathalina / Gachkwa</i>	419	<i>Arif / Abou Khalaf</i>	428
<i>Eiman Ebrahim / Alshadideh</i>	420	<i>Abdolkarim / Jaradat</i>	429
<i>Qasem Mohammad / Ghanimat</i>	421	<i>Seyed Vahid / Zohouri Hosaini</i>	430
<i>Mohammad / Seilavi</i>	422	<i>Lists</i>	431
<i>Naomi / Shimizou</i>	423	<i>Charts</i>	465
<i>Ahmad / Mousa</i>	424	<i>English Section</i>	471

<i>Gulam Nabi Shahed / Chowdhary</i>	292	<i>Rafat Tahera / Naqavi</i>	367
<i>Sharif - o - Nisa Bigum / Ansari</i>	295	<i>Nakhat / Abid Hussain</i>	369
<i>Robert J. / Krouk</i>	297	<i>Mohammad Saleem / Mazher</i>	372
<i>Abdullah / Khaleedi</i>	300	<i>Razia / Sultana</i>	375
<i>Nazr Hussain / Chowdhary</i>	303	<i>Marek / Smurzyn'ski</i>	378
<i>Farhat / Naz</i>	306	<i>Nida / Hasoun</i>	381
<i>Mohammad / Maqbool Dar</i>	309	<i>Muhammad Iqbal / Shahid</i>	384
<i>Hadi / Onal</i>	310	<i>Mohammad / Shamim Khan</i>	386
<i>Gholam / Mohammad</i>	313	<i>Yi Dan / Vang</i>	388
<i>Ram / Katara</i>	315	<i>Mohammad Iqbal / Saqib</i>	392
<i>Michel / Cuypers</i>	317	<i>Kazuko / Kusakabe</i>	396
<i>Amin Naim / Moslem Mohammad</i>	320	<i>Khalil Abdelaziz / Elmeer</i>	397
<i>Ummat -ul- Rafiq / Zafar -ul- Allah Khan</i> ..	322	<i>Zoubir Abdesalam / Choulli</i>	398
<i>Mir Ghazan Khan / Khatak</i>	324	<i>Fadwa / Alshekri</i>	399
<i>Nosrat Jahan / Khatak</i>	326	<i>Neghat Ferdos / Kazemi</i>	400
<i>Saraj - ul - Deen / Seyed</i>	328	<i>Rashid / Alarjiwi</i>	401
<i>Abdolqader / Maronci</i>	330	<i>Ayano / Sasaki</i>	402
<i>Arif / Noshuhi</i>	333	<i>S. Mohammad Qamar / Mehdi</i>	403
<i>Mohammad / Sarfaraz Malik</i>	335	<i>Sang Suk / Li</i>	404
<i>Jalal / Husain</i>	338	<i>Namir Kara / Khalilvic</i>	405
<i>Seyed Hasan / Abbas</i>	341	<i>Soleiman Abdjavad / Taiem</i>	406
<i>Seyed Mohammad / Mehdi</i>	343	<i>Ehsan / Dawoud</i>	407
<i>Aref / Pezhman</i>	346	<i>Ghalieh / Qanbar Bekava</i>	408
<i>Rashida Hasan / Hashemi</i>	349	<i>Hassan / Fazaeli</i>	409
<i>Saira / Khanam</i>	351	<i>In Hua / Che</i>	410
<i>Tahira / Parween</i>	353	<i>Najam / Ur Rashid</i>	411
<i>Monir Jahan / Malik</i>	356	<i>Bassam Ali / Robabeh</i>	412
<i>Mohammad / Sharif</i>	359	<i>Faridah / Al-Rahoti</i>	413
<i>Aijaz Ahmad / Nadeem</i>	362	<i>Shima / Al-Sheiban</i>	414
<i>Rihana / Afsar</i>	364	<i>S.Kaleem Asghar / Naqavi</i>	415

<i>Qayyoom / Suleimani</i>	153	<i>Ms. Roshan Ara / Beigum</i>	225
<i>Rahim / Raza</i>	156	<i>Abdalkhaliq / Vafae</i>	228
<i>Ms. Razia / Akbar Hassan</i>	159	<i>Tilak Raj / Mehtha</i>	231
<i>Seyed Mortaza Shah / Jafferi</i>	162	<i>Ms. Tahira / Seddiq</i>	232
<i>Khalidah / Siddiq</i>	165	<i>Nor - ul - Hassan / Ansari</i>	235
<i>Hakeem - ul - Deen / Qurishi</i>	168	<i>Nihad Turk / Alep</i>	236
<i>Peter / Chelkofski</i>	170	<i>Asghar / Aftab</i>	239
<i>Montaz Beigum / Chowdhry</i>	172	<i>Mohammad / Hamuye</i>	242
<i>Mohammad / Riyaz Khan</i>	175	<i>Mohammad / Monir Alam</i>	244
<i>Sibte Hassan / Razavi</i>	177	<i>Nasreen Akhtar / Batt</i>	246
<i>Becir / Jaka</i>	179	<i>Ahmededin / Saber Afaghi</i>	247
<i>Jagdish Rai / Ahalowalia</i>	181	<i>Omer / Okumus</i>	250
<i>Mohammad / Siddiq Khan Shebli</i>	183	<i>Tulga Fatime / Ujak</i>	252
<i>Soqra Banu / Shekofteh</i>	186	<i>Hamed / Hamed Khan</i>	255
<i>Saadettin / Kocatürk</i>	188	<i>Makhdoum / Rahin</i>	257
<i>Tiabrouski / Amro</i>	190	<i>Mohammad Saleem / Akhtar</i>	260
<i>Mohammad Kaleem / Sahsarami</i>	192	<i>Zaheda / Parveen Shaikh</i>	263
<i>Mohammad S. / Aloufi</i>	195	<i>Mehr / Noor Mohammad Khan</i>	265
<i>Ovais / Saleh Siddiq</i>	197	<i>Najabat / Hussain</i>	268
<i>Guy / Mono</i>	199	<i>Mohammad Shir Ahmad / Chowdhary</i>	269
<i>Saime / Inal</i>	200	<i>Sheer Zaman / Ferooz</i>	270
<i>Mohammad Mahmoud Alhaq / Ansari</i>	202	<i>Mohammad Akhtar / Chime</i>	273
<i>Amin Ali / Said</i>	205	<i>Mohammad Hanif / Chowdhary</i>	274
<i>Abdulmajeed / Qoraishi</i>	207	<i>Syed Hussain Jaffar / Halim</i>	275
<i>Nasri / Afghani</i>	210	<i>Parvin / Perovani</i>	278
<i>Abdul Wadood / Azhar Dehlavi</i>	213	<i>M. Ghasim (Amini Ali) / Daiyab</i>	279
<i>Sachiko / Murata</i>	215	<i>William / Chitick</i>	281
<i>Mohammad / Nori Arif</i>	217	<i>Ayla / Demiroklu</i>	284
<i>Ramazan Salahoddin / Alsawi</i>	219	<i>Abdurrahman Naci / Tokmak</i>	287
<i>Shamini Nasir / Zaidi</i>	222	<i>Zaib - un - Nisa / Sultan Ali</i>	290

Table Of Contents

<i>Publisher Foreword</i>	9	<i>Fars Ahmad / Ebrahim</i>	87
<i>Preface</i>	11	<i>Seyed Maqbool / Ahmad</i>	90
<i>Seyed Bahaidar / Shahryar Naqavi</i>	25	<i>Victor / Alkek</i>	93
<i>Iseerlins / Sadarangani</i>	28	<i>Jamal / Chehaic</i>	96
<i>Mohammad / Hashem</i>	31	<i>Shah / Ahmad</i>	99
<i>Amin Abdelmajid / Badawi</i>	34	<i>Mahtab / Narayan Mathor</i>	102
<i>Nazir / Mirza Berlas</i>	37	<i>Mohammad Bashir / Husain Cheshii</i>	103
<i>Ziyadeen / Disayie</i>	40	<i>Nabi Hadi / Razavi</i>	106
<i>Salih / Fahmi</i>	43	<i>Abde Salam / Abdelaziz Fahmi</i>	107
<i>Mohammad / Morsaleen</i>	46	<i>Ataat Yazdan / Sayyad</i>	110
<i>Alexandre / Micheli</i>	48	<i>Mahammad / Altounji</i>	113
<i>Theresa / Baptiste (Behnam)</i>	50	<i>Riyaz Ahmad / Sherwani</i>	116
<i>Giratharie Lal / Tikko</i>	53	<i>Mohammad Noor-ud-deen / Al - Hamdani</i>	119
<i>Abid / Ali Khan</i>	55	<i>Shams - u - din / Ahmad</i>	122
<i>Afif / Osciran</i>	58	<i>Duanika Nath / Mattoo</i>	125
<i>Sayyad Barkat / Ahmad</i>	61	<i>Seed Ale Yaseen / Razavi</i>	126
<i>Gulam Akbar / Naqavi</i>	64	<i>Bougdanovic / Dayan</i>	129
<i>Seyed Alireza / Naqavi</i>	67	<i>Sabr Huwa / Waleh</i>	132
<i>Samouel Victor / Bhajan</i>	70	<i>Ahmed / Khalid Budali</i>	133
<i>Jagar Nath / Joulania</i>	72	<i>Emiko / Nakamura (Okada)</i>	136
<i>Kashi Nath / Pandit</i>	73	<i>Mohammad Fathi / Yousefalrais</i>	139
<i>Hira Lal / Choppra</i>	76	<i>Aghnatiuss / Alsisi</i>	141
<i>Amret / Lal Ishrat</i>	78	<i>Mohammad / Aslam Khan</i>	144
<i>Abdellatif / alSaadani</i>	81	<i>Qolam Hussain / Panjvani</i>	147
<i>Mouhammad / Akram shah</i>	84	<i>Neda Husain / Panjvani</i>	150

***Copyright © 1999 by Council for Promotion of Persian
Language and Literature***

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical , including photocopying, recording or by information storage and retrieval system, without permission in writing from the publisher.

Farsi Amoukhtegan (Persian Graduates)

***List and Dissertation Abstracts of International Ph.D Graduates and
Students of Persian Language and Literature in Iran (1955 - 1998)***

■ *Compiled by: Shaban Azadi Kenari*

■ *Published by : Council for Promotion of Persian Language and Literature,
Ministry of Culture and Islamic Guidance*

■ *First Printing : 1999 , Tehran , Iran*

■ *Circulation : 1000 copies*

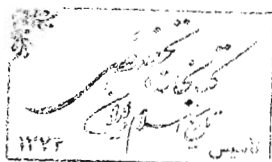
■ *ISBN :964-6371-09-4*

■ *Typesetting : Sabznegar*

■ *Printed and Published in I.R.IRAN*

■ *Council for Promotion of Persian Language and Literature, Ministry of Culture
and Islamic Guidance, Baharestan Square, 3rd FL, Tehran, Iran*

■ *Tel. / Fax : (+ 9821) 3112540*

Farsi Amoukhtegan (Persian Graduates)

List and Dissertation Abstracts of International Ph.D Graduates and
Students of Persian Language and Literature in Iran (1955 - 1998)

Compiled by : Shaban Azadi Kenari

Council For Promotion of Persian Language and Literature (1999)